

میر جعفر پیشه‌وری (جوادزاده خلخالی)

یازیلار

آذربایجان میلی حؤکومتی دؤنمی 25 - 1324

يازیلار باشلیغی آلتیندا وئرلین مقاله لر م.ج.پیشهوری نین 25 1324 جی ایلرده، میلی
حؤکومت دؤنمینده آذربایجان قزئتینده چاپ اولونان یازیلاریندان نومونه لر دیر

(آچیق سؤز)

قاینالار:

قیزیل صحیفه لر. آذربایجان خالق نین میلی آزادلیق یولوندا موباریزه تاریخیندن

(1946 1324). تبریز

س.ج.پیشهوری. 21 آذر (1324 جو ایل). آذربایجان روزنامه سینین

نشریه سی. 1340 (1961). رئاكتور: بالاش آذراو غلو، قافار کندلی، عباسعلی زنوزی.

ترتیباتچیلار: اسماعیل جعفرپور، محمد رضا عافیت، محمد آذرلو. رسام علی مینایی

م.ج.پیشهوری. سئچلمیش اثرلری. آذربایجان روزنامه سینین نشریه سی.

1344 (1965). توپلایان، ترتیب، ترجمه، و رئاكتور ائدن هئیات: احمد امینزاده، تقی

موسوی، حسین جدی.

م.ج.پیشهوری. سئچلمیش اثرلری. توپلایان، ترتیب و ترجمه ائدن: احمد

امینزاده، تقی موسوی، حسین جدی. رئاكتور امیرعلی لاهرودی. 1984. باکی

يازىلارین دیزینى:

- 6 فىرقەمىز ايشە باشلادی
- 7 ايكي يول آيريجيندا بيزيم آخير سۆزوموز
- 8 روزنامەمىزین (1) دىلى
- 9 بۆيوك بلالردن بىرى
- 10 ايالت انجومنى
- 11 دۆزولمز جىنايت
- 12 آيرى بىر يول يوخدور
- 14 سياسى فىرقەنن آفتى
- 15 فىرقەمىز ايرلى گندىر
- 16 فىرقەمىزین تاريخى ايشى
- 17 احتياجالاريمىز تامين ائدىلمەلیدىر
- 18 آيى دوستلوغو
- 20 مرا بخير تو امید نيست شر مرسان
- 21 لوندون كونفرانسي موناסיبتيله
- 22 ايرتيجاع باش قالدىردى
- 23 آذربايجانين بۆيوك خالق و ماعاريف خاديمي روشدييه
- 24 وطن دىلى
- 25 فىرقەمىزین بىرىنجى كونفرەسى موناסיبتيله

- 27 بیزی اؤز حالیمیزا قویسونلار
- 28 فیرقه اویونجاق دئییلدیر
- 30 آذربایجان اؤز تاریخی وظیفه سینی اونوتماز
- 32 موختاریت مساله سی و انجومن ایالتی
- 33 فیرقه کونقره سی خالقیمیزین لیاقتینی ایثبات ائدی
- 34 مرانامه میز
- 35 هر ایش اؤز واختیندا
- 36 آذربایجان یاتمامیشدیر
- 37 بیز ده بونو دئییریک
- 39 هوویت هوجره و دوکان ایله تعیین ائیلمز
- 41 آذربایجان اوتوز ایل بوندان اولکی مؤوقعینی توتمالیدیر
- 42 دؤولت موقتدر یعنی چه؟ 1
- 44 حقیقی سیاسی ایشچیلر تربیه ائتملی
- 46 هارا گئدیرسیز دورون!
- 48 جوجهنی پاییزدا سایارلار
- 49 گونون مساله سی حاقیندا
- 51 مصنوعی تعصوب
- 52 خالق اؤز باشینا چاره ائدیر
- 53 دوشمنین حيله سینی آنلاماق لازیمدیر

- 55 آذربایجانین ثروتی آذربایجاندا قالمالیدیر
- 56 کارلار ائشیتسین، کورلار دا گورسون
- 57 جینایتلرین منشایی
- 58 اوشاق توولاییرلار
- 61 ایستئماریچیلرین تهدیدی بیزی توتدوغوموز حاق یولدان قایتارا بیلمز. یا اولوم، یا آزادلیق، اوچونجو یول یوخدور
- 62 بولودلار چکیلیر فضالار ایشیقلا نیر
- 63 قارداش قانی توكولمه سین
- 65 مجلس میلی تشکیلی موناسیبتیله
- 66 دالدان آتیلان داش توپوغا دگر
- 68 بیز و تئهران
- 70 بیزجه آذربایجان و ایران مساله سی
- 72 اولدوروجو تنقید- آمانسیز موباریزه لازیمدیر
- 75 کولاهبردارلیقلار ایله شدید موباریزه ائتمک لازیمدیر
- 76 آلینان آزادلیغی ساخلاماق، اوندان خالقین سعادتلی اوچون ایستیفاده ائتمک لازیمدیر
- 77 «آذربایجان» موفقییتلریمیزین آیناسی دیر
- 79 اوزلرینی فیرقه میزه باغلایانلار حقیقنده
- 79 ایفتیرا آمیز تئلقرافی کیم ایضا ائتدیر میشدیر؟
- 80 اینتیخابات فرمانینی خالقیمیز اوزو صادیر ائتملی دیر

صدر دوشدو	81
تيجارت بازاري تايماق لازيمدير	84
هامي يا، هامي يا، هامي يا	85
هارا و نه اوچون گلير لر؟!	88
مرکزي حۆكومت نو ماينده سي ايله آپاريلان دانيشيقلار حاقيندا	91
سون سۆز	92

فیرقهمیز ایشه باشلادی

دوشنبه گونو فیرقهمیزین موراجیعتنامهسی (1) اینتیشار تاپدی. بو موراجیعتنامه خالقیمیز طرفیندن گنیش توجوه و بویوک رغبت ایله قارشیلانندی. مینارجه آذربایجانلی آذربایجان شهرلرینده موراجیعتنامه یاپیشدیرلمیش دیوارلارین قاباغیندا توپلانیب اورک دویونتوسو ایله اونو آخیرا قدر اوخودو، دوشوندو، آلقیشلادی. بو واسیطه ایله سعادت و آزادلیغی اوچون یول آچیلدیغینی حیس ائتدی.

بو ایستی ایستقبال و حرارتلی توجوه گؤستردی کی، توتدو غوموز یول دوز و اینتیخاب ائتدیگیمیز هدف دوغرودور.

بیزیم باشقا فیرقهلر کیمی خالق جالب ائتمکدن اوترو عالی سؤزلر ایله دئییل، حقیقی یول گؤستریمک مقصدیله عملی تدبیرلر واسیطهسیله ایشه باشلادیغیمیزی خالق اوزو چوخ گؤزل بیر صورتده تشخیص وئدیگی اوچوندور کی، موراجیعتنامهمیز عوموم خالق طرفیندن بو قدر هوس و رغبت ایله قارشیلانماغا سبب اولور.

موراجیعتنامهمیزین دلیلی اولدوقجا آیدین و صریح ایدی. بورادا خالقین ایستکلری، آرزولاری، احتیاجلاری آچیق-آیدین بیر صورتده گؤستریلیمیشدی.

بیز ایرانین ایستقبالینا علاقهمند اولدو غوموز ایله برابر آذربایجان خالقینین فرهنگی ایختیاراتی و اوز موقدراتینی اوز گوجو ایله تامین ائتمهسینی آرزو ائدیریک.

بیز اوز دیلیمیزده فرهنگ، بئهاشت و دولت ایدارهسی طلب ائدیریک. اوز دیلیمیزده کیتابیمیز، روزنامهمیز و ادبیاتیمیز آزاد بیر صورتده وجودا گلیمک ایله خالقیمیزین موترقی بیر خالق اولماسینا ایمکان وئریمهلیدیر.

بیز بیرنجی نوبهده اوز ائومیز اولان آذربایجاندا باشلاییب بورانین ترقی سینی تامین ائتمگه چالیشیریق. بونون اوچون چوخ ساده و طبیعی بیر تشکیلات وجودا کتیرمگی جیدن طلب ائدیریک. بو تشکیلات ایران قانونی-اساسی پایهسینی تشکیل ائدن ایالت و ویلایت انجومنلریدیر.

ایالت و ویلایت انجومنلری تزه بیر تشکیلات دئییلدیر. اونون بویوک و تاریخی کنجیمیشی واردیر. ایران خالقلاری آزادلیق و مشروطه آلماق ایشینده آذربایجان خالقینین ایالت انجومننین فعالیتینه و فداکارلیغینا بوجلودور. اونا گوره ده موستبیدلر و آزادلیق دوشمنلری بیرنجی نوبهده بو تشکیلاتی اورتادان چیخارماغا مووفق اولموشدور.

فیرقهمیز خالقین ایراده و گوجونه دایاناراق بو حاقی آلاچاق، اونون واسیطهسی ایله خالقین آزادلیغینی و اولکهنین ترقی سینی تامین ائدهجکدیر.

فیرقهمیز میلی بیر فیرقه اولدو غو اوچون صینیف و طبقه نظرده توتماییب عوموم جامعاتی اوز بایراغی آلتینا چاغیریر. بو واسیطه ایله مرکز و حؤکومت و یئرلی مأمورلارین لیاقتسوزلیگی نتیجهسینده مئیدانا چیخان نیفاق و بعضی یاراماز عونصورلرین ناروا حرکتلری سایهسینده تۇرنن هر-ج-مرج و شولوقلوغا خاتیمه وئرهمکدیر.

قزنتیمیز فیرقهنین ناشیری-افکاری اولدو غو اوچون موراجیعتنامهنین اساسلارینی اونوتماییب، یئرلی گلدیکجه اونون تعبیر و تفسیرینه چالیشاجاق و خالق میلی آزادلیق اوچون مباریزه حاضیر لایاچقدیر.

بیز بیلیریک کی، آذربایجان خالقینین داخیلی و خارجی دوشمنلری فیرقه میزین منیدانا چیخماسینا خفاش گونشدن قورخان کیمی قورخویا دوشوب ضیدیمیزه قالخاقلار.

قزئیمیز بو خاین عونصورلر ایله شدید موباریزه ائتدیگینه گوره اوخوجولار اوچون فوق العاده بیر صورتده جلب- توجوه اولاجاقدیر.

بو شانلی ووروشمالاردا بیز قطعن غالب چیخمالی ییق. چونکی یولوموز دوغرو و مقصدیمیز موقدسدیر. بیز رشید بیر میللتین حاق و ایختیاری اوچون موباریزه ائدیریک.

آذربایجان خالقی اوز آزادلیغینی آماقلا بوتون ایران خالقارینی دا آثارتدن خیلاص ائدهجکدیر.

«آذربایجان» قزنتی نومره 1. 1. 5 سننتیابر 1945-جی ایل.

1 مقصد-آذربایجان دموکرات فیرقه سی نین 12 شهر یور 1324- جو ایل تاریخی (3 سننتیابر، 1945- جی ایل) نشر ائتدیگی موراجیعتنامه سیدیر.

ایکی یول آیریجیندا بیزیم آخیر سوزوموز

تئهراندان گلن خبرلر ایران خالقارینین ایکی یول آیریجیندا قرار توتدوقلارینی گؤستریر.

اوج آیدان علاوه دیر کی، مرکزده رسمی و قانونی بیر حؤکومت یوخدور. اکثریت گوج ایله صدر (1) حؤکومتینی و یا اونون نظرینی خالقا تحمیل ائتمگه چالیشیر. میلی عونصورلر قوام خطرینی حیس ائدیپ اکثریتین تدبیرلری ایله چوخ جیدی بیر صورتده موباریزه آپاریرلار.

موحاریبه نتیجه سینده منیدانا چیخان، ظاهری دموکراتیک اوصولو بئله محو ائتمگه باشلامیشلار. ائشیتدیگیمیزه گوره دموکراتیک جمعیتلر قاداغان ائدیلیمیش، آزادیخواه قزنتلر قاپادیلیمیشدیر. بو جریانی اینگیلتره خارجی وزیرینین ایران حاقیندا ایراد ائتدیگی نیطقی قووتلندیرمیشدیر.

ظاهیرده ایرتیجعی جریانین شوعارلاری چوخ پارلاق و آدادیجیدیر. بو حوققبازلیق و شیدالیق ایله منیدانا آتیلان شوعاردیر کی، دالیندا دیکتاتورلوق، قولدورلوق و ایستیداد گیزلنمیشدیر. بونلار وطنپرورلیک و ایستیقلاال پرده سی آلتیندا آزادلیق حرکاتینی پوزماغا چالیشیرلار. ایدئن و بئوین بو گؤستریشلر ایله گوناھی اوز موقیققری اولان شورالار ایتیفاقینین اوستونه سالماغا چالیشیرلار. بیزیم شورالار ایتیفاقینین سییاستیندن و جاوابیندان خبریمیز یوخدور. آنجاق بونو بیلیریک کی، تمام بو تبلیغات آزادلیق حرکاتینین قباغینی آماق، دموکرات دستلرینی بیگانه پرستلیک ایله ایتیهام ائدیپ منیداندان قاچیرماق مقصدی ایله باشلانمیشدیر.

بو تصادوفی دئییلدیر کی، سئید ضییا و اونون طرفدارلاری میسئر بئوین و میسئر ایدئنین سوزلرینی عئینن تکرار ائتمکده دیرلر. بونلارین هامیسی بیر چئشمه دن سو ایچیر. ایراندا قاتی بیر ایرتیجعی دؤولت یارتماق، او دؤولتین نوختاسینی لوندون سییاستمدارلارینین ایینه تاپشیرماق نیتینده دیرلر. تزه بیر ریضا خان، موعاصیر بیر ایران هیتلئری وجودا کتیرمگه چالیشیرلار. آذربایجان جامعاتی بو ماجرایا قانی سویوقلوقلا باخا بیلمز.

تام آغیرلیق بیزیم آرخامیزا دوشموشدور. هر کس یئریندن تنز دورور آذربایجان حسابینا مقام قازانماق، وزارت و ثروت الدهه انتمگه چالیشیر.

آذربایجان آزادلیق علمداري اولدوغو اوچون تئهراندا چئوریلن فیریلداقلارا قوربان اولایلمز.

بیز دموکراتییا و آزادلیغی وار قوومیزله ساخلاماغا آند ایچمیشیک. تزه بیر هیئتئر مئیدانا چیخسا دا، اونون آذربایجانا یولو اولایلمز. تزه ریضا خانلیق فیکرینه دوشن خاینلرین آذربایجاندا حاکیمیت سورمک آرزوسو اورکلرینده قالاچاقدیر.

آذربایجان اوزو اوز ایشلرینی ایداره انتمگه قادیردیر. اگر تئهران حوققابازلاری لوندونان آدیقلاری ایلهم اوزره آزادلیغی محو انتمکده داوام اندرسلر بیز بیر قدم ایرهلی قویوب تامامیله اورادان قطع- رابیطه انتمگه مجبور اولاجاییق.

قوی مورتلر، آزادلیق و دموکراتییا اوصولو علئیهینه چالیشانلار اوز حسابلارینی دوشونسونلر و اوز تکلیفلرینی بیر دفعه قطعی صورتده آنلاسینلار.

تئهران حؤکومتی گرک بیلسین کی، او، ایکی یول آیریحیندا دایانمیشدیر. آذربایجان اوز یولونو اینتیخاب انتمیش، او آزادلیق و دموکراتییا اوصولونا دوغرو گندهجکدیر. اگر تئهران ایرتیجاج یولونو اینتیخاب اندرسه خوداحافیظ بویوروب آذربایجانسیز یولونا داوام انتسین.

بودور بیزیم آخیر سؤزوموز.

«آذربایجان» قرنتی نؤمره 5 سننتیابر 1945-جی ایل.

1 مقصد صدروالاشرافین باشچیلیق انتدیگی ایران دؤولت کابینه سیدیر.

روزنامه‌میزین (1) دیلی

روزنامه‌میز آذربایجان دیلینه آرتیق اهمیت وئرجهکدیر. بیزیم دیلیمیز دوشمنلرین بوش ایدیعالارینا باخمایاراق چوخ گنیش و غنی بیر دیلدیر. اونون کؤکو خالقیمیزین قانیندا و اورگیندهدیر. بیز اونو آنا سودو ایله امیب وطنیمیزین روحنواز هاواسی ایله تنفوس انتمیشیک. اونا توهرین ائدندر، اونو تحمیلی و مصنوعی گؤسترمک ایستهینلر بیزیم حقیقی دوشمنلریمیزدیر.

چوخ خاین و اجنبی عونصورلر قرینهلر ایله بو گؤزل دیلی اورتادان قالدیرماغا چالیشمیشلار. اونون ترقی سینه و یاشاماسینا مانع اولماق مقصدیله مخصوصن ان قدار آزادلیق دوشمنلری. وار قوومسینی صرف انتمیشدیر. بونونلا بئله او سارسیلماز و مؤحکم بیر حالدا خالقین ایچریسینده غالب اوز مؤوقعینی ساخلامیش، بو واسیطه ایله مدنی و موترقی بیر دیل اولدوغونو ایثباتا یئتیرمیشدیر.

آذربایجان دیلی دئمی بیر دیل دئییلدیر. اونون بؤیوک خالق، گنیش جاماعات قوومسی کیمی آرخاسی واردیر. دیلیمیز خالقین یاراتدیغی داستانلار، ضربوالمثلر، حنکابه و ناغیلار واسیطه‌سی ایله دونیانین ان بؤیوک دیللی ایله رقابت انده بیلر. شاعیرلریمیز، ادیبلریمیز بو دیل واسیطه‌سی ایله اوز احساساتلارینی و اوز هنر و صنعتلرینی وجودا کتیریب خالقین نظرینی جلب انله بیبلرلر.

بیزیم وظیفه‌میز اونو گننیشلندنرمک، اونو مو عاصیر حالا سالماق، اونون گۆز للیکلرینی، اینجه‌لیکلرینی توز-تورپاق آراسیندان چیخاریب تمیز و عالی بیر ظرف ایچینده خالقا تقدیم ائتمکدن عیبارتدیر.

آذربایجان دیلی او قدر قووتلی و اونون صرف و نحو قایدالاری او قدر مؤحکم و طبیعیدیر کی، حتا اونون ایچینه وارید ائدیلمیش فارس و عرب کلمه‌لری ایخراج ائدیلسه بئله اونولا بؤیوک فیکیرلری، عالی مقصدلری یازیب شرح و نرتمک مومکوندور. لاکین بیز خالقین ایستعدادینی نظرده توتوب بو ایشی ناگهانی بیر صورتده گۆرمگه احتیاج حیس ائتمیریک.

عقیده‌میزه گۆره، یازی گرک خالقین دانیشدیغی و آنلادیغی بیر منتودلا داوام تاپسین. مقصدیمیز ادبی موسابیه دئییل. خالقی باشا سالماق، اونا حقیقتی آشکار بیر صورتده گۆسترمدیر. او جهندن بیز خالق طرفیندن قبول ائدیلب ایشله‌نیلن عرب و فارس کلمه‌لرینی موقتی اولسا بئله ساخلاماق لوزومونو اینکار ائتمیریک. لاکین اونلاری اؤز دیلمیزین قایدالارینا تطبیق ائدیپ آهنگینه او یغون بیر حالا گتیرملی بیک.

دونیادا بیر دیل تاپیلماز کی، او تامامیله مستقل اولسون و قونشو دیللرین تاثیرینه دوشمه‌سین. بیزیم آذربایجان دیلی ده آذربایجانین تاریخی و جوغرافی مؤوقعینه گۆره اجنبی دیللرین تاثیریندن کناردا قالمیشدیر. ایستر-ایسته‌مز بیر چوخ اجنبی سؤزلر خالقیمیزین آغزینا دوشموش، مورور- زمان ایله میلی‌لشمیشدیر. بیز دیلین تکاملونو نظرده توتوب او کلمه‌لردن ایستیفاده ائتمگه لازیم بیلیریک. لاکین بوندان سو- ایستیفاده ائدیپ دیل و یازینی غلیظ لشدیرمک، وحشی و معناسی آنلاشیلماز کلمه‌لری حسابا قاتماغا جیدن موخالیفت ائتملی بیک.

آذربایجان یازیچیلاری قبول ائدیکلری بو چتین و آغیر وظیفه‌نی ایمان و عقیده ایله ایفا ائتمکله دیلمیزین گۆزلیگینی و اونون ترقی و تکاملونو تامین ائده‌جکلرینه بیزیم جیدی ایمانیمیز وار دیر.

«آذربایجان» قرنتی نؤمره 1، 5 سئنتیابر 1945-جی ایل.

1- 1945-جی ایلین سئنتیابرین 5-ده نشر اولونموش آذربایجان دموکرات فیرقه‌سی‌نین مرکزی اورقانی «آذربایجان» قرنتیدیر

بؤیوک بلالردن بیری

خالقیمیزی ایجتیماعی ایشلردن کناردا قالماغا مجبور ائدن سببلردن بیرسی ده ایرادگیرلیک، آدقویما، عئیبجولوق و بؤهتان دئمکدیر. بونون کؤکو خودپرستلیک و خودخاهلیق و خصوصیتله چالیشماقدیر. هر کس ایسته‌بیر باتمان اولسون. یاریم‌باتمان اولماق ایسته‌مین چوخ آزدیر. اونا گۆره بو واختا قدر آل- وئر باش توتمامیشدیر. جاماعات ایجتیماعدان قاجمیش، چوخ بؤیوک فیکیرلر و عالی نقشه‌لر و جیدی فداکارلیقلار نتیجه‌سیز قالیب اونودولموشدور.

بیزیم عقیده‌میزه گۆره ایرادگیرلر و عئیبجولار، خالقا توهنت آتان آدمالار هر سیمادا و هر آد ایله تظاهور ائتسه‌لر بئله ان قدارد موسئبیلردن ضرر لیدیرلر. بونلار اؤز خصوصی مؤهوم شخصییتلری اوچون آز ادلیغا بؤیوک ضربه‌لر وورموش و بونلاردان گله‌جکده ده داها بؤیوک ضررلر گۆزله‌نیلیر.

فیرقه‌میز ان بیرنجی قدمده خطرناک عونصورلر ایله جیدی مباریزه آپارمالی، اؤز عوضولریندن سؤز دئییل، ایش طلب ائتمه‌لیدیر. (بونون بوراسی بئله، اونون اوراسی انله) بهانه‌لرله خالقی تشکیلاتدان مأیوس ائدنلره فیرقه‌میزده یول اول بیلمز. بیزیم گیزلی

ایشیمیز و مخفي سيياستيميز يوخدور. فيرقهميز علني و رسمي فيرقهدير. اونون اساسلاريني موراجيعتنامهميزده آيدين بير ديل ايله يازميشيق. هر كس قئيد و شرطسيز بير صورتده مقصديميزي قبول ائديرسه تشكيلاتيميزا يازيلماليدير. هر كيمين آيري مقصدي وارسا خوش گلدي. بيزيم اونون نازيني چكمگه، اونا يالواريب ياخارماغا و اختميز يوخدور.

بيز وار قووهميز ايله موباريزه مئيدانينا گيرميشيك. بو يولدا هئچ كسه مينت قويماق فيكرينده دئييليك، كيمسهدن ده مينت چكمگه احتياجيميز يوخدور. هر كيم بيزيم ايله بو بؤيوك ايش و عالي مقصد يولوندا يولداش اولماق و چاليشماق ايستهسه بويورا بيلر، اونا فيرقهميزين قاييسي آچيقدير.

مسئوليتسيز آغيزلار، ايش و فعاليتي فقط شيرين سؤزلر و حرارتلي دانيشيقلاردان عيبارت بيلن آداملارا اصلن بيزيم احتياجيميز يوخدور. اونلار مادام كي، فيرقهميزين ضيدينه بير سؤز دانيشماييلار، اونلار ايله هئچ ايشيميز اولمايلاق، آما اگر بورادا-اورادا اوتوروب علتهيميزه بوشبوغازليق و ياراشمايان سؤزلر دانيشيب، خالقي موباريزهدن ساخلاماغا چاليشماق ايستسهر، بيز اونلاري آزادليق جبهه سىنين فراري سربازي تانىيب جیدن فيتتهكارليقلارينين قاباغيني آلماق ايقدام اندهجهيبك.

بيز بونولا بوتون آزاديخاللارا و دوستلاريميزا اعلان ائديرېك كي، اگر بيزيم حرکاتيميزدا، سؤزوموزده، ايشيميزده بير سهو و خطا گورسهر گليب دوستانه بير صورتده بيزيم اوزوموزه دئسينلر. بيز كمال-ممنونيتله اونلارين حاق سؤزلرينه قولاق آسيب فايديلي گؤستريلريني قبول ائديرېك. بو، هئچ واخت بيزيم بديميزه گلمز. بلکه چوخ شاد اولاريق كي، دوستلاريميز بيزه علاقمند اولدوقلاري اوچون ايشيميزين ايصلاحينا چاليشيلار. لاکين بوشبوغازليق، يالان، توهمت، ايفتيرا، دالان بوغما چيخارماق بيزيم خوشوموزا گلن ايشلردن دئييلدير. بونو بيز خاينليق و آزادليغا انگل تورتكم، مستبيلدر و مورتجلرين ديبرمانلارينا سو آچماق حساب ائديرېك. اونا گوره بو كيمي عونصورلرله چوخ جيدي موباريزه ائديب وار قووهميزله بو موهليک و خطرناک بلانين قارشيسيني آلاجايق.

«آذربايجان» قرئتي نؤمره 2، 8 سننتياير 1945-جي ايل.

ايالت انجومي

ايالت انجومي بيزيم قانوني حاقيميزدير. آذربايجانليار اونو سلاح گوجو و قوربانليقلار وئرمكله قازانميشدير. بيز اونو تشكيل ائتمك اوچون هئچ بير قووهدن ايجازه آلماق مجبور دئييليك.

بو گونه قدر مستبيلدر، مشروطه حؤكومتيني اوز اللرينده آلت ائندلر و آزادليق دوشمنلري بيزيم بو مشروع حاقيميزي پايمال ائتمگه موفق اولموشلار. ايندي دنيا دييشيب، دمokratليق و آزادليق جبههسي غالب چيخميشدير. ايرتيجاع و ايستيباد قووهسي محو اولماغا محكوم ائديلميشدير. اونا گوره بيز فورستدن ايستيفاده ائديب حاقيميزي اوز گوجوموزله آلمالي ييق.

تئهران آرتيق اوز ظالمانه ايرادهسيني بيزه تحميل ائتمگه قادير دئييلدير. بيزيم يولوموز آيدين و آشكاردير. آزادليغي آليب، اونو عملي تشكيلات و اسيطهسي ايله ساخلامالی ييق.

كوميتهميز چوخ تئز بير صورتده بؤيومگه باشلاميشدير. بو بيزيم آزادليغيميزين ضاميني اولاييلر. لاکين بو كافي دئييلدير. فيرقه سياسي و ايجتماعي بير تشكيلاتدير و خالقي هيداييت و تشكيل انده بيلر. لاکين اونا حؤكومت انده بيلمز. خالفا حؤكومت انده بيلن تشكيلات ايالت انجومي اولاجاقدير.

بو انجومن گرک دموکراتیک اوصول ایله عومومخالق طرفیندن سنجیلسین. بوتون دؤولت ایدارلری و اونلارین باشیندا دورانلار اؤز ایشلرینده بو عالی دؤولت تشکیلاتینا تابع اولوب اونون گؤستریشلرینی ایجرا ائتمگه مجبور دورلار.

آذربایجان ایالت انجومنی نین بؤیوک سیاسی معناسی واردیر. بو انجومن تئهران و ایرانین آیری شهرلرینده باش قالدیرمیش ایرتیجاع و ضیدی-دموکراتیک جریانینا مؤحکم بیر یومروق و دیش سیندیران بیر جاواب اولاجاقدیر.

تئهران ایرتیجاعی بیزیم انجومنین آدینی انشیتدیگده تیترهیب ال-آیاغینی ایتیرمگه مجبور اولاجاقدیر.

آذربایجان ایالت انجومنی تک آذربایجان مسالہسی نین حلی دئییلدیر، بوتون آزادلیق مسالہسی نین حلی دئمکدیر.

بیز مرکزده و سایر شهرلرده هورمگه باشلایان موخالیفله جاواب و نر مگه بنله تنزول ائتمک فیکرینده دئییلیک. بیز ایشه و عمله اهمیت و ئیریریک. عمل، خاینلر ایله خادیملری داها گؤزل صورتده تانیدا بیلر.

آذربایجانلیلارین مؤحکم بیر مثلی واردیر، دئیرلر: (ایت هورر کاروان کئچر).

«آذربایجان» قرنتی نؤمره 2، 8 سننتیابر 1945-جی ایل.

دؤزولمز جینایت

جینایت!.. اوخوجولاریمیز البته تعجوب ائدهجکلر، دؤزولمز جینایت!.. بو جینایت ندن عیبارتدیر. سانی کیمدیر و کیمه قارشی جینایت ائدیلیر؟

بشریت عالمی نین اینکیشافی و اینسان مدنیتی نین عصرلر بویو ترقیباتی نتیجه سینده بشر جمعیتینده بیر پارا قطعی و لابود اوصوللار وجودا گلیمیشدیر کی، عوام دئمیشکن سوننی و شیعه بو اوصوللارا اینانیر.

دونیادا اولان بوتون مدنی میلتلرین قبول و تصدیق ائتدیکلری اوصوللاردان بیر یسی ده میلست آز ادلیغی پرنسیپی دیر. مثلن بئین المیال حقوق مجموعله رینده درج اولوب و دونیانین عظمتلی دموکرات دؤولتلری طرفیندن تصدیق ائدیلمیش آتلانتیک منشوروندا دئییلیر:

هر خالقین موقدراتی اؤز طرفیندن تعیین ائدیلمه لیدیر. میلست آز ادلیغی و هر خالقین اؤز موقدراتینی تعیین ائتمه ایشینده آزاد و موختار اولماسی نه کیمی تفررو عات و اوصوللاردان تشکیل تاپیر؟

دیل آز ادلیغی، میلی مدنیت آز ادلیغی و سایرہ ایقتیصادی، سیاسی و ایجتیماعی آز ادلیقلار بو مسالہ نین اساس پرنسیپلریدیر.

آذربایجان میلیتی دونیانین ان قدیم و مدنی خالقلاریندان بیر یسی دیر.

آذربایجانین اوچ مین ایلدن آرتیق پارلاق تاریخی وار.

بوتون دونیا ادبیباتیندا گؤرکملی یئر توتان شاعیرلری وار. بنله بؤیوک بیر خالقین اؤزونه لاییق تاریخی، میلیتی، دیلی و ایجتیماعی خصوصیتی واردیر. بو دیل آنا دیلیمیز حاجی میرزه حسن روشدییه نین دئیگی کیمی، آذربایجان دیلی- بو دیل بنش میلیونلار آرتیق نوفوسو اولان قهرمان، مباریز و آز ادیخواه بیر خالقین دیلیدیر. مقاله میزین عونوانینی تشکیل ائدن دؤزولمز جینایت هیتلریز مین محو

اولماسی ایله بوتون دونیادا پوچا چیخیمیش منفور عیرق نظریهسی نین عامیللری تئهران مور توجلرینین مدرسلرده، محکمهلرده و دؤولت ایدارهلرینده بیزیم موقدس و دوغما آنا دیلیمیزه قارشلی اولان بیر جینایتدیر.

معصوم آذربایجان اوشاقلاری چوروموش فاشیزمین طرفدارلاری اولان تئهران زیمامدارلارینین حاکیملیگی نتیجهسینده اؤز عزیز آنا دیلرینده تحصیل ائتمکدن محروم قالمیشلار.

عجب طولمدور! 20-جی عصرده هیتلرلر و موسسولینی لر حؤکومتی دموکرات قوملرین قباغیندا دیز چؤکوب، محو اولدوغو بیر زاماندا، تئهران مور توجلری هله ده، یئنه ده بیزیم میلی مؤوجودیتیمیزی و تاریخی وارلیغیمیزی اینکار ائدیرک مدرسلرده یوز مینلرله آذربایجانلی بالالارینین دیلینی کسیرلر. اونون ستارخان و شیخ محمد خیبابانی دن یادیگار قالان عزیز گؤهرینی تاپدالایرلار. بودور بیزیم حاقیمیزدا اولان دؤزولمز جینایت...!

بو جور دؤزولمز جینایتلردن تنگه گلیب اؤز موباریز وارلیغینی آذربایجان دموکرات فیرقهسینده گؤرن آذربایجان خالقی داها بو طولملره سون قویاجاق و اؤزو اوچون قانونی اساسییه اویغون ایالت و ویلایت انجومی و میلی موختاریت یاراداجاقدیر.

سمندر

«آذربایجان» قزنتی نومره 3، 12 سننتیادر 1945-جی ایل.

فیرقه میز ایرلی گئدیر

موراجیعتنامه اینتیشار تاپدیقدان سونرا خالقدان فیرقه میزه نیسبت بؤیوک رغبت مئیدانا چیخیمیشدیر. هر گون شهرین موختلیف طبقهلریندن داوطلبار دسته- دسته آخیب تشکیلاتیمیزین موقتی مرکزین گلیز عوضو یازیلماغا چالیشیرلار. قدیم آزادیخاھلار و ایمتاحان وئرمیش دموکراتلار ایستر یازی واسیطه سیله ایستر سه شخص بیزیم باشلادیغیمیز بؤیوک ایشی تبریک ائتمگه چالیشیرلار.

ائشیتدیگیمیزه گوره بعضی گوزو آچیق و دوشونجلی روحانلر منبرلرده خالقی بو موقدس تشکیلاتا یازیلماغا تشویق ائتمیشلر. گنت- گنده بدبینلیک، سوظن، تردود و ایکی اورکلی لیک آزالماقدا، خوشبین لیک، اومید و اینام آرتماقدادیر.

روشنفیکر و جاوان نسیل تشکیلاتیمیزا آرتیق علاقه و محبتله یاناشماقدادیر.

شوعارلاریمیز عملی و دوغرو اولدوغو اوچون خالقین روحوندا بؤیوک ایمان و اعتقاد وجودا گئیرمیشدیر.

ساکیتلیک و امنییت طرفدارلی اولدوغوموز و بونو عملن ایثبات ائتمگه چالیشدیغیمیز اوچوندور کی، ایستر کندلرده، ایستر شهرلرده، فیرقه میز چوخ سریع قدملر ایله ایرلی گنتمگه باشلامیشدیر. فیرقه میزه یازیلماق ایسته نلرین شهر و کندلرین گورکملی و ساغلام آداملاریندان اولماسی، بیزیم خط حرکتیمیزین دوغرو اولدوغونو گؤستر مکده دیر.

چوخ یئرده طبیعی بیر صورتده کونفرانسلار، میتینقلر و بیغینجاقلار تشکیل ائدیلب موراجیعتنامه میزین اطرافیندا خالقا تؤولیحات وئر یلمیشدیر.

آذربایجان خالقى بو تشكىلاتا چوخ اوزون مودتدير كى، احتياج حيس انديردى. اونا گوره موراجيعتنامهميز اونون طرفيندن چوخ تنز آنلاشيليب قبول انديلمكدهدير.

ديليميز ساده، يولوموز دوز و مقصدميز آيدين اولدوغو اوچون خالق بيزى تانييب آنلاماقدان چتيليك چكمير.

ديل مسالهسى، ايختيار مسالهسى، كندچيلر ايله اربابلار آراسيندا چيخان ايختيلافلارين صولح و سازيش يولو ايله حل انديلمهسى، صنايع و تجارتنين ترقى و توسيعهسى آذربايجان خالقينين فيكرينين ايشغال انديب اونو دايمن دوشونمگه وادار ائدن مسالهدير.

فيرقهميز بو مسالهلىرى چوخ ساده بير يول ايله حل ائتمگى مئيدانا سوردوگو اوچوندور كى، خالق اونا ياخينلاشماق، اونون موسيسلرينى تانييب اؤيرنمك ايله برابر اونون گؤسترديگى يولو تعقيب ائتمگه باشلاميشدير.

«آذربايجان» روزنامهسى، نومره 2، شهر يورين 17 سى، 1324 جو ايل

ايرى بير يول يوخدور

انشيتديگيميزه گوره تئهرانين وضعيتي چوخ قارانليقدير. دولت و مجلسين اكثرينيني تشكيل ائدن مورجع عونصورلر قانونو آياقلاري آلتينا آيب چوخ وحشيبانه و قدارانه بير صورتده آزادليق ايله موباريزه گيريشميشلر.

بو موباريزه بيرنجي نؤبهده آزاديخاه مطبوعاتين قانونسوز جاسينا توقيفي و آزاديخاه حيس لرين فيشار و سيختيني آلتينا آينماسي، ايكنيجي نؤبهده ديكتاتورلوق، ظلم و فيشارا موخاليفت گؤسترن افسرلر و نيطعاميلرين قوشوندان ايخراج انديلىب آبي-هاواسي زهرلي اولان شهرلره سورگون انديلمهسي شكلىنده مئيدانا چيخميشدير.

ضيبالي افسرلر و آزادليق اوغروندا موباريزه ائدن عسكرلرين سايب گوندن-گونه آتماقدادير. بونلار آرتشي، سربازليغي تحقير و توهين انديب، اولاري ميلت علئيهنه قالديريپ قارداش قاني توكمگه وادار ائدن ارکان - حرب رييسي ارفعنين(1) آپارديغي خاينانه سيياستي ايله جیدن موباريزه آپارماقداديرلار.

خوراسان حاديهسي قطعن ساده بير ايتيفاق دئييلميش، گورونور بوتون حربي قوولرده قواما قارشي بويوك بير نيفرت حيسي اويانميشدير.

مرکزي دولتین آپارديغي كئيف سيياست شيمال شهرلرينده بويوك موخاليفت جرياني و نيفرت حيسي اويانميشدير. بو نيفرت بعضي يئرلرده جيدي شوريش حالي آماغا باشلاميشدير. آلدغيميز خبرلره گوره توركمنلر گونبد قابوس شهريني ايشغال انديب، گورگاني موخاصيرهيه سالميشلار. مركز ككليك كيمي باشيني قارا قويلاماقلا، خالقين احساساتينين اوزرينه پرده چمگي ايستهير.

بو خط-حرکت چوخ قورخولو و چوخ خطرناك بير خط-حرکتدير. حتا ريضا خان بئله اول ايشه گيريشديكده بو جور گوبودلوقلا رفتار ائتمگه جورأت ائتميردي. آلدغيميز خبرلره گوره «فرمان» روزنامهسىنين موديري «شاهنده»، «ايران ما» روزنامهسىنين موديري تفصلي «رهبرين» مسؤل ايشچيلريندن حكيمي چاپخانادا و ايدارده ايشلهبيركن توقيف انديلميشلر.

بو توقيفارين نظيري فقط محمدلي ميرزائين باشلاديني ايرتيجاعي عمليات زاماني، يعني مشهور باغشاه حاديتيه سينده گوروله بيلميشدير.

گورونور صدروالاشراف جاوليغيني يادا ساليب، يئنه ده جلالديق شوغلونو تکرار ائتمک فيکرينه دوشموشدور.

بنله بير زاماندا، آذربايجان آزاديخالاري بئکار دورا بيلمزلردی. اولارين تاريخي بورجلاري و ميلي وظيفه لري بو شديد ايرتيجاعين علنيهينه جيدي بير صورتده موباريزميه گيريشمک ايدي. بو موباريزه قطع اول آذربايجانين داخلي امنيت و آزاديغيني تامين ائتمکدن باشلانمالي ايدي.

اينکار ائتمک اولماز كي، آذربايجاندا بعضي دولت مأمورلارينين لياقتسيزليغي و منافعى بير-بيري ايله موخاليف اولان طبقه لرين ضيديتي سايه سينده بير نئچه گون بوندان قاباغدا قدر بؤيوک شوريش و هرج-مرجليک حيس اولونوردور.

آذربايجان آزاديخالاري بو وضعيتي نظره آلديقلاري اوچوندور كي، بيرينجي نؤوبه ده امنيت وجودا گتيريلمه سي مساله سيني اورتايا سورمکده ديرلر.

بیز بو خصوصدا اوزون موطاليعه ائتديکن سونرا يقين حاصل ائديريک كي، مؤحکم بير تشکيلات وجودا گلمزسه گوندن-گونه قوتلنمکده اولان سنلین قاباغيني سد ائتمک مومکون اولماياجاق. اونا گوره بيرينجي نؤوبه ده بؤيوک بير فيرقه يار اتماغا تشبوت ائتديک.

فيرقه ميز خالق طرفيندن گننیش رغبتله ايستيقبال اولوبدور. يوزلرجه تنلقرافلار ايداره ميزه آخماغا باشلادي.

تشکيلاتيميزدان داها اول وجودا گلن پارتيالار و جمعيتلر ده خط-حرکتيميزين دوزگون اولدوغونو درک ائديب، بؤيوک هوس و رغبتله بيزه ياخينلاشماغا باشلاديلار. چوخ تنز بير صورتده بوتون آذربايجانين ساغلام فيکيرلي آداملاري فيرقه ميزين باير اغي آلتينا توپلانماق، بو واسيطه ايله بورادا مؤحکم بير مرکز-ثيفل وجودا گله جکدير.

اگر بيز باشقا فيرقه لر کيمي قئيري-عملي شوعارلار ايله ايشه باشلايب بؤيوک داشي گؤتورسه بيديک قطع هدفه ياخينلاشا بيلمه جک ايديک.

آيري بير يول اول بيلمزدي. چوخ ساده بير صورتده آذربايجاندا باشلاديق. اول بوراني هرچ-مرجليکن ساخلاديق و اوز اولر يميزي غارت و بيخماقدان قوروماق لازيم گليردي. سونرا دا گله جک اوچون بؤيوک بير قدم گؤتورمگه احتياج وار ايدي. او قدم، مخصوصن ايندي گؤتورولمه لي ايدي.

تئهران ايرتيجاعي قوت تاپسايدی، بيز ايش گؤرمک سهدير، حتا دانيشماق ايمکانينا بنله ماليک اول بيلمزديک.

فورصتن ايستيفاده انده بيلمک اوزو بؤيوک ايستعداد و لياقت ايسته يير. بيز فورصتي دن و نر مگه راضي اول بيلمزديک.

فورصت بيزه قوربانلار باهاسينا مال اولموش قانون-اساسيني دير يلمتک ايمکاني وجودا گتير ميشدير.

ايالت انجومي و محلي موختاريت مساله سي قانون-اساسي نين اساس و کؤکودور. بيز ايرتيجاع نين ضعفيندن ايستيفاده ائديب اونو عملي بير صورتده حياتا کئچيرمه لي بيک. فورصتي دن و نرديکن سونرا پئشيمانليق فايدا و نر مز. «دالان آتيلان داش توپو غادير». بو کؤهنه بير آذربايجان مثلي دير. اونا هنج بير واخت اونوتماق اولماز. عربلر «و في تاخير آفات» دنميشلر. بو دوغرو سؤزدور.

ايندي آذربايجان خالقينين اليه بؤيوک بير فرصت دوشموشدور. بوندان ايستيفاده ائتمه مک خيانتدير.

بو کیمی فورستلری آذربایجان آزدیخاهلاری مؤهوم سۆزلره اینانیب موکرر صورتده دن وئرمیشلر. اگر سردار - میلی تئهرانا اینانماسایدی، اگر شئیخ محمد خیابانی خاین، یالانچی و مین اوزلو موشاویرلرینین سۆزلرینه اهمیت وئرمهسه یدی، اگر لاهوتی یه خیانت ائدن یالانچی پهلوانلار دارا چکیلسه یدی ایندی نه تک آذربایجان بلکه بوتون ایران دونیانین ان موترقی، ان دموکرات اولکلریندن بیر ی اولموشدو. بو سهولر دایما نظرده توتولوب مودبذب و موردد آداملارین خاینانه تلقینلرینه قولاق آسامیب اوز گوجوموزه بئل باغلامالی بیق.

آزدلیغی و آزدیخاهلیغی اوزلرینه دوکان قاییریپ هر بیر جیدی ایشی ایخلال ائندلرین حقیقی سیمالارینی آجیب خالقا گۆسترین!

اونلارین، یعنی او ماسکالی آزدیخاهلارین حیلله لری نتیجهسیندهدیر کی، ایران مشروطهسی کاغیز اوستونده فالان اثرسیز بیر دوا و تیلسیم حالینا دوشموشدور.

«آذربایجان» قزنتی نومره 3، 12 سننتیابر 1945-جی ایل.

1 مقصد-واختی ایله ایران اوردوسونون باش قرارگاهی ریسی اولموش گننرال حسن ارفعیدیر.

سیاسی فیرقه‌نین آفتی

بیر فیرقه و یا جمعیت تشکیل اولار-اولماز سالیم، خئییرخاه و فداکار شخصلر ایله برابر بیر عیده ایستیفادهچی، یالانچی و ایجتیماعی تشکیلاتلاری وسیله قرار وئریپ، اوزلرینه ثروت و سامان قاییرماغا چالیشان عونصورلر و لشخورلار کیمی اونون اطرافینا هوجوم ائدیپلر. بونو بیز بو واختا قدر مئیدانا چیخان سیاسی فیرقلرین هامیسیندا گۆرموشوک.

بونلار خصوصی ایستیفاده بولوندا هنج بیر رزالت و آچاقلیقدان چکینمزلر. بونلارین تۆهمت، ایفتیرا، یالان آد قویماق کیمی کثیف حربلری واردیر.

بو پارازیت عونصورلر خارجی و سیاسی دشمنلردن داها خطرلیدیرلر. خارجی دشمنی تانی بیب اونون علئیهینه مباریزه آپارماق آساندیر، لاکین موفتهخور و ایستیفادهچی عونصورلر تشکیلاتین ایچریسینی چورودوب اونو ایفلیج حالا سالما بیلرلر.

بونلار جوربجور شکیلده قاباغا چیخا بیلر. کندلرده بوینیو غولوق و قولچوماقلیق گۆستریب ایللردن بری داوام ائدن دشمنلیکلری شدیدلشدیرمک و اوندان مادی ایستیفاده ائتمگه چالیشارلار. شهرده دؤولت ایدارملرینه سوخولوب اورادا ایستی بیر وظیفه توتماق و بو واسیطه ایله سو- ایستیفاده ائتمگه جان آتارلار. هر شکیلده و هر موحیطده اولور-اولسون بونلار یول تاپیب فیرقه آیدندان ایستیفاده ائتمکله، خالقا زور دئییر، اوزلرینین خصوصی ایشلرینی قاباقدان آپارماغا سعی ائدیپلر.

قدیم آزدلیق و مشروطیت حرکاتیدان ایستیفاده ائدیپ، وظیفه، ثروت و شخصیت قازانیب ایستیبدا خیدمت ائدن ماسکالی آزدیخاهلار آزدئییلدیر. اونلاری سیز ده یاخشی تانی بیرسینیز. تزه ووجودا گلن فیرقهیه بونلار یول تاپا بیلر. چالیشاق فیرقه‌میز بو کیمی موذوویر و فاسید عونصورلرین اللرینده آلت اولماسین.

مقصدیمیز عالی، فیکریمیز بؤیوکدور. بؤیوک ایشی ناپاک اللر ایله گۆرمک اولماز. تظاهورچو، لووغا و یالانچی پهلوانلاردان پرهیز ائدین. خالقین مال، جان و ناموسونا گۆز تیکن بیس عونصورلری اولدن ایچرینیزه یول وئرمگین. قورخاق و ایکی اوزلو آداملاردان قاجین، بونلار سیزی یاری یولدا قویا بیلرلر.

«من باشیمی ساخلاماق اوچون قاریشمیشدیم» دنیلری چوخ گۆرموشوک. او آداملارین ظاهیری سیزی آداتامسین. باشینی ساخلاماق ایستهبیب دوشمنلره بعلی دئین آداملاری اولدن فیرقهیه یول وئرمگین. قوی اونلار گنڈیب آیری واسیطه ایله باشلارینی ساخلاسینلار.

بیز هنج کسی گوج ایله فیرقهیمیزه یازدیرماق فیکرینده دئییلیک. خالقین هوسی- رغبتی و توجؤهی بیزه کیفایت اندر. فقط کندلر و شهرلردن سنل کیمی آخیب گلن جاماعاتا بئل باغلامالی بیق.

بیزیم بؤیوک و آغیر وظیفهیمیز بو جاماعاتی تشکیل ائتمک و اونون ایراده و قودرتینی جیدی صورته خالق آزدلیغی یولوندا ایشه سالماقدیر.

دوغرودور بیز بوتون خالقی، صینیف و طبقه نظرده توتولمادان فیرقهیمیزه قبول اندیریق. ولی بو او دئیمک دئییل کی، بیز آزدیخالیقی و وطنیمیزین ترقی یه دوغرو گنتمه سینی نظردن چیخارمیشیق. بئله فیکر ائتمک هرگیز دوغرو دئییلدیر.

بیز وطنین و خالقین نیجاتینی آزدلیقدا آختاریب و آراماقدا بیق. بیز بونو گۆزل بیلیریک کی، خالقیمیزین اکثریتینی تشکیل ائدن کندلیلر بو گونه قدر هر بیر حاق و ایختیاردان محروم قالمیشلار. بیز بیلیریک کی، ایشسوزلیک خالقیمیزین بؤیوک بیر حیصه سینی فلاکته و اولومه سؤوق ائتمیشدیر. بیزه معلومدور کی، فهلهلریمیزین حوقوقونو تامین ائتمک اوچون هله ده رسمی بیر قانون الده یوخدور. عنین زاماندا بیز حیس اندیریق کی، اربابلارین بعضیلری کندلردن و وسعتلنمکده اولان کندلی حرکاتیندان قورخویا دوشوب ینرلرین آبدلیغینا، چئشمه لرین تعمیرینه اقدام ائتمک فیکرینده دئییلدیرلر. حتا بعضی ینرلرده خیرمنلر بیلا تکلیف حالدادیر. بعضی ایستیفادهچی عونسورلر مالیک ایله ارباب آراسینداکی ایختیلاقی شیدتلندیریب بولانیق سودان بالیق توماغا چالیشیرلار.

بونلارین هامی سینی بیلیدیگیمیز اوچوندور کی، بیز اولکده قانونی بیر رنژیم، مؤعتدیل بیر وضعیت مئیدانا گتیرمگه اقدام ائتمیشیک. چون طبیعیدیر کی، کندلی ایله ارباب، فهله ایله ساحیبکارین منافی چوخ و اخت بیر-بیرینه موافیق گلمز. لاکین بیر قیسیم منفعتلر وار کی، اونلار موشرک حساب اولونا بیلر.

مثلن، امنیت، خالقین سییاسی آزدلیغی، محکمه و قانونلاردان موساوی صورته هر بیر وطنداشین ایستیفاده ائتمک ایمکانی، اصلن فهله ایله صاحبکار و ارباب ایله رعیت آراسیندا چیخا بیلن ایختیلاقی آرادان آپارماق اوچون مؤحکم بیر قانون وجودا گتیریلمه سی کیمی مسالهلر واردیر کی، بیز اونو چوخ تنزلیکله و بیرینجی نؤوبده حل ائتمه لی بیق.

بونلارین هامی سی مومکون اولان ایشلردندیر. لاکین سیز چالیشین ایش بیس آداملارین اینه دوشمه سین.

«آذربایجان» قزنتی نومره 4، 16 سننتیابر، 1945-جی ایل.

گوج بیرلیکده دیر

آدیغیمیز رسمی معلوماتا گۆره حیزب توده یی ایرانین آذربایجان تشکیلاتی آخیرینجی گنئیش ایالتی کونفرانسیندا فیرقهیمیزین موراجیعتنامه سینی دیقتهله موداکیره ائتدیکن سونرا اونو خالقیمیزین احتیاجلارینا داهی او یغون و موناسیب تشخیص وئرمیشدیر. بو کونفرانس موراجیعتنامه و فیرقهیمیزین تشکیل خبرینی چوخ شادلیق ایله ایستقبال اندیب، آذربایجان خالقی نین سعادتینی اونون

شوعار لاریندا گوردوگو اوچون، بیر چوخ اساسی سبیلری نظره آراق حیزبین مرکزی کومیتتهسی ایله علاقه‌سینی کسب فیرقه‌میز ایله بیرلشمگی قرارا آلمیشدیر.

بو خالقیمیزین بیرلیگی و آزادلیغی بولوندا بویوک بیر قدمدیر.

بیز حیزب توده‌یی ایرانین آذربایجان تشکیلاتینا رهبرلیک ائدن وطنپرست و آزادیخواه شخصلرین بو بویوک فداکارلیقلارینی صمیم قلبه آقیشلاییریق.

بو قهرمان فیرقه‌چیلر بیزیم خط و حرکتیمیزین دوغرولوغونو اعتراف ائده‌رک، آتمیش میندن زییاده نوفوسا مالیک اولان بیر تشکیلاتی فیرقه‌میزه یاپیشدیرماقلا آذربایجان خالقی اوچون گوزل بیر نمونه اولاجاقلار.

حیزب توده‌یی ایران فیرقه‌میزه اوز شوعار لاریله گلنگه چالیشمیر. او بیزیم شوعار لاریمیزی تامیبله قبول ائدیر، بیزیم گنتدیگیمیز یول ایله گنتمک ایسته‌ییر.

بیزیم بولوموز چوخ دوز و آیدین بیر یولدور. بیز طبقاتی مباریزه آپارماق فیکرینده دئییلیک. فیرقه‌میز تام معناسیله میلی فیرقه‌دیر. اونا اوغرو، خاین و قانون اساسیمیزین دوشمنلریندن باشقا هر بیر آذربایجانلی عوضو اولاییلر.

بیز میلی صنایعیمیزی یوکسلتمگه، تاجارتیمیز اوچون دنیا بازارلارینا یول آچماغا، کندلیلر ایله اربابلار آراسیندا چیخان ایختیلافلاری صولح یولو ایله حل ائتمگه چالیشیریق. حیزب توده‌یی ایران باشچی‌لاری بونلارین هامیسینی قبول ائدیب حیاتا کنجیرمگی بیزه شرافت اوزرینده قول وئرمیشلر.

بونونلا بنله بو حیزبین اوچ سنه‌دن بری آپاردیغی مباریزه‌نی هرگیز اونودولا بیلمز. حیزب توده‌یی ایرانین مخصوصن فاشیزم علیه‌ینه آپاردیغی قهرمانانه مباریزه‌سینی بیز همیشه ایفتیخار ایله خاطرلایمالی‌ییق.

بو گوندن اعتیبارن توده تشکیلاتی تاریخه کئچیر. بیز اونون بویوک ایشلریله برابر سهولرینی ده نظرده ساخلایمالی‌ییق. توده عوضولری آراسینا سوخولموش یابانجی عونصورلرین ضررینی فیرقه‌نین اوز رهبرلری ده اینکار ائتمک فیکرینده دئییلدیر. بیز اونلار ایله ال‌ال وئردیکدن سونرا ایستیفاده‌جو، یالانچی و فاسید عونصورلرین تازا تشکیلاتدان اوزاقلاشدیرلمالارینی تامین ائده‌جه‌ییک.

بیز هامینین ائشیدیب بیلدیگی بابالار سوزو ایله بو تاریخی یادداشتیمیزی قورتاریریق:

گوج بیرلیک‌دیر!

میر جعفر پیشه‌وری

«آذربایجان». نومره 5، شهر یور 26

فیرقه‌میزین تاریخی ایشی

فیرقه‌میزی و وجوده گتیرمگه پیشقدم اولان موسیسلر هئیاتی کچن پنجشنبه گونو موقتی تشکیلات کومیتەسی اینتیخاب ائتدیکن سونرا ایگیرمی گونه قدر رسمی کونقره تشکیلینی او کومیتەیه تاپشیردی. بو تازه بیر فیرقه اوچون بویوک و آغیر بیر وظیفه‌دیر. اونا آرزو اولونان شکیلده انجام وئرمک اوچون بوتون فیرقه عوضولری یورولماق بیلمەدن چالیشمالیدیر.

بوگونه قدره تبریزده و اطراف شهرلرده اون میندن زییاده موختلیف طبقه‌لردن فیرقه‌میزین عوضولگینی قبول ائدنلر اولموشدور. بونا اللی میندن زییاده بیزه مولحق اولماق ایستەین حیزب توده ایران عوضولرینی علاوه ائتدیگه گنیش و بویوک بیر جمعیتین اطرافیمیزا توپلاندیغینی گۆرمجکسیر. بو جمعیتی تشکیل ائدیب اونلاری اینتیظام آلتینا آلماق و آرالاریندان کونقره‌یه نوماینده‌لر اینتیخاب ائتمک بئش-اوج نفرین الیندن گلن ایشلردن دئییلدیر. بو ایشده دئیگیمیز کیمی هامی چالیشمالیدیر.

کونقره‌نین تامامیله دموکرات عوضولردن و عوموم طبقات نوماینده‌لریندن تشکیل اولونماسینی نظرده توتوب سابق حیزب توده عوضولریندن فداکارلیق گۆزله‌ییریک. بونلار هر یئرده چالیشیب مستقیم دموکرات فیرقه‌سینه یازیلان عوضولردن (موکون اولدوغو قدر) اینتیخاب ائدیب کونقره‌یه گۆنده‌رملی دیرلر.

محللر ده فیرقه‌یه بیرلشدیگی حاللاردا بونو نظرده دوتمالیدیر. حیزب توده‌یه و اونون فداکار عوضولرینه بیز چوخ احتیرام ائدیریک. لئیکن اونلار دموکرات فیرقه‌سی‌نین مرام و شوعارلارینی نظرده دوتوب تازا و عوموم طبقاتا منسوب اولان عوضولره فعالیت مئیدانی وئرمک اوچون گۆزله‌ر گنتملی. بعضی یئرلرده اونلارین سایلارینین آزلیغینی نظرده دوتماییب بیرنجی نۆوبه‌ده اونلاردان اینتیخاب ائتملی دیرلر...

حیزب توده ایران عملده طبقاتی بیر حیزب اولموشدور. اونون سیرالارینا فهله، کندلی و بعضی آشاغی طبقه‌یه منسوب اولان روشنی‌کرلردن باشقا طبقه‌لره یول وئریلمزدی. اونون وظیفه و شوعارلاری دا فقط بو طبقه‌لرین مقاصیدی اوستونده تعیین ائدیلمزدی. اونا گۆره حیزب توده عوضولری چوخ سول تانینمیش و سول شوعارلار ایشلتمگه عادت ائتمیشلر.

دموکرات فیرقه‌سینه مولحق اولماق ایستەین شخصلر گرک اۆز دانیشیق‌لارینی و شوعارلارینی تعدیل ائدیب، بیزیم تعقیب ائتدیگیمیز شوعارلاری قبول ائلسینلر.

اگر بیزیم ایله میلی آزادلیق یولوندا چالیشماغا حاضیر اولموشلار سا حتا اۆزلرینین رفتار، کیردا و گوفتارلارینی دا بیزیم رفتار، کیردار و گوفتارلاریمیزا تطبیق ائدیب اویغونلاشدیریب، تامام معناسیله بیر دموکرات اولمالیدیرلار...

بیز عوضولریمیزدن ایش طلب ائدیریک. بوش سۆزلر و خالق موتتفیر ائدن (دئماقو‌قلارا) عوام‌فریبلره یاراشان آجی تۆهملرین بیزیم بازاردا رواجی یوخدور.

بیز میلی آزادلیغی تامین ائتمک اوچون هر کسدن فداکارلیق طلب ائدیریک. مالیک، رعیت ارباب و کارگر هامی آذربایجانین ترقی و سعادت یولوندا بو فداکارلیغی گۆسترمه‌لیدیر.

بیز آرادا چیخان ایختیلاف‌لاری سازیش یولو ایله حل ائتمگی جیدی و لازیملی بیر موضوع بیلیریک. موباریزه لازیمدیر. لئیکن او میلی آزادلیق و وطنین ترقیسی یولوندا آپاریلمالیدیر.

کیم آزادلیق و ترقی‌یه موخالیفت ائدرسه، او میلیتمیزین غدار دوشمنی‌دیر. اونونلا آمانسیر بیر صورتده موباریزه ائتملی‌دیر.

کیم امنیتی ایخلال اندیب خالق آراسینا نیفرت سالیرسا، هر طبقمند اولور اولسون، او خالق آراسیندان ایخراج اولونوب ایجتیماعی حوقوقدان محروم اندیلمه‌لیدیر.

کونفره‌میزده شیرکت ائتمک ایسته‌ینلر و اونا نوماینده اینتیخاب ائتمگه گئندلر بو خط حرکتی نظرده توتماغا مجبور دورلار.

پ.

«آذربایجان» غزنتی، 27 شهریور، 1324 جو ایل، نؤمره 6

احتیاجلاریمیز تامین اندیلمه‌لیدیر

هر بیر خالق و جامعین حیات و بقاسی، یعنی یاشاییب یاراتماسی، موعین شرایط و وسایطدن آسیلیدیر.

میلی شکیلده و بئین المیلل مضموندا مدنیت، گئنیش خالق کوتله‌لرینین ساغلاملیغینی تامین ائدن صحیه، اهالینین وارلیدان توتوموش یوخسولا قدر هامینین ساوادلانیب، تحصیل-علم ائتمه‌سی، صنایع و کارخانالارین گئنیش له‌نیب ایقتیصادییات و ثروتین ترقی‌سی، سایرلر حال-حاضیردا بیر خالقین حیات و بقاسی اوچون ضروری شرایطدیر.

اگر بو شرایطدن بیر ناقیص اولارسا، او خالق ناچار اولاراق، مدنیت قافله‌سیندن دالی قالیب و نهایت، محو اولوب گنده‌جکدیر.

بئین المیلل ایرتیجاعین موزدورو اولان سئید ضیا-نین 1299-جو شمسی (1921-جی ایل) دؤلت چئوریلشیدن اول و ریضا شاه پهلوینین حؤکومتیندن قابق، آذربایجان اؤزونون خصوصی جوغرافی مؤقعیتی سایه‌سینده آسیانین ثروتلی اولکه‌لریندن بیر سی ایدی. آذربایجاندا، آذربایجان دیلینده قزنتلر نشر اولوردو. مدرسه‌لرده آذربایجان دیلینده درس کئچیریلیردی.

آذربایجان دونیانین بؤیوک اولکه‌لری ایله تیجارت و ایقتیصادییات مونساییتی یاراتمیشدی. بئله‌لیکله، آذربایجانین ایگیرمنجی عصرین اوللرینه‌ک اؤزونه لاییق ثروت و تیجارتی، ماعاریف و مدنیتی وار ایدی.

لاکین سئید ضیا و ریضا شاه و بونلارین طرفدارلاری وجودا گلدیکدن سونرا، آذربایجان محو اولماغا اوز قویدو.

تئهرانین مورجع حؤکومتی آذربایجان خالقینا اؤز دوغما آنا دیلینده یازیب اوخوماغی قاداغان ائلیهرک، اونون میلی مدنیتی پوچا چیخارتماغا باشلادی.

تبریزین دنیا ایله ایقتیصادی و تیجارت رابیطه‌لرینی قطع ائدرک خالقین ماددی ثروتینین ان آچاق سوییه‌لره تنزول ائتمه‌سینه سبب اولدو.

آذربایجاندا اورتا مکتبلرین قاپیلاری داخی باغلانیب یالینز کیچیک ایبتیدای مکتبلر، او دا چوخ پیس وضعیتده قالدی.

آذربایجان خالقینین میلیونلارلا نوفوسونون امک بهره‌سینی موختلیف عونوانلارلا غصب ائدیبلر خالق تالادی، صحیه، ماعاریف و مدنیتدن، نومونه اوچون ده اولسا، هنج بیر آثار قومادی.

بنهلیکله، 30 ایلین عرضینده آذربایجانین ایقتیصادی، ایجتیماعی وضعیتینی اورتا عصر لر مدنیتی سوییهسینه تنزول اندیپ و نهایت، مین ایلدن آرتیق طنطنه لی تاریخی اولان بؤیوک آذربایجان خالقی محو اولماقدا ایدی. مینرله حؤکمرانلار بیزی محو ائتمک ایستیهیردیله. آذربایجان دموکرات فیرقهسی چوخ میلیونلو و موباریز آذربایجان خالقینین ناموسلو حرکاتی ایله بو بدبختلیکله سون قویاقدیر.

آذربایجان دموکرات فیرقهسی اؤز شو عارلارینی خالقین سینهسینده آلولانان اولدیلار دان آلمیشدیر.

خالقا تکییه اندیپ، خالقین آرزو و عملرینی حیاتا کئچیرن بیر فیرقه همیشه موظفدیر. بیزیم ایشیمیز حاقدیر و غالیبدیر.

سمندر

«آذربایجان» قرنتی نؤمره 6، 18 سننتیابر 1945-جی ایل.

آیی دوستلوغو

فیرقه میزی قوروماقدا شیرکت ائدن مسلکداشلاریمیزین بویونلاریندا اولان آغیر یوکلردن بیزی ده بیزه یاخشیلیق ائتمک ایستیهینلرین آنلاق، هوش و ذکالارینی یوخلاماقدان عیبارتدیر. سیاسی تشکیلات ساده بیر ایتیحادیهه دئییلدیر. اوندان چالیشماق ایستیهینلردن طبیعی عاغل و شو عوردان علاوه مسلک، عقیده و سیاسی بیلک طلب اندیلیر. قاباغا چیخان سیاسی، حوقوقی، میلی و ایجتیماعی مساله لرده دوزگون دوشونجه و آچیق فیکیر ایستهنیلیر.

بیز چوخ گؤزل بیلیریک کی، بیر چوخ تاریخی سببلره گؤره خالقیمیز دونیانین مو عاصیر و موترقی خالقلاریندان یوز ایللرجه دالی قالمیشدیر. بو خالقی بیرلشدیریب بؤیوک مقصده طرف آپارماغا چالیشان بیر فیرقه موترقی خالقلار ایچریسینده وجودا گلن فیرقه لر کیمی عوضولرینین هامیسینی ساو ادلی و سیاسی معلوماتا مالیک آدمالاردان توپلایا بیلمز. خالقیمیز عوام، جاهیل و دالی قالمیش خالقدیر. اونون مدنی و سیاسی جهتن تر بیهه اندیلمه سی ده فیرقه میزین عؤده سینه دوشور. بیز ناچار و مجبوروق مینلرجه کند و شهر زحمتکشلرینی تشکیلاتیمیزین ایچریسینه آلیب، اورادا تربیت اندک. بو اینکار دیمز بیر حقیقتدیر. بونولا بنله فیرقه مین اساس سنگر لری گرک دوزگون، دوشونجه لی و ساغلام فیکیر لی آدمالارین الینه تاپشیر بلسین.

جاهیل آدمالار بیلیب آنلامدان فیرقه یه بؤیوک ضربلر و ورا بیلر. مخصوصن کندلرده فیرقه سوزو چوخ یانلیش تعبیر اندیلیمیشدیر. اونون باشیندا دورانلار چوخ یئرلرده دؤولت ایدارلرینین وظیفه لرینی منیمسه میس و بعضی یئرلرده فیرقه مسئوللاری اؤز وظیفه لرینی اونودوب دهدار و کندخودالاردان علاوه محکمهلرین و قانونی ایدارلرین ده ایشینی اللرینه آلمیشلار.

اونلار بیلمه لییدیر کی، وورماق، دؤیمک و خالقین حوقوقی ایشلرینه قاریشماق فیرقه رهبرلرینه یاراشان ایشلردن دئییلدیر. بیز کند یا شهرلرده فیرقه عونوانی داشیب تزه کندخودالار، تزه ژاندارملار و بویونوغون قولچوماقلار مئیدانا چیخارماق فیکرینده دئییلک. بونلارین دوستلوغو آیی دوستلوغوندان داها خطرناک اول بیلر.

کندلرده و شهرلرده چالیشان فیرقه مسلکداشلاریمیز بیرینجی نؤبه تبلیغاتچی، ایکنجی نؤبه ده تشکیلاتچی اولوب خالقی فیرقه مین اطرافینا توپلاماقلا بؤیوک مقصدیمیزی ایجرا ائتمگه چالیشمالیدیر لار.

اونلار گرک بيلسينلر كي، فيرقه باشچيسي قديم ايمامجومعلرين ايشيني گۆرمهلي دنيلدير...

كندلييه زور دنمك، اوز شخصي دوست- دوشمنليگيني فيرقه سيرا ارينا يئريتمك ايستهين ايستيفادهچي عونصورلرله فيرقهميز
آمانسيز بير صورتده موباريزه اندهجكدير...

مخصوصن كندلرده ساده و سالييم كندلييري اوز اقلاشديرماقلا توده تشكيلاتينا سوخولان ايستيفادهچي جاناورلاردان جيدي صورتده
ايجتيناب انديب، اونلاري دموكرات فيرقهسي نين قايپسيندان ايجري قويماق اولماز، فيرقه اولدن ايشي مؤحكّم گۆتورمهلي، شؤعبه و
كوميتهلري تمير و دوزگون آداملار اليه تاپشيرماليدير.

تشكيلاتيميز قوي عددجه بؤيوك اولماسين، آما اينتيزظام و ايستحكامجا قوتلي اولماليدير. اوغرو، يالانچي، لووغا، عاوامفريب و
خالقي پيسلهيبب اوزونو قاباغا چكن آداملاري قووب انشيگه سالماق لازيمدير.

فيرقه، شخصلر دنيل، عموم ميلتين سعادتني اوچون چاليشير، عموم زحمتكشله نيجات وئرمك ايستهيير. بنش يومورتا ايكي
باتمان سوغان ايله كندلييه نيجات وئرمك ايستهين و بو واسيطه ايله كندلرده نيفاق سالانلار كندلييره آييلار كييمي خيدمت انديرلر.

دوغرودور، اربابلارين ظولمو حددن آشميش، دؤلت مأمورلارينين دا قارني دويماق بيلمير. لاکين گرک بو مساله ني فيرقهميز
اساسلي بير صورتده بوتون اولکه ايجريسينده حل انتسين.

بو يولدا چوخ جيدي قديملر گۆتورولموشدور. آذربايجاندا ياشايان ماليكلر ايله دانيشيق باشلانميش، چوخ تئز بير صورتده عومومي
بير قرار چيخاريلماقلا قدير.

آذربايجاني ترك انديب گئدن ماليكلر بيزدن هئچ بير كؤمك گۆزلهيه بيلمزلر.

كندليني آلت انديب اوز جيبيلرينين خنيرينه چالیشانلار فيرقهميزدن تاماه ديشلريني چكسينلر. بيز اونلارين كيچيك مقصدلرينه آلت
اولا بيلميريك. بو گوندن سونرا گنديب و ز يئرلرينده اوتورماليديرلار.

اگر كندلرده اربابلار كؤهنه ماهنيلارين باشلاماق ايستهسلر فيرقهميز اونلارا و زونون حاق سوزلريني. دنمگه قاديدي.

بيز امنيت و بيريگه هر بير ايشدن آرتيق اهمييت وئيريريك.

بونو هر بير كس دوشونمهليدير.

پ.

«آذربايجان» قزنتي نؤمره 7، 19 سننتياير 1945-جي ايل.

مرا بخیر تو امید نیست شر مرسان

سندن یاخشلیق اوماییرام، آرتیق ضرر ده یئتیرمه

تاریخ تکرار اولماقدادیر. ایران جامعاتینی، ظولم، اسارت و قارانلیقدا ساخلاماگی لازیم گۆرن سیاست ماحارییه نتیجه سینده جیرن منیدانا چیخان ظاهیری دموکراتلیغا آخیر قویماغا چالیشماقلا وطنیمیزی اجنبیلره ساتان خاین عونصورلرین فعالیتینه گنیش میدان آچیلیمیشدیر.

تئهران سریع قدملره ایرتیجاغا طرف گنتمکدهدیر. باشیمیزا یونان خالقینین باشینا گلن اویونو گتیرمک فیکریندهدیرلر. مجلس، دولت و مطبوعات ساتیلیمیش خاینن آداملارین اینه دوشموشدور. بونلار ویریب، بیخیب، داغیدیب اوز سیاستلرینی یئرتمک ایسته ییرلر. آزادلیق، دموکراتلیق نامینه چالیشماقدا اولان قوولر جوربجور باهانالار ایله بوغولوب تارومار اندیلیمکدهدیر.

ریضاخاندان داها قبا، داها خشین بیر جلا و وجودا گتیرمک نقشه سی جیدی صورتده مؤوقع ایجراهه قویولموشدور.

ایران ماحارییه زامانی دموکراتلیق جبهه سی نین غالیبیت کۆرپوسو اولدوغو حالدا، صلوح زامانی بؤیوک ایستعمار دونیاسی نین سنگری اولمالیدیر، دنیب، میلیونلارا بالیغ ضعیف خالقاری اسارت و قول حالیندا ساخلاماق اوچون اونو حریم و سنگر یار اتماق، آزادلیق و حورییتیمیزی بو مقصده قوربان ائتمگه چالیشیرلار.

سئید ضییا ایله چیخان ساییز - حسابسیر ایرتیجاغی روزنامه لر، دشتی، دوکتور طاهری، اسفندیاری و سایرلرینین مجلسده اوخودوقلاری رجزلر و چؤیردیکلری حوققالار هامیسی بوندان اؤترو دور.

بوندان اؤترو دور کی، حتا تبریزده بنله بعضی پیس آداملار جورات اندیب آزادلیق علنیهینه خایانه شایعه لر اینتیشار وئیرر. منیخانلاردا، پیس یئرلرده سنل کیمی پول خرج اندیرر. ماجراجو عونصورلری ساتین آلیب خالقین فیکرینی اونلارین واسیطه سیله زهرلمگه چالیشیرلار.

ساتیلیمیش ایرتیجاغی مطبوعات ایله، زمزمه باشلامیش، خاریجه رادیولارین هماهنگ اولماسی دا ایتیفاقی بیر مساله دنیلدیر. علنیهیمیزه قالخان ایرتیجاغی قوولر خاریجی ایستعمارچی منبعلرین بارماغی ایله اویناماقدادیر.

تاریخ بیزیم عؤده میزه بؤیوک بیر وظیفه قویموشدور. بیز آذربایجاندا سارسیلماز بیز آزادلیق قالاسی ووجودا گتیرملی بیک. تئهراندا و ایرانین آیری ایالتلرینده اجنبی دستورو ایله ازیلن دموکرات و آزادبخاه شخصلر بیزه پناه گتیرمگک. آزاد و دموکرات وطنیمیزین شانلی بایراغی آلتیندا موقدس وظیفه لری اولان آزادلیق موباریزه سینی داوام ائتدیرمگکلر.

آذربایجان تئهران ایله بیر یئرده اسیر هیندوستان اولماقدانسا اوزو اوچون آزاد ایرلند اولماغی ترجیح وئیرر.

تئهران هرزه و هر جایی گؤزلر کیمی هر گون بیر لوتونون قوجاغینا آتیلا بیلر. آذربایجان ایسه ناموس و حنیثیتینه علاقه مند دیر. او بیر داها بییگانه لرین آچاق نوکری اولان ریضاخانلارین بو یوندوروغو آلتینا گیرمز و گونده بیر لوتی به تسلیم اولماز.

بیز هر قییمته اولور اولسون جاهانی حادثه لرین وئردیگی ایمکاندان ایستیفاده اندیب آزادلیغیمیزی تامین ائدهجه بیک.

بوشبوغاز و خاين يازيچيلارين قىلو قالى بىزى توتدو غوموز يولدان كئرى قاينارا بىلمز. فىرقەمىز بوتون آذربايجان خالقى نىن ساغلام و آزادىخاه عونصورلر نىن اوز بايراغى آلتىنا توپلاماغا موفوق اولموشدور...

آرتىق بىزىم فتح و غلبەمىزى حىس ائدن جاماعات دستە- دستە، گوروه- گوروه سىر الارىمىز ا داخىل اولماقداىر.

ايدارەمىزه اطرافدان سئل كىمى آخىب گلن تبرىك تئلقرافلار نىن چاپ انديب اينتىشار وئرمگە بئله فورصت تاپا بىلمىرىك. بو اىثبات اندير كى، آذربايجان خالقى نىن دوشمنلرى وحشته دوشمكده اىشتىباه انتمەمىشلر.

آذربايجان آزادلىق و دموكراتلىق يولوندا بويوك قەدملرە ايرلى كئدىر. تئهران ايسە بر عكس ايرتىجاعا اويوب كئرى كئتمكدهدىر. اونا گوره آزادىخاه آذربايجان ايله تئهرانى زورلايىب چنگالينا آلان ايرتىجاعى دؤلت آراسىندا فاصىله آرتىر، بويويور، كيچىلمز بىر حالا گلر. بو ايسە بىزىم تقصىرىمىز دنىيلدىر.

تئهران خالقى اوز كئندىشىنى حىدى صورتده بىر داها نظردن كئچىرملىدىر. او گوزلر نىن آچىب قاباغا چوخ دىقتله باخماغا مجبور دور. او هنوز بىلمىر كى، زور ايله ايش باشىنا كئچنلر ا نو هارا آپارىر و نه كىمى مقصدە سؤوق اندير.

ايشىن آخىرىنى حساب ائتمك نتيجه سىندەدىر كى بىز تئهرانا مونظىر اولمايىب بىر چوخ مسالەلر دە حساب و خر جىمىزى آيىرىب اوز اليمىزه آلماقچاليشىرىق. بىز حنىوان دنىيلىك كى، نوختامىزى مرموز و مشكوك آداملار تاپشىرىب، اونلار نىن دالينجا كئتك. يولوموز آيىردىر. بىز آزادلىق، دموكراتلىق يولوندا دؤنه بىلمىرىك. بو يولدان دؤنمك هلاكت و اينقىراضى قبول ائتمك دئمكىدىر. بو ايشى بىز گورمىهجهيىك. سىز ايسە موختار سىز هارا كئدىرسىز كئدىن. لئىكن بىزىم ايله ايشىنىز اولماسىن.

فارسلار دئمىشكن: «مرا بخير تو اميد نيست شر مرسان»

پ

«آذربايجان» روزنامەسى 29 شەرىور 1324 جو ايل، نؤمرە 8

لوندون كونفرانسي مونا سىبىتيله

لوندوندا تشكىل اولونان بويوك دموكراتىك دؤولتلر نىن خارىجه ناظىرلرى بيغىنجاغى گورونور كى: عموم دموكراتىك دؤولتلر كىمى بىزىم اوچون دە بويوك اهمىتە مالىكدىر.

موحاربه خاتمە تاپار- تاپماز اولكەمىز دە ايرتىجاعى عونصورلر باش قالخىزىب اىگىرمى ايللىك اىستىباد و دىكتاتورلوق اوصولونو دوبارە دىر يلمگە باشلامىشلار.

مجلس و دؤولت ماشىنى تاماميله دموكراتىزىمىن دوشمنى اولان موستبىدلر الينه دوشوب اونلار بو بويوك واسيطەدن اىستىفاده ائدەرك خالق آزادلىغى و حقىقى دموكراتىيا يولوندا موبارىزه ائدن فداكار قوهلرى ازىب مو ائتمكدهدىرلر.

داها قدار اولان بعضى ساتىلمىش دؤولت مأمورلارى ايشى او يئره يئتىرمىشلر كى، بويوك بيغىنجاقلاردا خالقى سونگو گوجو ايله آياقدان سالىب توخونولمازلىق حوقوقو اولان مىلت نومائندەلر نىن اولدورمگە جسارت انديرلر.

بوتون موحاربييه زاماني آلمان فاشيز مينين علئيهينه يورولمادان موباريزه آپاران آز ادبخاه روزنامه لر يمیز قانونسوز، محكمه سيز مملکتين اساس قانونلارينين خيلافينا اولراق باغلانميش و غئير- قانوني اولان حؤکومت- نيظامي پايٲاخت اوزرينده حاکيم- مطلق کسيلميشدير.

بیز بيلميریک آتلاتنيک خار تيباسي نه اولدو. پوتسدام کونفرانسي نين قرار لاري نييه ايرانا شعاميل اولاي بيلمه دي؟

بوگون ايرتيجاع و شرق دنسپوتيزم روحو ايله روحلانميش «حر»، «نسيم- صبا»، «کشور» کيمي ساتيلميش ساغ مطبوعات آچيق صورتده آز ادبخاهلاري و موحاربييه زامانيندا وار گوجلري ايله موتفيقلر و آز ادليق جبهه سيني مودافيعه اندلري آغير، وحشيجه سينه جزالارلا تهديد انتمکده ديرلر. بونلار چوخ آشکار بير ديل ايله دنئيرلر: «قوي موتفيقلر قوولريني آپار سينلار، اوندا بيز سيزه آز ادليق و دموکراتليق نه اولدو غونو گؤستريریک».

لوندون کونفرانسي عجا بوقورخولو ايرتيجاعدان خبر سيزمي؟

بوتون دونيا آز ادليق و دموکراتليق ايله ايفتخار انئديگي بير حالدا، ايرانلار بئش-اوج نفر آز ادليق دوشمنلرينين بويوندوروغو آلتيندا ابدي اولراق قالماليدير لارمي؟

بوندان علاوه آتلاتنيک خار تيباسي بوتون دونيا ميلتالرينه اوز موقدراتيني تعيين انتمک حاقيني وئرميشدير. بيز آذربايجانلار دا بو حاقدان ايستيفاده انديب ايران داخيلينده اوز موقدراتيني تعيين انديب وئردیگيميز بؤيوک قوربانلار باهاسينا الده انديلن قانون- اساسيني دير يلمک ايسته بيريریک.

بونا لوندون کونفرانسي جیدن توجه انتمه ليدير. بيزه ثابت اولموشدور کي، اگر آذربايجاندا مؤحکم بير آز ادليق سنگري وجودا گلمزسه ايران جاماعاتي حقيقي آز ادليغا نایل اولاي بيلمز.

آذربايجان ايران آز ادليغينين ايشيqli مشعلي اولموش، او هميشه ايشيqli حالدا قالماليدير.

بونا گوره آرزو انديريک، موتفيقلر يمیز ميلتيميزين بؤيوک خيدمتيني نظره آليب اونون مورجع عونصورلره اسير اولماق يوللاريني محدود اندهجک و خالقيميزا حقيقي دموکراتيک بير رژيم وجودا کئيرمک ايمکاني وئرمجکلر.

پ.

«آذربايجان» قزنتي نؤمره 9، 21 سننتيابر 1945-جي ايل.

ايرتيجاع باش قالدیردی

هله موتفيقلرين قوشونلاري نئهران داروازا سيندان رد اولماميشدي کي، قوام باش قالدیريب آز ادليق يولوندا موباريزه اندن سيياسي جمعيتلري فيشار آلتينا آماغا باشلاميشدير.

بندر انزلي نو ماينده سي نين حوكومتي نيظامي مأمور لاريندان زررين كفش واسيطه سي ايله شديد بير صورتده يار الانماسيني روزنامه ميزده ياز ميشديق. تزه گلن خبرلرده دئييلير كي، بير چوخ آزاديخاهلار توقيف انديلميش، سول جريانا منسوب اولان جمعيتلر قاداغان اولونموش. معروف و مشهور آزاديخاهلارين موهم بير حيصه سي زيندانا سالينميشدير. زيندانيلر آراسيندا ايران كارگرلري شوراسي نين مشهور كاتيبلر يندن ريشا روستا دا واردير. روستا گويا پاريسده تشكيل اولونان بئين الخالق كارگر ايتيحادييلرينين كونقره سينده شيركت انتمك اوچون ويزا آليب بير نجه ساعاتدان سونر عزيمت انده جگيميش.

صدر دؤولتئينين بو وحشي حركتي ايراندا حؤكرمان اولان فاشيزم حاكيميتينه سؤز سوز بير دليلدير. قوي دونيا كارگرلري گؤروب، انشيديب آنلاسينلار كي، آزادليق جبهه سي نين جيدي مودافيعه چيلري دره بگلر و موستبيدلر طرفيندن نه كيمي شرايط آلتيندا موباريزه آپارماق مجبور يتينده ديرلر. قوي آمريكائين، فرانسائين، اينگيلتره نين فهلهلري بيلسينلر كي، ايراندا دموكراتيا و آزادليق بوش و مؤوهم سؤزلردن عيبارتدير.

قوي بوتون زحمتكش دونيا بيلسين كي، بربريت و زوراكليق انله بير مرحله يه گليب چاتميش كي، مينلرجه خالقين حوضوروندا سوقصد، توهين و تحقيره معروض قالان، مجلس نو ماينده سي مجلسده اؤز شيكاييتيني دنمگه قاديير اولمايير. او، يارالي حالدا دانيشماق ايستيبيركن خاين، يالانچي و فيتنهكار عونصورلر كمال- نامر دليك ايله مجلس ايجلاسيني ترك انديرلر. اؤزونون شهامت و ايستعدادي سايه سينده بوتون ايراندا شؤهرت و محبت كسب اندن نو ماينده مجبور اولور مجلسين تاماشاچيلاري اوچون سؤزلريني دئسين.

بو قابيل- تحمل بير وضعيت دئييلدير. موتيفلر يميز گرگ بو ايرتجاعين قارشيسيني آماقدا ايران آزاديخاهلارينا كؤمك انتسينلر. ايرتجاع يارالي اژداها كيمي قودوروب حمله يه كنجميشدير. موتيفلر بو مسالده گرگ بي طرف قالماسينلار. اوندان اؤترو كي، ايرتجاع نين خاينانه پنجه سي آلتيندا ازبيلنلر اولنلارين دوستلو غوندان باشقا آيري بير ايتيهام ايله موتهيم دئييلديرلر.

بو گون تئهران حبس خانالاريني دولدوران آزاديخاهلار ايل ياريم بوندان اول ضيد- فاشيست اولدوقلاري اوچون همين اوغرو و جاهيل فرماندهلر طرفيندن توهين و تحقير انديليلرديلر. ايندي ده بو يالانچي پهلو انلار، بو پهلو انلار كي، سربازليغي و ايران ميلتي نين شرافتي و ناموسو حساب اولونان افسرليگين حئيثيت و آبيريني آياقلار آلتينا آليب دؤولت اؤتوموبيللر يندن ايستيفاده اندهرك اوزاق شهرلره قاجميشديلار. ايندي ده ميهنپرست و فداكار سرباز و افسرلرين باشيني آشاغي سالماق اوچون خالقين باشينا بلا كسيليب آزادليغي كؤكونو كسمگه، آزاديخاهلاري آياقدان سالماغا چاليشيرلار.

بيز بو يالانچي پهلو انلارين شو جاعتلريني ايمتاحتان چبخار ميشيق. بونلار سيلاحسيز خالق اوچون قهرمانديرلار. مرحوم بؤيوك يالانچي پهلو ان(1) بونو اؤزونون سون حركتي، يعني پاي تاختي ترك انديب ايسفاهانا دوغرو قاجماسي ايله ايثبات انتميشدي.

ايران خالقي تجروبه ده گؤروب آنلاديغي نين بير داها ايمتاحتان انده بيلمز. بيزه يالانچي قهرمانلار و فورا باشيندا بلا كسيلن قهرمانلار دئييل، ميلتين اعتمادي نين قازانيب اونون سعادت يولوندا وارليغي ايله موباريزه اندن ميلي آزاديخاهلار رهبرليك انتمه لي، دؤولت يميز، حؤكوم يميز دموكراسي اوصولونا اينانان شخصلرين اينه تاپشيري لماليدير.

پ.

«آذربايجان» قزنتي نؤمره 24، 11 سننتيابر 1945-جي ايل.

آذربایجانین بؤیوک خالق و ماعاریف خادیمی روشدییه

یوز ایله یاخین عؤمرونو ماعاریف یولوندا، آزادلیق یولوندا نادانلیق و جهالت علئیهینه موباریزه ایشینه صرف ائتمیش اولان قوجامان موعلم، مرحوم حاجی میرزه حسن روشدییه آذربایجان میلتی نین فخر اندهجگی، ان پارلاق و تاریخی سیمالاردان بیریدیر.

روشدییه آذربایجان خالقینین ان بؤیوک خالق ماعاریف خادیمیدیر. او، یاخشی بیلیردی کی، هر خالقین ترقی سی اونون مدنی ماعاریف سویه سی نین ترقی سی اوچون شرایط و وسایلین موجود اولماسیندان آسیلیدیر. محض بونا گۆره ده او، بو شرایطی یاراتماق و لازیملی وسایلی اله ائتمک اوغروندا وار قوه سی ایله چالیشمیشدیر.

روشدییه بؤیوک تجربوعلی بیر موعلم ایدی. او، تعلیم و تربیت اوصولون اساسی اولان آنا دیلینی تبلیغ و ترویج اندیردی. بئله کی، او هر شئیدن اول آذربایجان الیفبایینی آسانلاشدیرماق فیکرینه دوشموش و صوتی اوصول ایله آذربایجان دیلینی درس دئتمک تشبوئونده اولموشدور. بو اوصولون کؤمگی ایله اوشاقلار اؤز آنا دیلیرینی آئتمیش ساعاتلیق تدریس مودتینده یازیب-اوخوماگی اؤیرنه بیلیردیلر.

آذربایجان دیلینین تدریسی اوچون روشدییه نین اولوب ایله تالیف ائدیگی مشهور کیتاب قیرخ ایل بوندان قاباق تبریزده چاپ و نشر اولونموش «وطن دیلی» ادلی تاریخی اثریدیر. بو کیتاب ایستر دوغما آذربایجان دیلینده اولماسی اعتباری ایله ایستر تزه صوتی اوصول تدریسی ایله یازیلماسی جهندن و ایستر سه ده علمی نؤقطه یی-نظردن آذربایجان ماعاریفی تاریخینده میثلسیز بیر اثر دیر. حاجی میرزه حسن روشدییه نین تزه تدریس اوصولی اساسیندا مکتبلر آچماسی سعی یی خصوصیله اهمیتلیدیر.

روشدییه نین آچدیگی مکتب ایستیداد و مؤوه ماتچیلار طرفیندن دوققوز دفعه باغلانديسا دا، او اؤز فیکریندن ال چکمه دی. تزه مکتبه، تزه الیفبا اساسیندا آذربایجان دیلینده تدریسی داوام ائتدیردی. بؤیوک ماعاریفپور خادیم حاجی میرزه حسنین فعالیتینی بو کیچیک مقاله ده لازیمینجا شرح ائتمک غئیر- مومکوندور. بیز اوخوجولاریمیزا آذربایجان دیلینده اولان اونون «وطن دیلی» عونوانلی اثرینین علمی تحلیلینی و نومونه اولاراق بیر صحیفه سی نین کلیشه سی نی چاپ ائتمگی وعده اندیریک.

پ.

«آذربایجان» قزنتی نؤمره 24، 11 سننتیابر 1945-جیل،

1 ریضا شاه نظرده توتولور.

ارباب و رعیت مساله سی نین حلی

ارباب و رعیت مساله سی شهرین خارجینده انظار ی جلب ائدن مساله ردن بیر ی دیر. رعیت مقامات مربوطه طرفیندن گؤندریلن بخشنامه یه دایانیب په لوی دؤوره سینده و اوندان ایرلی زمانلاردا بعضی طاماحکار اربابلار طرفیندن ایختیراع اولونان بیدعتلری وئرمک ایسته میر. اربابلار ایسه تویوق بیر قیجلی دیر دئییه، بیر قدم ده اولسون ایرلی گلمیر، بیر دینار دا گؤذشت ائتمگه تنزول ائتمیرلر.

نتیجده خرمنلرین چوخو بیغیلمامیش قالمیشدیر. باشقا بیر طرفدن ده کنلیرین ایچینده بعضی آداملار تاپیلیب کی بالتانی دیدن ووروب بهره وئرمک بئله ایسته میر لر.

بو محصولون پایمال اولماسی، یاغیش و قار آلتیندا قالماسینا مونجر اولاییلر. اونا گوره مومکوندور کنلینی آجلیق وادار انئسین اوز الینین رنجینی اربابین ایجازهسینه مونظیر اولمادان تصروف انئسین. بو صورتده اربابلارین نارضایتی و دادقالی اوجالاجاق، رعیتت و ارباب ایختیلافی گوندن گونه گنیشلنه جکدیر.

بیلدیگیمیزه گوره اربابلارین اکثری بو ایختیلافین تنزلیکله رفع اولماسینا طرفدار دیرلار. اونلار ایضافی وئرگیلردن صرفنظر انئمگه راضی دیرلار. لئیکن بعضی نالینصاف و بوینو یوغونلار بو ایشه مانع اولور. اولکده شولوق و هر جمرج یار اتماق اوچون زمینه حاضیرلاماغا سعی اندیر، اونسوز دا باشلانمیش حریق اولولاندیریرلار.

ایستر امینیت و آسایشی برقرار انئمک، ایسترسه عدل و اینصافی گوزله ییب زور دنمگین قاباغینی آماق، ایسترسه محصولون تلف اولماسینا یول وئرمهک اوچون دؤولت مامورلاری بو ایشه بیر آخیر قویمالی دیر.

بیز آرزو اندیریک آغایی اوستاندار رسمن بیر بخشنامه ایله ارباب و رعیتین تکلیفلرینی موعین انئسین و کنلیده نه قدر وئرگی وئرمک لازیم اولدوغونو یازیب گؤستر سین و هانسی بیدعتلرین لغو اندیلدیگینی اربابلارا قاندر سین.

اگر بونولا بئله اربابلار ایختیلافی داوام اندیر مکده ایصرار اندرسه کنلین آغساقالاریندن بیر نچه نفر و کنلرده دؤولت نومایندهسی اولان کدخودالار حضور یله خرمنلر گؤتورولسون. بو صورتده ارباب اوز حاقینی گؤتورمک ایسته مزسه، اوز الیه اوزونه ضرر ویرمیش اولور.

اگر بو خصوصدا جیدی بیر قدم گؤتورولمزسه مؤیدانا چیخان هر حادثه و ایفتیفاغا سماجت ائدن اربابلار ایله کندلیرلی اللرینده آلت ائدن ماجراجو عونصورلردن علاوه دؤولت مامورلاری دا مسول حساب اولوناجاقلار.

فیرقه میز بو ایختیلافین عادیلانه بیر صورتده رفع اندیلمه سینه جیدن طرفدار دیر. امنییت عومومینی حیفظ انئمک اوچون گؤذشته حاضیر اولان اربابلارا، بیز وار قوه میزله کؤمک ائده جیهیک. شرارت پیئشه و ماجراجو آداملارین الینده آلت اولمایاجاییق. قانونی بهره وئرن کندلیر ده بیز صمیمی دوستلاریمیز اولدوغو اوچون چالیشاجاییق اونلارین حاقلاری پایمال اولماسین. لئیکن یومورتادان، دؤشک پولوندان، بایر املیقدان، قوزو و جوجه کیمی بیرحمانه وئرگیلردن اؤترو دونیانی قان در یاسینا دؤندر مک ایسته یین اربابلار ایله، فورصتدن ایستیفاده اندیب مالیک و رعیتت ایختیلافی، هر جمرج و شولوقو غا چکمک ایسته یین ماجراجو و ایستیفاده چی عونصورلر ایله فیرقه میز خالق دوشمنلری کیمی ماعامیله ائده جکدیر.

میر جعفر پیشهوری

«آذربایجان» شوماره 13 مهر 4- سنپتامبر 26

بیزی اؤز حالیمیزا قویسونلار

تئهران روزناملریندن بیری فیرقه میزنی تنقید ائدرکن یازمیشدی کی، آذربایجانلیلارین شیکایتی یئرسیزدیر. چونکی ایرانین آیری ایالتلرینه ده توجه اندیلمه میشدیر.

بیز آیری ایالتلر باره سینده بحث ائتمک ایستهمیریک. مومکوندور بو ایدیعا چوخ حقیقته یاخین اولسون. لاکین آذربایجانین مرکزی اولان تبریز شهرینی او مقاله یازانلار گلیب گۆرسه ییدیلر تصدیق ائدریدیلر کی، جندق و بندر عابباس ایله ده بئله رفتار اندیلمه میشدیر. اورمییه، اردبیل، خوی، قطن کاشان و قوم ایله موقایسه اندیله بیلملر. حالبوکی، ریضا خان مؤیدانا چیخمازدان اول بو شهرلر آبادانلیق و مدنیت جهتن حتا تئهرانین اوزوندن بئله ایره لیده اییدیلر.

تبریزده تئاتر، تاماشاخانلار اولدوغو زاماندا تئهراندا بو آد ایله آدلاندیرماق مومکون اولان بیر موسیسه بئله یوخ اییدی. آستارادا خالقین اؤز کؤمگی و تشبوئو ایله آچیلان مدرسه نین نظیرینی ایسفاهاندا گۆرمک اولمازدی. تبریزین، اردبیلین تیجارت موسیسه لری بوتون ایراندا شؤهرت و اعتباردا بیرینجی حساب اولوناردی. اورمییه نین گۆزلیگی، آبدلیغی ایرانین سیاحت ائدن آروپالیلارین اثرلرینه موهوم یئرلر توتاردی.

ایندی ایستهبیردیگ آذربایجان حاقیندا مقاله یازانلار گلیب بو شهرلری نظردن کنچیره اییدیلر. تبریز حتا قزوین ایله موقایسه اندیله بیلمز. اورادا اقلن تزه اوصولا ایجاد اندیلمیش اوچ آسفالت خیابانلار تصادوف اندیلیر. بؤیوک تبریز شهرینین مرکزی خیابانینین یاریسی بئله آسفالت دئییلدیر. یایدا توز- تورپاق، قیشدا پالچیق و میردابارل سورونوب سوروکلنن جامعاتی بورادا ساخلایان فقط ناچارلیقدیر.

قیشدا یاناجاق یوخلوغو، یایدا سو قحطلیگیندن تبریزین حاماملاریندان ایستیفاده ائتمک غنیر- مومکون اولان ایشلردندیر.

باغچالار و حیطلرده اولان آغاج و گۆیرتی قورویوب محو اولوب گئدیر. خالقین سوسوزلوقدان فریادی گۆیله قالخیر.

ساده بیر تحقیقات آپاریلارسا اهالینین یوزده یئتمیشی تراخوم و سایر گۆز ناخوشلوقلارینا موبتلا اولدوغونون ایدیعا دئییل، حقیقت اولدوغو آشکارا چیخار. ایشسزلیک خالقیمیزین اکثریتینی تهدید ائدیر. بو جهتن شهرلریمیزی ترک ائدیپ بیر پارچا چورک دالینجا باشقا شهرلره موهاجیرت ائدنلرین سایه گون- گوندن آرتیر و قورخولو بیر شکیل آلیر.

مدرسه لریمیز چوخ فنا بیر حالدادیر. خالقین توجه و رغبتینه باخمایاراق حتا شهر اهالیسی اوشاقلارین یوزده اونونو مدرسه یه گؤندره بیلیمیر. آجلیق و فلاکت نتیجه سینده آلتی یاشلی بالالارین زحمتیندن بیرحمانه صورتده ایستیفاده ائدیلیلر. خالی کارخانلاریندا، پارچا توخیان ال دزگاهلاریندا چالیشان کارگرلرین یوزده هشتادی کیچیک یاشلی تدریس و تربیه محتاج اوشاقلاردیر. بونلارین گونده ایکی ریبال، بلکه اوتوز شاهه موزد آلانلاری واردیر. بئله لیکله، آذربایجانین نسلی کسلیلر و آذربایجان خرابه زار حالا دوشور.

آذربایجان خالقینی ایرانین آیری ایالتلرینده یاشایان خالقلارا بنزمز. بیزیم کندیلریمیز قول گوجو ایله حاصل یارادیر. باغبانلاریمیز زحمت و رنج سایه سینده آبادلیق و وجودا گئیریرلر.

آب- هوامیزین سرتلیگی و اولکه میزده اوزون مودت داوام ائدن قیش فصلی خالقیمیزی فعال و زحمتکش، قوتلی بیر خالق اولماغا وادار ائتمیشدیر. اونا گۆره نه تک آذربایجان بلکه بوتون ایراندا وجودا گلن صنایع بو خالقین قودرت و دوزومونه مینتداردیر.

بندر شاهدان بندر شاهپورا قدر قورولان دمير يول خطي بيزيم زحمت و رنجيميزين محصولودور. مازانداران و ساير شهرلرده وجودا گلن فابريکلري آذربايجان کارگرلري دولانديرير. حتا، تئهرانين آغير ايشلري بيزيم کندلريميزي ترک انديب چؤرک دالينجا گئدن جاوانلاريميزين عؤدهسيندهدير.

تئهران روزنامهلري تک قاضييه گندير. آذربايجان ايله ايرانين آيري يئرلرينده فرق يوخدور دنمکله، اوزلرينين جهالت و غرضلريني ثوبوتا يئتيريرلر.

آذربايجان تئهراندا بير شئي ايستهدير. اونا اوز حالينا قويسالار کافيدير. اونا ايکمان وئرسلر، اوز ايله اوز ايشلريني ايداره انتسين، بسدير. تئهران بيزي ايفليج و موعطل انتميشدير. گؤز آچماغا يول وئردير، خيردا بير ايش گؤرمک ايسترسک نفسميزي کسير، ال- قولوموزو باغلايير.

هر گون بير اوغرونو اوستاندار، فرماندار عونواني آلتيندا ايلنه بؤيوک بير چمدان وئريب، اوستوموزه گؤندريير. تزه و ايتي بير اولگوج ايله مين دفعه لر ايله قير خيلميش باشلاريميزي قير خماقدان اوتانميرلار. نچه آيدان زييادهدير شهر انجومي اينتيخاب انتميشيک. هله اونون تصديقندن بير خبر يوخدور. اوغرولار، دؤولت پولونو منيمسهينلر باشيميزا حاکيم کسيليب هر بير قدمده قارشيميزا انگل چيخاريرلار.

نه اوچون اللي ايلرله مملکتي موعطل اندن اوغرو، يالانچي و خاين مأمورلار يئنه گرک مملکته علاقمند اولان فعال و تزه نفس بو آذربايجانليردان قاباق توتولسون؟

آذربايجانلي، حتا بو ناقيص قانونلار باقي قالسا بنله اوزونو ايداره انتمگه قاديردير. تئهراندا بير هئچ بير کؤمک ايستهديرک. بيزي اوز حاليميزا قويسونلار. بو فقير وضعيته بنله اونلارين خاين مأمورلاريندان يوز قات ياخشي بير صورتده ايشلهيه بيليرک.

«آذربايجان» قزنتي، 27 سننتيابر 1945-جي ايل.

فيرقهميزين بيرينجي کونقرهسي موناسيبتيله

موسيسلر جلسهسي نين قراري اوزره 1324-جو ايل مئهر آيين 9-دا (1 اکتياير 1945-جي ايل) فيرقهميزين بيرينجي کونقرهسي دعوت انديلميشدير. بو کونقرهيه آذربايجانين تامام شهرلريندن نومایندهلر گلگه حاضيرلاشيرلار.

بو گون آخشام 5-ده عموم عوضولريميزين بؤيوک ايجلاسي فيردوسي سالونوندا (1) تشکيل انديلهجکدير. بو ايجلاسدا شهر تشکيلاتيميزين اساسي قورولماليدير.

کونقرهميزين قارشيسيندا بؤيوک بير وظيفه واردير. او درواقع تشکيلاتيميزين مجلسي-موسيسان وظيفهسيني ايفا اندهجکدير.

کونقره چوخ تجبلي چاغريلميشدير. لاکين او خالقين احساساتي، شووق و ذوقوي اوزره قورولور. اونا گؤر، اونون تسميلري گلجهک کونقرهله اوچون چوخ قيمتلي اولاييلهجکدير.

كونقره بيرينجي نوبهده گرک فیرقهميزين مرانامهسینی تصویب انتسین. گلهجک فعالیتیمیزین برنامهسی اولان بو بویوک سندین تنظیمینه آرتیق درجه دیق ائتمهلی بیک. فیرقهميزین یورولماق بیلمه یین موسیسلری بو آز مودته اونو یازیپ حاضرلاماغا مووفق اولموشلار. كونقره ایسه اونو نظردن کنچیریپ ایصلاح ائدهجکدیر.

موراجیعتنامهمیزده اولدوغو کیمی مرانامهميزین ده اساسینی مشروطه و قانون-اساسی نین احیاسی، آذربایجان خالقینین اوز داخیلی ایشلرینی ایداره ائتمکده موختار اولماسینی تامین ائتمک اوچون تنزلیکله ایالت و ویلایت انجومنلرینین اینتیخابی ایله برابر آنا دیلیمیزده یازیپ-اوخویوب دؤولت ایدارلریندن ایستیفاده ائتمک مساله سی تشکیل ائدیر.

بو اساس اوزره مرانامهده کند و تورپاق مسالهسی، ماعاریف و فرهنگین ترقیسی، آذربایجانین صنعتیلشدیریلمهسی، همچین تیحارتیمیزین دوزگون یولا قویولوب گوندن-گونه آرتماقدا اولان ایشسیرلیگین قاباغینین آینماسی کیمی موهوم حیاتی مسالهلر اترافیندا عملی تدبیرلر و ساده یوللار گؤستریلیمیشدیر.

بیز ایستردیک كونقرهیه اینتیخاب ائدیلمسکداشلاریمیز بو خصوصلاردا حاضرلانیب اوز فیکیرلرینی آچیق و آیدین صورتده بیان ائتمکله فیرقهميزین قورولوشوندا ایرادهلرینی دخالت وئرسینلر.

حتا فیرقهميزه داخیل اولمامیش خئییرخاه اشخاصین دا گؤستریشلرینی بیز کمال-ممنونیتله نظرده توماغا حاضریریق.

فیرقهميز خالق فیرقهسی اولوب عموم میلته دایاندیغیندان خالقین فیکرینه چوخ جیدی صورتده اهمیت وئرمهلیدیر. بونو بیز همیشه یادیمیزدا ساخلامالی بیق.

اینکار ائتمیریک هر بیر تشکیلات اوچون اولدوغو کیمی، تشکیلاتیمیزا موخالیف اولانلار تاپیلا بیلر. اگر بو موخالیفت صیرف عقیده و مسلک اوستونده اولموش اولسا بیزیم بدیمیزه گلمز. لاکین، یالانچی، موغریض، خودخاه و ایستیفادهچی، یاخود مورتجلر طرفیندن تحریک یا تطمع ائدیلمسک عونصورلر طرفیندن گؤستریلن موخالیقلرله مباریزه موز آمانسیر و رحمسیر اولاجاقدیر.

عقیده، فیکیر، مسلک بیزیم نظریمیزده دموکرات اولدوغوموز اوچون مؤحترم دیر. مرانامهميزده دخی بو مؤوضوعو چوخ صراحتله یازمیشیق. لاکین شیدالیق، سیاسی کولاهبرداریق، فیتنه جولوق و خالقین روحونو مودویر تبلیغات ایله زهرله مک، فیکیر، عقیده و تشکیلات آز ادلیغینا ضربه اولدوغو اوچون فیرقهميز طرفیندن بویوک خیانت ساییلیر و بیز بو کیمی جریانلارین گنیشلنمهسینه ایمکان وئره بیلیمیریک. تولکولر کیمی گیزله نیب موستبید روزنامهلره یالان خبر یازانلار آدلارینی یازیلارینین آلتیندا قئید ائتمسه ایدیلر، خالق گؤروب بیلردی کی، نه کیمی آخماق و کیچیک آداملاری بیزیم قارشیمیزا چیخارماق فیکرینده دیرلر.

ماراغادا ریس-جومهور نامیزد گؤستریمک، 888 نؤمرلی خفییه نامیندان اولو توپوغو گولدوره بیلن ایفتیرالارلا، حتا تئهرانین گؤزوباغلی بی طرفلرینی ایغفال ائتمک مومکون دئییلدیر.

فیرقهميزین موسیسلری اوز سؤزلرین علنی صورتده روزنامهميزده یازیپ خالقا گؤستریرلر. بویوک کونفرانسلاردا دانیشیلان سؤزلریمیز خالقدان گیزلی دئییلدیر. بونولا بنله یالان شایعهلر ایله اوز کؤنوللرینی شاد ائتمک ایستهیلر عجباً دونیانین ان آخماق آداملاری دئییلدیرمی؟

بیزیم یالان شایعهلردن ائله بدیمیز گلیمیر. چونکی خالق اونلارین اینتیشار وئرلرین موغریض اولدوغونو بو واسیطه ایله داها تنز تشخیص وئره بیلر. قوی هر نه اللرینه گلیر یازیپ تئهرانا گؤندرسینلر. یا تئهراندا اوز ایدارلرینین پنجره سیندن انشیگی گوره بیلیمین

روزنامه موديرلري ايستدیکلري سۆزو قوراشديريپ روزنامهلرينده يئرلشديرسينلر. بونلارين جاميعده هنج بير تائيري اولاي بيلمز. بيز هميشه يازميشيق: يولوموز دوز و مقصديميز آشکاردير.

بيز آذربايجان خالقينين سعادتينين و ايرانين سفالت و فلاکتدن خيلاصيني ايستهييريك.

پ.

«آذربايجان» قزنتي 25 سننتياير 1945-جي ايل، نو 12

1- تبريزده فيردووسي آدينا اورتا مکتب

فیرقه او یونجاق دئییلدير

خالقین فیرقه میزه اولان هوس و رغبتی چوخلارینی یو خودان او یادیب تشکیلاتیمیزا چکمکدهدير. موختلیف طبقه و دستلره منسوب اولان اشخاص، دسته-دسته گلیب یازیب اوزلرینی عوضو اولماغا مو عریفلیک اندیرلر.

بو آخینین ایچریسینده یاخشی آداملار و ساغلام فیکیرلی آزادیخواهلا، تجروبهلی دموکراتلار اولدوغو کیمی، یالانچی عونصورلر ده واردیر.

بو عونصورلر کناردا موخالیفات ائتمکدن مأیوس اولوب، بیزه تشکیلاتیمیزین ایچریسینده او یون آچماق فیکریندهديرلر.

بونلارین بعضی سی چوخ شئیطانلیق و بدذاتلیق ایله ایشه گیریشمیشلر. اول فیرقه دن، جمعیتدن، مرام و مسلکدن دم وورور، سونرا خیردا و اهمیت سیز نظره گلن ایرادلارلا ساده عوضولرین اعتمادیندان سو-ایستیفاده ائتمگه چالیشیرلار. بونلارین نینرنگ و حيله لری چوخ ماهیرانهدير. بیر وخت عوضولریمیزین و موسیسلریمیزین بعضیلرینی تمجید اندیر، آنجاق بیر، یا نئچه نفره نیسبت بدبینلیک گؤستریرلر. آیری بیر وخت فیرقه باشیندا دورانلاردان بیرینه تملوق دئییر، آیریلارینی یارایان- یارامایان تۆهمنلر ایله لکه لنديرمگه و بو واسیطه ایله اورتایا نیفاق سالماغا چالیشیرلار.

البته، بو حوقالارین قاباغینی آماق چوخ تئز بیر زاماندا مومکون اولاجاقدير و فیرقه عوضولری چوخ تئزلیکله اونلاری تانییبب آغیزلارینی یوماجاقلار. بوندان چوخ بحث ائتمگه گلمز.

قورخمالی- یاراماز عونصورلرین باشچیسی عقیده و مسلک موخالیفلرینین تشکیلاتیمیزا سوخولمالاریدیر. بونون ایندین قاباغي آلینماز ساق فیرقه چوخ تئز بیر زاماندا شیکست تاپا بیلر.

بونلار فیرقه میزین سیرالارینا قئید و شرطله داخل اولماق ایستهيئرلردير.

بونلار او آداملاردير کي، دئییرلر: بیز سیزین شو عارلارینیزین هامیسینی قبول ائده بیلیمیک. اونلارین بعضی سی بیزیم سلیقه میزه او یغون دئییلدير. بیز دموکرات اولاریق آما بو مادهلره سس وئریمیک. بیز اونلارا دنمه لی بیک کي، سیز بویورون اوز مسلکی نیزه مووافق بیر فیرقه یارادین. بیزیم مسلکی میز بودور. کیم بو مسلکی تامامیله قبول ائدرسه بیزیم جرگه میزه داخل اولای بیلر. کیم قئید و شرط

قویماق ایستهبیرسه، بویوروب گنتسین. فیرقه اوندان اوترو دنیل کی، هر کس اونون ایچینده اوزونه مخصوص بیر مسلک و بیر پرنسیپ ایجاد اتسین. فیرقه همفیکرلر، همسلکلر تشکیلاتیدیر. اونون بوتون عوضولری بیر مرام و بیر نیظاما تابع اولمالیدیرلار.

یالانچی عونصورلر ائشیتدیگیمیزه گوره شهرلرده تشکیلاتیمیزا یول تاپا بیلیمشلر، اونلارین ایچریسینده مرموز آداملار دا واردیر.

بیز بونو آشکار صورتده دئییریک: دموکراتیک فیرقه‌میزین مرام و نیظامی داخیلینده هر کس اوز فیکرینی بیان ائده بیلر. شوکارلاریمیزی تامامیله قبول ائدن اشخاصین شدید تنقیدلرین ائشیتیمک بیزیم ان موهم وظیفه‌لریمزدندیر. لاکین شوکاردان کناردا ائدیلن تکلیفلر بیزیم دوشمنلریمیزین تلقینی اولدوغو اوچون ابدن نظرده توتولمایاجاق. او فیکرلر طرفیندن ایصرار ائدنلر ایستر فیرقه‌نین کونقره‌سینده، ایستر آیری موسیسلرده گورونورسه چوخ ساده بیر صورتده تشکیلاتدان ایخراج ائدیلهجکدیر.

اطرافا اینتیخاب ایشیندن اوترو گندن فیرقه مأمورلاری بونو آچیق و آیدین بیر صورتده فیرقه‌یه دؤوطلب اولانلارین نظرینه یئتیرمه‌لیدیرلر.

اگر بو کیمی آداملار کونقره‌یه اینتیخاب ائدیلمیش اولسالار زحمت چکیب گلمه‌سینلر. اونلاری اعتیبارنامه کومیسسیونو رد ائدهجکدیر.

دموکرات فیرقه‌سینده دموکرات اولمایان آداملارا یئر یوخدور.

موراجیعتنامه‌میزده گؤستریلن شوکارلاری ایصلاح ائتمک مومکوندور. لاکین اونلارین اساس و پرنسیپینی دیشیمک اولماز.

میلی دیلده تدریس، محلی و ایقتیصادی موختاریتین قانون اساسی اوزرینده قورولماسی، لازیم اولان ایالت و ویلایت انجومی کیمی مسالهلر دیشیلیمز.

بوندان علاوه بعضی سول سوز دانیشان، اوزونو داها آزادیخواه گؤستمک ایستهمک آداملارین دا ضررلی سوزلرینین قاباغی آلینمالیدیر. بونلار اگر اوز خطرناک شوکارلارینی تکرار ائدرلرسه، ساغ و ایرتیجایی عونصورلر کیمی فیرقه‌دن اوزاقلاشدیریلیرلار. بونلار آذربایجانین ایلحاقی مساله‌سینی اینتیشار وئرلریدیر.

آذربایجان ایراندان آیریپ آیری مملکته یاپیشدیرماق سوزو فقط فیرقه‌میزین بوتون دوشمنلری طرفیندن اینتیشار تاپمیشدیر. بیز بو شوکارلارین یالان و معناسیز اولدوغونو عملده ایثبات ائدیریک. بیز ایرانین ایستیقلال و تامامیتینه شدیدن علاقمندیک. آذربایجان ایسه ایران داخیلینده اوز مدنی، میلی حاقینا مالیک اولمالیدیر.

بو حاق و ایختیاری آذربایجان خالقی قیرخ ایل بوندان اول سیلاح گوجو ایله آماغا موفق اولموشدور. بیز اونودیریلتمک ایستهبیریک.

یالانچی دموکراتلار ایسه دئییرلر: آذربایجان سوزونو بئله آغیزا آماق اولماز. اصلن آذربایجانلینین دیلی: یوخدور.

یا اینکی آذربایجانین وارینی چکیب تهرانا آپارانلار باره‌سینده دانیشماق زولفی- یاره توخونماق دئمکدیر. عصریمیز بو سوزلره گولر و اونو دینلری مسخره ائدر.

بئله دموکراتلار بورویوب ذولفقاری (1) کیمی اوز خصوصی و عایله‌وی دموکرات فیرقه‌لرینی قورسونلار، بیزیم اونلار ایله رفاقتیمیز توتماز.

«آذربایجان» قزنتی نۆمره 15، 28 سننتیابر 1945-جی ایل.

1-آذربایجانین زنجان ماحالیندا ایری تورپاق صاحیبی اولموشدور.

آذربایجان اؤز تاریخی و وظیفه سینی اونوتماز

آذربایجان آزدیخاهلارینین فیرقه تشکیلی ایله مشغول اولدوقلارینی گؤرونور، تهران موستبیدلری اونلارین عوموم ایران آزدلیغینا لاقنید اولمالاری کیمی تلقی ائتمیشلر. بو دوغرو بیر تفسیر دئییلدیر. تهران و ایرانین ایری شهرلرینده آزدلیغی محو ائتمگه باشلایان قارا قوولر اؤز تکلیفلرینی دوشونمه‌لیدیر.

آذربایجان تهرانی اوونلارینا چوخ منفی و بدبینلیک ایله باخیر. بو سادهلیک ایله مشروطه و قانون-اساسینی اورتاندا آپارماق اولماز. بئش-اون نفر موستبید ایستدیگی کیمی خالقین قان و سیلاح گوجو ایله آلدیغی آزدلیغی پوزا بیلمز. خاین و موستبید مجلس وکیللری بیر داها قان و قوربانلیق طلب اندیرلر.

صدروالشرافین قبول ائدیلمه‌سی، آزدیخاه جمعیتلرین قاداغان اولونماسی، روزنامه‌لریمیزین قاپانماسی، آزدلیق یولوندا مبارزه ائدن قهرمانلارین حبس ائدیلمه‌سی ایران ملتینه اعلان-حرب دئمکدیر. صدر حؤکومتی و مجلسین موستبید نوماینده‌لری بو اعلان-حربدن غالب چیخا بیلیمه‌جکلر.

اون و اون بئش نفر دن چوخ اولمایان ستار خان دسته‌سی بیر گون بوتون دنیا ایجتیماعتینه قارشی دایاناراق مشروطه‌نی ایرملیتمگه مووفق اولدو. اونون آلتیش میندن زیاده موتشکیل شاگیردلری بو آسانلیق ایله مشروطه و آزدلیق پرچمینین آیقلار آلتینا سالیمناسینا یول وئرجه‌کلرینی آرزو ائدندر قطعن آخماق و دیوانه‌لر اولما بیلر.

آذربایجان دموکرات فیرقه‌سی بوتون ایران خالقلارینین آزدلیق و نیجات اوردوسودور. بو فیرقه ایگیری می بئش گونلوک سوردویو عؤمرونده بؤیوک مووفقیت قازانمیش، اونون صداسی بوتون آذربایجان شهرلرینی بوروموشدور.

ایگیری می بئش گونده آلتیش مین عوضو توپلاماق دنیا تاریخینده آزدصادوف اولان ایشلردندیر. خالقی بو آزدیخاه تشکیلاتین طرفینه توپلایان عجا ایمان، عقیده و احساساتدان باشقا نه اولما بیلر؟ بو احساساتین قباغینی هنج بیر قوه سد ائده بیلمز.

بیز مقاله‌لریمیزین بیرینده یازمیشدیق: «اگر تهران اوزونو ایرتیجاع‌نین قوجاغینا آتارسا، بیز اؤز آزدلیغیمیزی موستبیلر بیر صورتده تامین ائده‌جیمیک». او ایشیمیزین باشلانغیجی ایدی. ایندی فیرقه‌میزین قودرتی او قدر آرتمیشدیر کی، بیر قدم ایرملی قویوب دئییریک: «اگر تهران توتدوغو ایرتیجاعی یولدان قاییتماق ایستهمزسه، بیز اونو قهر و غضب ایله او یولدان قایتارمالی‌بیق».

ایران آزدیخاهلاری آرخابین اولسونلار کی، آذربایجان اونلاری ترک ائتمه‌ییب، همیشه اولدوغو کیمی قطعی چارپیشمادا اونلارین مؤحکم آرخاسی اولماق‌دیر.

بیزیم امنیت و آسایش شوعارلاریمیزی سو- تعبیر ائدیپ خالقین امنیت و آسایشینی ایری یوللار ایله پوزماق ایستهنلر اود ایله اوینادیلارینی بیر دفعه آنلامالیدیرلار.

آذربایجان خالقی یاتمامیشدیر. او، بو گون هر بیر زاماندا قودرتلیدیر. اگر اوچ هفته بوندان ایرملی آزادیخاهلار صفینده اینتیظامسزلیق، عجله و هدفسز حرکتلر نظره چارپیردیس، بو گون اونلاری ایداره ائتمگه قادیر مونتظم بیر مرکز وجودا گلمیشدیر.

ایختیلاف و نیفاق نغمهسی چالماغا باشلایانلار آغیزلارینی یوموب بیئرلرینده اوتورمالیدیر.

بیز تکرار دئمیشیک: طبقاتی مبارزه آپارمیریق. آما، اگر بیزیم حوسنی-عملیمیزدن سو-ایستیفاده ائدیپ آزادیخاهلار و خالقین زحمتکش طبقهسینی فیشار آلتینا آماق ایستاینلر تاپیلارسا، فیرقه‌میزین اونلارا نیسبتن رفتاری چوخ شیددتلی اولاجاقدیر.

تهران بونو بیر دفعه بیلسین کی، آذربایجان آزادیخاهلاری اونلارین خیانتکار حرکتلرینی دقیق بیر صورتده تعقیب ائدیپلر.

صدروالاشرافی حؤکومت باشینا کؤچیرن مجلس ایران میلتنه و مشروطیته خیانت ائتمیشدیر. چونکی، بو موستبید ایران آزادیخاهلارینین و ایران مشروطهسینین باش دوشمنلریندیر.

خاینلرین جزاسینی میلت اوزو تعیین ائدهجکدیر.

ایران آزادیخاهلاری جیدن اومیدوار اولمالیدیر. صدروالاشرافلارین خاین اللریله زیندانلارا سالینمیش، مبارزه آپاران آزادلیق قهرمانلارینا قارداشلیق سالامی!

ج

«آذربایجان» قزنتی نومره 16،30 سننتیابر 1945-جی ایل.

موختاریت مساله سی و انجومن ایالتی

تهرانین داد-فریادی یئرسیزدیر. بو داد-فریاد ایران میلتینین دئییل، مملکتین آثارتیندن سو-ایستیفاده ائدنلریندیر کی، هوچولوقلا، بیزیم باشلادیغیمیز میلی ایشی اثرسیز قویماق ایستیبیرلر. دموکراتیک بیر اولکده احزاب و عقاید آزاددیر.

احزاب اوز فیکیر و عقیده لرینی ایستهدیکلری کیمی یازیب اینتیشار وئر بیلرلر. بو گونه قدر وطنیمیزین فئدراتیو و یا خودموختار ایالتلریندن تشکیل ائدیلمهسی مسالهسینین اوز مرانامه‌لرینده یازان جمعیتلر آز اولمامیشدیر. حتا سئید ضیاینین شعائری-میلی آدی آلتیندا یازیب اینتیشار وئر دیگی اعلامیهده آچققدان-آچیغا ایرانین موعهید دؤلتلر حالینا سالینماسی ایرملی سورولموشدو. بو گون بیزیم ایالت انجومنی واسیطهسی ایله داخلی ایختیار ائتمیزین تامین ائدیلمهسی شوعارینی آذربایجانین ایراندان ایریلماسی آدلاندران یالانچی مجلس نومایندهلری او گون بیر کلمه ده اولسون بو خصوصدا دانشمادیقلاری حالدا، بو گون ریپاکار دول آوادلار کیمی گوز یاشی تۆکمگه باشلامیشلار.

بس گورونور مطلبین کؤکو آیری یئردهدیر.

اونلار ایالت انجومنی یا آذربایجان دیلیندن وحشت ائتمیرلر. اونلاری قورخویا سالان بؤیوک آزادلیق مساله سی دیر. اونلار تاریخین تکراریندان وحشته دوشموشلر. اونلار قورخورلار آذربایجان مشروطه آدیغی کیمی اونودیر یلتمگه قیام ائتسین. اونلار قورخورلار آذربایجان دموکرات فیرقهسی اونلارین زور و پول واسیطهسی ایله نوماینده چیخلارینا خاتمه قویسون.

بو تصادوفو دئيبيل، علئيهيميزه اعلاميه صادير ائدن خاينلر آذربايجانين ثروت و سامانيني تئهرانا چکيب آپارانلاردير.

بیز اينکار انتميریک، اليميزه قودرت دوشرسه آذربايجاني ترک انديب تئهرانا و يا آيري شهرلرده آذربايجانين گوندن-گونه گنئيشلنمکده اولان آزادليق حرکاتينا موخاليفت ائدن خاينلرين املاکينين موصاديره اولونوب ميلت ايختيارينا وئريلمهسيني تامين اندهجيمک.

بو تزه بير ايش دئييلدير. بؤيوک فرانسايي اينقيلابي بونو بوتون دونيايا اوڤيرتميشدير.

خالقين دسترنجي ايله توپلانميش ثروت اونون آزادليغي علئيهينه صرف انديله بيلمز و بونا يول وئرمک خيانتدير. فيرقهميزين بو شوعاريني مولکيت علئيهينه تعبير و تفسير ائدنلرين موغريض و فيتنه کار اولدوغو معلومدور. تورپاق مسالہسى و يئر ايصلاحاتي بوتون موترقى دؤولتلرين برنامہسيني تشکيل ائتديگي حالدا، بير فيرقهني کندالييه حيمائيت ائتمکده موقصير حساب ائتمک اولماز.

اگر اعلاحضرت شاه ايله رويتئر موخبيرينين موصاحيهسى دوغرو ايسه، اگر شاه يئر بؤلگوسونو شخصن مئيدانا آتميش اولسا و بو تبليغات اوچون و نوفوذ قازانماق اوچون دئييلمهيميش اولسا، اوندا سياسي بير فيرقهين آزادليق اوچون و وطنين ترقىسي اوچون پيشنهاده ائتديگي ايجتيماعى تدبيرلري نيبه گرک سو-تعبير ائدلسين؟ تزه بئش نفر مستبيدين ياخا پاره ائتمهلرين نه اهميتي اولاييلر. بيز اوز آچيق و آيدين شوعارلاريميز ايله نه تک آذربايجانين بلکه بوتون ايراندا ياشايان 15 ميليونلوق جاماعاتين آزادليغيني تامين ائتمک يولونا قدم قويوشوق. بو عالي و موقدس مقصده چاتماق اوچون بوتون آذربايجان خالقي بيزيم آرخاميزجا گندهجکدير.

پ.

«آذربايجان» قزئتي نومره 18، 2 اؤکتياير 1945-جي ايل.

فيرقه کونقرهسى خالقيميزين لياقتيني ايثبات ائتدي

کونقرهميزين آذربايجانين ان گؤرکملی سيمالاريندان تشکيل تاپميش اولدوغو ثابت ائدير کي، يئرلرده خالقين گؤزه گؤرونن، باشيبيلن و آدلي-سانلي قيسمي فيرقهميزين اطرافينا توپلانماقدادير. اولينجي جلسده کونقرهين ايجري اوزو تاماميله آشکارا چيخدي. سلماس نومائندهسي آغايي موکرم الملک، ماکو نومائندهسي آغايي موراد بيات ماکو، اردبيل نومائندهسي آغايي حسن جودت، سراب نومائندهسي آغايي هاشيمي نين معنالي نيطقلري گؤسترير کي، کونقره موراجيعتنامهميزي ايمان و عقیده اوزره قبول ائدنلردن تشکيل اولونموشدور.

«بیز ايران و آذربايجانين نيجاتيني بو فيرقهين بايراغي آلتيندا گؤروروک. اونون موقدس شوعارلاريني حياتا کئچيرمک اوچون جانيميز، ماليميز و ناموسوموز ايله موباريزه اندهجه بيک».

بو ايدي شهرلريميزدن گلن نومائندهلرين آخير سؤزو. مخصوصن آغايي موکرم الملکون ديل مساله سي حاقيندا سؤيلهديگي منطبيقي و متين سؤزلري خالقين آنا ديليميزه اولان توجه و علاقہسيني چوخ گؤزل صورتده آشکارا چيخاردی.

آغايي موکرم دئدي: «آذربايجانليلارا موقوللارين گوج ايله اوز ديللريني تحمیل ائتديکلريني ايديعا ائدنلر چوخ نادان آداملاردير. موقوللار يوز ايلدن آرتيق آذربايجاندا حؤکومت انده بيلمهديکلري حالدا اوز ديللريني بيزه تحمیل ائتميشسه، عجبآ آلتی يوز ايلدن زيياده حؤکومت ائدن فارسلا نه اوچون بو ديلي دبشديرمگه موقوف اولماميشلار؟»

بو ايثبات اندير كي، ديلي زور و يا آيري واسيطلر ايله دييشديرمك اولماز. ديليميزين موخاليقلري فقط بو پوچ ايديعالاري ايله آذربايجانين فرهنگيني بوغماق، بو واسيطلر ايله خالقيميزي جهانته ساخلاماغا جان آتيرلار».

آغايي موكرم بو سوزلري اوركدن دنديگي اوچون اونون نيطقي كونقرهميزين توجهيني جلب ائدي. گورولتولو آقيشلارلا كونقره گؤستردي كي، ناطيق اونون افكارينين موفسيري اولموشدو. كونقرهميزده ميلي موختاريت مساله سي چوخ بؤيوك يئر توتموشدور. ايرانيين ايسنيقلايت و تماميتي محفوظ اولماقلا آذربايجانين اوز داخلي ايشلرني آزاد بير صورتده ايداره ائتمگه قادير اولماسي و بونو عملي ائتمك اوچون بيلا تاخير ايالت و ويلايت انجمنلرينين چاغيريلماسي اطرافدان گان نومايندهلرهميزين كونقرهمن طلب ائديگي ان اساس بير مسالهدير.

همين گون كندلردن و اطرافدان تبريزه گلن مينلرجه كند و شهر زحمتكشلي اوز شو عارلاري ايله بيلديرديلر كي، خالقيميزين گننيش اكثرיתי فيرقهميزه اعتماد اندير، اوندان اوز حياتيني ياخشيلاشديرماق يولوندا بؤيوك اوميد گؤزلهدير.

كونقره ساده بير بيغينجاق دنيل. فيرقهنين پايه و اساسيني مؤحك زمينه اوزرينده قورماغا لاييق جيدي بير ايجماع اولدوغو اوچون سؤزه بوخ، ايشه آرتيق درجه اهميت وئريب، اونا گوره تظهور و اوزون نيطقلردن پرهيز ائديب مرانامه و نيطانامه تصويبي كيمي بؤيوك و اساسي مؤوضوعلارلا مشغول اولماقداير.

كونقره گؤتوردويو قدم و باشلاديغي ايشين قييمتيني و مسؤليتيني چوخ گؤزل بير صورتده دوشونوب آنلاميشدير. اونا گوره نومايندهلرين هاميسي ايستر نيطقلرينده، ايسترسه پيشنهادلاريندا چوخ ديقت و متانتله ايظهار عقیده ائديرلر.

بو واختا قدر آذربايجاندا سابقيسي اولماميش بير ايجماع اولدوغونا باخماياراق، كونقرهميز تام معناسي ايله معاصر و مونظم بير بيغينجاقدير. بونون اوزو ايثبات اندير كي، خالقيميز اوزونو ايداره ائتمگه لاييق و قادير بير خالقدير.

ايكي گون عرضينده مرانامه كيمي اساس بير مسالهنين حلي ايثبات اندير كي، بيزيم كونقرهميز، مركزي پارلامان آدلانان مجلسدن، فعاليت و ياراديجيلىق جهتنن تصووره گلهمين بير فاصيلهده ايرملي دوشموشدور..

مجلس ايل ياريمدا كيچيك بير قانون كنجيرمگه موفق اولاي بيلمهميشدير. چونكي اونو تشكيل ائدنلرين اكثريني يالانچي خاين، خودپسند و موغريض آاملاردير. كونقرهميز گونده گلهجك بؤيوك بير فيرقهنين اساسيني قورماق، بلكه مملكتي موترقي و معاصر بير حالا سالماق يوللاريني تعيين ائتمك كيمي بؤيوك ايشي انجام وئرمكله ايثبات ائدي كي، اونو تشكيل ائدنلر، اوندا ايشتيراك ائدنلر واحيد بير روح، واحيد بير مسلک، واحيد بير يول تعقيب ائدن فداكار، جيدي و لاييق آاملاردير.

خالقلاري آثارت آلتيندا ساخلايبب گوج ايله حؤكومت سورمك ايستهين خاينلر گوزلريني آچمالي و خالقين ايسعداد و لياقتيني تصديق ائتمهليديرلر.

كونقرهميز معناسي اولدوقجا بؤيوك و اونون گوردويو بؤيوك ايشلر اولدوقجا معنالي اولدوغوندان بيز اونون بارهسينده گلهجك نؤمرهلريميزده موفصل معلومات وئرمهلي بيك.

پ.

«آذربايجان» قزنتي نؤمره 20، 4 اوكتيابر 1945 جي ايل.

مرانامه‌میز

كونفرمنين ايکينجي گونو باشدانباشا فيرقه مرانامه‌سي نين اطرافيندا کئچدي. نومايندهلر اساس ماده اوزرينده چوخ شديد علاقه ايله بحث ائتديلر. 48 مادهدن عيبارت اولان بو بؤيوک مرانامه‌ده ايجتيماعي، سياسي، ايقتصادي، فرهنگي و مدني حياتيميزين يئنيدن قورولماسي، اولکه‌ميزنن ان موترقي و موترديد بير اولکه حالينا سالينماسي اوچون اساس و عملي تدبيرلر گؤستريلميشدي. كونفره اونو شديد موذاکيره‌دن سونرا موختصر تغييرات ايله موترقي اورراي اولراق قبول ائتدي.

ميلي موختاريت، ديل آزادليغي و بير ده تورپاق مساله‌سي چوخ حرارتله موذاکيره ائتيلدي. نومايندهلر بو مسالهلرين تاماميله آچيلىب آنلاديلماسيني اوز سواللاري و چيخيشلاري ايله اورتايا سوروب، نهايت بير چوخ تغييراتدان سونرا قبول ائتديلر.

نومايندهلر يميز مرانامه‌ميزين تکميل لشمه‌سي اوچون الليدن زيباده تکليف يازميشديلار. بونلارين بعضيلريندن ايسيتيفاده اولوندو. بعضيسي ايسه كيفايت قدر ايضاح ائتيلديکن سونرا رد ائتيلدي.

كونفره ميز مرانامه کيمي اساس و موهوم مسالهنى اوز انا ديليميزده موذاکيره ائتدي و گؤستردي كي، ديليميز شعير و ادب ديلي اولدوغو کيمي، سياسي، ايجتيماعي و دوولتي مسالهلري حل ائتمکده آرتيق درجه يارارلي بير ديلدير.

مرانامه‌ميزين رسمي صورتده قبول ائتيلمه‌سي ايله فيرقه اوزونون يولونو تاپدي، دندي- قودولارا سون قويدو. اگرچه موراجيعتنامه‌ميز بو واختا قدر مرانامه يئرینده ايشلنيلير، تزه عوضولر اونون اساسيني قبول ائتمکله فيرقه سيرالارينا داخيل اولاييلردي. لاکين بو کافي دئييلدير. مرانامه‌سيز فيرقه اولاييلمزدی. بوندان سونرا بو نوقصان تاماميله آرادان قالخير. کيم فيرقه‌يه گيرمک ايسترسه اولجه مرانامه‌ميزي قبول ائدير، سونرا درخاست وئريب عضو اولور.

بيز دفعه لرله يازميشيق: کيم ايفتيخار اندرسه گليب فيرقه‌ميزه يازيلا بيلر. موترديد و ايکي اوزلو، قورخاق و بير آياغي موستبيلر يانيندا، او بيري آياغي آزاديخالار اطرافيندا اولان سوست عونصور آداملارا بيزيم هنج بير صورتده احتياجيميز يوخدور.

مرکزده و شهرلرده تشکيلات ايشي ايله مشغول اولانلارين وظيفه‌سي بو گوندن سونرا آسانلاشير. اونلار بير کيمسه ايله بحث ائتميهجک، شوبه‌لي آداملارين نازيني چکمک ايله واختلاريني ايتيرميهجکلر. کيم مرانامه‌ميزي قبول ائديرسه بويورسون، گوزوموز اوستونده يئري واردير. کيم اوزونون شخصي سلبه‌سيني بيزه قبول ائتديرمک فيکرينده ايسه، بويوروب گنده بيلر، دئييب تشکيلات ايشلريني آپاراجاق هدف و مقصدimize يئتشمکدن اوترو باشلاديغي بؤيوک ايشي تعقيب ائدهجکدير.

پ.

«آذربايجان» قزنتي نومره 21، 5 اوتيابر 1945 جي ايل.

يئنه ده ماليک و رعيت مساله‌سي

فيرقه‌ميز امنيت و آساييشي اوزونون ان موهوم وظيفهلريندن حساب ائتديگي اوچون بيرينجي قدمده کندلی ايله ارباب آراسيندا چيخان ايختيلافلاري حل ائتمگه ايقدام ائتدي.

بونون اوچون اوزونون ان مسولیتلی و سوزو کئچن عوضولریندن نچه نفر اینتیخاب انندیلر کی، مسول دؤولت مامورلاری و بعضی مالیکلر ایله دانیشیغا گیریشیلدی. اونلارا بو واختا قدر چوخ یئرلرده خرمترین بیغیلماسینی آنلاتدیلار. نتیجهده هر اوچ طرفین ریضاسی ایله بیر بخشنامه تنظیم انیدیلدی، بخشنامهنین ایجراسی اوستاندارین شخصینه موحول اولوندو. بو واسیطه ایله اومید اولونوردو کی، ایختیلاف اورتادان قالدیریلسین. موتاسیفانه هر بیر یاخشی عملدن سواستیفاده ائتمگه چالیشان طماع عونصورلر و بوینو یوغون تجااوزکارلار بو قییمتلی ایشه دایم انگل تورهتمکدهدیرلر.

ایدارمیزه بعضی مالیکلر طرفیندن موباشیرلره و کدخدالارا یازیلیمیش بعضی مکتوبلار گلیب چیخمشدیر کی، اینسان اونلاری گوردوکده اسارت و بربریت دؤورسی خاطیرینه گلیر.

مالیکلردن بیری یازیر: رعیت چوخ غلط اندیر، ایالت ده همچینین، ایریلاری دا بو مینوال. یئر منیمدیر، ایستمدیگیم وئرگینی آلاجام. یومورتا دا گرک بیغیلسین، یاغ دا، یورغان پولو دا، بایراملیق دا، یونجا دا، سردیرختی ده، بهرمی ده اگر چوخ دانیشسالار دؤرتدن بیر عوضینده اوچده بیر بیغمالی سیز.

بو آدامجیغاز انله ظن اندیر کی، ایندیکی کندلی یوز ایل بوندان قاباغین کندلیسی دیر. آنلاماق ایستمدیر کی، کندلی نین گوزو آچیلیمشدیر. اونون قاباغیندا مونظم بیر تشکیلات واردیر. بوندان علاوه مملکت باشلی باشینا دئییلدیر کی، هر کس هر نه ایسترسه اوز کئی ایستمدیگی کیمی انده بیلسین. حیرص و طاماح و لجاجتین ده اندازسی واردیر.

بیز و بیزیم یولداشلاریمیز البته کندلی ایله ارباب آراسیندا چیخان ایختیلافلارین صولح و سازیش یولو ایله حل اندیلمهسینه چالیشیریق. بو او دئمک دئییلدیر کی، وحشیلیگه و قان ایچمگه ده ریضایت وئرجههیک.

انشیتدیگیمیزه گوره بعضی کندلره اربابلار ژاندارم گؤجوندن ایستیفاده ائتمگه باشلامیشلار. بو دوغرو بیر حرکت دئییلدیر. ژاندارم حقوقی ایشلره قاریشا بیلمز. او فقط عدلیه نین قوهی موجدیسی دیر، محکمەنین رسمی حؤکو ایله رفتار انده بیلر.

وانگهی ژاندارمین کندلی ایله مالیک ایشینه قاریشماسی مالیکلرین ده خئیرینه دئییل.

بیز تجروبهده گورموشوک کی، ژاندارم و دؤولت مامورلارینین الینه دوشن ایش اونلار اوچون تازا بیر غارت یولو اولور و اونلارین تجااوزکارلیغی، طولم و شرارتینه تازا بیر مئیدان آچیر.

ژاندارما روجوع اندن مالیک هم کندلیلری سویماغا و هم اوزونون منافعینی محو ائتمگه چالیشیر.

ژاندارمئری و یا امنیه یاخشی ایداره اولونورسا، اگر موغریض و موستبید شخصلرین هاوا و هوسلرینی تامین ائتمگه خیدمت ائتمزسه چوخ یاخشی بیر موسیسه دیر.

ولی افسوس کی، بو آخیر واختلاردا، مخصوصن مرکزده اونو خالقین آزادلیق حرکاتینی بوغماق یولوندا ایشلتمگه باشلامیشلار.

ایراندان ژاندارم موسیسه نین اوزون بیر تاریخی وار. بیرینجی نؤوبده خاریجی موستشارلار واسیطه سیله تشکیل اولونان ژاندارمئری میلی بیر قوه حساب اولونوردو. استیباد کؤمکچی سی اولان قازاق قوه سی نین ضیدینه اولدوغو اوچون خالق اونو سئور و چوخ محبتله اونون ایشلرینین پیشرفتینه چالیشاردی.

کئچن جنگ زامانی (17-1914) بو قوه چوخ گوزل ایمتاحان وئردی و اونون ایچریسیندن چیخان وطنپرست قهرمانلار میلتین رغبتینی قازاندی.

دونیادا یاخشیلیغا و خالقین خوشو گلن هر بیر ایشه و هر بیر ایداره و شخصه دشمن اولان ریضاخان او میلی قووهنی اورتادان قالدیردی. غالب چیخان بیر رقیب کیمی اونون ریشهسینی کسدی، باشیند دورانلاری جوربجور آدلار ایله اورتادان آپاردی. و حتا اونون آدینین بئله قالماسینا یول وئرمه‌دی. اونون یئرینده آناسی نین امجکلرینی کسن قولدورلاردان امنییه تشکیلاتی ووجودا گتیردی.

امنیه ایگیری می ایل تمام خالقا جلا کسیددی، کندلرده ووردو، بیخدی، داغیتدی، باسدی، کسدی، یئدی و کیمسه نین اونا موخالیفت و یا اعتبار ائتمگه قودرتی اولمادی.

شهریوردن سونرا خالقی اومیدوار ائتمک مقصدی ایله اونون آدینی دگیشدیردی. قدیم ژاندارمین تاریخی شؤهرتیندن ایستیفاده ائتمک اوچون تازا تشکیلاتا او آدی وئردیلر.

ماحاریبه زامانی، مووقتی دموکراتلیق زامانی موستبیلر و بوینو یوغونلارین مو تفیق دؤولتترین قوولریندن قورخوب سیچان دلیگی آراییب گیزلندیکلری گونلرده ژاندارم چوخ مولاییمتله رفتار ائتمگه باشلادی.

بو چوخ طبیعی بیر ایش ایدی.

لئیکن ایرتیجاع باشینی قالدیران کیمی آمریکا پالتاری گنیدیریلیمیش کؤهنه امنیه اوزونون فیسقینی بوروزا وئردی. ریضاخان دؤور مسینده گوردوگو ایشلری تازادان داها شدید بیر صورتده گورمگه باشلادی.

تئهراندا و ایرانین آیری یئرلرینده ایش ایندی بو حالدا دیر. آذربایجانین بعضی کندلرینده بالا بالا زممهلر ائشیدیلیر، دئییرلر بو دستوری صدر میستقیم اوزو صادیر ائدیپ اولنلارا گوندرمیشدیر.

بیزیم هله تئهران مسالسه ایله مشغول اولماق ایمکانیمیز یوخدور، لئیکن آذربایجاندا بو ایشه یول وئرلمه یه جکدیر.

بیز واختیندا ژاندارم ایدارسه باشیندا دورانلارا خصوصی صورتده اوز نظریمیزی دئیشیک. اولنلار ظاهرده امنییتی بیطرفانه صورتده حیفظ ائدیپ ژاندارم قووه سینی نین سیاسی ایشلره موداخیله ائتمه یه جگینی ایدیعا ائتمیشلر. الله ائله سین وئردیکلری قول دوغرو چیخسین، الله ائله مه سین کی، تئهراندا آپاریلان ایرتیجاعی حیله نین بورادا باشلانماسی دوغرو اولسون. بئله اولورسا ژاندارم کندلره یول تاپا بیلمز و امنییت پوزولدوقدا ژاندارم رییسلری چوخ دا فایدالی چیخا بیلمز.

امنیت حیفظ ائدیلمی، ژاندارملار قانونا ریعا ییت ائتمی، مالیکلر طاماحلارینی آزالدیپ کندلی ایله سازیشه گیریشملی.

آذربایجان خالقی نین سعادت یونو طلب ائدیر. کیم بونون علنیه یه اولورسا او خالقین دشمنی حساب اولوناجاقدیر.

آلدیغیمیز تازا خبرلرده دئییلیر کی، هشته روددا عجم کندی مالیکی صادق مجتهدی ژاندارملارین کؤمگی ایله رعیتی بیر اوتاغا بیغیب اون بیر نفری یارالامیش و ایکی نفری اوز ایله اولدورموشدور. ژاندارما امر ائدیپ دؤیون کندلیلری ژاندارم امرینه ایطاعت ائتمه دیگی اوچون ژاندارمی دا قتله یئتیرمیشدیر.

میر جعفر پیشه‌وری

«آذربایجان» شوماره 22، مهر 15 اوقتیابر 7

وطن ديلي

(آذربايجان ديلينده بيرينجي درس كيتابينا داير)

بیز كئچن مقاله ميزده قزئتین 11 جی نؤمره سینده آذربايجانین بؤيوك خالق ماعاریف خادیمی روشدییه نین موختصر شرح- حالینی یازیب قئید ائتدیك كي، روشدییه بؤيوك تجربهلې بیر موعلیم ایدي. او، تعلیم و تربیت اوصولونون اساسی اولان آنادیلینی تبلیغ و ترویج ائدیردی. بئله كي، او هر شئیدن اول آذربايجان الیفباسینی آسانلاشدیرماق فیکرینه دو شמוש و صوتی اوصول ایله آذربايجان دیلینی درس دنمک تشبوتونده اولموشدور. بو اوصولون کؤمگی ایله اوشاقلار اؤز آنا دیلرینی 60 ساتلیق تدریس مودتینده یازیب- اوخوماگی اویرنه بیلیرلر.

آذربايجان دیلین تدریسی اوچون روشدییه نین تالیف ائتدیگی مشهور کیتاب، قیرخ ایل بوندان قاباق تبریزده چاپ و نشر اولموش «وطن ديلي» آدلی تاریخی اثر دیر. بو اثرین موختصر علمی تحلیلیندن قاباق دیگر ائتمک لازیم دیر كي، حاجی میرزه حسن روشدییه نین آذربايجان دیلینده تعلیم آلان شاگیردلری بو گون آذربايجانین ان معروف گؤرکملی ماعاریف خادیم لرینی وجودا گئیرمیشلر. اونلار ریضا شاه دؤورونده حال حاضریدا «فارسیدان فارسییا» تحصیل آلان بعضی بدبخت جاوانلار کیمی ساوادسیز، ایراده سیز و سوست دنیلیدیلر. اونلار یاشاییب یارتماغا اویرنمیشلر. اونلار اؤز آنا دیلرینی، آذربايجان دیلینی گؤز بیگی کیمی سئویب قوروماگی اؤزلرینه ان موهم بیر وظیفه حساب ائدیرلر.

یئری گلمیشکن قئید ائتمک لازیم دیر كي، بیر چوخ ساتقین و خاین دؤولت باشچیلاری و تئهرانین دیگر یازیچی و قزنتچیلری بیزی آذربايجان دیلینی، خالقین اؤز دیلینی اوخوماگی و بونولا آذربايجان خالقینین میلی مدنیت و موختاریتینین بونؤره سینی یارتماقدا «خاین» حساب ائدیرلر. بیز فیرقه میزین قراری اوزره بونلارین هزیانلارینا جاواب وئرمهجه بیگ. لاکین دنمک ایستیه بیر کی، خوب آغالار! یوز ایلدن آرتیق عؤمرونو ماعاریف و مدنیتین اینکیشافی اوغروندا وقف ائتمیش میرزه حسن روشدییه لردن خاین ایدیلمه؟ حؤرمتلی یازیچی و قزنتچیلر، آیا 3 مین ایلدن آرتیق مدنیت تاریخی اولان چوخ میلیونلو بؤيوك میلتین اؤز دیلینده یازیب اوخوماگی و ساوادلانیب ترقی ائتمه سی خیانت دیر؟

«وطن ديلي» آنا ديلي دنمک دیر. بؤيوك ماعاریف ورور بو کیتابی بازارکن حقیقی بیر روانشناس کیمی اوشاقلارین یاش سوییه سینی، قلبینی و احوال- روحیه سینی نظره آلاق اونون ایدراک قابیلیتینه موافیق صورتده حنکایه و میثاللاری ترتیب ائتمیشدیر.

مؤلیف داها چوخ کیتابین دیل و اولوبونا فیکر وئرمیشدیر. دیلین ساده، طبیعی اولماسینی، اوشاق اوچون چتینلیک تورتیه جگینی و حیاتی درک ائتمک اوچون سؤزون بؤيوك اهمیتی نظره آلان روشدییه آذربايجان دیلینین صافلیغینی قوروماغا خصوصی سعی ائتمیشدیر.

او، آیری- آیری شئیلر و مفهولاری اوشاغین ذهنینه حک ائتمک اوچون ان جانلی و حیاتی بیر اوصول سئچیر. بو دا آتالار سؤزلری واسیطه سی ایله مفهولاری آناشدیرماقدیر. اوشاق عایله ده ائشیتدیگی آتالار سؤزو واسیطه سی ایله مؤلیفین آشیلاماق ایستیه دیگی تزه بیر مفهومو داها تنز منیمسه بیر، اوزون مودت ذهنینده ساخالیر.

نصیحتچیلیک کیتابدا اساس مساله دیر. لاکین روشدییه نین نصیحتچیلیگی خورافاتدان خالی دیر. مؤلیفین مقصدی یالنیز جانلی اینسان تربیه ائتمک اولدوغو اوچون او، ان تاثیرلی واسیطه لردن ایستیفاده ائتمیشدیر. کیتابدا درج اولونان حنکایه و منظوملرده اخلاقی نتیجه لر

علاھیدە قنید اولونور. «وطن دىلى» كىتابى آذربايجان دىلېنىن بىرىنچى درس كىتابى كىمى تارىخىدە قالاچاق و خالق اونون مۇلىفېنى قىدىر دانلىقلا ياد اندەمكەدەر.

سمندر

«آذربايجان» قزنتى نۇمرە 23 ، 8 اوتىابىر 1945 جى ايل.

هر ايش اوز و اختىندا

بىقنيدىلىك و بوگونون ايشىنى صاباھا قويماق و اختى، ساعات و دىقېنى نظردن اوزاق ساخلاماق ايجتىماعى ايشلرىن ايرملېلەمەسىندە بۇيوك انگللىرىن تۇرنىشىنە سبب اولاي بىلر.

موحىط و ايجتىماعى حىياتىمىز عطالت، تىنللىك و لاوبالىلىق يارادان بىر موحىط اولدوغو اوچون فىرقەمىزدە مسؤلېتلى ايشلرى بويونلارينا كۇتورنلر بو خطرناك خىستەلىكلردن داىما پرهىز انتمەلىدىرلر.

اگر بو گونه قدر فىرقەمىز بۇيوك موفقىتە نايى اولموشسا، او شوعارلاريمىزىن دوغرو و دوزگونلوگوندن علاوه، فىرقەنى ياراتماق اىستەبىلرىن دىقتلرى و موعىن نقشە، برنامە اوزره ايشلەمكلرىنىن نتيجهسىدىر. هر ايش اوز و اخت و ساعاتىندا كۇرولمەلىدىر. بو اولماسا ايش آخسار، آخىردا نتيجهسىز قالار.

ايندى بىز باشلانغىچ و تاسىس دۇورەسىنى كىچىر مىشىك. بىرىنچى كونفرەنسىن قورتارماسىلە موقدىمە بىتېب قورتاردى. تشكىلات رسمىت تاپدى. اساسلى مرانامە و نىظامنامە بە مالىك اولدوق. قانونى و رسمى مركزى كومىتە ووجودا كىتىردىك.

بوندان سونرا تشكىلات دۇورو باشلاندى. تشكىلات اىنتىظامسىز، نقشەسىز و برنامەسىز اولاي بىلمز. بىر دە سىياسى بىر فىرقە اوز عوضولرىندن فىرقە اخلاقى طلب انتمزسە مقصد و هدفىنە يىتىشە بىلمز.

فىرقە اخلاقى، فىرقە ايدارە و روسومو مىلتىن و اولكەنىن گلەجگى و موقدراتىنى تعىبن انتمك اوچون ان واجىب شرطلردندىر. هر بىر دموكراتىك خالق اىچرىسىندە دوز، عادىل، موصىف و غرضسىز تانىماقلا، خالقىن اعتمادىنى قازانا بىلسىن. بو بىرىنچى شرطدىر. اىكىنچى شرط ايسە بعضن داھا موھوم حساب اولونور. بو شرط فىرقەىە علاقە، ايشە جان ياندىرماق، اىنتىظام و نقشەنى چوخ شدىد بىر دىقتلە كۇزلەمكەدەر. كومىتەلر، كونفرانسلا و حۇوزە ايجلاسلارى كرك موعىن ساعاتدا تشكىل تاپسىن و موعىن مسالەلرى برنامە و پلاندا تعىبن اولدوغو كىمى حل اندىب اوز وظيفەسىن يىرىنە يىتىرسىن.

آبان (1) آىنىن اونونجو گونونە قدر بوتون وىلاىت و شهر كونفرانسلارى باشا چاتمالى و قانونى فىرقە كومىتەلرى اىنتىخاب اولونمايدىر. بونو بىر دىقتە بىللە تاخىرە سالماق اولماز.

بىرلى فىرقە كومىتەلرى كرك ايشلرىنى انلە باشلاسىنلار كى، مركزى كومىتەنىن بو قرارى يوزە- يوز عملى اولاي بىلسىن. هر ساعاتىن بىر تقاضاسى و هر گونون بىر طلبى وار. گون و ساعاتىمىزىن طلب و تقاضاسى بودور.

هر كس اوز وظيفەسىنى دىقتلە يىرىنە يىتىر مەلى. قبول اندىگى ايشى موعىن ساعاتدا كۇستىرىلدىگى كىمى كۇر مەلىدىر.

فیرقه بوشبوغاز لار بیغینجی دئییلدیر. اودیبری، فعال، فداکار اینسانلارین آمال و هدفی الده ائتمک اوچون مال، جان و وارلیغی ایله موباریزه مئیدانینا قدم قویان مواهیدلرین اوردوسودور. بو اوردونون سیلاحی بیلک، ایمان، مسلک، اینتیظام و فعالیتدیر. هر بیر دموکرات اؤز ایشینده بو شعاری نظرده توتمالیدیر.

پ

«آذربایجان» قزنتی نومره 24، 10 اؤکتیابر 1945 جی ایل.

1- نویابرین بیرى.

آذربایجان یاتمامیشدیر

ائشیتدیگیمیزه گۆره دوکتور موصدقین اوغولار یواسی آدلاندیردیغی مجلس شورا ایران خالقینین فقیر و یوخسول جیبندن آذربایجان زحمتکئشلربنین فرهنگ، بئهداشت کیمی عومومی احتیاجلاریمیزا صرف ائتمک مقصدیله وئردیگی وئرگیدن آیدا یوز اللی مین ریبال سئید مهدی فروخون (فرخ) ایختیارینا قویموشدور کی، گلیب آذربایجاندا آزادلیق و دموکراتیک حرکاتی بوغوب اورتادان آپارسین. فروخا بوندان علاوه گئنیش ایختیار وئرلمیشدیر. حتا دئییرلر امنییه و نیظامی قوهسی ده اونون اینه تاپشیریللاجاق. بو واسیطه ایله آذربایجاندا دیکتاتورلوق مقامی کسب ائدهجکدیر.

هله تئهرانین داروازا سیندان خاریج اولمامیش اونون بورادا آپارماق فیکرینده اولدوغو خایانه و موستبیدانه سییاستین اثری ضاهیر اولماقدادیر.

اوستانداریق کفیلی آغایی نیکخو تئهرانا چاغیریلیمیش، شهرداری ریسی آغایی ایلهامی خیدمتدن چیخاریلیمیشدیر.

ازقرار معلوم آغالار آذربایجاندا اولان دؤولت ایدارلرینی آذربایجانلیلاردان تمیزلهمک فیکریندهدیرلر.

بونو ایجرا ائتمک اوچون فروخ بوتون ایدارلریمیزی اؤز آداملارینین اینه تاپشیراجاقدیر. ائشیتدیگیمیزه گۆره او اؤزو ایله اون نپردن آرتیق اوجا روتبهلی مأمور گئیریر. بو مأمورلار ایدارلریمیزده صداقتله چالیشان آذربایجانلیلارین یئرلرینی ایشغال ائدهجکلر.

گۆرونور، آذربایجانلیلارین دیلرینی کسمک لازیمدیر، دئین خاین نوایندهلر بیر نفر ده اولسون آذربایجان دیلی ایشچییه ایدارلریمیزده یول وئرمیهجک، گوج و زور ایله میلتمیزی فارسلاشدیرماق ایستهینلر بو واسیطه ایله آذربایجان خالقینی دؤولت ایدارلریندن تامامیله ال اوزمگه وادار ائدهجکلر.

بیز مخصوصن دؤولت مأمورلارینین فیرقه‌میزه داخل اولمالارینا چوخ دا هوس گؤسترمه‌میشدیک. اوندان اؤترو کی، تئهران حؤکومتین تام معناسی ایله مورتجع عونصورلر و بیگانهلرین کورکورانه بیر صورتده آلتی اولان شخصلرین اینده اولدوغونو بیلیردیک.

بیز بیلیردیک کی، صدر حؤکومتی اصل معنادا سئید ضیاینین گئندیگی یول ایله گئدیر. بو گون ایرانین ال- قولونو باغلایب بیگانهلره تسلیم ائتمگه چالیشیر. اونا گۆره ده فورصدن ایستیفاده ائدیپ، السیز، آیاقسیز دؤولت مأمورلارینی آلیغا محکوم ائده بیلر. ایندی

ایسه پرده قالدیر یلمیش، حمله باشلانمیشدیر. بئله بیر مؤوقعهه فیرقه میز بیطرف دورا بیلمز. آذربایجانین حؤکومتی آذربایجانلیلارین اوز اللرینده اولمالیدیر. بیز وار قوه میز ایله هموطنلریمیزین حقوقوندان دیفاع ائدهجه ییک.

آذربایجان خالقینن میلی مرکز ثقیلی اولان فیرقه میزین گوزو آچیق اولدوغو اوچون بو خالقی قافیلگیر ائتمک اولماز. آذربایجانلی اویقادیر.

پ.

«آذربایجان» قزنتی نؤمره 2611 اؤکتیابر 1945 جی ایل،

چاغریلمامیش قوناقلار

خالقیمی زین شیدتلی اعتراضینا باخماییب، تئهران بیزه ایگیری می ایل بوتون مملکتی اسارت، قارنلیق و جهاننده ساخالیب، اونو فلاکت حالینا سالان ریضاخان رژی می نین قهرامانلاریندن بیر نئچه سینی سووقات گؤندردی.

بیر نئچه گون بوندان اول سنید ضیائین اوغرو لانی می پوللارین گوجو ایله آزادیخا ه لاری، بلکه بوتون خالقی توهین و تحقیر ائدن تئقرفین اینتیشاری دا هنوز تازا ایشدیر. باشدان باشا آذربایجان کندلرینده بعضی ژاندارملار طرفیندن برپا ائدیلن بؤیوک فیتنه آلاوینین گوندن گونه شیدتلمه سی ده هر کسه بللی دیر.

آز چوخ سییاست ایله آشینا اولانلار بیلیرلر کی بو اوچ بؤیوک ساختا حادثه کامیلن بیر بیر ی ایله مربوطور.

مرموز اللر بو واسیطه ایله ظاهیری آز ادلیغیمیزی بوغماق، تئهراندا باشلادیقلاری مورجعانه اویونو بورادا دا تکرار ائتمگه باشلامیشلار.

خالق بو خصوصدا اوز فیکرینی دئ می و بو خایانه سییاستین هر بیر طرفینی واختیندا دونیا یا اعلان ائدی ب اوندان تولید اولابیلن هر بیر سونتیجه نین گونا هینی اوز بوینوندان آتمیشدیر. بیزه بعضیلری قیصاص قبل از جینایت اولماز مثلی موجبینجه دئییرلر کی، قوی سیزین اعتراض ائدی ب سئومهدیگینیز مامورلار گلیب ایشه باشلا سینلار. اوندان سونرا سیز قضاوت ائدیز. بو آیری اشخاصین باره سینده دوغرو اولابیلردی. آما باشیمیزا آتش و پول ایله گؤندریلن چاغریلمامیش تازا قوناقلارین چوخونو بیز تانی ییر یق. ایمتاحان اولونان بیر ایسی داها ایمتاحان ائدنلر پنشمانلیقدان باشقا بیر نتیجه اده ائده بیلمز لر.

بیز بونلاری قیرخ ایل ایمتاحاندان کئچیر می شیک و داها تانی ییر یق.

علاوه بر این بونلارین بعضی سی حتا آخیر گونلرده بئله ایران خالقی نین محوی دئ مک اولان بیر طرفلی سییاستین آچیق عامیللریندن اولموش، مملکتی قوی پنجه و قهار بیر بییگانه سییاسته تابع دوشمگه چالیشمشلار.

بونلاری آذربایجانا گؤندرمکله، صدر حؤکومتی ایرانی قورخولو پرتگاها سووق ائتمیشدیر.

مملکتین سرنیویشتی ایله اوینایان بئش- اوچ مورجع بو کیمی عنودانه سییاستله اوزلرینین مملکته خابین اولدوقلارینی بیر داها ایثبات ائندیلر. بونلار ایگیری می ایل ریضاخان طرفیندن شیدتلی بیر صورتده تعقیب اولونان بیر طرفلی سییاستین مزه سینی آنلادیقلاری حالدا، اگر

وطنپرست آدمالار اولسايديلار اونون تکرار يندان پر هيز انتملى ايديلر. لاکين بونلار اوز شخصى و طبقاتى منافعىنى حيفظ انتمک اوچون بويوک خيانتدن چکينمهييب او خطرناک يولو تازادان شيدتلى بير سور عتله گنتمگه باشلاميشلار.

بيز اوز سوزوموزو دئميشيک. چاغريلماميش قوناقلارين گلهمسى نتيجهسينده هر بير سو حاديثه اوز وئرسه او اونلارين و اونلارى پول و سيلاحلا تجهيز انديب اوستوموزه گوندرنلرين عؤدهسينهدير.

قوناقلار اونوتماسينلار كي، آذربايجان، ايسفاهان، يزد و کيرمانا بنزمز. بنش اوچ بازار دللالارى دا آذربايجان خالقىنين نومايندهسى دئييلدير. خالق آزادليغا علاقهمنديير. يونجا يئييب آلدیغى قانون اساسينى حيفظ اندهجک، مشروطهنين پوزولماسينا يول وئرمهيهجکدير.

قلم آزادليغى، ديل آزادليغى، ويجدان و عقیده آزادليغى، ايجتيماع و جمعيت آزادليغينا توخونماق اولماز. بونو بير کره تازا قوناقلار بيلملىديرلر. او خالقين ناموسو دور، بونا ال آتانلارين اللرى کسيلر و اوزلرى محو و نابود اولارلار.

مير جعفر پيشهورى

«آذربايجان» سوماره 31، مهر 26، اوکتياير 18

بيز ده بونو دئييريك

آخير واختلاردا، يعنى بيزيم تکان وئريجي موراجيعتنامهميزه جاواب اولماق مقصديله، وزارت کيشور (1) اوزون مودت گوتور- قويدان سونرا ايالت و ويلايت انجومنى باره سينده گولونج بخشنامه صادير انئدي.

بو بخشنامه دئييلير كي، 1328 جي هيجريدن (1910) بو طرفه چوخلو قانونلار وئريلميشدير كي، اونلارين بعضي مادهلري ايالت و ويلايت انجومنى قانونلارينين خيلافيندير. مثلن، يول چکمک و فرهنگ اوچون آيري قانونلاري موراعات انتمک يولو ايله چوخلو پوللار صرف انديلميشدير. اساسن تزه قانونلار انجومن قانونون ايجراسيني چوخ موشکول حالا سالميشدير. اونا گوره انجومن تشکيلي فايدا عوضينه ضرر وئير و ايشي موشکول لشديرير. چون دؤولت ايستهير بو قانونو ايصلاح انئسين، انجومنى ايستهينلره دنمه ليدير كي، اونون ايجراسينا مانع وار، ايجرا انديله بيلمز.

بو ايدي آغايي صدر و الاشراف حؤکومتينين آيالت و ويلايت انجومنى ايستهين، آزاديخاهلارا جاوابي. بونا فارسلا دئييرلر (يعنى کشک) (2).

آغايي صدر و الاشراف و اونون وزير- کيشوري گرک بيلسينلر كي، ايالت و ويلايت انجومنى ميلتين حاقيدير. او، مشروطه و دموکراسي رئييمينين اساسلارينداندير. مجلس- شورادان ديکتاتورلوق زامانيندا ايمتاحان اوچون کئچيريلن غلط و ضيدي آزادي قانونلار و همچنين قانون- اساسيه موغايير اولان قانونلار وئرن و ايجرا انديلن قانون مؤوجيبينجه موجريم حساب اولونوب جزالانماييديرلار. پهلوي دؤورونون وکيللري و اوندان ايرملي دؤورلرده وکيل اولان نومايندملر آزادليغا خيانت انديب 1328 هيجريدن بري مورور- زمان ايله مشروطه قانونلارينى اوصولن لوغو انتمگه چالشميشلار. حالبوکي قانون-اساسي جوزن تعطيل بردار دئييل.

وزارت- کیشور اۆز بخشنامه سینده بونا اعتیراف اندیدیر. عملن مجلس طرفیندن ائله قانونلار وجودا گئیر یلمیشدیر کی، اونلارین ایجرا سی ایالت و ویلا ییت انجومنلرینین ایجرا سینا مانعچیلیک تۆرهدیر. دئمک ایرتیجاعی مجلسدن ائله قانونلار کئچیر یلمیش کی، اونلار قانون- اساسییه موغاییر دیر.

بو قانونلارین ایجرا سی قاداغان اندیلیمک عوضینده قانون- اساسینی دییشدیرمگه جان آتان صدر حؤکومتی بیلملهیدیر کی، خالق اۆز قانونی حاقیندان بو گوناهدان پیس اولان(عوزر بدتر از گوناه) باهانالار ایله کئچه بیلمز.

انجومن ایالتی و ویلا ییتین دایاندر یلماسی نتیجه سینده دیر کی، ایران جاماعاتی مشروطه و آز ادلیقدان مایوس اولموش، بنش- اوچ نفر خاین بوتون مملکتین موقدر اتینی اللرینه کئچیرمگه موقوف اولموشلار.

ایختیلاسار، سو- ایستیفاده لر، خالقین مالینا، جانینا، ناموسونا تجاوز ائتمکلر، هامیسی قانون- اساسی نین پایه سینینی تشکیل ائندن میلی حؤکومت و محلی ایختیار اتین اورتادان گئتمه سیندن ایره لی گلمیشدیر.

صدر دئییر: «قیرخ ایلدن بری مورور- زمان ایله قانون- اساسی و خالقلارین ایختیار اتی نقض ائدلمیشدیر. ایندی اونو گئری قایتارماق ایستهنلر، گرک گۆزله سینلر. او، بیر تزه لایحه دوزلتسین. اوندان سونرا اگر مجلس شورانی اۆزلرینه دوکان قاییران لوتولار صلاح گۆرسلر، ایستهدیکلری کیمی اونو قبول ائدر، اوندان سونرا میلت اۆز حاقینا مالیک اولار. اگر صلاح گۆرملر سه هئچ بو، مسخره دن ده مسخره دیر.

اگر آذربایجان خالقینا هئچ بیر دلیل گۆسترملر، وزارت کیشوری ایداره ائندن آخماقلارین بو بخشناملری کافیدیر کی، اونلار تئهران حؤکومتینین ساققالینا گولوب، دئسینلر: سیزین مملکتی ایداره ائتمگه لیاقتینیز یوخدور، قوی خالق اۆزو اۆزونو ایداره ائتسین. سیز کی، ساده بیر جاواب وئرمگه قادیر دئیلسینیز، سیز کی، اۆزونوزه او قدر زحمت وئره بیلیر سیز خالقین قانونی طلباتینا منطیقی جاواب وئره سیز، سیزین حاکیمیتیز آلتیندا یاشاماغا خالقی مجبور ائتمک آرزوسوندا اولماغیز سفاهت دئییلدیر بس ندیر؟

موراجیعتنامه میز اینتیشار تاپدیقدان سونرا، تئهران مطبوعاتیندا قوپان گورولتودان نظره چاتانی فقط بو بخشنامه ایدی کی، او دا خوشبختانه گۆردویوز کیمی چوخ ضعیف، چوخ ناقیص، چوخ غیر منطیقی و چوخ احمقانه بیر طرزده اینشا ائدلمیشدیر.

بو گۆستریر کی، مرکزین خالقا دییه جک حسابی بیر سۆزو یوخدور. اونا گۆره سؤیوش و توهمت وورماق ایله خالق بیزیم علنیه میزه تحریک ائتمگه چالیشیرلار.

تئهران روزنامه لری بیزیم شو عارلاریمیزی رد ائتمک عوضینده فیرقه میزین موسیسلرینین شخصیتلرینه توهین ائتمکله، نادان و کؤودن اوشاقلار کیمی اۆزلرینین ضعف لرینی ایثبات ائدیرلر.

وزارت کیشورین بخشنامه سینینی اوخویانلارا موراجیعتنامه میزین ایالت و ویلا ییت انجومنلری حاقیندا یاز یلمیش حیصه سینین اوخوماغی تۆوصییه ائدیریک.

اورادا بیز انجومنلرین باره سینده گئنیش بیر صورتده بحث ائدیب و عملی دلیللر ایله ایثبات ائتمیشیک کی، انجومنلر عملی اولماسا دموکراسی اوصولو عملی اولما بیلمز.

صدر و لاشراف دئییر: قیرخ ایلدیر خالقین بو قانونی حاقی یالانچی نو ماینده لرین قبول ائدیگی قانونلار موجیبینجه پوزولموشدور. اونو وئرمک اولماز.

بیز ده بونو دئییریک، آما بیر فرق ایله. بیز دئییریک: قیرخ ایلدیر صدرولاشرافلار، داورلر و مجلسده اوتوران خاینلر خالقین حاقینی پایمال ائتمیشلر. بو گون آذربایجان خالقی اوز حاقینی آماغی قرارا آلمیشدیر.

بیز اوانو صدرولاشرافلان دا طلب ائتمیریک. چونکی، اوانون حوکومتی غیرقانونی بیر حوکومتدیر. او، همیشه آزادلیق علئیهینه موباریزه ائتمیشدیر. بیز اوز خالقیمیزین کومگی ایله حاقیمیزی آماغا چالیشیریک و چوخ گوزل بیلیریک کی، مستبیدلر خالقین حاقینی بو سادهلیک ایله وئرمزلر.

خالق او حاقی آلاجاقدیر و اونا چالیشیر. وزارت کیشور بونا جاواب وئرمه لیدیر. یوخسا بیز ده بیلیریک مستبیدلر و خالق آزادلیغینی بوغانلار قانون- اساسینی پوزوب خالقین حاقی اولان ایالت و ویلایت انجومنینین ضیدینه قانونلار چیخارمیشلار.

پ.

«آذربایجان» قرنتی نؤمره 27، 14 اکتیابر 1945 جی ایل.

1 - داخلی ایشر ناظیری. 2 - قوروت دنمکیدر.

هؤویت هوجره و دوکان ایله تعیین ائدیلمز

دونن گیزلی بیر صورتده باغلانان نامشروع نوقطه آشکار بیر صورتده دوغورلوب، دونیایا قدم قویدو. بیر آیدان بری حاجی سئید حوسئین کاروانساراسی و باشقا قارائلیق هوجره لرده چالیشان مرموز اللری تاپیب دوزلدیب، ایضا ائتدیکلرینی ایفتیرامیز تنلقرافین صورتی تئهرانین ایرتیجاج روزنامه لری واسیطه سیله گلیب، تیریزده اینتیشار تاپدی.

بیز دموکراسی اوصولونون جیدی طرفداري اولدوغوموز اوچون بو کیمی ایشلردن موتاتیر اولمایاراق، البتته، هر کس اوز فیکرینی، اوز عقیده سینی اینتیشار وئرمکده آزاددیر. بو شراییط کی، اوانون اینتیشار وئردیگی سند و مطلب اوزگه لرین حاقینی پایمال ائتمه سین.

آزادلیق علئیهینه یازیلان بو تنلقرافدا بو اصل ابدن گوزله نیلمه میشدی. تنلقرافلاری یازانلار 10 مین نوسخه لرده چاپ و نشر ائدیلمیش رسمی بیر سندی تحریف، تفسیر ائتمک کیمی بو کودکانه یولا قدم قویموشلار.

شهریورین 29-دا (سنتیابرین 19-دا) شیرخورشید سالونوندا ایجتیماع ائتمیش مین بئش یوز نفرلیک جمعیتی تحقیر ائتمک کیشیلره، شرافتلی آداملارا یاراماز.

لندن کونفرانسینا بو 1500 نفرلیک جمعیت طرفیندن موخابیره اندیلن تنلقرافدا هر گیز آذربایجانین تفکیکی و تجزییه سی مسالهمسی باره سینده تنلقراف یوخدور. ایران اوصول-ایداره سینده بحث ائدیلمیش مشروطه و دموکراسی اساسلارینین اورتادان قالدیریلماسی گؤستریمیشدی.

بونون علئیهینه اولاراق، تنلقرافی دوشونمهدن ایضا ائدن هموطنلریمیزه و بو خصوصدا آغابی تقی زاده نین لندندن گوندردیگی تنلقرافلاری اوخوماغی تؤولوییه ائدیریک.

آذربایجان خالقی نین تئلقرافیندا آذربایجانین بر بادلیغی تصویر اولونوب، انجومن ایالتی و ویلایتی واسیطه سیله خالقیمین داخیلی موختارییتی نین تامین ائدیلمه سی ایرلی چکیلمیشدیر.

بو حاق و ایختیاری آذربایجان خالقی سیلاح گوجو ایله آلمیشدیر و بو حاقی وار قوووه سیله دیر یلتمگه چالیشاجاقدیر.

تئلقرافیمیزین ضیدینی ایضا ائتدیرن آغالار بونو آذربایجان خالقینا آیری رنگه گؤستر مکله آز ادلیغا بؤیوک ضربه لر ائتدیرمگه ایقدام ائتمیشلردیر.

دیل مسالہسی بیزیم حیات و ممات مسالہمیزدیر. بیز جیدی بیر محکمه اولسا ایثبات ائدریک کی، موخالیفلریمیزین یوزده اونو بئله فارس دیلینجه دانیشا بیلمز لر و دانیشدیقلاری حالدا، خالقی گولدرمکن مصون قالمازلار.

دیلي باهانا اندیب خالقی آز ادلیق علییهینه تحریک ائتمکن نامردانه بیر ایش اول بیلمز.

بوندان علاوه آغالار گرک بیلسینلر کی، تبریز 3-5 بازار کاروانساراسیندان عیبارت دئییلدیر. آذربایجانلی دئینده تک اون- اون بئش نفر تبریز بازارینی اللرینده آلت قرار وئرن ایستیفادهجو مؤحتکیرلر نظرده توتولمور.

آذربایجاندا 5 میلیون نوفوس یاشاییر. بونلارین هامیسی بو تورپاغین صاحیبی اولدوغو اوچون اونون گلهجگی باره سینده دانیشیق حاقینا مالیکدیرلر.

دموکرات اولکلرده رای هوجره و دوکان ایله تعیین ائدیلمز. شخصیت، مولک و املاکا باغلی دئییلدیر. هوویت تشخیصی اوچون بانکلاردا دا اعتبار آختارمازلار.

آذربایجاندا دوغولوب، اورادا نشوو-نوما اندیب، یاشایان بوتون اینسانلار اورانین اوولادی حساب اولونور و اونون باره سینده دانیشماغا حاقیدیرلر.

قارانلیق هوجرلرده خالقین جیبینی سویماقدان باشقا مقصد تعقیب ائتمهین 3-5 مؤحتکیر 5 میلیونلوق خالقی مجهول اولهوییه آدلاندیرا بیلمز و اونون دیلیندن دانیشماقلا دونیانی آداتماغا موفق اولمازلار.

بوندان علاوه فیرقه میزین بعضی کارخانا صاحیبلرینین طاماحی نتیجه سینده مئیدانا چیخان طبقاتی ایختیلافی یاتیرماق یولوندا موباریزه اندیب، آرامیش و امنیتی تامین ائتدیگی بیر حالدا، اولرینین پیشیکلرینه قدر تئلقراف ایضا ائدن بعضی ماجراجو سرمایادارلارین بو ایشی آز ادلیق صغینه چالیشان قوولمه دالدان خنجر وورماقدادیر.

آغالار بو واسیطه ایله طبقاتی ایختیلافی شیدتlendirیرلر. سؤنمکه اولان حریقی تزهدن گنیشلندیریرلر. بیز چوخ گؤزل بیلیریک، بو کیمی یاراماز ایشلر بیر نچه نفر مرموز آدمالارین ناحیه سیندن خالقی مسموم ائتمک اوچون اینتیشار تاپماقدادیر، یعنی بازار آدمالارینین بئله اولارین اصلی مقصودندان خبرلری یوخدور. بو تئلقرافلاری ایضا ائدنلرین چوخو گلیب ایداره میزده اولرینین ایضا ائتدیگی تئلقرافی اوخویوب آنلامادیقلارینی اعتبار ائدیرلر.

آز ادلیق علییهینه فیتنه و فساد تورمدن عونصورلرین آز ادیخاهلار الینه وئردیکلری بو مدرک باره سینده بیزیم دئیجهک سؤزوموز چوخدور. فیرقه میز ایسه بو خصوصدا اؤز تصمیمینی اعلان ائده جکدیر.

بیز بو سۆزلری فقط روزنامه‌نوویسیلیک وظیفه سی اولراق، یازدیق عقیده‌میزه گۆره موخالیفلره دیش سیندیران جاواب فیرقه صفرینی مؤحکم‌لندیرمک و خالقیمیزین ساغلام و فداکار افرادینی اونون باشینا توپلاماقدیر.

بیزیم سۆزوموز حاقیدیر، حاق اولمز باطیل ایسه محو اولماغا محکوم‌دور. علئیهیمیزه وئرین تئلقرافلار ایسه دوروست محمدعلی میرزانین طرفدارلارینین لحنینی خاطریره کتیریر و عئینن ایسلامیه‌دن چیخان ضیدی آزادی تئلقرافلارا بنزمیر.

تاریخ تکرار اولونور، حتا بو تئلقرافلاردا ایسلامیه تئلقرافلارینی ایضا اندنلرین اولادینین آدی نظره گلیر. او فامیلر آشکار بیر صورتده منیدانا چیخیر. قوی اولسون آذربایجان آزادی‌خواه‌لاری بیر گون بو پرده لری بیرتیب، بو خاین سیمالاری خالقا گۆسترمه لیدیلر. نه قدر تئز اولورسا، او قدر خالقین خیرینه‌دیر.

پ

آذربایجان قزنتی 24 منهر 1324، نومره 29

آذربایجان اوتوز ایل بوندان اولکی مؤوقعینی توتمالیدیر

اگر جانلار بیلیم‌رسه، یاشلیلار بیلیر کی، بیرینجی دنیا موچارویه سیندن قاباق، آذربایجان، خصوصن تبریز ایرانین، بلکه یاخین شرقین ان بؤیوک تیجارت مرکز لریندن حساب اولونوردو.

گنیش تیجارتین ترقی سی مؤوجبینه تبریز، اردبیل، اهر، مخصوصن اورمییه گوندن- گونه ترقی ائدیر، بؤیویور، آبادلاشیر، موعاصیر حالا دوشوردو. آذربایجاندا اوزومچولوک، بادامچیلیق و باشقا دگرلی مئوملر وجودا کتیرمک، کؤهنه و قایداسیز اکینچیلیگی ایکینجی سیرایا سالیر، خالقین ایقتیصادی وضعیتینی گوندن- گونه یاخشیلشدیریر، اولکهنین عومومی ثروتینی آرتیریدی، تأسوف کی، بیرینجی دنیا موچارویه‌سین منیدانا چیخاردیگی بؤیوک دییشیکلیک هر بیر یئردن آرتیق آذربایجانین فلاکتینه سبب اولدو. بو واسیطه ایله اونون تیجارت یوللاری کسیددی. نتیجه‌ده ال- قولو باغلانیدی. نه تک شهرلر، حتا کندلر بئله بو دییشیکلیگین نتیجه‌سینده بوشالماغا، خارابازارا دؤنمگه اوز قویبدو. قییمتلی محصول وئرن اریک، هولو، بادام، حتا اوزوم آغاجلارینی بئله کندیلر کسید، یاندیردیقدان سونرا باغلارین یئرینده بوغدا، آریا اکمگه مجبور اولدولار.

موچارویه‌دن سونرا ریضا خان ایش باشینا گلنه قدر آذربایجان خالقی عصرلردن بری بیغیب ساخلادیگی ذخیره ایله باش ساخلایب، تیجارت یوللارینین آچیلماسی او میدی ایله اولمهدیریل بیر صورتده گون کچیریدی.

ریضا خان ایشه باشلاماقلا بو اومید تامامیله یاسا دؤندو. چونکی، اونون تعقیب انتدیگی بیرطرفلی سییاست آذربایجان تیجارت مالینین ان موناسیب و ان فایدالی موشریسی اولان شورا اولکلری بازارینی تامامیله ایراندان اوزاقلشدیریدی. نتیجه‌ده گؤزل تبریز تیجارت جهتنن ایکینجی، اوچونجو و دؤردونجو سیرایا کنجیب، خارابازار بیر کند حالینا دوشدو. اونون بؤیوک تاجیرلری ناچار اولدولار اوز سرمایه‌لرینی تهرانا و باشقا تیجارت شهرلرینه کؤچوروب، اوزلرینه تزه بیر بازارلار آراسینلار.

پهلوی اوزونون جاهیلانه سییاستی نتیجه‌سینده مملکته بؤیوک ضرر ووردو غو حالدا آذربایجانی تامامیله آیاقدان سالیب، خالقین یاشاییش واسیطلرینی تامامیله محو ائدیپ اورتادان قالدیریدی. موچارویه باشلانان زامان تبریزین، اردبیلین، اورمییه‌نین ان فلاکتلی

دؤورلري ايدى. موحاربييه ايسه اونو بير قدر ده شيدتلنديردى. هرگاه خالق طرفيندن بعضى جيدي تدبيرلر گؤرولمسه يدي و قيزيل اوردو موساعيدت گؤسترمهسه يدي همين دؤرد ايلين موحاربييه زاماني بورانين بوتون محصولو و آزوقهسي چكيليپ آپاريلاجاق و جاماعات تاماميله آجيدان تلف اولوب گندهجك ايدى. هر حالدا ايندي آذربايجانيميز ائقتيصادي جهتنن چوخ خطرلي بير حالدادير. اگر وضعيت بنله داوام اندرسه خالق هاميسي ناچار اؤز ائو- ائشيگيني ترك ائديب باشقا يئرلره كندهجك، گوندن- گونه اولكه بوخسوللاشيب تاماميله آيقدان دوشهجكدير. بو فلاكتين قارشيسيني آلماق، وطنيميزي فلاكتدن تاماميله نيجات وئريب، اوتوز ايل بوندان اولكي مقاما چاتديرماق اوچون فيرقهميز جيدي صورتده دوشونمگه، دوزگون و ساغلام تدبيرلر گؤرمگه باشلاميشدير.

بو تدبير گؤزل نتيجهلر وئرمكدهدير. خالقيميز خصوصن، تاجيرلر گرگ فيرقهنين باشلايدغي بو بؤيوك ايشي جيدي صورتده ايسيتقبال ائديب اونون عملي اولماسينا وار قوه ايله كؤمك گؤسترسينلر.

بيز چاليشاجاييق كي، شورا ماللاري آذربايجان يولو ايله گليب، ايرانين باشقا بازارلارينا گؤندريلسين. تبريز، اردبيل و اورميه بؤيوك تيجارت مركزلري حالينا دوشسونلر.

بيزيم اكينچيليگ محصولوموز و همچنين خوشكاريميز شورا بازارلارينا، همچنين اروپا بازارلارينا يول تاپسين. همچنين اروپا بازارلاري ايله تيجارته گيريشمك اوچون آذربايجان بازارگانلاري شورا دمير يوللاريندان و ساير نقلليات وسايتيندن ايسيتفاده ائتمك ايمكانينا ماليك اولسونلر.

بيز اينانيريق كي، فيرقهنين تعقيب ائنديگي بو ائقتيصادي تدبيرلر نتيجهسينده شهرلر و كندلريميز تزه دن چيچكلنمگه و گولمگه باشلاياجاق، خالقا ياشاماق و خوشبخت اولماق اوچون گنئيش مئيدان وئريلهجكدير.

موحاربييه آذربايجان تيجارتييني آسانلاشديرماق اوچون طبيعي واسيطه لر وجودا گنير ميشدير. بو واسيطه لردن جيدي صورتده ايسيتفاده ائتمك لازيمدير.

ايندي بيزيم سرحدديميزه ايكي دمير يولو گليب چيخميشدير. موحاربييه دن اول اوللاردان ايسيتفاده ائتمك ايمكاني يوخ ايدى. اونلارين بيري جولفا ايله باكي ني بير بيرينه باغلايان ان قيسا دمير يولودور. ايكينجيسي ايسه آستار ادان باكي يا چكيلن يولودور. بو يوللار واسيطه سي ايله آذربايجانين تيجارت مالي بوتون شورا بازارلاريندان باشقا، اروپانين ان اوزاق گوشه لرينه بنله گنديب چيخا بيلر. تاجيرلريميز گؤزلريني آچيب دونيايا آچيق بير نظر ايله باخماليديرلار. آذربايجانين گله جگي بؤيوكدور.

ايران تيجارتيينين ياريدان چوخو هميشه روسيا ايله اولموشدور. بوندان سونرا وضعيت طلب ائدير كي، بو فايدالي آلور داها دا گنئيش لنسين.

قاباغا چيخان بو فورصدن ايسيتفاده ائتمك لازيمدير. اونا گوره گرگ فيرقهنين گؤتوردويو بو جيدي قده مي تعقيب ائتمك و ايران تيجارتيينين مجراسيني آذربايجاندا سالماق، يوخاريدا قئيد ائنديگيميز دمير يوللاريندان جيدي صورتده ايسيتفاده ائتمك لازيمدير.

پ.

«آذربايجان» قزنتي نومره 34، 22 اوكتيابر 1945 جي ايل.

دۆلەت موقتدر یعنی چه؟ (1)

كئچن دونيا موچارىبه سي قورتاردىقدان سونرا ايراني غئير رسمي، بلكه رسمي صورتده يابانچي ايستعمارچىلار ين آغوشونا آتماغا چالیشان محبت دللاللاري موقتدير حؤكومت شو عاري ايله اورتاي چيخيب ووثوق دؤوله كابينه سيني ووجودا كئيرديلر.

ووثوق الدؤوله كابينه سي، هامى بيلير كي، ايراني آزادليغيني پوزوب قانون- اساسيني آياقلاماق واسيطه سي ايله رىضا خانين موقتى حؤكومتينين زمينه سيني دوزلتمكدن باشقا بير ايش گؤرموش ايسه، او دا مجلسي شورايي ميلى نين تعطيلي، اينگيلتره دؤولتinden علني بير صورتده آلدغي پوللارين گوجو ايله ايرانا تحميل ائتمك ايسته ديگي معروف قرار داد ايدي.

تئهران روزناملرينين موقتدير حؤكومت دئيب، قولاقلار يميزي گورولتو ايله دولورماقلاري قطعن همين سىياستين تكرر ايدير.

تئهران سىياستمدارلاري او قدر كور، او قدر جاهيل و او قدر كؤوندديرلر كي، حؤكومتين قودرتيني تك- تك شخصلرين اخلاقيندا آختارير و اون بير وزير واسيطه سي ايله دردلريميزه چاره انديله بيله جگينه خالقي اينانديرماغا چاليشيرلار. دؤولتين ايقتيداري وحشت توليد ائتمك، ووروب، بيخيب، خالقي قورخوتماق و آزادليغي محدود ائتمك ايله الده انديله بيلمز.

بونو، اؤزلريني بوتون ايران جاماعاتينين آغاسي، باشي و نورچشمي حساب ائدن تئهرانلي سىياست دللاللاري بير كره دوشونمليديرلر.

دؤولتين قودرتي خالقين اونا اولان مئيل و رغبتيندن آسليدير. خالقا دايدانمايان بير حؤكومت داهيلردن و ناييغهلردن بئله تشكيل اولونورسا ياشايا بيلمز، ياشاسا دا مملكت و ميلتي فلاكتلره دوچار ائتمكدن باشقا بير نتيجه يه يئتشمگه قدير اولماز.

خالقسيز، ميلتسيز بوروكرات بير حؤكومت ايستر- ايسته مز قبا ديكتاتورلوغا تشبوث ائتمكله، خالقي اؤزونه دوشمن ائدر و اؤزونون قودرتيني الدن وئرمگه مجبور قالار.

خالقين محبت و توجؤه ي اولمادان و خالقين دوشمني سايبيلان بير حؤكومت تنز- گنج روسوايلىق ايله بيخيلماغا مجبور اولار. بو ايجتماعي طبعي قانوندور. بيز بونلارين هاميسيني دوشونوب نظره آلدغي موز اوچوندور كي، خالقين حؤكومت ايشلرينه ياخينلاشديريلماسيني ايره لي سوروب انجومنلر واسيطه سيه ميلى بير دؤولت ووجودا گلمه سيني طلب ائديرىك.

اگر بيزيم محلي موختاريت شو عار يميز ايراني هر بير ايالت و ويلايتينده عملي اولورسا ميليونلار ايله شرافتلي اينسانلار دؤولتين پوشتيباني اولماغا يول تاپار، بو واسيطه ايله قودرتلي بير حؤكومت مئيدانا چيخيب مملكتين دردلرينه علاج ائتمگه موفوق اولار. حقيقي مركزيت ايسه بو واسيطه ايله ووجودا گلگه باشلار.

ياريم ميليون ريبالا اؤزلريني ساتان تئهران مطبوعاتي بيلمليدير كن، ايراني حقيقي ساحيي اونون كندليسي، زحمتكنشي و ويلايتلرده ياشايان شريف اهالي سي دير. بو قوه لري نظره آلماييب اونلارين احتياجيني تامين ائتمگه قدير اولمايان بير دؤولت ياشاماغا قدير اولما بيلمز.

تئهران يازيچيلاري ناحاق باشيميزي آغريتماسينلار. بيز ده قودرتلي بير دؤولته طرفداريق. بيز ده هر بير جمعيت و هر بير كسدن آرتيق ايراندا امين امانلىق طرفدارلار ينين ايش باشينا گللمهلرينه طاليب ايكم. بيز ده وار قوت يميزله اولكه ميزين قانوني دموكراتيكم بير اولكه اولدوغونو آرزو ائدير و بو يولدا مال و جان يميز لا چاليشيريق. بونولا بئله تئهرانين سىياستمدارلار ينين خاين، يالانچي و نالاييق

اولدوقلاريني هرگيز اونودا بيلميريك. بيز اينكار انتميريك، تهراندا دا آزاديخواه و شريف آداملار تاپيلا بيلر. لاکين اونلارين بوگونکو سياست بازارينا يوللاري يوخدور. اورا، ايندي جاهيل موعصيب و ساتيلميش هووچولارين بارماغي ايله رقص اندير.

تهران يالان دانيشير، حوقابازليق اندير، آزادليغا مايل دئييل. ايران خالقلارينين هاميسي ني جهالته ساخلايب زلي کيمي اونلارين قانيني سورماقلا شيشمار قاريني داها دا يوغونلتماغا چاليشير.

تهرانين باشچيلاري ويلايت و ايالت اهاليسي اوچون حاق- حيات قايل دئييلر. اونلار اوزلريني اشرف مخلوقات حساب اندير، اونلار اوز نظرلرينده فيلين بورنودان دوشموش بويوک آداملاردان عيبارتديرلر. بو سفيل و جاهيلر آنلاميرلار كي، ويلايتلري برباد اندييب مملکتين اهاليسي کور، جاهيل و اسير حاليندا قالماغا محکوم اولورسا، اونلارين قودرتي و خانليغي اللرينده قالا بيلمز. بو صورتده اوزگه لر اونلارين باشلارينا ووروب چورکلريني اللريندن آلار. قارينلارين پيبي ده چوخ تنزليکله ارييب گندر.

ايران بويوک بير مملکتدير. اونون طبيعي ثروتي اون بئش ميليون دئييل، اللي بلکه يوز ميليونلوق بير جاماعاتين حياتيني تامين انده بيلر. بو مملکتين ساحيبي يوخدور. اونون حقيقي صاحيبي اولان محلي خالقلارين ال- قوللارين تهران موقخورلاري باغلاميشلار.

تهران هووچولاري دوروست حرمسرا خاجه لرينين اخلاقي بوروزه وئريرلر. اوزلرينين گوزلردن ايسنيفاده انتمک ايسعدادلاري يوخدور، اوزگه لري ده حرمسرايه يول وئرمک ايستميرلر. بو، اوزون مودت داوام انده بيلمز، تنز يا گنج سوتوهه گليب، جاني بوغازينا بيغيلميش خالق اوزونه چاره آختارماغا مجبور اولار. او واخت ايسه خاجه سرالار اوچون ال- اله سورتوب افسوس دنمکن باشقا بير چاره قالماز. تهران بونو دوشونملي، بونو آنلاماليدير. گوج ايله ايش کچمز.

چو در تاس لغزنده اوفتاد مور، رهاننده را چاره بايد نه زور (2).

چاره ايسه لاجت آتيدان دوشوب، خالقا آزادليق وئرمک، ايالت و ويلايت انجمنلريني دعوت انديب جاماعاتين ايختياريني اوز اليه تاپشيرماق و بوتون ايران ايلتلرينده ياشايان شريف و پاک عونصورلرين کومگي ايله مملکتني ترقييه دوغرو اپارماقدان عيبارتدير.

کور موستبيلر بوندان باشقا هر بير کوزميه ال آتميش اولسالار، قولبو اللرينده قالاچاقدير.

پ.

«آذربايجان» قرنتي نؤمره 35، 23 اوتتيابر 1945 جي ايل.

1 قاريشقا سوروشکن تاسا دوشدوکه، خيلاصکار زور ايشلتمک دئييل، چاره تاپماليدير.

2 «قودرتلي دولت نه دنمکدير». بو باشليق ايران مورتعيلرينين شو عارينا ايشارهدير.

حقيقي سياسي ايشچيلر تربيه ائتملي

فيرقه بويوک بير سياسي تشکيلاتدير. او، بير دسته بيساواد و معلوماتسيز آداملارين بيغينجاغيندان عيبارت اول بيلمز. سياسي بير تشکيلاتين پايه سي يالينز احساسات اوسته دورارسا، او، تشکيلات اوزون مودت داوام انديب، بويوک سياسي ايشلرين يوکونه دوزمز.

احساسات و آني منفعتلر ديشيب تغيير تاپار. اونلارين سايه سينده توپلانان جمعيتلر ده ناچار پوزولوب اورتادان گنتمگه مجبور اولار. اساسلي بير فيرقه دوشونجه، آلاق و سياسي معلومات اوستونده قورولمالي، عوضولرين بيلگينه داينماليدير.

مينلرجه معلوماتسيز و سياسي بيلگيسيز آداملاري بير نچه فايدالي شوعارلار ايله بيغماق مومكوندور. لاکين اونلاري اوزون مودت ساخلاماق او واخت مومكون اولار كي، فيرقه يوزلرجه آلاقلي، باجاريقلي، سياسي جهندن معلوماتلي آداملار يئتيشدير مگه موفق اولموش اولار.

بونسوز ايش قاباقدان گنده بيلمز. فيرقه باشچيلاري اوردولارين افسرلرينه بنزر. نيظامي و حربي معلوماتي اولمايان بير افسر هنج بير واخت قوشونو فتح و ظفره نایل انده بيلمز.

ايشيميزين اولي اولدوغو اوچون بو واختا قدر گؤبلك کيمي ياغيش نتيجه سينده چيخيب فوريته محو اولوب گندن سياسي فيرقلردن عيبارت اولونماليدير.

ايستر آذربايجان، ايسترسه ايرانين آيري نوقطهلرينده بو گونه قدر يوزلرجه فيرقه لر و جمعيتلر وجودا گلشيدير. ايندي ايسه اونلارين اکثريندن قورو بير آد بنله قالميشدير. نه اوچون؟ اوندان اوترو كي، او فيرقه لري تشکيل انديب اونلارين باشيندا دورانلار سياسي معلوماتا ماليک دئييلميشلر.

بيز بو نوقصاني جيدي بير صورتده رفع انديب فيرقه عوضولرين احساساتيني تحريك ائتمکدن آرتيق اونلارين معلوماتيني آرتيرماغا چاليشمالي ييق.

هله ليک گننيس و علمي- سياسي بير مدرسه آچماق ايمکاتيميز يوخودور. لاکين اله اولان واسيطه لردن حداکثر ايستيفاده ائتمکدن صرف نظر ائتمک اولماز.

سياسي فيرقه لرين پوزولمالارينين عيانتيني خالقين طبيعي اخلاقيندا و اولکهنين آب- هاواسيندا آراييب آختارانلار ايشتيباه انديرلر. دونيادا جهالت، اينفیرادي حيات سوروب غير مومکون بير حالدا ابدی اولاراق قالماعا محکوم بير ميلت يوخودور. بشر موعين شرايط آلتيندا ترقی يه دوغرو يئريمگه مجبور دور. ايجتيماعين قانونلاريندا دخي طبيعتين قانونلاريندا اولماديغي کيمي ايستيتنا يوخودور. بورادا ساده بير سبب وار. او، فيرقه وجودا گتيرمک ايسته ينلرين سياسي ساوادي ليغي و فيرقه لري ايداره ائتمک اوچون لاييق باشچيلار يئتيرمگه اهميت وئريلمه مسيدير.

بيزيم فيرقه ميز عومومي ساواد جهندن فقير دئييلدير. لاکين عومومي ساواد کيفاييت ائتمز. سياسي ايشله مشغول اولان اشخاص بو ايشده بصير و موسلطان اولماليدير.

فيرقه ميز توده تشکيلاتيندان گننيس کندلي و فهله دسته لري آلميشدير. بو دسته لرين چوخو احساسات اوزرينده جلب انديلميش حساس و ساده آداملاردان توپلانميشدير.

کندلي و فهله يه آني منفعت گؤستريب، جلب ائتمک موشکول بير ايش دئييلدير. لاکين اونلاري تشکيل انديب سياسي مباريزه ده مونظم بير صورتده چاليشديرماق، بو آسانليق ايله مومکون اولما بيلمز.

ايندي ايستر مركزده، ايسترسه كند و شهرلرده فير قه ايشچيلريميزين واختينين هاميسيني ايشغال ائدن كندليلرين شيكايت مساله سيدير. البته، بونون آيري سبيلري ده وار. مثلن، ژاندارملارين باشلاديقلاري وحشيبانه حركتلر ده وار. لاکين اساس سبب دورد ايل مودتinde كندلييه وئرلين سايسيز - حسابسيز و عدلردير.

اونلارا بو وعدلرين يوزده اونو قدر سيياسي بيليك و فيرقهوي تربيت وئرلسهيدي ايندي قاباغا بو بويوك موشكولات چيخمازدي. سيياسي موباريزه اود يانديرماق، توفان چيخارماق دئيلايدير. اودو و حريقي يانديرماق آساندير. لاکين اونو سوندورمك، يا ايستغينلن مقصد اوچون اوندان ايستيفاده ائتمك گوچ، بيليك و آلاماق ايستر...

بيزيم سيياسي جهتن ساوادسيز اولان ايشچيلريميزين چوخو اود يانديرماق، حريق ووجودا گتيرمك، يعني ايشين آسان قيسمينده چوخ چالاك و اوستاددير لار. لاکين سوندورمگه يا مقصده آپارماغين فيكرينده بئله اولماميشلار.

اونا گوره كندليلر آراسيندا چالیشان فير قه عوضولري بئله آني ايستيفاده گورمهديكلري حالدا مأيوس اولور، ال- آياقلاريني ايتيرير، حتا بعضاً فيرقهمن کنار دورماق ايستهيرلر.

ليقوان حاديهسي، همچنين كندلرده باش وئرن اينديكي حاديهلر ايشبات ائدير كي، كنجميش تشكيلات خالقي اوز دالينجا آپارماق عوضينه جريانا تابع اولوب اونون آردينجا گنتمگه مجبور ايميش. بئله بير تشكيلات اوزون مودت داوام انده بيلمز.

فيرقه باشچيلاري بو ناخوش و ياراماز ايشه آخير قويمالي. كوتلهني اينتظام و رهبرليك آلتينا آلاماق اوچون فير قه شو عبهلريني دوزگون اساس اوستونده قورماليدير لار.

عوامفريليق، كندلينين آني منافع اوزرينده احساساتيني تحريك ائديب، يامان گونده باشينا بوراخيپ كوميتهلرين قاپيسينا چكمك خيانتدير.

بيز سيزدن يوز مينلرجه عضو طلب ائتميريك. بيز سيزه ايجازه وئريريك بي طرف كندلينين خوشونا گللك اوچون باجاريب وئره بيلمهديگيميز بدل و بخشيشلر ايله اونلاري ايغفال ائديب فيرقهيه يازديراسيز. بيزه يوز نفر آني منفعت اوچون گلن آداملاردان ايسه بير نفر فيرقهميزين مرام، نظام و مقصديني آلايان عوضون فايداسي داها آرتيق اولاييلر.

چاليشين عوضولرين سيياسي بيلگيني آرتيرين. اوزونوز يعني فير قه باشيندا دورانلار سيياسي بيليك ايله موجه اولون. فيرقهميزين مرانامهسينده بويوك سيياسي و ايجتماعي مسالهره ايشاره ائدلميشدير.

كوميته عوضولريميزين اكثر اكر او دايرهده سيياسي معلوماتا ماليك اولاييلسلر، فير قه چوخ بويوك قدملر گوتوره بيلر. اوندان علاوه، مملكتين قانون- اساسي سي، اونون ياخشي و پيس طرفلري فير قه باشچيلاري طرفيندن دقيق بير صورته خالقا آلايدلماليدير.

دموكراتليق و دونيادا اولان دموكرات دؤولتlerin قورولوشو و دموكراتيزم بولوندا آپاريلان تاريخي موباريزملر گرک فير قه باشچيلارينين نظريندن اوزاق قالماسين. شيكايتلر، خصوصي داوالار، شخصي موناقيشه و اينفيرادي عريضهلر تشكيلاتي بوغوب ايشدن سالماقدادير. بونا آخير قويماق اوچون اقلن فير قه عوضولرينه فيرقهنين مقصديني قانديرماق لازيمدير.

كندلرده آت اوپناديب يالان وعدلر وئرن ساوادسيز، معلوماتسيز عوامفريب تعليماتچيلارا كندلرده بول وئرمهلي بيك. بونلار فيرقهنين باشينا بلا آچماقدان باشقا بير ايش گوره بيلمه ميشلر.

قاباقدا دوران فير قه وظيفهسي، سيياسي بيليك، حقيقي تشكيلات ياراتماقدان عيبارتدير.

بو يولدا هر بير ساوادلي و معلوماتلي فيرقه عوضو سفربرليگه آينمالي، يئرلي كوميتلر وار قوهلري ايله ايشه گيريشمليدير.

پ. «آذربايجان» قزنتي نؤمره 37، 25 اوكتيابر 1945 جي ايل.

ھارا گنديرسيز دورون!

فيرقهميز ايشه باشلايدقان سونرا تئهران ايرتيجاى چوخ برک تکان يئييب عجيب و قريب تدبيرلر گورمكدهدير.

بیر طرفدن کيچیک، آچاق و دالدا قالمیش یازچیلاری ایت کیمی هورمگه و ادار انديب، شرفسيزليک، ناموس سوزلوق و يالانچیلیق لوغتنامه سينده ايفتیرا، توهمت، اويدورما و مؤهوم جينايتلری آندیرا بیلن نه قدر لوغت و ایصطیلاح وارسا بیزیم تک-توک عوضولریمیزه نيسبت وئرمگه جان آتیر. دیگر طرفدن بیزیم حاق سوزوموزه قولاق آسماق عوضینده خالقیمیزین نیفرتنی قازانان موردار عونصورلری بیزه حاکیم گؤندرمک، پول و سیلاح گوجو ايله سسیمیزی بوغماغا چالیشیر. اوچونچو طرفدن ایسه ژاندارم قوه سینی کندلره داغیدیب، صونعی صورتده شولوقلوق انديب، آر آغاریشدیرماق و اسیطه سی ايله خالقی یاغی گؤستورمک ایستیهیر.

بیز بو موردار و آچاقلارا یاراشان سییاستین ایچ اوزونو چوخ یاخشی بیلیریک. اونا گوره ده ایندییه قدر اونلارا اعتینا انتمه ییب اوز توتدوغوموز یولا داوام انديب، ایره لی گنديریک. لاکین هر ایشین بیر اینتیهایسی و آخیری واردیر.

تئهران روزنامه لری بیلاخره ایختیراع انديکلری توهمت و ايفتیرالاری تکرار انديب یورولاجاقلار. خالق دا او قدر جاهیل دئییل، تنز یا گنج دوشونر، آنلار، غرض ايله حقیقتی تشخیص وئرر. دؤولتین آچاق مأمورلاری ایسه اگر بنش- اوچ گون حؤکومت سورمگه موفق اولسالار بئله، نهایت، خالق اوز باشلادیغی ایشی آخیرا یئتیریب اولکهنین حاکیمی اول بیلن ایالت و ویلايت انجومنلرینی وجودا گتیرمکله اونلارین خیانتلرینین قاباغینی آلا. ایندی ژاندارم مساله سی اهمیتلیدیر.

ایش بئله گندرسه آذربايجان کندلی سی نین قباغینی ساخلاماق اولماز. ایندییه دک فیرقهمیز مرکزده و محله لرده وار قوه سی ايله کندلینی صبر و متانتده دعوت انديب، امنیتي ساخلاماغا موفق اولموشدور. لاکین بو اوزون مودت داوام انده بیلمز. بوندان باشقا وانگهی بیزیم و بجدانیمیز ایجازه وئرمز میلتن قان تری ايله قازانیب وئردیگی وئرگی اونون حیثیت و ناموسونو تاپدالاماق اوچون امنیتیه شکلینه دوشوب کندلره گؤندریلسین.

ایگیرمنجی عصرده خالقین مال، جان و ناموسونا تجاوز ائتمک اولماز. داغ باسماق و شاللاق آلتیندا اولدورمک، آغیز تیکمک، دوداق کسمک زامانی کچمیشدیر.

بیز آچیق دئییریک، اگر ژاندارم رییسلری باشلادیقلاری جینایتلردن ال گؤتورمزسه، فیرقه کندلره چیخا بیله جک توقوشمایا، ایختیلا لا جاو ابدنه دئییلدیر.

کندلینین صبر و طاقتی توکنمیشدیر. مالیکلر ایسه بو ایشه ابدن راضی اول بیلمز دیلر. مالیک دئییر: ژاندارم کنده آياق قويدوقدا او کند اون ایله دک آباد اول بیلمز.

ژاندارم هم کندلی، هم اربابین وار یوخونو سویوب قورتارماسا ال گؤتورمز.

ژاندارم رييسلري تقصيري مركزي دؤولتتين بونونا آتيب (المامور، معذور 1) مساله سینه چوخ دا بئل باغلاماسينلار. بيلاخره محلين امنيتي اونلارا تاپشيري لميشدير.

اونلار هر بير تک- تک ژاندارمين گوردويو ايشه مسؤولدرلار. اونلار چوخ گؤزل بيليرلر كي، مملکتين افرادينين مال، جان و حئيثيتي قانون مؤوجبينجه موقسددير. اونا هنج بير کس ال اوزادا بيلمز. کندلينين ائوينه رسمي محکمه و دادسيتان امري اولمادان گيرمک اولماز. ژاندارم و يا باشقا دؤولت مأمورلارينين حوقوقي ايشلره قاتيشمالاري قانونن قاداغان ائدلميشدير. کندليني دؤيمک يا اونون محصولونا ال آتماق جورمدور. کيم اولورسا اولسون اونو جزالانديرير.

کم فورصتليک و مظلوم کوشلوق، فقير و ضعيفلرين حوقوقونو پايمال ائتمک بؤيوک ايران مملکتيني فلاکت و اينقيراضا سؤوق ائتميشدير. موقوللار، عربلر و ساير ميلتيرين ايران شاهلاري اوزرينده غلبه چالمالاري هاميسي بوندان ايرهلي گلّميشدير.

بو گون مينلرجه مظلوم آذربايجانليلارين نجات تاپماق اوچون خاريجي تبعه سي اولماغا چاليشمالارينا آيري بير دليل يوخدور.

بيلاخره کندلي ده اينساندير. ياشاماق و اوز الينين محصولوندا اينستيفاده ائتمک ايستهير. الينه کئچيرديگي بئش- اوچ توفنگه مغرور اولوب، ظولم و وحشتلر توره دن جلالدار کور گؤزلريني آچيب باخسينلار. بو گون کندلي- ارباب مساله سي آرتيق مئيداندا چيخيب تاريخه کئچميشدير. بئله بير دؤورده آناسي نين امجکلريني کسن جلالداري توفنگ و امنيه ايله موجه ائديب کندلره گؤندرمک جزاسيز قالماز. فارسلارين بير مثلي واردير دئييرلر:

«گر نکند شاه خدا ميکند» (2).

ايندي ايسه مساله داها آيديندير. اگر دؤولت مأمورلاري يئرلرينده اوتورمازسا، خالق اوزو قالخار، اونو يئرینده اوتوردار. او واخت خالقين اينتقامي شديد و رحيمسيز اولار. يانغين كي، باشلاندي، ياش و قوروي باخماز، قاباغينا چيخاني يانديريب، ياخيب، محو و نابود ائدر. ژاندارم رييسلري اود ايله اويناماسينلار و هر ج مرچ سالماغا چوخ دا هوس گؤستر مه سينلر. فيرقه بوندان سونرا مسؤوليتي اوز بونوندان آتير.

عئين زاماندا ژاندارملار اونوتماسينلار كي، فيرقه عوضونو تحقير ائتمک، فيرقه بيناسينا ياخين دوشمک اولماز. نئز- گنج بو ايشه قاريشان اللر کسيلر. بيزيم آخير سؤزوموز بو ايدي.

قوي بوتون دنيا بيلسين كي، تئهران ژاندارم واسيطه سي ايله آذربايجان کندلرينده صونعي شولوق و اوز باشيناليق ياراتماق ايستهير.

قوي بوتون دنيا بيلسين كي، آسييا دنسپوتيزمي روحو ايله روحلانا مرکزلي حؤکومت مملکتي صلح و آراميش يولو ايله ايداره ائتمگه قادير دنيلدير.

قوي بوتون دنيا بيلسين كي، آذربايجان خالقي بو جينايتکار دؤولتتين منحوس سياستي نتيجه سينده نه بلالار چکميش، نه سببه اوزونو ايداره ائتمک اوچون چاره آختارماغا باشلاميشدير.

بونولا بيز اوز ويجداني وظيفه ميزي يئرینه بئتيريب اونلاردان سوروشوروق: هارا گندير سيز؟ دورون! باشلاديغيز اويونون آخيريني دوشونوب پاپاغيزي قاضي ائدين! بو ايشين داليسي ياخشى چيخماز.

«آذربايجان» قزنتي، نؤمره 38، 26 اؤکتيابر 1945 جي ايل.

1 ترجمه‌سی مأمور اولان عوذورلودور.

2 ترجمه‌سی: شاه دا ائتمه‌دیگی تقدیرده آلاه اندر.

گونون وظیفه‌لری

ویلايت و محلی کونفرانس‌لار خاتیمه تاپماقلا، تشکیلاتیمیز مونظم و طبیعی حالدا دوشموشدور. چون تنز بیر زاماندا مرکزی کومیته‌نین گنیش عمومی ایجلاسی اولاجاقدير. بو ایجلاسدا بیرینجی کونفره‌میزین قرار لارینی حیاتا کئچیرمک اوچون عملی تدبیرلر گؤرولملی‌دیر. ویلايتلرده و محللرده اولان مرکزی کومیته عوضولری و تشکیلات رهبرلری بو جلسیه حاضرلیق ایله گلملی‌دیرلر. مجلسین وضعیتی و ایش شرایطی گرک مرکزی کومیته‌نین نظرینده قطعی صورتده معلوم اولسون. بو اولمازسا گؤرولن تدبیرلرده سهو و تقاضا اولایبیلر.

عمومی ایجلاسین ان چوخ مشغول اولاجای مسالهلر، ایالت و ویلايت انجومنلری اینتیخابی و 15 جی مجلس سئچگیلریندن عیبارتدیر.

بو ایکی مساله‌نین هر ایکیسی اساس مساله‌دیر کی، کومیته گرک اولارین عملی یوللارینی مو عین ائدیپ، عموم فیرقه کومیتهلرینه قطعی و آچیق دستورلار وئرسین.

فیرقه ایشچیلری اونوتما سینلار کی، اینتیخاب مساله‌سی عمومی و میلی بیر مساله‌دیر. اوند خالقین موهم بیر قیسمی گرک ایشتیراک ائتسین.

ایستیداد و دیکتاتورلوق اساسی اؤزرینده قورولان رژیمده خالقین اینتیخاباتدا شیرکتینه اهمییت وئرمه‌یب، اونو اؤرت باسدير ائتمکله خالا خاطرین قالماسین دئییب ظاهرلی و پوچ شکله انجام وئیردیلر و بو واسیطة ایله ایسته‌دیکلری نامزدلر کئچه بیلیردی، همده ظاهرلی قانونو موراعات ائتمیش اولوردولار.

بیزیم وظیفه‌میز ایسه تامامیله بونون عکسینه‌دیر. بیز گرک چالیشیب عموم میلتنین بارماغینی دؤلت قورولوشوندا و قانون قویان مقاماتدا دخالت وئرک. مجلسین و انجومنلرین قوتی اولاردا شیرکت ائدن خالقین ماهییت و عدجه قوی وضعیتی، چوخ و آلیغیندان آسلی‌دیر.

دموکراتیزمین حقیقی مفهومی خالق حاکیمییتی دئمکدیر. هر بیر ایشی و هر بیر سببی اؤز خصوصی و طبقاتی نفعینه تطبیق ائدن تئهران بوروکراتلاری بو گؤزل آدی و درین پیرینسیپی ده خالقین نظریندن سالیب اؤز منفعتلری (اوچون) اویونجاق قرار وئرمیشلر. بیز ایسه بو عالی پیرینسیپی دیریلدیب، عملن اونون معناسینی خالقا آلماتمالی اولدوغوموزدان، قاباقدا دوران سئچگیلر بیزیم اوچون چوخ بؤیوک واسیطة اولایبیلر.

بیز گرک خالقا عملده ایثبات اندک کی، اگر ایراندا حقیقی دموکراتیزم طرفداری وارسا او دا بیزیک. بیز چوخ گؤزل بیلیریک کی، بو ایکی بؤیوک وظیفه‌نی انجام وئریب مئیدانا چیخارماق چوخ موشگول و آغیردیر. لاکین اونو دا بیلیریک کی، مال و جان ایله موبارزه‌یه حاضرلاشان بیر فیرقه هر جور موشگولانا فایق گله بیلر. فیرقه‌میز بو یولدا ایمتاحان وئرمیش آدمالردان تشکیل اولونموشدور.

بونونلا بئله، ايشى سهل سايماييب عمومى ايجلاسا حاضيرلىق ايله گلگم لازيمدير.

مرکزی كوميته بوتون فيرقه نين باشى و رهبرى اولدوغو اوچون اونون گوزو آچيق، هدفى معلوم، يولو دوزگون و ايشين وسايطى سينانميش اولمالىدير. بو دا اونون عوضولرين حاضيرليغيندان آسيليدير.

سنييد جعفر پيشه ورى

«آذربايجان» شوماره 39، آبان 6، اوقتيابر 28

جوجهنى پاييزدا سايارلار

تئهران روزناملرينين يازديقلاريني تبريزده و آذربايجاندا اوخوياندا اينسانين ايران اهاليسينه اورگي يانير و بو جامعاتين فنا و زاوالا محكوم اولدوغونو حيس ائتمكله موتاسيف اولور.

ايفتيرا، توهمت، ياراماز فوحشدر، يئرسيز خبرلر، جعلي كوميتلر، بنش- اوچ نفرين آدينى از برلهيب اونلاري كليشه كيمي هر مؤوضوعدا ايشلتمك، موجود قورولوشدا فساد- اخلاقين سون درجهيه يئتيشديگيني ايبات اندير.

گورونور، تئهران موحيطيني پوليس و ساير شوبهلي قوطلرله البيير اولان ايرتيجاى دستلر ائله زهرلهميشلر كي، بوينوزلو و قويروقلو يالانلاري اورادا آزاد بيير صورتده يازيب اينتيشار وئرمك اوزون مودت داوام ائده بيير. كيمسه ده آياق ايرلي قويوب اونلارين حياسيزليغيني و خالقي سويوب مسخره ائديكلريني دئمگه تشبوت ائتمير. شاهنامه نين مرد قهرماني روستمين اخلاقيندان افسوس كي، اونون او اولادينا هنج بيير اثر قالماميشدير. قهرمانلىق، بويوكلوك، ايفتخار و شرافت، صداقت و دوزلوكدهدير. شرعيف آداملار هميشه اوز موخالفلاري ايله مردانهليك و صداقت سيلاحي ايله موباريزه انديرلر. تئهرانين ساتيلميش و خاين روزنامهچيلري او قدر آلچاق، او قدر موردار آداملارديرلار كي، اوز موخالفلارينين قاباغينا يالان، ايفتيرا حربلري ايله چيخماقدان پرهيز ائتميرلر.

بيز اوز سوزلر يميزي چوخ آچيق و آيدين بيير ديل ايله دئييب و ساده بيير قلم ايله يازيريق. تعقيب ائديگيميز مرام و توتدوغوموز پرينسيپ بيزيم اوچون موقدسدير. موخالفلر يميزين حمللريني دفع ائتمك و يا اونلارا حملهور اولماق اوچون صداقت و دوغرولوقدان باشقا بيير سيلاحم يوخدور.

بيز آذربايجاني هر بيير جهتن اوزونون داخيلي ايشلريني ايداره ائتمگه لاييق بييريك. خالقيميزين دانيشديغي ديل ده فارسي دئييلدير. اونا گوره چاليشيريق، اوز ديلميز ايله خالقيميزي دونانين مومددين خالقلارينين مقامينا يئتيرك.

بيز اون دوردونجو مجلسي ايرتيجاى بيير مجلس بييريك و اونون قرارا آلدغي غئيرقانوني قرالاري سينديريپ، اون بنشينجي مجلس سئچكيلرينين باشلانماسيني اوزوموزون ميلي وظيفلر يميزدن سايب، بو يولدا خالقي حاضيرليغا دعوت ائديريك.

سيز خاينلر، بو مسالهنين باره سينده دانيشمالي اولدوغوموز حالدا بحثي توهمت، ايفتيرا و تحريف ائديلميش حاديشلره چكيپ، مؤوضوعو چيغير- باغير ايله اورت- باسدير ائتمگه چاليشيرسيز. بو واسيطه ايله خالقي اغفال ائتمك، موحيطي زهرلهمك كيمي بويوك جينايتلردن بئله ال چكمك فيكرينده دئييلسيز.

بیز ایستردیک بیلک کی، بو داد- فریاد نه و اختا کیمی داوام انده بیلر. آذربایجان دموکرات فیرقهسی نین رهبرلرینی مثلن، ننجه آبی جمهوریت ریسی آدلاندیرماقلا ورقبارملریزی دولدوروب مجانن پایلایا بیلر سیز؟

آما بیز ایشه سوزدن آرتیق اهمیت وئردیگیمیز اوچون یازدیقلاریزی اوخویوب ساققالاریزا گولدوکن سونرا باشلادیگیمیز بویوک ایشی تعقیب اندیریک.

سیزه دئیجهک سوزوموزو آذربایجان کیشیلرینین بو مثلینده خولاصه اندیریک: «جوجهنی پاییزدا سایارلار».

«آذربایجان» قرنتی، نؤمره 4029 اوکتیابر 1945 جی ایل.

فیرقه میزین شهر کونفرانسی موناسبتیله

دوغرودور کندلی ایله ارباب مساله سینی دستاویز اندلر، کندلی بیرینجی سیرایا چکیب فیرقه افکار عامه سینی تبریزین خاریجینه موتوجه ائتمیشدیر. بونولا بئله شهر فیرقه تشکیلاتی نین آرتیق درجه اهمیتی اولدوغونو فیرقه عوضولری اونودا بیلملر.

شهر، مخصوصن تبریز شهری آذربایجانین دوشونن باشی و گورن گوزودور. اونا چوخ دیقتلی بیر صورتده مواظیب اولماق لازیمدیر.

کندلی بیزیم دؤنمز اوزوموز و بوکولمز قوللاریمزدیر. اونا یوزده یوز اینانیب بئل باغلا یا بیلریک. اربابلار ایله خیردا مالیکلر گنت گنده بیزیم حوسن نییتمیزی گوروب، بو وختا قدر دوچار اولدوقلاری وحشت و ایظطیرابدان خیلاص اولوب، بیزیمله یاخیندان تشریک مساعی ائدهجکلر. بونا بیزیم شوبه میز یوخدور. لئیکن شهر بئله دئییلدیر. دوشمنلریمیزین صرف انتدیکلری پوللار و مالیک اولدوقلاری واسیطه لر اورادا تاثیر سیز قالا بیلمز. بوندان علاوه شهرده ایرتیجاعی سییاستدن ایستیفاده اندیب خالق سویماقلا طوفیلی حیات سورن یوزلرجه لشکری و کئشوری مامورلار واردیر کی، اونلارین اللرینه آدیقلاری ایدارملر افکار عامه نی آسانلیقلا زهرله بیرلر.

بو نوقطیی نظر دن، بئله اولسا شهر تشکیلاتی نین وظیفه سی بویوک و آغیردیر.

بو وختا قدر بو تشکیلاتا کیفیت قدر اهمیت وئرلمه دیگینی خوصوصی صورتده قئید ائتمک لازیمدیر.

توده ایستر- ایسته مز طبقاتی بیر تشکیلات حالینا دوشدوگو اوچون فقط کارگر و زحمتکنش طبقه ده دایانیب باشقا طبقه لری: مثلن کسبه، توجار، خیردا مالیک، روشنفکر و دؤلت مامورلارینی جلب ائتمگه تشبوث ائدریسه، آز موفق اولای بیلیردی. فیرقه میز وار قوه سیله بو نوقصانی رفع ائتمگه چالیشمالی دیر. شهرده فیرقه ایشینده چالیشان ایشچیلریمیزه گرک بونو جیدی صورتده قاندریق کی، دموکرات فیرقه سی میلی بیر فیرقه دیر، مورتجملر و آذربایجان خالق نین طبیعی و میلی حقوقونو تاپدالاماغا چالیشان خاین عنصورلردن باشقا هر بیر آذربایجانلی و آذربایجاندا یاشییان ایران تبعه سی بیزیم پیرینسپلریمیزی قبول ائتمک شرطی ایله اونا عضو اولای بیلر و گرک هر بیر آذربایجانلی، ایستر کارگر اولسون، ایستر رعیت و یا مالیک و یا ارباب، بیلسین کی، میلی آزادلیق و عومومی آسایش اولماسا طبقاتی آزادلیق اولای بیلمز.

ایندی بیزیم مملکتیمیزین ایختیاری وحشیلر، اوغرولار، جلدلار و خالقین حق و ایختیارینی پایمال ائدن موستیبدلر الینده دیر. بیزیم خالقیمیز اروپا میلنلرینین کنچیردیگی قورون ووسطا شرایطی آلتیندا یاشاماغا محکومدورلار. بویوک فرانسایقنیلایی نین نشر ائتدیگی

اینسان و هموطن حقوقو اعلامیه‌سی‌نین وئردیگی آز ادلیغا نایل اولا بیلیمه‌میشیک. بیزده فرد آز ادلیغی، مسکن آز ادلیغی، ایجتیماع و عقیده آز ادلیغیندان هنج بیر اثر یوخدور. کیم گوجلو ایسه، ایسته‌دیکلرینی گوجسوزلره تحمیل اندیر. کیمین قودرتی آرتیق ایسه، قودرتی آز اولانلاری آیقلاری آلتیندا محو و نابود انده‌بیلیر. کیچیک بیر پاسبان، اهمیت‌سیز بیر ژاندارم دونیادا موتمدین میلنتر آراسیندا ان بؤیوک، ان موقدس ساییلان قانونلاری، بیزده واهیمه‌سیز و قورخوسوز بیر صورتده آیقلایب اورتادان آپارا بیلیر. بئله بیر اولکده آز ادیخاه، بشر دوست و ساغلام فیکیرلی شخصلرین طبقاتی مباریزه شوعاری ایله مؤیدانا دوشمه‌لری موفید اولان ایشلردن دئییلدیر. بو سوزلری اورتایا آتانلار قطعن تجروبه‌سیز، معلومات‌سیز و دونیا سییاستیندن اوزاق آدمالاردیر. شهر کونفرانسیمیز قطعن میلی و عمومی آز ادلیق شوعاری ایله باشلانیب قورتامالیدیر. بونولا بیز هرگیز میلنتمیزین اکثر بیینی تشکیل ائدن زحمتکشلری اونودا بیلیم‌ریک. اولارین منافعی دها دوزگون بیر صورتده تامین ائتمک اوچوندور کی، بیز میلی ترقی و دموکرات بیر رنژیم یاراتماق شوعاری ایله چالیشیریق. شهر تشکیلاتیمیز گوندن گونه آرتماقدا و خطرناک حالا دوشمکده اولان ایشسیزلیک مساله‌سینه بیقئید قالا بیلیمز. همچنین شهر صناعی‌نین ترقیسی و تیجارت یوللاری آراماق واسیطه‌سیله بازارین خطرندن نجات وئریمه‌سی ده شهر کونفرانسیندا نظرده توتولماسی لازیم اولان مساله‌دیر.

بیز اصولن کارخانالاردا فیرقه حوزملرینه دایانیریق. بو حوزملرده سییاسی معلومات جهندن چوخ آز ایش گورولموشدور. کونفرانس شهر کومیته‌سی اوچون ائله شخصلر اینتیخاب ائتملی‌دیر کی حوزملر و سازمانلاریمز سییاسی غذا وئریمه قادیر اولا بیلین. هر حالدا بیز شهر کونفرانسینا بؤیوک سییاسی بیر حادثه کیمی باخیریق و اومیدواریق فیرقه‌میز بو بؤیوک مساله‌نی ده دوزگون بیر صورتده حل ائتمگه موفق اولاجاق.

میر جعفر پیشه‌وری

«آذربایجان» شوماره 41، آبان 8، اوقتیابر 30

حوزملر فیرقه‌نین اساسی‌دیر

بیرینجی شهر کونفرانسیمیز گؤستردی کی، شهرده حوزملره توجه ائدیلمه‌میش، نتیجه‌ده فیرقه‌نین اینتظامیندا سوستلوق وجودا گلیمشیدیر. بو کونفرانسیمیزین ان بؤیوک خدماتیندان دیر. بیز هنجواخت عئیب و نوقصانلاریمیزی دئییب و یازماقدان قورخمالی دئییلیک. نوقصانی اورت باسدیر اندیب، عئیب و ایرادلارینی اؤز عوضولریندن گیزلنن بیر تشکیلات یاشاماز و هدفه یئتمگه موفق اولا بیلیمز. کونفرانس بو ساحه‌ده دموکراتلار یاراشان بیر دیل ایله شهر تشکیلاتیمیزین رهبرلیگینی تنقید اندیب چوخ شیدتلی بیر صورتده بو نوقصانین اورتادان قالدیریلماسینی مرکزی کومیته و شهر تشکیلاتینا تاپشیردی. کونفرانس تام معناسیله شهر حوزملرینین ایچ اوزونو آچیب مؤیدانا قویدو. خوشبینلیک و ظاهیری یاخشی گؤستریمگین خطرلی اولدوغو بو واسیطه ایله مؤیدانا چیخدی.

ایندی بیز اؤز ایشیمیزین طرفلرینی آنلاماقلا و اولارین قوومتلنمه‌سی‌نین چارملرینی آختاریب تاپماغا موفق اولدوق. اونا گوره اونو چوخ سورعتله ایصلاح اندیب، تشکیلاتیمیزی کوللی کونفرانسا دک مونظم و جانلی بیر حالا سالما بیلیمه‌جیبیک.

حوز ملر ده فعالیبت گؤستریمب موسیقیمن خالق ایله تاماسدا اولان فیرقه عوضولری اؤز تجربولرینه دایناماقلا بیزه اولدوقجا قییمتلی بوللار گؤستریمب اؤزلرینین ساده ولی درین معنالی سؤزلری ایله گؤزلریمیزی آجدیلار، حقیقتی اولدوغو کیمی منیدانا چیخاریب بیزی گنیش معلومات ایله سیلاخلاندیردیلار.

بیزه ساده عوضولرین اؤز گوندهلیک فعالیتلری حاقیندا وئردیکلری معلومات بؤیوک فیلسوفلار و یوکسک ساوادلی اوستادلارین قالین کیتابلاریندان داها فایدالی و داها دگرلی اولدو.

عاقیل و تجربولری فیرقه عوضولری بو معلوماتدان جیدی صورته ایستیفاده ائتملی دیرلر.

بیرینجی کونفرانس واسیطهسیله شهر تشکیلاتیمیزین پایاسی قویولموش ایدی. بو کونفرانسیدا حیزب تودهیی ایران تشکیلاتی تامامیله فیرقهیمیزه مولحق اولماقلا بوتون آزادیخواه قوملره رهبرلیک ائتمک و بؤیوک مقصده یئتیشمک اوچون واحید بیر تشکیلات وجودا گلمله، باشسوزلیغا و تکلیفسیزلیگه آخیر قویولدو.

بو جهتنده شهر کونفرانسیمیزین قییمتی چوخ چوخ بؤیوکدور. کونفرانسین اینتیخاب ائدیگی تازا کومیته کئچمیش موقتی کومیتهنین ایشتیباھلاریندن عبیرت آلیب حوز ملریمیزه آرتیق درجه دیقت ائتملی دیر.

حوز هسیز کومیته، قوشونسوز ژنرال بنزر. قوشونسوز ژنرال تک باشینا موحاریبهنی قازانماغا موفوق اولما بیلرسه، ائله ده حوز ملری غنیر موزم و عوضولری غنیر موشکیل اولان سییاسی بیر فیرقه (ده) اؤز موباریزه سینده ائلییهیلر موفقیبت قازانسین.

تازا کومیته اؤزونو آلداتماق، نوقصانلاری اؤرتوب باسدیرماق کیمی خطرلی ایشدن دایمن پر هیز ائتملی دیر. ایش نه قدر یاخشی اولورسا نوقصانسیز اولماز. اونا گوره مسول ایشچی، دایمن گرک نوقصانلار ایله موباریزه حاضیر و آماده اولسون.

نوقصانندان قورخمامالی، نوقصانی رفع ائتمگه چالیشماماق قورخولودور. نوقصان همیشه اولماق دیر. اونسوز ایجتیماعی ایش اولماز. لاکین اونی رفع ائتمک، اوندان عبیرت آتماق، اونون تکرارینا یول وئرمهک ایشین اساسی شرطی دیر.

کونفرانسیمیز ایثبات ائندی کی، فیرقهنین ارکانینی تشکیل ائدن علاقهمند عوضولر بو مسالهنی چوخ گؤزل بیر صورته دوشونموشلر.

اونا گوره شهر تشکیلاتیمیزین تاریخینده، کونفرانس قورتارماقلا تازا بیر دؤور باشلانیر. بو دؤور بیز جور اتله موفقیبت دؤورو آدلاندیرا بیلریک.

میر جعفر پیشهوری

«آذربایجان» سوماره 43، آبان 10 نوایبر 1

گونون مساله سی حاقیندا

فیرقهیمیزین شو عارلاری گنت- گنده ایران آزادیخواه لاری طرفیندن آنلاشیلماق دیر. ایرتیجاعی مطبوعاتین های- کوی سالماسینا و حقیقتی جور بچور رنگلر ایله بویاییب منیدانا چیخارماسینا باخماییب، ایرانین سییاسی موحیطی چوخ سور عتله بیزیم خنیریمیزه دبیشمکده دیر.

تئهراندان و ایرانین آیری شهرلریندن آلدیغیمیز مکتوبلاردان معلوم اولور کی، فیرقه‌میز جامیعه‌ده گنت- گنده اوز حقیقی بیئرینی توتوب آز ادلیغین دایاگی، دموکراسی اوصولونون ضامینی اولماغا باشلامیشدیر.

ایرانین ایستیق‌الیتمینی بی طرف و مولاییم بیر؛ سیاست بیئرتمکله ساخلاماغا چالیشان وطنپرست عونصورلر گوزلرینی آچیب، بییزی گوتوردویوموز بویوک و مردانه قدمین بو یوللا ناگاهانی بیر وسیله اولدو غونو اعتراف ائتمگه مجبور قالمیشلار.

صدرین سوقوطو، فرروخون تامام وسایل ایله مجهز اولدو غونا باخمایاراق، اونون آذربایجان والی‌لیگینه حسرت قالماسی ایثبات ائدیر کی، فیرقه‌میزین قودرتی بیئر طرفلی سیاستی تیرمه‌دیپ سیندیرماغا باشلامیشدیر.

وطنپرست و آزادیخواه کیشیلر آچیق صورتده بییزدن اومید گوزله‌دیکلرینی یازیر، بییزی باشلادیغیمیز ایشی آخیرا یئتیرمگه تشویق ائدیر و اوزوموزو عموم مملکت سییاستینده موثر بیر عامل اولدو غونو گوستیریر.

بو حقیقتدیر. اولارین حوسن‌نیتی بیزه ایرتیجاعین دیوانه‌لره یاراشان واسیطه‌لر ایله دوننه کیمی آدینی بئله انشیتیمک ایستمه‌دیگی آذربایجانا ال آتماسی چوخ آیدین بیر صورتده گوسترمکده‌دیر.

اگر اوخوجولاریمیز روزنامه‌میزی دیقتله تعقیب ائتمیش اولسالار، تصدیق ائدرلر کی، بییز هئچ واخت تئهرانا یعنی ایرتیجاعین باشینا و بیگانه‌لرین آغوشونا آتیلان هرزه و هر جایی سییاست اوینچولارینا موراجیعت ائتمه‌ییب، اولاردان هئچ بیر اومید گوزلمه‌میشیک. اولارین اوینادیقلاری خیانتکار اوینلار دا بییزیم نظریمیزی جلب ائتمیر. کابینه‌لرین دییشمه‌سی، وزیرلرین بییره‌بیر عوض اولماسی بییزیم ایشیمیزده بویوک یئر توتماییب و توتمایاجاق. لاکین تئهران ایندی بییزیم فیرقه‌نین اطرافیندا فیرلانیر و بییزیم ساده و طبیعی سسیمیزدن وحشته دوشموشدور.

ایران جاماعتینین قانینی سوروب، اونو فقر و فلاکته سالان موستبیدلرین آرتیق یوخوسو آپارمیر. بونلار میلیونلارلا خالقین وارلیغینی غارت ائدیپ، اونولا وجودا کتیردیکلری جئنلرده راحت دورا بیلمیرلر. نه اوچون؟

اوندان اوترو کی، آذربایجاندا خالقین آزادلیق و دموکراتلیق موباریزه‌سینه رهبرلیک ائتمگه قودرتی اولان بویوک بیر فیرقه وجودا گلیب، میلتین اوز گوجو ایله ایشی قاباغا آپارماغا باشلامیشدیر.

گونون فیکری، گونون مساله‌سی، مطبوعاتین حرارتله تعقیب ائدیگی مؤوضوع ایندی بودور.

فقط بونا گوره کیسه‌لرین باشی آچیلیب یالانچی پهلو انلارین بازاری رواج تاپمیشدیر. آختاریب گوشه و کناردان اوزونو آذربایجانا علاقه‌دار گوسترن چوروموش کور و کارلاری تاپیب اولارین وجودندان ایستیفاده ائتمک ایسته‌ییرلر.

آذربایجان خالقینین سییاسی حاقینی خایانه یوللار ایله آیقلایب مجلس کورسولرینی ایشغال ائدن ایرتیجاعی نوماینده‌لر ده بیر آن حرکتدن ال چکمیرلر. سییاستین مرکزی چوخ قورخولو بیئرله کئچمیشدیر. ریضا خانین گوردویو ایشی تکرار ائتمکده‌دیرلر. وزیرلر هئیاتی و مجلس ایکنجی و اوچونجو سیرایا کئچمیش، داخلی ایشلره قاریشماغا صلاحیتی اولمایان حربی اورقانلار، حاکیمیت سورمگه و اویندا بییرنجی رولو اویناماغا باشلامیشدیر. مرکز و شمال اهالیسیندن توتولان ژاندارم و نیظامی قوملره بئله اعتماد یوخدور. جنوبدان و مرکزی شهرلردن قوه کتیریب تئهرانی بو واسیطه ایله بوغدو غونندان سونرا بییزیم قاباغیمیزا مانیعه چیخارماغا جان آتیرلار.

بییز کئندلرده ژاندارم مأمورلارینین یانددیردیقلاری اودون اساس مقصدینی بیلدیگیمیز حالدا، امنیت ساخلاماغا وار قوه‌میزله چالیشیریق. ژاندارم باشچیلاری دیلده امنیت طرفداری اولوب، مساله‌نین صلوح یولو ایله حل ائدیلمه‌سینه حاضر اولدوقلارینی بیان ائدیر،

عملده ايسه بو گونه قدر بير قدم بنله گوتورمگه حاضير اولماميشلار. بيز موعين ژاندارم رييسلري حاقيندا بير سوز دنمك، يا توهين و تحقير آميز سوزلر ايشلتمك فيكرينده دئييليك. لاکين عوموميتله، الده اولان دليل و مدرکلر گؤسترير كي، بو واسيطه ايله کندليلر يميزده هر جمرج و شوريش يار اتماق يولو ايله ايشه باشلاميشلار.

کندليلري ووروب. دؤيمک، حبس و تبعيد ائتمکله جانا دويدوروب امنيتي پوزماغا و ادار ائتمک ايستهيرلر. اگر بنله اولماسايدی، اونلارين وئردیکلري مينلرجه عريضه لر تاثير سيز قالمازدي.

بو چوخ حساس و جيدي بير مسالهدير. بونا خالقيميز چوخ ديقتله ياناشماليدير. فرروخون گوره بيلمهديگي ايشي ژاندارم وکيلباشيلارينين ايله گورمگه چاليشيرلار. بونو دوشوندويوموز اوچوندور كي، توهين و تحقيرلره اهميت وئرمهيب، کندلرده وجودا گلن بؤيوک ناراضيلغين قاباغيني آلماسا بو گونه قدر موفق اولموشوق. بوندان سونرا دا بو سياستي بيز تعقيب ائدهجهيک. لاکين اود ايله اونييان شولوق سالانلار آپار ديقلاري سياستين نتيجه سيني ديقتله دوشونمليديرلر. کندليني ناراحات ائديب، اونو سيخيپ آيقدان سالماق اود ايله اوينماقدان داها خطر ليدير.

هر جمرج سالانلار اوزلري ده اونون قورباني اولماقدان ياخا قورتارا بيلمزلر. سعدنين حکيمانه سوزونو ياددان چيخارماين.

اگر صد سال گبر آتش فروزد،

اگر يکدم در او اوفتد بسوزد 1

پ.

«آذربايجان» قرنتي نؤمره 45، 4 نويابر 1945 جي ايل.

1 ترجمه سي: آتشرست يوز ايل اود باندير سا دا، بير آن اونون ايچينه دوشدو کده يانار.

مصنوعی تعصوب

انشيتديگيميزه گوره مور تجلر و سئييد ضيبا دسته سي تئهراندا مصنوعی صورتده تعصوب ايجاد ائتمک فيکريندهديرلر. حسين اتکا، زهتاب و بو کيمي شيادلاري پول واسيطه سي ايله توپلايب، آذربايجان ناميندن هايهوي سالماق فيکريندهديرلر.

جمال امامي، سرتييزده، ثقه الاسلامي نين بدبختليگي او يئره چيخميشدير كي، کور، کار، کثيف، تيريه كي و اوزون مودت دليخانادا عؤمور سورن حسين اتکا ايله ماجراجو، آنلاماز، لجوج، طاماحکار، کجخيال و نجيسدن نجيسراق اولان غلام حسين رضازاده نين اتگيندن ياپيشماغا و اوندان کؤمک گؤزله مگه مجبور اولموشلار.

فيرقه ميزين مؤحکم سيلله سي يالانچي پهلو انلاري بيرلشدير ميشدير.

امير نوصرت اسکندر بنين کنچن گونه دک سرتييز اده ني گؤرن گوزو يوخ ايدي. سرتييزده ايسه بورنونو آشاغي ساليب «امير نوصرت ايله سالام علنيک ائدن آداملار ايله، من دانيشمارام» دئييردي. دوکتور موجهدي ايله ثقه الاسلامين تاريخي دشمن اولدوقلاريني آذربايجاندا بيلمه ين يوخدور. بونلارين فاميلي ياريم عصر تامام بير- بير ي ايله شديد و قانلي موباريزه آپار ميشلار. بو فاميلر بير- بيرينين

آداملاريني كافير و قاني حلال بيلير و هنج و اخت بير - بيري ايله تماس توتماز لار. سرتييز اده ايسه بو اشخاصين نظر بنده ايبليسدن منفور حساب اولونوردو. اما ايندي بونلارين هاميسي البير اولوب حسين اتكا و زهتاب واسيطهسي ايله آذربايجان خالقينين سسيني بو غماق و قانوني حاقيني آياقلار آلتينا سالماغا چاليشير لار. بيز بو تشبوتلر، بو رجز خانليقلار، بو يالان بيرليكلره گولوب اوز ايشيميزي تعقيب انديريك و بيزه ثابت اولموشدور كي، ايش تشكيلاتدان، صداقت و ايمان اوزره توپلانان بيرليكدن آسليدير.

سرتييز اده، امير نصرت، ثقه الاسلامي و دوكتور موجهدينين ايتيحاډي باش توتسا دا، مشهور روس تمثيل نئويسي كريلوون يازديغي (باليق، اوردك و خرچنگين) بيرليگي كيمي، آراباني يئردن تكان وئره بيلمز. چونكي، اونلارين هر بيري بير آيري مقصد تعقيب اندير و آراباني اوز يولونا طرف چكمگه چاليشير.

بيزيم فيرقه تشكيلاتيميز ايسه همفكيير، همسلك و هم عقيدده آداملاردان تشكيل اولونموشدور. بيز فيرقه ميزين بيرينجي كونقره سينده چوخ آچيق و ساده بير ديل ايله دئيشيك: فيرقه بير مقصد و بير هدف تعقيب اندنلرين تشكيلاتيدير.

اونون مرام و نيظاميني قبول انده بيلمهينلر، بويوروب گنده بيلرلر. بيز كيمسهني ايكراه و گوج ايله فيرقهيه چكمك فيكر بنده دئييليك. بو ساده و طبيعي سياست نتيجه سينده فيرقه ميز گوندن - گونه مؤحكملشيب، متين و مؤحك قملرله ايرلهي گندير.

بيز تئهراندا هايكوي سالان آغالارا دئييريك، اگر سيزين دوغوردان دا آذربايجان اورگينيز يانيرسا، بويورون، بو گوي، بو مئيدان. بورادا خالقين اچريسينده چاليشيب اوز فيكرينين دوغولو غونو ايثبات اندين. دالان بامباچا چيخار ماغين معناسي يوخدور. آذربايجان مسالهسي آذربايجاندا حل اولونا بيلر. تئهران اگر زيرك و چوخ قوچاق ايسه بويوروب اوز كئافتكار ليغيني تميز لهيب، دوزگون بير دولت وجودا گتيرسين. اوندان علاوه حقيقي آذربايجانليق تعصوبو تئهراندا ياشايان زحمتكش و كسبه آراسيندا آختار يلماليدير.

بيزيم دقيق حسابيميزا گور، اورادا يوز ميندن زياده آذربايجانليار صميم - قلمدن بيزيم طرفداريميزدير لار. سيز اونلارين آراسيندا گندين، فارسجا نيطقه باشلايين، گورون سيزه نه جاواب وئيرلر. اگر آذربايجانلي ديلي ايله دانيشماغا باشلاسا اوندا اونلارين سيزه نيسبت بسلهديكلري احتيرامين لذتيني آلاسيز.

سيز مصنوعي فارسلق تعصوبو ايله نيغرتدن باشقا خالق آراسيندا بير نتيجه اده ائده بيلمز سيز. هله اوزونوز بئله ياخشي فارسي دانيشماغا قاديير دئييلسيز. سرتييز اده غلط دانيشماق قورخوسوندان بئش كلمه ده اولسا مجلس تربونوندا صؤحبت ائتمگه جورأت تاپماميشدير.

جمال امامي ايسه فارسلاشميش، بلكه اينگيليسلشميش بير آدامدير، ثقه الاسلامي نين لهجهسي اوز اقدان فارس اولماديغيني بيلديرير. امير نصرت فارسي دانيشا بيلممك قورخوسوندان سسيني چيخارمير. بو آداملارين فارس موعصبيي كيمي مئيدانا آتيلمالاري عجا مسخره بازيق دئييلدير، ندير؟

بيز فارس جاماعاتيني بيگانه لره اسير اندن استخر كيمي، يا لوبناندان 1 ايرانا موهاجيرت اندن جواهر الكلام كيمي يازيچيلارين درديني آنلاماميش دئييليك. اونلارين داد - فريادي طبيعيدير. چونكي، سوت وئرن آذربايجان ادلي اينكلري، آرتيق اونلارا سوت وئرمك ايستمير. سوتونو اوز عزيز بالاسينا صرف ائتمك ايستمير. لاکين بيزيم فارسلا دئيشكن (كاسه از آش داغتر) 2 وكيل جيغاز لاريميزين فارسليق تعصوبو مزمليدير.

پ. «آذربايجان» قزنتي نؤمه 47، 6 نويابر 1945 جي ايل.

خالق اؤز باشينا چاره ائدير

بئش- اوچ نفر ايستيفادهچي اونسوز دا آجلىق و ايشسيزلييه محكوم اولان خالقين آزوقه سيني چكيب آپارماقلا مصنوعى قحطليک ياراتماق ايسته پيرلر. بو خصوصدا شهريستانلاردا و تبريزين اؤزونده فيرقه ميمزه موراجيعت ائديب چاره ايسته پيرلرين سابي گوندن- گونه آرتيب، وحشتناک بير وضعيت آلميشدي. اونا گؤز، دفعه لرله فيرقه طرفيندن دؤولت ايدارلرينه موراجيعت ائيلدي. موتاسيفانه ايدارلرين باشيندا دورانلاردان، عيجز و گؤز ياشلاريندان باشقا بير جاواب آينمادي. نهايت، ايشين قورخولو اولدوغونو نظره آليب اهالييه اؤز واسيطه لري ايله بو خطرلي اويونا خاتيمه وئرمه لري تؤولصيه اولوندو.

او گوندن اعتبارن، آذربايجان حودودندان ياغ، پئندير، اون، بوغدا، قويون، ات، تويوق كييمي خاربار شئيلرينين چيخاريلماسي نين اهالي طرفيندن قاباغي آينماغا باشلاي. انشيتديگيميزه گوره بو شئيلرين چوخوسو حتا ايران سرحديندن ده خاريجه گؤندريليرميش. صلاحيتدار اولان شخصلرين وئردیگی رقلر چوخ قورخولودور. ايش بئله داوام ائتسه يدي، ياغين باتماني يوز تومنه ده تاپيلمازدي. هله ايندي بازاردا يئملي تميز ياغ تاپماق مومكون دئييلدير. تفلو بچيلر پي و باشقا ياغلاردان تجاوز ائديب وازنلین، پارافین و گرچک ياغينا دا ال آتميشلار. پئندير، سوت، قاتيق قابيلي ايستيفاده دئييلدير. ياغ باها اولدوغو اوچون سوتو چرخه وئير، اوزونو کره اوچون گؤتورور، اونون دادسيز - تامسيز سويوندان پئندير و يوغورت دوزلديب باها قييمته خالقا ساتماقدا ديرلار.

ميبانادا مينلر ايله قويون، ميليونلارلا يومورتا، تويوق و کاميونلارلا ياغ و پئندير ساخلانيلميشدير. مثلن اورانين کاروانسارالاريندا اوچ ميليون يومورتا مؤوجوددور كي، کندليلردن چوخ اوجوز قييمته آيب تئهرانا حمل ائديرميشلر. ايندي تبريزين اؤزونده يومورتانين بير يري بير ريبالدا يوخاريدير.

هنچ بير يئردن گليري اولمايان خالق بو مصنوعى باهاليغا دؤزه بيلمز. تئهراندا موفته پول چوخدور. بوتون ايراني غارت ائديب اورادا خرجه مين موفتخورلار هر قييمته اولسا يومورتا تاپيب زهر يمار انده بيليرلر. بيز گؤزوموزون قاباغيندا خالقيميزين آجيدان اولدورولمه سينه دؤزه بيلمريک. احتيکار و خالقي آجليغا محكوم ائندلرين جاوابي اودور كي، بوستاناباد و واسمينچ، تورکمنچاي و ميبانا اهاليسي وئيرلر.

بير ميثقال ياغ، بير باتمان بوغدا، بير باش قويون، بير حلبي پئندير خاريجه چيخماي اچاقدير.

بودور خالقين آرزوسو. بودور بيچاره لري آجيدان اولدورمک ايسته مين ايستيفاده چيلرين جاوابي.

تيجارت مالينا ايسه، اگر اهتيکار و آزوقه جنبه سي اولمازسا، مانع اولونما ليدير. مثلن، فرش، خوشکبار، بادام و بو كييمي شئيلري آزاد بير صورتده آپاريب دونيا بازارلارينا يئتيرمگين ضرري يوخدور.

پ.

«آذربايجان» قزنتي نومره 47، 6 نويابر 1945 جي ايل

دو شمنين حيله سيني آنلاماق لازيمدير

فیرقه‌میزین شدید موقایمتی و جیدی متانتی سایه‌سینده خاریجده قویار دیقلاری مصنوعی توفاندان مایوس اولان دو شمنلریمیز آخیر گونلرده سییاستلرینی دییشمگه مجبور اولموشلار.

بونلار تشکیلاتیمیزی ایچریدن گوجدن سالیب، داغیتماق فیکرینده‌دیرلر.

بیز بو کثیف سییاستی آنلادیغیمیز اوچون اونون دا چوخ تئز بیر زاماندا ساده واسیطه‌لر ایله قاباغینی آماغا ایمکانیمیز واردیر.

بونونلا بئله یئرلرده فیرقه رهبرلرینین گوزونو آچیب اونلاری باشا سالماق لازیمدير.

سئید ضییانین گوندردیگی پوللارا ساتیلیمیش آچاق عونصورلر مملکتی هر جمرج و قولچوماقلیغا چکمگه چالیشان بعضی مقاملارین سایه‌لری ایندی بیر یئرده البیر اولوب چالیشماقدادیرلار.

آلدیغیمیز معلوماتا گوره تنهراندان غیرنیظامی لیباسدا مزاجی قولدورلوق و دیکتاتورلوقا ماییل اولان نچه افسر گلیمیش، فیرقه‌میزه یاخین اولان آدمالارا یاناشیب، بو واسیطه ایله موحیطی زهرلمگه چالیشیرلار. سئید ضییا آدمالاری مخصوصن بو آخیر گونلرده بو افسرلر ایله سیخ رابیطه‌یه گیریپ، فیرقه‌میزه سوخولماغا تشبوت اندیرلر. بونلاردان علاوه شهریمیزی تانییب فیرقه‌نین مهشور عوضولری ایله سایقه و آشینالیغی اولان بیر چوخ ناجاوانمرد آدمالارین تزه‌لیکله وارید اولدوغونو و اونلارین جوربجور واسیطه‌لر ایله اوزلرینین شو عارلاریمیزین بعضی‌سینه طرفدار گوسترمه‌لری فیرقه‌نین نظریندن گیزلی ساخلانیلا بیلیمه‌میشدیر.

بونلاری تانیماق فیرقه ایشچیلری اوچون چوخ موشکولدور. اونلار چوخ یومشاق و حاق‌به‌جانیب لحن ایله سیزه یاناشیر. مثلاً، انجمن ابالتی و ویلایتی، یا مجلس اینتیخاباتینی تمجید اندیر. اونون باشلانماسی حاقیندا حرارتلی دلیلر گتیریر، فقط دیل مساله‌سینین لازیم اولمادیغینی مئیدانا چکیپ، اوندان تجزییه کیمی، یا آذربایجانین ایراندان آیریلیب باشقا بیر اولکهمه یاپیشدیریلماسی کیمی معنالار چیخاریر. بو واسیطه ایله سیزین قلبینیزده شوبه یار اتماق ایستیه‌یرلر.

یا برعکس، دیل مساله‌سی ایله یوزده یوز طرفدارلیق اندیب مجلس اینتیخاباتینی و ایالت انجمنینی آیری معنادا تفسیر اندیب، اوزو اوچون بارماق یئری قویور و قولاق آسانلارین ذهنینی قارالیدیب فیکرینی زهرلمگه چالیشیر.

حنا، الیمیزده مدرک و دلیل وار کی، تنهراندان گوجلو میقداردا پول آلیب گان ماجراجولار فیرقه‌میزه چوخ سول سوزلر ایله سوخولوب فیرقه رهبرلرینی ساغ و موحافیظه‌کار سییاست آپارماقدا متهیم اندیرلر.

بونلار یئر بؤلگوسو، جومهوریت و سرمایدارلاری محو ائتمک شو عاری ایله فیرقه‌میزین ایچینه سوخولماغا، فیرقه‌نین ساده عوضولرینی ناراضی سالماغا چالیشیرلار. مخصوصن ژاندارملارین کندلرده گوردوکلری ایشلر نتیجه‌سینده کندیلر آراسیندا چیخان ناراضیلیقدان خایانه بیر صورتده سو ایستیفاده ائندلر ده آزدییلدیر.

بیر آیاهی شیداء، کولاهبرداریق ایله اوزونو تبلیغات ایداره‌سینین نوامینده‌سی آدلانديران کاتوزیانین خیانت دوکانیندا، بیر آیاهی دا فیرقه‌میزین بینالاریندا اولان آدمالارین گوردوکلری ایشلر و اینتیشار وئردیکلری خبرلر ده بیزیم نظریمیزدن مخفی دئییلدیر...

آذربايجانين چورگيني يئيبب آذربايجان خالقينين وئرديگي مالييات ايله فاحيشه لر کيمي بز نيب- دوز نيب کوچيه چيخان خاين مأمورلارين دانيشيقلاري غئير رسمي اولسا دا، بيزيم اوچون مدرکدير. گورونور، دؤولت دستگاهي اؤز وظيفه سيني تامامله اونودوب، بي طرفليگيني الدن وئرميش، سياسي بير فيرقه حالينا دوشوب بيزيمله بير فيرقه کيمي موباريزمه باشلاميشدير.

بو کيمي وظيفه سيني تانيمايان مأمورلارا بيز بو گونه قدر هنج بير سؤز دنمئيب، اونلارين ايشلريني فقط يادداشت انديب ساخلاماغا قناعت ائتميشيک. اونلار ايسه بيزيم متانتيميزدن و اعتينا ائتمگيميزدن سوايستيفاده انديب جريلشمکده داوام انديرلر. ايش بئله گئدرسه بيز ناچار اولوب اونلارين گوردوکلري ايشلري آچيب مئيدانا قويماغا مجبور اولاجاييق.

بیز فيرقه ميزين صلاحيتدار ايجلاساريندا آچيق و آيدين بير ديل ايله دنميشيک: هموطنلريميزين هاميسي ني هر ليياسدا، هر شوغل و هر ايشده اولور- اولسون دوست توتوروق. سرباز، افسر مادام کي، اؤز وظيفه سيندن کنار ا چيخماييب، بيزيم قارداشيميزدير. بيز آرزو انديريک، آرتنشميز فقط خارجي دوشمنلر علئيهينه ايشله ديله و مملکتين سرحديني ساخلاماغا قادير اولار. آرتنشي مملکت اهاليسي و هموطنلر علئيهينه ايشلتمک، اوندان بو و يا ديگر فيرقه ضيدينه ايستيفاده ائتمک خيانتدور...

موتاسيفانه بعضي مقامات بونون خيلافينا اولراق آرتنش دستگاهيني سياسي بير فيرقه شکلينه ساليب، اوندان ايرتجاعی ايستيفاده لر ائتمکده ديرلر.

ريضا خان بو بؤيوک بيدعتي قويماقلا ايرانا بؤيوک خيانت ائتميشدي. همين بيدعت نتيجه سينده ايدي کي، کريم آغالار، خدايار خانلار و احمديلر کيمي اوغرو لار بوتون ايراني سويوب، غارت ائتمکله ميلياردلار الده ائتديلر و او ميلياردلاري ساخلاماغا علاقمند اولوب سربازليق وظيفه سيني ياددان چيخارماقلا اولکهنين حياتيني تهلوکهمه سالدیلار.

ريضا خان سيياستيني تکرار ائندلر گنجميشدن عيبرت آلمايديلر لار. افسرلري غير نيظامی پالتار گئيدير بيموكرات فيرقه سي ايله سياسي موباريزمه گوندرمک آرتنشه خيانتدير. بو ايشي گورن خاينلري خالق اؤزو آراييب، تاپيب، روسواي ائتمه ليدير.

بو سؤزلري يازماقدان مقصد کيمسه ني تحقير ائتمک دنميدير. بيز ايسته ييريک، فيرقه عوضولريميز بو ايشلري بيلسينلر.

بيزيم گيزلي سيياستيميز يوخدور. تبليغاتيميز دا حقيقته دا يانمايدير.

پ.

«آذربايجان» قزنتي نومره، 49، 8 نويابر 1945 جي ايل.

آذربايجانين ثروتي آذربايجاندا قالماليدير

بيزيم مؤحکم و عملي شو عارلاريميز ميلتيميزين محينه چالیشان دوشمنلري آجبقلانديريپ اونلاري ديوانه لر کيمي معناسيز حرکتلر بوروزه وئرکم و منطيقسيز سؤزلر دانيشماغا و ادار ائتمکده دير.

ايشيتيديگيميزه گوره سئييد ضيبيا دسته سي و آذربايجانا اوزونو کفيل گؤسترکم ايسته ين بنش- اوچ يالانچي په لوان آخير و اختلاردا سادلو و هنج بير سياسي ايش ايله علاقه سي اولمايان بازار جامعاتيني چکيب تهرانا آپارماغا چاليشيرلار. بيز البته ائويني، زيندگانليغي، کسبي تيجار تيني ترک انديب تهراندان مورجع فارس لارين توهيني و تحقير آميز حرکتلريني اؤز خالقينين قارداشليغيغا ترجيح وئرن اداملارين گنتمه سيندن چوخ دا تأسوف ائتميريک. اونلار چوخ تئز بير زاماندا گوردوکلري ايشين ضرريني حيس انديب، پشمان

اولاجاقلار. بو پنشمانلىق اونلار اوچون فايداسيز اولاييلر. بو بيزه مربوط دئييلدير. بيزيم نظريمىزى جلب ائدن ايشين آيري جهتيدير. تنهران بيزيم ثروت و وارليغيمىزى بو واسيطه ايله اليمىزدن آماق، اولكهنى فورو- فلاكته سؤوق ائتمك ايستيمير. فيرقهميز بو جيدي مسالهنى نظرده توتمايدير.

بيز ايشه باشلايدىمىز زامان دوشمنلر بيزين گؤستر مجكلري عكسول عملي اونوتمايشديق. چوخ گؤزل بيليرديك كي، اونلار بيزيم قاباغيمىز جوربجور انگلر چيخارا بيلرلر. مخصوصن، مصنوعى ايشسيزليك ياراديب، خالق آراسيندا وحشت ياراتماقلا اللرينه باهانا ساليب خالقين مالينا و حئيثيتينه ال آتماقلا سودان باليق توماق كيمي آلچاقليقد اونلارين ماهير اولدوغونو موكرر ايمتاحتان ائتميشديك. اونا گؤره امنيتي ساخلاماغي، خالقين مال، جان و حئيثيتيني قوروماغي اساس بير شوعار اولاراق تعقيب انديب عملن هر يئرده باش وئرن هر جمرجين قاباغيني آماغا اولدن تدبيرلر گؤرموشدوك.

آذربايجان خالقينين دوشمنلري ايشه بو زحمتي پوچا چيخارماق يولوندا ايكي آي تامام وار قوهلريني صرف انديب جوربجور اويونلار اويناديلار. لاکين بيزيم تصميمىز خللناپزير ايدي. ايندي دوشمنه هنج بير باهانا وئرمهيب، باشلايدىمىز بؤيوك ايشي متانت و خونسردليك ايله تعقيب انديب فيرقهني مؤحکم پايه و اساس اوستونده قويماغا موفوق اولدوق.

ايندي خالقي قورخودوب بو واسيطه ايله ثروتيمىزى چكيب آپاران خاينانه سياست ايله جيدي صورتده موباريزه ائتمك زاماني گليب چاتميشدير.

بو ايشده دخي متانت و خونسردليكي حيفظ ائتمك لازيمدير.

دوشمنلرين تورتديكلري وحشت و قورخونو اورتادان قالديرماق و خالقي فيرقهميزين شوعارلارينين حقيقتينه اينانديرماق اوچون شهرلرده تبليغات ايشيني گوجلنديرمك لازيمدير.

بو ايش چوخ ضعيف بير حالدادير. مركزي كوميتهميزين عومومي ايجلاسي كونفرانسلا و منتينقلر تشكيلينه ايجازه وئرميشدير. آرتيق فيرقه داخيلي ايشلريني يولونا قويموش، كافي ميقداردا فيرقه سياستي ايله آشينا اولان آداملار يئتميرمگه موفوق اولموشدور.

بو گوندن اعتيبارن تبليغاتا گيريشيب، شوعارلاريمىزى خالق اوچون بؤيوك ايجلاسلا و گئنيش ميتينقلر واسيطهسي ايله ايصاح ائتمهلي و خالقين گؤزونو آچيب اونو پنشمانلىق توره دن ايشلردن قايتارمايدير.

هرگاه بو ايش بير قدر جيدي شكيل آلاسا، يعني خالقي وحشته سالان عونصورلر وطنمىزىن ثروتيني چكيب آپارماقدان ال گؤتورمزلسه، اوندا خالق اؤز گوجو ايله بو ايشين قاباغيني آمايدير.

آذربايجانين توليد ائنديگي ثروت اونون دوغما خالقينين احتياجلاريني رفع ائتمگه صرف اولونمايدير. بونون علئيهينه چالیشان خاينلره دنينين: بيز اولومه محكوم اولساق دا اؤز وطنمىزده، اؤز آنا يوردوموزدا دفن اولماغا ايفتيخار انديريك.

پ.

«آذربايجان» قرنتي نومره، 52، 12 نوياير 1945 جي ايل.

كارلار انشيتسين، كورلار دا گورسون

بیر آیین ایچریسینده فیر قه میزین دفترینه و روزنامه لریمیزین ایدار هسینه میندن آرتیق شیکایت عریضه لری گلمیشدیر. بو عریضه لرده دولت مأمورلارینین و اونلارین تجهیز ائتدیکلری اشرار و جلاد دستلرینین آذربایجان خالقی ایله ائتدیکلری وحشیانه رفتار چوخدیری و جانلی بیر صورتده تنظیم ائدیلب، خالقیمیزین گوز یاشلاری ایله زینت لشمیشدیر. سیز اگر بیر و یا ایکی گون ایدارلریمیزه گلیب، بو عریضه لری گتیرن آذربایجانلیلارین قیافه لرینه باخساز اوندان بیزیم قلبیمیزین یاندیغی، وجدانیمیزین عوصیان ائتدیگینین سببلرینی آنلارسیز.

آذربایجان خالقینین دیلینی باغلایب، اونا ظولم و فشار نتیجه سینده مو ائتمک فیکرینده دیرلر. دموکرات دنیا و اونون شهریمیزده اولان نوماینده لری بو فجائیعی و وحشیلیکلری اگر گوره بیلیرلرسه، اوندان اوز آدیخواه و دموکرات خالقلارینین اولارا تاپشیردیقلاری وظیفه نی لایقینجه بیئرینه بیئر مه دیکلری اوچون وجدان و اخلاق بشریت موقابیلینده مسؤل دورلار. اگر گوروب، انشیدیرلرسه بس نه اوچون اونا اوز میلنلرینین و اوز روزنامه لرینین نظرینه بیئریمک ایسته میرلر.

خالق مو اولونور. اینسانلارین وارلیغی و حیثیتی آياقلار آلتیندا تاپدالانیر. بو ایندیکی عصر اوچون ننگدیر. بو عصرده مو تم دین میلنلرین عالیمقام نوماینده لرینین یاشادیغی بیر اولکده خالقین دوداقلارینی کسیر، دریلرینی سو یورلار. کئچن نؤمره ده اوچ یا دورد یاشلی قیزین ژاندارم سرنیزه سی ایله اولدورولموش جسدینین قراوورونو اینتیشار وئردیک. او بییری گون ژاندارم مأمورلارینین بیر کندلینی چکمه آلتیندا ازیب حیاتینا خاتیمه وئردیگی خبری یازدیق. اوچ نفری اولدوروب، دوققوز نفری آغیر صورتده یارالایان صادیق مو جته دی آزاد بیر صورتده تبریزین کوچه و خیابانلاریندا گزیب، سینه سینی داها قاباغا وئرمکده دیر. عدلییه پول آلیب بؤیوک جینایتکاری بور اخیمش، دادستان ایسه، میزینین دالیندا کاغیزلار و پروندملر ایچریسینده غرق اولوب قالمیشدیر.

سردوددا بربریت دؤور هسی نین آغیر وحشیتینی آندیران جاوان اوشاقلارین دوداقلارینا داغ باسماق افسانه دئیل، حقیقتدیر. بو حقیقتی اورتوب باسدیرماق اوچون تئهران دولتی آذربایجان روزنامه سینی تئهراندا اینتیشارینی قدهن اندیر و خالقین گوزونو باغلایب، قولاغینی کار ساخلاماق ایسته ییر.

قوی بوتون دنیا بیلسین و آذربایجانین مرکزینده یاشایان مو تم دین دؤولترین نوماینده لری گوزلرینی آچیب گورسونلر کی، تئهران دولتی آذربایجان خالقینان اینتیقام چکیر، اونا آدلیق عوضینده جلالداردان، قاتیلردن حیمایت ائدن، اولارین جینایتلرینین اوستونو اورتن خاین عدلییه مأمورلاری، جانی ژاندارم ریسلری، وحشی و قان ایچن بخشدار و دهدارلار وئرمکده دیر.

بیز بو گوندن اعتبارن جینایت قوربانلارینی مو تم دین اولکلرین نوماینده لرینین قاپیلارینا گوندرمگه مجبوروق. قوی بوتون دنیا بیلسین کی، آذربایجاندا قانون و عدالتدن بیر اثر یوخدور. تئهران حوکومتی و آدلیغی مو ائتمگه چالیشان مور تجلر خالقیمیزی آياقلار آلتیندا مو، نابود ائتمک فیکرینده دیرلر. قوی هامی بیلسین کی، آذربایجان خالقی اوزونون داخیلی ایشلرینی ایداره ائتمگه بشریت موقابیلینده مسؤل دور.

قوی منشور آتانتیک کیمی میلنلر آدلیغینین اساسینی تعقیب ائدن سندلرده بو جینایتلری تبرئه ائتمک اوچون ماده لر و دلیللر تاپیب گؤستر سینلر. آذربایجان خالقی بو وحشیلیکلره باخماییب یاشایاجاق، اوزونون رهبری اولان دموکرات فیر قه سینی نین بایراغی آلتیندا ظولم و ائارت ه خاتیمه وئرمکده دیر.

پ. «آذربایجان» قزنتی نومره 53، 13 نوایر 1945 جی ایل.

جینایتلرین منشایی

امنیتن دانیشاندا نظره خلوت یوللار، درین درملر، اوزاق داغلار گلیر و اوخوجو انله خیال اندیر کی، امنیتسزلیک فقط بو یئرلرده یولکهکسنلر واسیطهسی ایله اولایبیلر.

مورور زمان ایله چوخ عیبارتلر حقیقی معناسینی ایئتیردیگی کیمی، بو عیبارت ده ایندی اوز معناسینی وئره بیلیمیر. امنیتسزلیک اوجا داغلار، خلوت درملردن کندلر و شهرلره کؤچوب آج، چیلپاق، یوخسول و بینوا خالقین وئردیگی آغیر مالییاتلار ایله ساخلانیلان دولت مأمورلاری حرامیلر و یولکسنلرین ایشینی اوز عۆدهلرینه گۆتورموشلر.

ایندی اولکهمیزده هئچ کس اوچون امنیت یوخدور. دولت سیلاحی ایله موجهز اولان ژاندارم اوزونو کندلرده حاکیمی مطلق بیلیر.

کندلینین چۆرگینی، قویونونو، یومورتاسینی، یاغینی زهریمار انلهدیکن سونرا، اونون ناموسونا و جانینا بئله تجاویز ائتمکدن چکینمیر. بیر واخت بابی آدی خالقی سویماق اوچون بیر باهانا ایدی. هر کسین بیر پارچا چۆرگی وار ایدی. اونون اوستونه بو آدی قویوب آیاقدان سالیردیلا. ایندی ده آزاخاهلیق و فیرقه عوضولوگونو، جناب وکیلباشی بابی لیک کیمی تۆهمت واسیطهسی قرار وئریب بو عونوان ایله گۆز چیخاردیر، باش کسیر، گۆن سویور، دوداق کسدیریر، ائو غارت اندیر، اؤکوز، اینک آپارتدیریر.

ایندینین امنیتسزلیگینه بیر قدر دیقت اولونارسا، بربریت دؤور هسینده نظیری اولمادیگی نظره چارپار. سعدي دئمیشکن «سنگها را بسته، سگها را باز کردند» 1.

دست و پای مردم را بسته عدهای دزد، قاتل، راهزن را با تفنگهای بئرنو مسلح کرده گفتند، بزئید، بکوید پدر هرچه نفسکش است دربیایرید. 2.

عدلییه مأمورلاری ایسه دستپوردئی سیمورغ 3 اولدوقلاریندان ژاندارملاردان آیاق دالی قویمورلار. بونلارین بیعورضهلیگی و جینایتکارلیگی سببی ایله جانیلر، قاتیللر اوز مقامیدان سوا ایستیفاده ائدن دولت مأمورلارینین جینایتلرینه باخان یوخدور. اونون عوضینده یوزلرجه کندیلر ی اسیر کیمی دسته-دسته گتیریب محکمهسیز، موحاکیمهسیز زبندانلارا اولدوروب خالقین ریشهسینی کسمگه داوام اندیرلر.

قوی آچیق دئیک، ایندی امنیتسزلیک سرچشمهسی عدلییهدیر. عدلییه مأمورلاری اوز وظیفهلرینی انجام وئرمک عوضینده (شریک دزد و یار قافله 4) رولو اویناییب امنیتی خلدار اندیرلر. اونلار پول و نوفوذ واسیطهسی ایله جینایتکارلاری آزاد قویوب، بیگونه کندیلر ی توقیفده ساخلاییرلار. امنیهلرین جینایتلریندن گۆز یوموب، اونلارین حوقوقو ایشلره موخاخیله ائتمهلرینه آچیق بیر صورتده یول وئیرلر.

مظلوملارین گۆز یاشلاری ایله یازدیقلاری عربضه و شیکایتلری جاوبسیز قویوب، هارادان منفعت گۆزلهنیرسه اورا قاچیرلار. بونلارین بو کثیف حرکتلرینین نتیجهسینده اوغورلوق، روشوتخورلوق، سو- ایستیفاده آدی و طبیعی بیر ایش اولموشدور. دولت میزلیرینین باشیندا اوتورانلار یوخاریدان آشاغییا، یعنی وزیردن پیشخیدمته قدر، خالقی سویماغی اوزلری اوچون مشروع حاق حساب اندیرلر.

آزان، ژاندارم ایسه مستقیم خالق ایله مربوط اولدوغو اوچون بو کثافتکارلیغین مظهری حساب اولونور.

بو گونون امنیتسزلیگینین، بو گونون یول کسنلیگینین و راهزنلیگینین شکلی بودور.

آرتیق هنج بیر قاجاق یئر و پناه یوخدور. فیرقه ایشچیلریمیز ظولم و جینایتلردن قاجیب فیرقه قابیلارینا پناهنده اولان مظلوملارین آه ناله سیندن جانا گلیمشیدیر.

آرتیق چاره و علاج یولو قالمامیشدیر. ژاندارم و عدلییه باشچیلاری گورونور قصدن و عامدن بو آتسه اتک وورورلار. بوندان سونرا خالق اوز باشییا چاره ائتمه لیدیر.

قوی دونیا بیلسین کی، بنش- اوچ جینایتکارین اینده خالق نه گونه قالمیشدیر. قیش گلیب قاپینی آدیغی حالدا مینلرچه کندلیلر ائو و زیندگانلیقلارینی ترک اندیب داغلاردا یاشاماغا مجبور اولموشلار. دیلنچیلیگه مجبور اولان اورتاباب اکینچیلر ناچار کندلری ترک اندیب شهرلره پناه گنیریرلر. بو جینایتنه تنز یا گنج سون قویماق لازیمدیر.

پ.

«آذربایجان» قرنتی نؤمره 56، 16 نوایر 1945چی ایل.

1- ترجمه سی: داشلاری باغلامیش، ایتلری ایسه آچمیشلار.

2- ترجمه سی: خالقین ال- آیاغینی باغلیاراق بیر بیغین اوغرو قاتیل و یول کسینی بئرنو توفنگلر ایله سیلاحلاندیراراق بئله گؤستریش وئرمیشدیلر: وورون، دویون، نفسی گلن بوتون آداملارین آتاسینی یاندیرین.

3- بو ایصطیلاح بورادا قوامین ال آلتیسی اولماق معناسیندا ایشله دیلمیشدیر.

4- ترجمه سی: اوغرو ایله شریک، کاروان ایله یولداش دئمکدیر.

اوشاق توولاییرلار

بیز ریضا خان زامانیندا شهرلریمیزی خرابازاره دؤندرمک مقصدیله آپاریلان خایانه سیاستدن آرتیق بحث ائتمک ایسته میریک. اونا آذربایجان خالقینین دوشمنلری ده بو گون تصدیق ائتمگه مجبور دولار. سوز تزه اورتالیغا آتیلان یالانچی پهلوانداردیر. بونلار بیزیم اینتیشار وئردیگیمیز جیدی شوعلارین قاباغینا چیخماق مقصدیله ایندی آذربایجانا دیلسوزلوق گؤسترمگه باشلامیشلار. اونا یاغلی سؤزلرل، تومار لاییب یاتیرماق ایله برابر اوناون اوچون خلیفه نین کیسه سیندن بزل، بخشیشلر ده قاباغا چکمیشلر. کئچن گون انشیتدیگیمیزه گوره شهرداریمیز بویوک بیر اعلان نشر اندیب، شهریمیزین خیبابانلارینی آسفالت ائتمک فیکرینده اولدوغونو خالقین قولاغینا چاتدیرماق ایسته میشدی.

گورونور، دورد ایل تمام اهالی میزین داد- فریادلارینا قولاق آسماق ایسته مه یین تئهران سیاستمدارلارینا آذربایجان دموکرات فیرقه سی نین تشکیلی چوخ تکان وئرمیشدیر. اونا گوره دیر کی، تنز ال- آیاغا دوشوب خالقا روشوت وئر مکله فیرقه نین قوونلمه سی نین قاباغینی کسمک ایسته بییرلر.

آذربایجان خالقی، مخصوصن تبریز اهالیسی چوخ گوزل بیلیر کی، بو بیهوده تشبوتلره فقط فیرقه میزین مورتجعلر قلبینده تورتدیگی قورخو سبب اولموشدور. اگر بئله اولماسا ایدی، موخابیره اولونان ساییسیز- حسابسیز تئلقرافلار، اوزون- اوزادی مقاله لر، الی مین

نفرلیک بؤیوک میتینفلرده چیخاریلان قرارلار بو گونهک جاوابسیز قالماددی. بونلارین هامیسی بیر یانا، اگر واقیعن تهران مورتجعلری آذربایجان خالقینا یا اقلن تبریز جامعاتینا حاق- حیات قایل اولساددی اونون اینتیخاب ائتدیگی شهر انجومنی نین فعالیتینین قباغینی آماق کیمی خیانتته حاضیر اولماددی.

بیزه اعتراض اندیرلر کی، نییه آذربایجان اوزونون آبدلیغی باره سینده ایقدمات اندیر. ایرانین آیری ایالتلری ده آذربایجانان آباد حالدا دئییلدیر. اونلار ایسه سسلرینی چیخارمیرلار.

بیز بونو دا تصدیق اندیریک. ولی باشقا ایالتلرین بریدلیغی، بیزی اوز وطنیمیزی آزاد ائتمک فیکریندن قایتارا بیلمز.

بیز شهرلریمیزین آبدلیغی، میلتیمیزین فرهنگ، بئهداشت و ایقتیصاد یولوندا جیدی قدلر گؤتورمسیدن، بو کیمی احمقانه دلیلره اؤرره صرف نظر انده بیلیمیک.

مقصدیمیز بو مقاله ده بو کیمی باهانالارا جاواب وئرمک دئییل. بیز اصلن بحث و موناقیشه اهلی دئییلیک. بیزیم نظریمیزده بیر عملی قدم یئتمیش باتمانلیق مثنوی تشکیل ائدن موباهیسه دن قییمتلیدیر.

بیزیم مؤحکم یومرو غوموزدان تیرمین تهران قوامی ایندی جامعاتیمیزین باشینی توولاماق اوچون شهریمیزی آسفالت ائتمک فیکرینه دوشموش. اولسون، بیز بونا موخالیف دئییلیک. هله عصرلرجه وطنیمیزی سویوب، میلتیمیزین وار- یوخونو غصب ائدن تهرانین قوامی دؤولتی بیزه چوخ بورجلودور. قوی بئش- اوچ خیابانی، خالقی توولاماق مقصدیله ده اولسا، آسفالت ائتسینلر.

گولونج بوراسیدیر کی، بو قدر دادفریاد و بیبابیر چیلیقدان سونرا، تزه دؤولت بوتجه سیندن دئییل، شهریمیزی بورجلو سالماقلا وئردیکلری بوش و دلره عمل ائتمک ایسته ییرلر.

بونلار او قدر جاهیلدیرلر کی، قانون مؤوجیبینجه انجومن شهردارینین قراری اولمادان شهر نامینه بیر دینار بئله بورج ائتمگه هاقلی اولمادیقلارینی نظرده توتا بیلیمیرلر و خیال اندیرلر کی، خالقین بو ساده حقیقتدن خبری یوخدور و تصور اندیرلر کی، سئید ضییانین تووصیه سی ایله بانکلار اوصولو یاددان چیخاریب تباتبای کیمی نادان بیر آداما شهر نامینه بورج وئره بیلرلر. تباتبایلرین قانونن رسمیتلری اولمادیغینی دا بونلار آنلاماق ایسته مییرلر. بونلار اوزباشینالیق و هیاسیزلیغی او بیئه یئیرمیشلر کی، شهرین آغاسی خالق طرفیندن اینتیخاب اولونان شهر انجومنی اولدو غونو دا عملن اینکار ائتمگه جسارت اندیرلر. بونو یازماقدان مقصدیمیز شهرین آسفالتینا موخالیفت ائتمک دئییلدیر. شهر گرک آسفالت اولسون، بونون اوچون گلیر منبعی ده واردیر. بیزی بو دلدوزلوق ایل، بو کیمی آمولمنفه ایشلره موخالیف گؤستره بیلیمزلر. خالق اوزو بیلیر کی، آذربایجان دموکرات فیرقه سی نین گورولتولو سسی اولماسایدی، مورتجعلر حتا، ائلام بئله وئرمزدیلر.

ائشیددیگیمیزه گور، شهرداری ایشچیلرینین معاشی بئله آیلارلا تاخیره دوشور. هله انجومنین قراری اولمادان وئریلن معاشلار دا اوغورلوق و سوی- ایستیفاده حساب اولونور. بو معاشلاری وئرلر وختیندا گرک شهر اهالیسی نین نوماینده لرینه حاق- حساب وئرسینلر.

«دره خلوت، تولکو بی» اویونلارینین وختی کنچمیشدیر. اوشاق باشی آلداتماق کیمی، گولونج حرکتلرین فایداسی یوخدور. خالق بو کیمی فیریداقلارا آلدانماز.

خالقیمیزین نیجاتی اونون حقیقی رهبری اولان دموکرات فیرقه سی نین بایراغی آلتیندادیر. بو فیرقه قانونن هیما یئتندجیسی و گؤز تچیسیدیر. اونون اولدو غو بیر شهرده قانونسوزلوق ائتمک اولماز.

چاغیریلما مایش قوناقلار شهریمیزین باشینی سیندیریب اتکینه قوز تۆکمک فیکریندن گۆز یومسونلار.

بیز همیشه دنمپشیک، حاقي وئرمز لر، اونا آماق لازیمدیر.

تبریز شهری اۆز حاقینی آماقا قادیر بیر شهردیر. اونا اینتیخاب ائتدیگی انجمن گرک بوتون شهردارلیق ایشلرینه نظارت ائتسین. بیز دوزگون دوشونجه لی و سلامت فیکرلی دولت مأمورلارینین وجودونو اینکار ائتمیریک. لاکین ایش باشیندا دورانلارین چوخوسونون اوغرو اولدوغونو دا اینکار ائتمک اولماز. بو اوغرو لار ایندی نفسلرینی آریدیب، شهرین آسفالتی باهاتاسی ایله اۆزلری اوچون کیسه لر تیکیرلر. اولار بیلمه لیدیرلر کی، کیسه لری بوش قالاچاق. شهر انجمنی اۆز بوتون شهر ایشلرینه یاخیندان نظارت ائده جکدیر.

بیز شهر اهالیسی طرفیندن سئچیلن نواینده لر دن ایش و فداکارلیق طلب ائدیریک. اولار دان کیم عۆده سینه خالق طرفیندن قویولان وظیفه نی ایفا ائتمگه اۆزونو لاییق گۆرمورسه ایستئفا وئریب گئتمه لی، فداکارلیغا و خالقا خیدمت ائتمگه حاضر اولانلار ایسه ایشه باشلامالی و اۆز قانونی وظیفه لرینی انجام وئرمه لیدیرلر.

انجمن چوخ ساده بیر صورتده شهردارن ریسینی چاغیریب اونا دئییه بیلر کی، آغا شهرین ساهیبی وار دیر. سن اونا قراری اولمادان هئچ بیر ایش گۆره بیلمز سن، قانون سنه بو ایختیاری وئرمه میشدیر.

فعاملی و خودمانی بیر صورتده چاغریلان هئیتلرین هئچ جوره رسمیتی اولما بیلمز. مملکت مشروطه دیر. هله قانونی ساسیمیز تغیر تاپما مایش و شهردارین حاکیمی مطلق اولما بیلمه سی قانونی اعلان اولونما میشدیر. شهرین دخلی و خرجی انجمن شهردارینین مستقیم نظارتی آلتیندا اولما بیلر.

اگر شهردار ایسرا ائدرسه اونا انجمن شهر اهالیسینی توپلار، اولارا انجمن ایشه باشلامادان، انجمن رسمی قبضی اولمادان وئرگی وئرمه جکلرینی اعلان ائدر.

قوی تباتبای گندیب سئید ضییدان تبریزین قسابلاری، هامامچیلاری، کسبسی اوچون تۆوصیه لر گئیرسین و او تۆوصیه واسیطه سی ایله شهرین عایداتینی توپلا سین. آنلا دیزی می؟

«آذربایجان» قرنتی نۆمره 57، 17 نوایبر 1945 جی ایل.

بۆیوک میلی کونفره میزین قودرت منبعی

بوتون آذربایجان شهر و کندلرینده تشکیل تاپان بۆیوک میتینقلرده سئچلمیش نواینده لر شهریمیزده توپلانیب، بۆیوک میلی کونفره میزی بو گون تشکیل وئرمکده دیرلر.

خالقیمیز طرفیندن چبخاریلان قرارلاری ایضا ائندلرین سایه یوز میندن تجا ووز ائتمیشدیر.

بو او دنمکدیر کی، ایلرجه اسارت و ظولم زنجیری آلتیندا یاشایان مظلوم میلت آغا قالخوب گنده جک یولونو تامین ائتمک فیکرینده دیر. آذربایجان تاریخی حادیثه لر چوخ گۆرموشدور. لاکین عصریمیزده بو گونکو ایشین نظیرینی نیشان وئرمک اولماز.

مشروطه اینقلابی دوغرودور خالقیمیزین باشینی اوجالدیب، اونا ابدی ایفتیخار یاراتمیش، مرحوم شیخ محمد خیابانی اوز قیامی ایله بو ایفتیخاری تشکیل اتمیشدیر. لاکین اونلار تشکیلات و سورعت عمل جهتن فیرقه‌میزین باشلادیغی بو بؤیوک ایشدن چوخ ضعیف و چوخ محدود ایمیشلر.

سردار میلی و سالار میلی‌نین اصلن تبریز شهریندن باشقا کند اهالی‌سیندن سس وئرن اولمامیش، قیامچیلارین فعالیتی فقط تبریز شهرینین حودودوندا تمرکز تاپماق مجبور بیتینده قالمیشدیر. بیچاره شیخین سوقوتونو دا بوندا آراماق لازیمدیر.

دوغرودور مشروطه اینقلابیندا تبریز شهرینین گؤستریدیگی ایستقامت تاریخده بینظیر و فؤوق‌العاده ایشلردندیر. لاکین بؤیوک میلی بیر ایش اوچون بیر شهر اهالیسی کیفیت ائتمز. اوگونون شراپیتی ایسه آرتیق شیخ زامانیندا مؤوجود دئییلدی. ایندی ایسه موحیط تامامیله دگیشمیشدیر.

آرتیق بؤیوک خالق و اساس حساب اولونان کندلره دایانمایان بیر قوه، هرگیز اوز آرزوسونا موفق اولایللمز. کندلی ایسه بیزیمله اولدوغونو عملن ایثبات ائتمکده مال و جان و ناموس و حئیثیتی ایله آزادلیق یولوندا آپاریلان مباریزه‌نی آخیرا قدر آپارماق اوچون چالیشماقدادیر. شهرده ایسه بؤیوک تحوول و دگیشیک عمله گلیمیشدیر. ایندی تبریزده ایگیرمی مینلیک کارگر قوه‌سی واردیر. بو قوه شیخ قیامیندا صیفر منزله‌سینده ایدی.

بوندان علاوه شیخین رهبرلیک ائتدیگی دموکرات تشکیلاتیندا، اونون شخصییتیندن سیوا، صمیمی و فداکار آدمالار چوخ آز ایدی. اونلاری بیر بیرینه باغلابان فیکیر و عقیده ایسه روشن و آشکار دئییلدی. حتا مرحوم شیخ اوزو ده میلیت هارا آپاردیغینی آشکارا بیر صورتده اعلان ائده بیلمیردی.

بیز اونون نیطقلرینی و اونون رهبرلیگی ایله نشر اولونان تجود روزنامه‌سینی اوخودوقدا، اونو بیر گون جیدی بیر آنراباجانلی، بیر ایشکالدان قورخمایان جومهوریخاه حتا چوخ سول تجزیه‌چی، آیری بیر گون شدید مرکزیت طلب ائدن، مودهش مشروطه‌چی گوروب تعجب ائدیریک.

حالبوکی، تعجب یئری یوخدور. چونکی قیام تصادوفی حادثه‌لر نتیجه‌سینده و جودا گلدیگی اوچون مرحوم شیخین فعالیتی جریان و سؤوق طبیعی‌یه تابع اولموش ماجرالار اونا وقتدن قاباق دوشونوب موعین بیر برنامه، آشکار بیر هدف تعیین ائتمگه ماجال وئرمه‌میشدیر.

بوندان علاوه شیخ سریع موفقیتلره مغرور اولوب، خالق تشکیلاتیمک، نهضت قانونی شکل وئرمک فیکرینه دوشه بیلمه‌میش، فیرقه ایله حوکومت ایشینی بیر بیرینه قاریشدرمیش، اوزو ایسه ایشین ایچریسینده ایتیب.

بیز باشلادیغیمیز ایش ایسه تامامیله آیری بیر روحدا و باشقا بیر شکیلده‌دیر. اولن بیزیم تکبیه‌میز فیرقه تشکیلاتینا دئییلدیر، خالفا و عموم میلته دایانیریق و اونو جلب ائتمک اوچون جیدی شوعارلار و عملی واسیطه‌لر ایله ایشیمیزه داوام ائدیریک. ثانین بیزیم روشن و آیدین هدفیمیز واردیر و دانشدیقلاریمیز و ایشلریمیز او هدفه یئتیشمک یولوندان کنارا چیخمیر.

اوچونجو، بیز جریاننا تابع اولماییب بلکه اونو ایداره ائتمک اوچون تدبیر گؤرمگه چالیشیریق.

دوردونجو، بیز هرگیز برنامه‌سیز، نقشه‌سیز دوشونولوب، اولچولوب بیچیلمه‌میش بیر ایش گورموروک و باشلادیغیمیز ایشلرین اولدن نتیجه‌سینی بیلیریک.

بئشینجی، بیزده وحدت فیکر، وحدت عقیده واردیر. ایشچیلریمیز و رهبرلریمیزه اینانیریق و اونلاری اینانیرماق اوچون هنج بیر فداکارلیقدان آياق گئری قویموروق.

بیزیم الیمیزده باشچیلاریمیزا حیدی ابطاعت اولدوغو حالدا آچیق و حیدی اینتیقاد کیمی بؤیوک وسییله و سیلاحیمیز وار.

بیر سؤزله بیزیم باشلادیغیمیز ایش یوزده یوز موققییتله انجام تاپاجاق، بؤیوک میلی کونقره میز میلتن موقدراتینی تعیین ائتمک کیمی بؤیوک وظیفهنی ایفتیخار ایله انجام و نرمله قادیر اولاجاقدیر.

میر جعفر پیشهوری

«آذربایجان»، شماره 57، آبان 27، نوایر 18

میلی مجلس اینتیخاباتینی هانسی شو عار ایله ایجرا ائتملی بیک؟

آذربایجان خالقین ایدار هسینی تمثیل ائدن بو بؤیوک میلت کونقره سی اوزونو موسیسلر مجلسی آدلاندریب، تنزلیکله خالقیمیزین داخلی موقدراتینی تامین ائتمک اوچون میلی مجلس اینتیخاباتینی دستورونو وئردی.

بو میلی مجلس آذربایجان خالقین سرنیویشتینی موعین ائتمک، اونا ترقی و سعادت یوللارینی آچماق اوچون اساسی بیر واسیطه دیر.

بیز آرزو اندیریک بو میلی وظیفهنی ایفا ائتمک اوچون بوتون میلت طبقه، صینف نظرده توتمایب سچکیلرده ایشتیراک ائتسین. بیز فیرقه میزین نامزدلرینی کچیرتمگی فقط ساده نیطق و یازی واسیطه سیله تبلیغ ائدهجک، آیری دسته و شخصلردن گنیش دایره ده سچگیلرده شیرکت ائتمه سینه ایمکان وئرجه بیک.

بونو اینکار ائتمک اولماز کی، آذربایجان کندلیسی دمورات فیرقه سینی اوز رهبر و ناجی سی حساب ائدیپ، اونون نردیگی نامزدلری اینتیخاب ائدهجک و اونون ویجدانی و ایمانی ایسته دیگی کیمی موقدراتینی فیرقه رهبرلرینه تاپشیرماقدان چکیمه یه جکدیر. بونولا بئله بیز بوتون فیرقه عوضولریندن، ایستر مرکزده ایستر شه ریستانلاردا، عوموم خالق ایشتیراک ائتمگه تبلیغ ائتمه لرینی طلب ائدیریک.

بو میلی بیر ایشدیر. بورادا ایگراه و مومانیعت بؤیوک بیر خیانت دیر. قوی هر کس ایسته ییر اوزونو نامزد گؤسترسین و هر کس آرتیق رای آلماقا موقوف اولورسا وکیل سچیلسین.

مخصوصن اعلانلاردا نامزدلرین آدلارینی یازیپ اینتیشار و نرمله، امنییتی خلدار ائتمه ییب، خالق وحشته سالمادان تشکیل تاپان بیغینجاقلار، میتینقلر و مجلسلر مطلقن آزاد اولمالی و هر کس ایسته دیگی شخصی نامزد ائدیپ اونا خالقا تانیتمالی دیر.

مجلس موسیسانیمیز، مجلس شورایی میلی نین اینتیخابات نظامنامه سینده اولان نواقیصی نظرده توتوب داخلی میلی مجلسیمیزین دموراتیک اساسلار اوستونده قورولماسینی تامین ائتمک قصدی ایله اینتیخابات حوزملرینین ساینی آرتیریب، بخشله ایمکان وئریشدیر کی، اوزلری مستقیم ایسته دیکلری اشخاصی اینتیخاب ائده بیلسینلر. شهرلرده ایسه تقریبین کندين دخالتی اولمادان اینتیخابات ایشی مستقیل صورتده آپاریلمالی دیر.

بو مجلس شورایی میلی اینتیخاباتی تغییر و ثریب، اونو داها دموکراتیک بیر اصول اوستونده قورماق اوچون قییمتلی بیر آزمایش دیر.

بوندان علاوه داخلی نیظامنامه میز، اینتیخابات گوننو آزادیب عوضینده صاندیقارین میقدارینی گنیش بیر دایرده آرتیر میشدیر.

بو واسیطه ایله تهدید، تطمیع و سایر خیلاف قانون حرکتلرین قباغی جیدی صورته آلیناجاقدیر.

هله نیظامنامه موجیبینجه تعیین اولونان بنش گون رای وئرمک مودتی ده هر دؤورهده بیر گون آزالیب نهایت بوتون دموکراتیک اولکلرده اولدوغو کیمی بوتون آذربایجاندا موعین بیر گونلرده خالق اوز رایینی وئرمگه موفق اولاجاقدیر.

بیرده بیزیم بؤیوک کونقره میز ان بؤیوک بیر ایشه اقدام ائدیب آنا و باجیلاریمیزین دا اینتیخاباتدا شیرکتینی جایز گورموشدور.

بو ایسه ریضاشاهین حوققبازلیق ایله خانیملاریمیزا بازیچه، عروسک و لهو و لعب واسیطه سی اوچون وئردیگی ظاهیری آزادلیغی رد ائدیب نسلیمیزی تربیت ائدن آنا و باجیلاریمیزین اینسان مقامینا یئنیشمه سینه و اولارین بؤیوک و موقدس سایدیغیمیز آنا آدینی داشیماغا لاییق اولماسینا ایمکان وئرن بؤیوک بیر واسیطه دیر.

البته نیظامنامه میز سابقه سیز اولدوغو اوچون نوقصانسیز دئییلدیر. بو نوقصانلار آزمایشدن سونرا رفع اولوب گنت- گنده دوزگون و خالقیمیزین احتیاجینا و اخلاقینا متناسب بیر حالا گله جکدیر.

بونلارین هامیسی ایله برابر خالقیمیز و بوتون دونیا بیللملی دیر کی، بیز هنجوجه ایله ایرانین تجزیه سی و یا آذربایجانین ایراندان آیریلماسینا بول وئرمک ایسته میریک. بیز مشروطه و ایران بایداغینا صادق قالب ایران تورپاغینین تامامیتینی حیفظ ائتمگه وار قوومیز ایله چالیشاجاییق.

خالق دوشمنلرینین، داخلی و خارجی ایرتیجای عونصورلرین فیتنه انگیز تبلیغاتینا باخماییب، بو گونه قدر چالیشیب اوز مرامیمیزی صلح و آرامیش بولو ایله تعقیب ائتمیشیک. بوندان سونرا دا بو سیاستی وار قوومیزله تعقیب ائده جاییک. اگر دؤلت مامورلارینین ایچریسینده میهنپرست و عاقیل آدمالار اولوب، امنیه تشکیلاتی نین کندلرده یاندیردیغی آتش و یاراتدیغی جهنمین قباغینی آلماق بولوندا جیدی قدم گؤتورولسه ایدی، حتا کندلرده ایش بو پیره چیخماز ایدی.

اگر بیر گون حقیقی بیر محکمه وجودا گلرسه اورایا تقدیم ائتمک اوچون بیزیم کندلرده وجودا گلن حادثه لرین حقیقی سببلرینی ثبوت ائتمک اوچون اینسانلاری حیرته سالاجاق قدر اسناد و مداریکیمیز واردیر.

هر حالدا فیرقه رهبرلری و عوموم آذربایجان خالق اوزنون میلی وظیفه سینی صداقتله ایجرا ائدیب مجلس میلی اینتیخاباتینی ویجدان و ایمان و صداقتله یئرینه یئتیرملی دیرلر.

مخصوصن فیرقه ایشچیلرینه تؤولیبه ائدیریک اینتیخابات ایشینده دوغرولوق و صداقت ایله رفتار ائتسینلر. تقلوب، حیله، تهدید و تطمیع اساسن خیانت بلکه جینایتدیر.

میلی مجلس بیزیم ناموسوموز، آنامیزدیر. اونا پیس گوز ایله باخیب تقلوب و نئیرنگ ایله اونون دامن لکه دار ائتمه یین. قوی سیزین ایسته دیگیز شخص اینتیخاب اولماسین، اونون ضرری یوخدور. آما چالیشین ایش دوزگون و صداقتله انجام تاپسین. خالقین ال قولونو باغلامایین! اینانین سیزین بولوز دوز و هدفینیز موقدس دیر. ایشی اورک و تمیز اللر ایله انجام وئرمک لازیمدیر.

قوی خالق سیزین صداقتینیزی گؤروب حقیقی میلت خادیمی اولدو غوزو یقین انتسین اینانین موفقییت دوغرو لوقدادیر.

اینتیخابات شو عار لاریمیزی اونوتمایین.

یاشاسین میلی موختاریتیمیز! یاشاسین میلی دیل و میلی فرهنگیمیز!

یاشاسین دموکراتیک ایرانین تامییت و ایستیقلائی!

بیز ایرانین مرز لرینین ایچریسینده بوتون دونیانین موترقی میلتلری کیمی اؤز ائومیزین آغاسی اولماق، اؤز میلی دموکراسی اوصولوموز ایله ایداره ائتمک ایستهییریک.

ایرانین سعادت و ایفتیخاراتینا همیشه اولدو غوموز کیمی بوندان سونرا دا اؤزوموزو شریک حساب اندهجهییک.

میر جعفر پیشهوری

«آذربایجان» شماره 63 آذر 5 نوایبر 26

تئهران بو مو عامیلهده قازانا بیلمز

کئچن شومارهمیزده شمشک کارگرلرینین عریضهسینی درج ائتدیک. بو عریضهده تئهران حؤکومتینین آذربایجانلیلار ایله ائتدیگی وحشیانه رفتاردان فجیيع بیر پرده تصویر ائدیلمیش عوموم ایران صنایعی و دمیر یوللارینی ووجودا کتیرن آذربایجان ایشچیلریندن بیر دسته هامان عریضه واسیطهسیله اؤز آنا یوردونا موراجیعت ائدیپ اؤز دوغما قارداشلاریندان کؤمک ایسته میشلردی.

کؤمور معدنلرینین قارائلیق و مسموم ائدیجی یئر آلتی دالانلاریندا قان تر تۆکن بو فعله لری آذربایجانلی اولماق و آذربایجان دیلینده دانیشماق اوچون تئهران دؤولتی نین مامورلاری دؤیوب، ازیب، اؤلدوروب، زیندانلارا دولدورماق ایله خالقیمیزدان اینتیقام چکمک ایسته ییر.

بونون نظیری تئهرانین خیابانلاریندا و قهوه خانلاریندا دانظری جلب ائتمکده دیر. پولیس و ارکان حرب طرفیندن تحریک و تجهیز ائدیلمیش چاقوکنش لر و باش کسنلر ایندی تئهرانین کوچهلرینده آذربایجانلی شیکارینا چیخیر، سیلاحسیز و زحمتکش هموطنلریمیزین قانینی آخیتماقدان ذوق آلیرلار.

اینکار ائتمک اولماز کی، آذربایجانلی اللی ایل فارسی دانیشسا یئنه ده میلی لهجهسینی دگیشه بیلمز. مثلن دوکتور ریضازاده شفق قیرخ ایل فارسلا ایله مو عاشیرت ائدیپ عالی مدرسه لرده فارسی ادبیاتی موعلیمی اولدو غو حالدا، آغزینی آچان کیمی آذربایجانلی اولدو غو آشکارا چیخار. بو جهتن هئچ بیر آذربایجانلی اؤز ملیت و دیلینی گیزلتمگه قادیر اولایلمز. تازا فلکه باش اگمک ایسته مه ییب، اؤز میلی غورورونا علاقه مند اولان آذربایجانلی هئچواخت دیل و ملیتینی اینکار ائتمز. اونا گؤره پیچاقچکنلر اوچون اونلاری تاپماق و اونلارین مردانا خاصیتلریندن نامردانا ایستیفاده ائتمک مو شگول دئییلدیر.

تئهراندان گلن موعمد آداملاردان بیری دئییردی کی، آرتیق اورادا آذربایجانلیلار اوچون یاشاماق غنیر مومکون بیر حالا گلمیشدیر. حتا کور میر جاواد ایله ریضازادهیه ده ائشیتدیگیمیزه گۆره فارس پیچاقچیلاری پاداش اولاراق دادلی کۆتک ووروب گۆزلرینین آلتینی قارالتمیشلار.

بیز میلتمیزه خیانت اندیب اونو سئیید ضییا کیمی آچاقلارا ساتانلاری اوزوموز تنبیه ائتمگی ترجیح وئریریک. اونلارین آذربایجانلی نامینا بییگانلر طرفیندن تحقیر اولماسی بیزیم خوشموزا گلن ایشلردن دئییلدیر.

آما کارگر دستهلری و بیطرف آذربایجانلیلار، مخصوصن میلی غورور و میلی حئیثیتی حیفظ ائتمک ایستهین شرافتلی و مرد هموطنلریمیزین حوقوقوندان مودافیعه ائتمکده موسامیحه ائلمک بیزیم عقیده میزجه خیانتدیر.

اگر تئهران بو خایانه حرکتی تنزلیکله آخیر قویمازسا، بیز ده هامان تدبیر ایله جواب وئریمگه مجبور اولاجایم.

اگر تئهراندا آذربایجان دموکرات فیرقسی نین طرفدارلیغی و یاخود آذربایجانلی لیک جورم ایسه، آذربایجاندا اونو جورم حساب ائدنلر جانی و خاین حساب اولونوب موجازات ائدیلهجکدیر. ایش بئله گندرسه بیزده خالقیمیزین اینده اولان واسیطهلردن ایستیفاده اندیب زیندانا زیندان ایله جواب وئریریک. تئهران ایسه بو موعمیلهدن منفعت آپارا بیلیمز.

میر جعفر پیشه‌وری

«آذربایجان» شماره 65 آذر 7 نوایر 28

ایستعمارچیلارین تهدیدی بیزی توتدو غوموز حاق یولدان قایتارا بیلیمز. یا اولوم، یا

آزادلیق، اوچونجو یول یوخدور

بیز هنج بیر قوم و هنج بیر میلت و هنج بیر جاماعاتا دشمن دئییلیک. اوزوموزه روا گوردیوموز یاشاماق و ترقی ائتمک وسیلهلرینی اوزگهلر اوچون ده روا گوروب بو گونهدهک کیمسه نین ترقی و تالیسینه موخالیفت ائتمه میشیک. حتا، تئهران قوامی حوکومتینین آزدلیغیمیز علنیه ایشلمکده اولدو غو خایانه تدبیرلری ده فارس میلتی نین حسابینا یازماق ایسته میریک. میلی آتارت و قبا ایستیداد اوصولونون مزه سینی آنلادیغیمیزا گۆره اسپر میلتلره اورگیمیز یانیب، اونلارین آتارت و ایستئمار بو یوندور غو آلتیندان خیلاس اولماقلارین صمیمی- قلبدن آرزو ائتدیگیمیز حالدا، زولفی- یاره توخونماق قورخوسوندان اونلارین آزدلیق حرکاتی حاقیندا نهایت درجه ائهتییات ایله دانیشماغا آدت ائتمیشیک.

عاصییا، آسترالیا و آفریقا قیتهلرینده ایستئمار هالیندا یاشایان بدبخت و بیچاره اینسانلارین فلاکتلی هالی بیزی موته سیر ائدیر. بیر اوووج قان ایچن موهافیزارلارین حیسوه تاملین قوربانی اولان بشر سیزیلتیسی بیزی آغلادیر. آما نه ائتمه لی کی، ملعون دیپلوماسی مولاحیظلر بیزی سوسدوروب روحوموزدان قویان اعتیراض سسلریمیزی دوداقلاریمیزدا قورودوب، فضایا چیخماغا ایمکان وئریمز.

بیزیم اسپر هیندوستان، بیچاره عرب دونیاسی، مظلوم یونان جامعاتی، واختی ایله بویوک مدنیه مالیک اولان یازیق میصیر اهالیسی باره سینده دنمه لی سوزلریمیز چوخدور. نه ائتمه لی کی، قونشولوق مولاحیظه سی ایله ویجدانیمیزین وئریدیگی عذابا موتمیل اولوب سسیمیزی چیخارمیریق. فارسلا رین گۆزل بیر مثلی وار دیر: (گر به بدهکار چیزی نگویی، بستانکار میشود1). بو تامامیله دوغردور. بیز

دونياني آثارت آلتيندا ساخلايان ايستينمار چيلارين قونشولو غونو مولاخيظه انديب ساكيت اولدو غوموزدان اونلار سو - ايستيفاده انديب، بيزيم ساده و طبعي حاقيميزي پايما ائتمك اوچون اينسانلاري تحقير ائدن و ادبلي آداملارا ياراشمايان واسيطه لره ال آتماقداير لار.

بيز هيندوستاني، عرب دونياسيني، ميصري، بيلاخره اؤز وطنيميزين اساس ثروتيني تشكيل ائدن جنوب نئفت معدنلريني آزاد ائتمك شو عاري ايله ايشه باشلاميشيق، ايستعمارچي و خالقلارين قانلاريني سوران موخافيطه كار دؤولتlerin داخيلي و خصوصي ايشلري ايله ده ايشيميز يوخورد. ساده بير صورتده اؤز ائوميزي ايسته ديگيميز كيمي ايداره ائتمك ايسته ييريك. بونا ايسه ايستعمار دونياسا تحمل ائتمك ايسته مير.

نه ائتمه لي، ميلتيميز قرينه لر بو يو تحمل ائنديگي آثارت و هرج مرجدن يورولموشدور. ايندي او دا ايسته بير بوتون ميلتير كيمي، اؤز سعادتيني تامين ائتمك ايمكانينا ماليك اولسون. بو آرزو هنج بير ميلتيرين دوشمنليگي اوزرينده اساسلانميشدير. بيز مين دفعه تكرار ائتميشيك كي، ايسته ديكلريميز مملكتيميزين سرحددي داخيلينده محدود اولموشدور. ايراندان هنج وجهله ايريلماق ايسته ميريك و مشروطه اوصولونا دا صميمي - قلدن صداقتيميز واردير. بونولا بئله ايستعمار هئيكلاري دونيانين او باشيندان بيزه قان توش حربي گؤزلريني برلديب دنير: بوخ، سيز ده ايرانين بوتون اهالي سي كيمي آثارت حاليندا قالماليسيز. بيزيم مستعمرلر يميزين حيفظ و حراستي بونو طلب ائدير. بيزيم سلطنت و قودرتيميز ميلتيرين گؤز ياشلاري اوزرينده اساسلانميشدير. بونو نظره آلمايان ميلت محو و نابود اولماغا محكومدور.

اما بيز اؤز نؤوبه ميزده ياشاماق ايسته ديگيميز اوچون ايستعمار چيلارين تهديدينه قولاق آسمايب، آزادليغيميزين تاميني اوچون موباريزه ني آخيرا قدر داوام ائنديرمگه آند اچميشيك.

«آذربايجان» قزنتي نؤمره 66، 25 نويابر 1945 جي ايل.

1-ترجومه سي: بورجلويا سؤز دنمه سن او، طلبكار اولار.

بولودلار چكيلير فضالار ايشيقلانير

خالقimizين قليبندن قالخان شو عارلار يميز دونيادا بومب كيمي گورولدادي. بوتون اولكله رين رادبولاري بيري - بيري ندين آديقلاري خبري جورجور تفسير و تعبير ايله اينتيشار و نريب بشريتير افكاريني وطنيميزه معطوف ائتمكله فضاني قارنليق و ايبهام بولودلاري ايله بير صورتده مستور ائندي كي، دونيانين بويوك دؤولتلي بئله هيجانا گليب رسمي يادداشلاري ايله يئكدوگرينه موراجيعت ائتمكله مسالهنه آيدينلاشديرماق مجبور يئنده قالديلار.

البته، بو ايشده نئهران ايرتجاعى مطبوعاتي و زور ايله ايش باشينا كئچن قوجاليب ايرتجاع هئيكلي، يعني صدر ولاشراف كابينه سي، اتي، قاني، ايليگي و سوموكلري بيگانه لرين مالي اولان سرلشكر ارفع و اونون اعوان - انصاري بويوك رول اويناديلار. فاشيزم و ايرتجاع روحو ايله تربيت ائديلميش آنقارا راديو سو و همچنين ايران ايرتجاعى نين اينانيليمش كؤمگي حساب ائديلن لوندون اينسپئكتورلاري ايسه اونلارين دييرمانلارينا سو توكمكله دنيا افكار عومومي سيني ايغفال ائتمك، خالقimiz ياراشمايان ايفتيرالار ايله توهنتلنديرمگه مووقت نايل اولان كيمي گوروندولر.

فیرقمیزین عزمی، ایراده، متانت و ایستقامتی سایهسیند، خالق فساداکی قارا بولدلارا اهمیت وئرمهیب، باشلادیغی بؤیوک ایشی تعقیب ائدیپ، سؤزدن ایشه کئچدی. نهایت، بؤیوک میلی کونقره میز ی تشکیل ائدیپ، اوندان میلی بیر مجلس موسیسان ووجودا کتیرمکله دونیانی واقع اولموش بیر عمل موقابیلینده قویدو.

بو بؤیوک ایشدن سونرا میلت بولدلاری داغیتماق، پوچ سؤزلر و مؤهوم ایفتیرالارا بؤیوک بیر تکان ایله سون قویماقدان اؤترو اؤز اعلامیهسینی رسمی صورتده بوتون دموکراتیک دؤلتلر، همچنین تئهرانین رسمی مقاماتینا گؤندریپ، بو واسیطه ایله اؤزونو عالمه تانیدیپ. اساس سؤزلرینی دئدی. اعلامیه میز خالق میزین قلبی کیمی صاف، ساده، راست و سلیس بیر دیل ایله یازیلدیغی اوچون ایستر داخلده، ایستر ایسه خاریجده درین بیر تاثیر بوراخی.

اونون معنالی سؤزلری واسیطهسی ایله دنیا بیلدی کی، بیزیم ایدیعالاریمیز طبیعی و طلباتیمیز قانونیدیر. بیز عاصی و شوریش طلب دئییلیک. ایران میلتی نین ده ایستقلال و تامامیتی ایله ایشیمیز یوخدور. ساده بیر صورتده اؤز ائومیزین ایدارهمینی اؤز الیمیزه آلماق ایستهمیز. بو جهندن بیر- ایکی موغریض و موفتین یالانچیلاردان باشقا بوتون دنیا رادیولارینین لحنی دیشدی. حتا بعضیلری بیزیم حاق سؤزلریمیزدن طرفدارلیق ائتمک اوچون ععادیلانه و مونصیفانه دلیلر بنله بیان ائدیپلر.

داخلده ایسه ایرتیجای مطبوعاتین زهرلی اینتیشاراتی گوندن- گونه ضعیف لشیپ، بی طرف و آزادیخاه روزنامه لر حقیقتین اوستونو آچماقلا اؤز میلی وظیفه لرینی انجام وئریر و بیزیم میلی ایشیمیزی خالقا تانیتماق ایستهمیزلر.

آزادلیق و دموکراتلیق اساسلارینا وفادار اولان جبهه یی آزادی روزنامه لری ایله شه ریوردن سونرا ایران اوفوقونده دان اولدوزو کیمی پارلاماغا باشلایان «ایران ما» روزنامه سی ایندی بیزدن جیدی صورتده حیمایت ائدیر، ریضا خانین آچاق نؤکری و موختاری نین کثیف خفیه سی اولان مسعودی لرین اوزلرینین ماسکاسینی بیرتیر و اولارین خالق میز ا نسیبت بسلهدیکلری خایانه فیکیرلرینی ایفشا ائدیرلر.

آرتیق بوتون ایران آزادیخاهلاری اوچون بیزیم توتدو غوموز یولون دوز اولدو غو باره سینده شوبهه قالمامیشدیر.

آزادیخاه مطبوعات جیدی بیر صورتده دؤلتی تنقید ائدیپ، چوخ دوغرو اولراق دئییر: «آذربایجان مسالهمی آذربایجاندا فقط حل اولاییلر. دؤلت بو داخللی و میلی مسالهمی خاریجه چیخارماقلا ایرانین ایستقلالیت و میلی حاکیمیتینی خلدار ائدیر.

مخصوصن فداکار تئهران یازیچیلاری خاریجی دؤلتلرین بو خصوصدا قوپاردیقلا ری گورولتویا اعتبارض ائدیپ اولناری بو ایشه قاریشمالارینی زاید، بلکه غئیر ععادیلانه گؤرورلر.

ریضا شاهدان قالان اوغورلوق پوللاری ایله تئهران وکیلی چیخان دوکتور عبدینین اراجیفی بؤیوک خیانتکارلیغینین قبا تظهورلریندن بیرسیدیر کی، 14- جو مجلسین چیرکین و کثیف سیماسینی آچیق بیر صورتده نیشان وئریر و بو خاین جمعیتین هارادان سو ایچدیگینی آچیب خالقا گؤستریر.

آزادیخاه مطبوعات ایسه دؤلتدن آذربایجان خالقینین قانونی و طبیعی حاقینی وئرمگی طلب ائدیر و اونو بیر میلت تانییب اؤز داخللی اوموراتینی ایداره ائتمگی طبیعی بیر حاق آدلاندیریر.

بوندان علاوه تئهراندان گلن مؤعمد اشخاصین ایظهاراتینا گؤر، ایندی بوتون ایران خالقی اؤز نیجات و سعادتینی بیزیم میلی حرکاتیمیزدا گؤرور و اورک. دؤیونتوسو ایله بیزیم مووفقیتمیزی آرزو ائدیر.

حتا جنوب شهرلردن گليب اليميزه چاتان مکتوبلاردا بئله، خالقيميزا، فيرقهميزه و ايشيميزه بؤيوك اوميد حيس لري نظره چارپير.

بونلارين هاميسي گؤسترير كي، آرتيق توفان كنجميش و فضالار قارا بولودلاردان تميزلنمگه باشلاميشدير، بوندان سونرا ايرتيجاعي قوولر نه قدر جان آتيب چاليشسالار، اؤز ضررلرينه تامام اولاجاقدير. آرتيق دونيا بيزي تانيميش و حاق سؤزوموز قولاقلارا يول تاپميشدير.

پ.

«آذربايجان» قزنتي، نومره 72، 6دئكابري 1945 جي ايل.

قارداش قاني توكولمهسين

فيرقهميزين و هنيات ميلي نين جيدي ايقداماتي سايه سينده بو گونه قدر شهرين امنيتي حيفظ اولونوب، مؤوقعدن ايسنيفاده انتمك ايستهين اشخاصين ناروا حركتلرينه ايمكان وئريلمه ميشدير. بونو اؤزونون منافعي نه موخاليف گورن دؤولت مأمورلاري آخير و اختلاردا جورجور خاينانه تشبوتلره ال آتير و شهر يميزين آساييشيني پوزماق ايسته ييرلر.

مثلن، بونلار اؤزلري ده بيلير كي، آذربايجاندا ژاندارملار نيسبت شديد حيس تنفور ووجودا گل ميشدير. بونا باخماياراق، كندلرده سيلاخلاريني فداييلره تسليم انديب شهره گلن ژاندارملاري دوباره سيلاخلانديريپ شهرين خيابانلارينا دولدورور و يا اونلارا غئيريرسمي لياس گئي نديريپ كوچلرده خالقي تهديد انتمك كي مي آچاق و ياراماز وظيفلره موعين انديرلر. هامي بيلير كي، سرباز لار يميز و خيردا افسرلر يميزين توجوهي خالقا اولدوغو اوچون درخشاني ايله وهرام اونلاري سربازخانالاردا حبس انديب اسير حاليندا ساخلايير. بونونلا بئله بعضي شرور و بيچاقچيلار افسر و سرباز لياسي گئيديريپ كوچلره گونديرير. اونلارين واسيطه سي ايله خالقين احساساتيني تحريك انتمك ايسته ييرلر.

بيز باشا دوشموروك ايندي دئژبان تبريز شهرينده نهيه لازيمدير؟ مادام كي، سرباز لارا سربازخانانان كنارا چيخماغا يول وئريلمير، دئژبان كي مي جلب انده جكدير و اونون خيابانلاردا گزمه سيندن خالقي تهديد انتمكدن باشقا معناسي ندير؟

بيز چوخ گوزل بيليريك كي، تئهران ايرتيجاعي خالقيميزين وئريديكي بؤيوك تكان واسيطه سي ايله موتزلزل اولوب، قورخودان تئهراني ترك انتمگه چاليشديغي حالدا، آذربايجان خالقيني بير-بيرينين جانينا سالماق و دونيايا اؤزونو حاق بئجانيب گؤسترمك ايسته يير. بيزه معلومدور كي، درخشاني ايله وهرام آذربايجان خالقينين اينتيقام پنجه سيندن قاچماق اوچون باهانا آختارير و بو باهاناني سرباز ايله خالق آراسيندا چارپيشمادان عيبارت بيلير. بو نؤقطه يي نظر ايله دير كي، فيرقهميز بو گونه قدر اونلارين اوينا ديقلاري اويونلارا اهميت وئرمه ييب گوردوكلري جسورانه و نامردانه تدبيرلري جاوابسيز قويموشدور.

ايندي ايسه وضعيت تاماميله دييشميشدير. فدايي دستلري شهرين داروازالارينا سير ايت انتمكده دير. آرتيق شهرين اؤزو درخشاني و اونون آنلاماز همكاري اولان وهرامين احمقانه حركتلريندن جانا دويموشدور. بئله بير حالدا، بيز آذربايجانلي سرباز و افسرلري سربازخانالاردا اسير كي مي ساخلاييب، اونلاري ميلت علنيه ينه سيلاح گؤتورمگه وادار انتمگين خطريني خالقا بيلديرمگه بيلمه ريك.

سربازلار و افسرلریمیز، اونلارین قوهوم و اقربالاری بیللاخره بو طلیسمی سیندیریب درخشانی لرین خیانتلرینه خاتیمه وئرمهلی، سربازلاریمیز بیر دفعه سیلاحلارینی تۆکوب خالقا مولحق اولمالیدیرلار.

آتالاری، آنالاری، قارداش و باجیلاری دموکرات فیرقهسی نین آزادلیق بایراخی آلتیندا موباریزه ائدن سربازی اوزون مودت قوش کیمی قفسده ساخلاماق اولماز. میلّت و وطن یولوندا شرف و ایفتیخار قازانماق اوچون نیظامی پالئار گئین افسرلری احمقانه بیر صورتده قارداش قانی تۆکمگه و ادار ائتمک قاباقدان گئتمز.

گئدین بالالارینیزی، قارداشلارینیزی، قوهوم و اقربا، دوست و آشنالارینیزی سربازخانالاردان ایستهمین. قوی سربازلارین اؤزلری بو شرافتمندانه قومی گؤتورسونلر.

بؤیوک فرانسا اینقیلابی، بؤیوک روسیا اینقیلابی، بیللاخره دونیادا وجودا گلن میلی اینقیلابلاردا سربازلارین گؤتوردوکلری قهرمانه قدملری اونلارا قانیدیرین. سرباز همیشه میلّت ایله اولموشدور. افسرین ایفتیخاری میلّت ایله البیر اولماق دیر. او، فقط سرحدلرده دوشمن ایله ووروشا بیلر. داخیلده میلّتین پوشتیبانی گرک اولسون. بیز بیلیریک، سربازلار و افسرلریمیزی غفلتده ساخلاماق اوچون، اونلارا روزنامه اوخوماق و مملکتین حالیندان خبر توتماق ایمکانی وئرمیرلر. لاکین میلّتین گوج و قودرتی قالا و دیوار آنلاماز. هر واسیطه و هر یول ایله اولور - اولسون اونون فیکری یئرینه یئتیشر و ایستهدیگی نتیجهنی حاصل ائدر.

سبز گندیب سرباز و افسرلریمیزی باشا سالین، اونلارین میلی وظیفه لرینی شرح وئرین. آزادیخاهلار آراسیندا اونلارین یئرلرینین بوش قالدیغینی گؤسترین.

قوی قارداش قانی تۆکمکله اؤزلرینه شان و شرف قازانماق ایستهمین خاینلرین عالی بوشا چیخیب بورونلاری ازلیسین.

آذربایجانین سرباز و افسرلری بیزیم قارداشلاریمیزدیر. بیز اونلاردان قارداشلیق گؤزله ییریک. گرک چالیشیب، آزادلیق دوشمنلرینین اللرینده آلت اولماسینلار.

حتا ایسفاهان، شیراز و تهران سربازلاری دا آذربایجان خالقینین اوزونه آتش آچماق ایستهمیرلر. اونلار دا بیزیم بؤیوک ایشیمیزدن اؤزلرینه نیجات و آزادلیق گؤزله ییرلر.

سربازخانلار چوخ تنز بیر صورتده حبس خانای و زیندان حالیندان چیخمالی، سربازا خالق حرکاتیندا شیرکت ائتمک ایمکانی وئریمه لیدیر. سرباز و شرافتلی افسرلرین روحو بیزیمله دیر.

بیز اونلاری اؤز سیرالاریمیزدا گؤرمک ایستهمیریک. یاشاسین آذربایجانین غیور و آزادیخاه سربازلاری! جاوان و فداکار افسرلریمیز! آذربایجان سیزدن امید گؤزله ییر، دموکرات قارداشلاریمیز سیزی کؤمگه چاغیریر!

پ.

«آذربایجان» قزنتی نؤمره 73، 7 دئکابری 1945 جی ایل.

مجلس میلی تشکیلی مونساییتیلہ

اینٹیخابات موققتیلہ باشا چاتیب مجلس میلی نو مایندلری بیر - بیرنین آردینجا مرکزده توپلانماقتادیرلار. بو بویوک ایش فیرقهمیز اوچون بویوک بیر آزمایش ایدی. فیرقه اینٹیخابات تبلیغاتینی چوخ بویوک موققتیلہ آخیرا آپاردی. اصلن اینٹیخاباتین اوزو خالقی جلب ائتمک، جاماعاتا فیرقه و میلی هیئاتین مقصد و مرامینی آندیرماق اوچون گنیش تبلیغات واسیطهسی اولدو.

دوغرودور، میلیتمیز چوخ اوزون مودتن بری اوز میلیتینی حیس ائدیپ، آشکار و غیری آشکار، عمدی و غیر عمدی اولماق اوزره، زامان و مکانا گوره اوزونون آزادلیق و موختاریتی یولوندا مباریزه آپارمیشدیر. لاکین بونلارین هامیسی بو اوچ آی مودتینده آپاریلان مباریزه قلعن موساوی توتولا بیلمز. ایندی آذربایجانلی سریع بیر صورتده آپاریلان سچکیلر و اونلاردان بحث ائیلن مسالهلر واسیطهسی ایله حقیقی بیر خالق و تام معناسی ایله مدنی و حساس بیر میلت مقامینا یئتیشمیشدیر.

مین ایللرله تاریخه مالیک اولان ایران دؤولتینین آرخاسیندا بو گون اون مین نفر تاپماق اولماز. جاوان دؤولتیمیز ایسه باشینی اوجالیدیپ، ایفتیخار ایله دئییه بیلر کی، بو گون اونون آرخاسیندا میلیونلار ایله کیشی و خانیملار قان تۆکوب، اولوب، اولدورمگه ایفتیخار ایله حاضریدیرلار.

بو ایش میلیتین قلیبندن چیخمیشسا دا، فیرقهمیزین اونو تشکیل ائتمکده بویوک خیدمتی اولموشدور.

خالقیمیز حاقشوناس و صاف اورکلی بیر خالق اولدوغو اوچون عملن اوزونون مردلیگینی گؤسترملکه فیرقهنین شوعلارینین ایستقبال ائتمک، اونون گؤستریدیگی نامیزدلره رای وئرمک و اونون ایستهدیگی تدبیرلری جان و دیل ایله ایجرا ائلمک یولوندا بویوک قدملر گؤتوردو.

بوتون آذربایجاندا فیرقهنین گؤستریدیگی کاندیدلرین اینتیخاب اولونماسی خالقین فیرقهنه اولان اعتیما دینی و اینامینی ثبوت ائتمکده دیر. آرتیق، خالق شخصیتلر دئییل، فیرقهنه اینانیر و اونون آدینا و به ایصطیلاح اونون مارکاسینا رای وئریر. بو ایسه، یننی و جاوان بیر فیرقه اوچون بویوک موققتیدیر.

چوخ یئرده کندیلر چوخ ساده بیر صورتده «بیز دموکرات فیرقهنی گؤسترن کاندیدلردن باشقاسینا رای وئره بیلمیریک. فیرقه کاندیدلری ایمتاحاندان چیخمیش آداملار اولماقلا برابر، فیرقه قارشیسیندا مسؤل اولدوقلاری اوچون، بیزه خیانت ائده بیلمز لر» دئییب اوز رایلرینی ساندیقلارا تۆکومولر. کندیلرین منطیقی تامامیله دوغرو و دوشونولموش بیر منطقدیر. میلیتینه رهبرلیک ائتمک ایدیعاسیندا اولان بیر فیرقه بئله ده اولمالیدیر.

تک کندلی دئییلدیر، شهرده و بی طرف جاماعات، مخصوصن کسبه و توجار دا ساده بیر صورتده کندیلرین منطیقی اوزره رفتار ائدیپ، فیرقهنین گؤستریدیگی کاندیدلره رای وئرمیشلر.

بو واختا قدر ایراندا بو گورولمه میس بیر ایش اولدوغو اوچون، بیز میلیتین گلجهگی اوچون بونو فال نیک حساب ائدیریک. میلت نه قدر منظم حرکت ائدرسه، نه قدر اوزونون فیرقهنه سینه و باشچیلارینا آرتیق اینانا بیلرسه، یوز او قدر تئز بیر صورتده اوز آرزولارینا یئتیشمگه موقف اولار.

مجلس میلی میز تزه بیر موسیسه اولدوغو اوچون اونا جوربجور نوقصانلار اولما بیلر. بونو بیز هرگیز اونودا بیلمیریک. لاکین بو مجلس عموم خالقا دایانیب تزه بیر دؤولت یار اتماق و میلی موختاریتیمیزین بیناسینی قویماق کیمی آغیر و موهم وظیفه داشیدیغینا گوره،

اولدوقجا جالیبتوجوه، اولدوقجا بؤیوک بیر مجلسدیر. اورادا دانیشیلان سوزلر و چیخاریلان قرارلارین خالقانیئیریلیمهسینه آرتیق درجهده اهمیت وئرمک لازیم گلیر. گرک روشنفیکیر و ضیالی جاوانلاریمیز، مخصوصن یازی و مطبوعات ایله مشغول اولانلار بو یولدا بؤیوک فداکارلیق گؤسترسیلر.

بیز گرک اوزوموزو میلیمیزه و بوتون دونیا میلنلرینه تانییب، اولکهمیزی ایداره انتمگه لاییق اولدوغوموزو ایثبات اندک.

بونو دا مجلس میلی میزدن گوزله بیریک.

پ. «آذربایجان» قزنتی نؤمره 74، 9 دنکابر 1945 جی ایل.

مجلس میلیمیزدن نه گوزله نیلیر

آذین 21 ده مجلس میلیمیزین ایفتیناحی گوزله نیلیر. اولایلسین کی، یوللارین باغلی اولدوغونا گوره اردبیل، خالخال و آستارا نومایندهلری گلپب چیخا بیلیمه سیلر. بونولا بنله اکثریت و اختیندا حاضر اولایبله جکدیر.

مجلسین قاباغیند چوخلو اساسلی مسالهلر دورور کی اولارین هامیسیندان اصلن، اونون اساسی و داخلی نیظامنامه سینی ووجودا گنیرمک ایشلرینی دوزگون یولا قویماقدیر.

بو ایش بیزده سابقه سیز اولدوغو اوچون نوقصان اولایبلر. ولی ایشین بیناسینی قوردوقدان سونرا نوقصانلاری رفع ائتمک موشگول دنیبلدیر.

مجلسین قورولوشوندان سونرا میلی موختار بیتمیزی عملی ائتمک یعنی دؤولت ووجودا گنیرمک مساله سی دورور. مجلس گرک بو مساله نی چوخ جیدی و دقیق بیر صورتده حل ائتسین. قطعن میلی حؤکومتیمیز دؤولت هئیاتی یعنی وزیرلر کابینه سی شکلینده اولمالی. مجلس میلیمیز اوزونون ان فعال، ان معلوماتلی، ان فداکار عوضولریندن اونو تشکیل ائتملی دیر.

دؤولتین برنامه سینه، پروقرامینا آرتیق دیقت ائتمک لازیمدیر. بو برنامه خالقیمیزین احتیاجلاری، آرزولاری و تکامل و ترقی پایا و اساسلاری اوزرینده تنظیم اندیلمی دیر. میلی شو عارلاریمیز، فیرقه میزین مرامنامه سی، دؤولتیمیزین پروقرامی نین اساسینی تشکیل ائتملی، خالقا وئرین و عدملری انجام وئرمک برنامه واسیطه سیله دؤولته تاپشیریلمالیدیر.

هامی بیلیر کی، میلی بیر حؤکومت، میلی موسلح بیر قوه یه مالیک اولماسا اوز آرزو و آمالینی اجرا ائده بیلمز و دایمن خطرده و تهدید آلتیندا قالار. اونا گوره مجلسیمیز میلی موسلح خالق قوشونی ووجودا گنیرمک اوچون دؤولته جیدی تاپشیریق وئرملی، خالق قوتی نین تشکیلینی قانون واسیطه سیله تامین ائتملی دیر.

بو مسالهلر ظاهرده نظره کیچیک گلیرسه، حقیقت امرده چوخ بؤیوک و چوخ موهوم مسالهلر دیر. ملتیمیزین موقدراتی و وطنیمیزین گلجه کی بو مسالهلرین دوزگون صورتده حل اندیلیمه سینه باغلیدیر.

میر جعفر پیشه وری

«آذربایجان» شوماره 76 آذر 20 دنکابر 11

دالان آتيلان داش توپوغا دگر

میلیمیز قیيام انديب اوز حاق و ایختیارینی آدی. آرتیق آذربایجان میلی دؤولتی بیر حقیقتدیر. اونون دموکراتیک اساسی اوزره قورولموش حؤکومت تشکیلاتی و مجلسی، اوزونون لیاقت و ایستعدادینی دونیایا بیلدیردی. بونو داها کئری قایتارماق اولماز.

هله دؤولت و میلی مجلسه مالیک اولماقدان اول بئله آذربایجان تئهرانین چوروموش موستیبد حؤکومتینه و اونون باشی گورا تیتیرمکده اولان کابینه رییسلرینه باش ایمزدی. ایندی ایسه اوندان بو توقوع ائتمک سفاهندیر.

دؤولتیمیز یاشایاجاق، میلی سعادت و خوشبختلیگه چبخارماق یولوندا هنج بیر فداکارلیقدان آیاق کئری چکمیهجکدیر.

تئهران هنوز بو حقیقتی آنلاماق ایستهمیر. او، هله ده خیال اندیر کی، رجزخانلیق، فوحش و ناسزا دئمکله بیزی دونیانین گوزوندن سالیب، بوینوموزا سوار اول بیلهجکدیر.

بیز روزنامهیزین بیرینجی نؤمرهسینده آچیق و آیدین صورتده یازمیشدیک کی، اگر تئهران ایکی یول آیریچیندا ایرتیجاا طرف گئدرسه، بیز اوز توتدوغوموز آزادلیق یولونا اونسوز داوام ائتمهلیبیک. ایندی آرتیق تئهران او یولو اینتیخاب ائتمیشدیر. بیز ده اونا یالوارمادان، اونون احمقانه سوزلرینه اعتینا ائتمهدن، توتدوغوموز یول ایله ایرهلی گئتمکدهبیک.

بیز اول ایشه باشلاقدیدا چوخ ساده بیر صورتده آزادلیغیمیزی تامین ائتمک ایستهییب، ایالت و ویلایت انجوملری شو عارینی مؤیدانا آتدیق. تئهران و اونون باشچیسی دندی: بیر تنلقراف اولماسین مین تنلقراف اولسون، بیز بو حاقی وئره بیلیمیک.

بو مسخره آمیز جاواب خالقیمیزی بیر قدم داها ایرهلی گئدیب عملن اوز حاقینی آماغا، یعنی مجلس میلی و میلی دؤولت یار ائتمه وادار ائدی.

صولح و سازیش طرفدار ی اولدوغوموز اوجون بیر داها مجلس موسیسانیمیزین وئردیگی اعلامیه و دئکلاراسیونو تئهرانا گؤندریب خاقیمیزی ایستهدیک. جاوابیندا بیزی قورد دیشلری، یعنی سیلاح و تانق ایله تهديد ائتدیلر و میلیمیزین قانینی تۆکمگه امر وئردیلر. میل اوز حاقیدان صرف نظر ائده بیلمزدی. نهایت سیلاحا سیلاح ایله جاواب وئریب، فدا یی دستهلرینه ایشه باشلاماق فرمانی وئردی. نتیجه ده پوج و اساس سیز اولان ایستیبداد قالالاری بیخیلیب، یالانچی پهلو انلارین بیر قیسمی سیلاحلارینی آتیب قاچدی، دیگر قیسمی ایسه خالقیمیزین قاباغیندا دیز چؤکوب تسلیم اولدو.

ایندی تئهرانین عالی هر بیر یئردن اوز ولوب، خالقیمیزی پولسوزلوق ایله تسلیم ائتمگه چالیشیر. بو گولونج و اوشاق حرکتیدیر.

اوز حاقینی آماغا قیيام ائدن بیر میل ت بو موشکولاتا دا قطع اوستون گلر بیلر. اگر تئهران بیزیم تاجیرلریمیزین پولونو یئتمک ایسترسه، دؤولت تعهؤد ائدیگی مالییات حیصه سینی ساخلایب، اونلارین طلبلرینی اؤدهیهجکدیر.

کنچن گنجلردن بیر یسینده لوندون رادیوسو اویدورما بیر خبرده دئمیشدیر کی، آذربایجان میلی حؤکومتی اوزو پول چاپ و نشر ائتمک ایستهبیر. بو واختادک دؤولتیمیز بو فیکیرده اولمامیشدیر. اگر لازم گلیرسه اونا دا تشبوت ائدیلر بیلر. هر حالدا بیز خالقان فداکارلیق ایستهبیریک و خالق دا او فداکارلیغی گؤسترمگه حاضریدیر.

تاجيرلر يميز تئهرانين احمقانه تشبوتلرينه ايستيقامت و متانت ايله جاواب وئرمهلي و اوزلرينين اعتيبار و حئيثيتلريني گوزلهمك اوچون بيربيرينه موساعيدت گؤسترمهليدير. دؤولتين جيدي تدبيرلري حياتا كئچمهك بازارين وضعيتيني اولدوغو كيمي ساخلاماليدير لار.

تئهران، ائشيتديگيميزه گؤره، ايالت و ويلايت انجوملر يمين اينتيخاباتيني باشلاماغا تشبوت ائدير. بو چوخ گئجدير، آرتيق انجومن بيزي تامين انده بيلمز. بو دالدا انيلاق داش كيميدير كي، فقط توپوغا دگر و هئچ بير تاثير باغيشلاماز.

سرتيپ درخشاني و اونون كؤمكچيلريني موحاكيمة انتمك داها گولونج بير تدبيردير. سرتيپ اوز منيل و ايرادهسي ايله تسليم اولمادي. او، موحاصيره حاليندا ايدي. اونون سرباز و افسرلري خالقا آتش آچماق ايسته ميردي. او، چوخ گوزل بيليردي كي، موقاويمت قان توكمك و شهرين برباد اولماسيندان باشقا بير نتيجه وئره بيلمز. او آنلاميشدي كي، سيلاحا ساريلميش كندلي اونو مغلوب اندهجكدير. بو مغلوبيت اونون سربازليق آبريسيني و حئيثيتيني لكهدار انده بيلر.

تئهران اونو توقيف انتمكله بير داها ايثبات ائندي كي، قان توكمك و خالقيميزي فلاكتة سؤوق انتمك يولوندا هر جور جينايتة حاضير ايميش.

سرتيپ درخشانينين توقيفي ايثبات ائندي كي، فيرقهميزين گؤسترديگي يول دوز ايميش. خالقيميز اگر اوز ميلي دؤولتيني وجودا گتيريب ميلي قوشون يارادا بيلمزه تئهران ايرتجاعى اونون حاق و ايختيياريني هر آن اليندن آلا بيلر.

بيز ايرانين ايستيقلال و تاماميتينه دفعه لرله اعتراف انتميشيك. تئهران ايسه بو ايستيقلاليتي پوزماق يولوندا هر گون تزه فيريلداق چيخارير. ايش بنله گنديرسه، بيز تاماميله آبريليب مستقيل بير دؤولت تشكيل انتمگه مجبور اولاجاييق. آيري چاره يوخدور.

او، ريزا خانين نورچنشمي سرهنگ زنگنه كيمي جالدارين ايله آذربايجان خالقينين قانيني توكور، ائويني غارت ائتديرير، شهرلريني خارابازارا دؤنديرير. ابتهاج واسيطه سيله آذربايجان بازاريني پولسوز قويوب، خالقي آياقدان دوشوب ورشيكست اولماغا وادار ائدير.

ايش بنله گندرسه بيزيم آيري چاره ميز قالماياق. ناچار گرک دئيک: «سيزينكي سيزده، بيزيمكي بيزده» ياخاميزدان ال چكيب، قويون بيلديگيميز كيمي اوز ائويميزي ايداره ائدك.

پ.

«آذربايجان» قزنتي نؤمره 84، 23 دئكابري 1945 جي ايل.

بيز و تئهران

يکشنبه گونو ناگاهاني اولاراق هولاسو(1) طرفيندن دؤولت قوه سي فدايي دستلر يميزين سنگرلرينه خومپارا آتشي ايله تعرضه باشلادي. هميشه اولدوغو كيمي فداييلر يميز اوزلرينين قهرمانانه ايستيقامتني ايله بو تعرضو سينديريب اوز سنگرلريني الهه ساخلاماقلا دوشمني دالي چكيلمگه مجبور ائتديلر. بو غئير-موترقيه حاديه نين آدي مؤوقلرده البته بؤيوك تاثيري اولاي بيلمزدي. لاکين ايندي كي، تئهران حؤكومتني ايله آذربايجان ميلي حؤكومتني آراسيندا دانيشيق گئدير، بو حرکتن بيزيم عقيدهميزه گؤره بؤيوك و درين معناسي واردير. بيزيم نوماينده لرميز تئهراندا اولدوقلاري واخت، همين مؤوقعه همين مرموز دستلرين سنگرلريميزه تعرضه ائديب تلفات و اسپر

وئردیکن سونرا گئری چکیلمگه مجبور اولدوقلارینی دؤولت رییسینه بیلدیرمیشلردی. سونرا دا دؤولت طرفیندن تحقیق اوچون گؤندریلن کومیسویون نومایندهلریمیز دئدیگینی تایید ائتمیش، تعروضون دؤولت قوهسی طرفیندن باشلانیدیغینی تنظیم ائدیگی صورت جلسده و الده اولان قطعی مداریک واسیطهسی ایله تصدیق ائتمیشدی. دؤولت ایسه موقصیرلری و خالقی بیر-بیرینین جانینا سالیب قارداش قانی تۆکمگه وادار ائدلری موجازات ائتمک و خاینلرین اللرینی کسمک عوضینده، کاغیز بازلیغا تشبوت ائدیپ مسالهنی سمبل ائتمک ایستهنلره مسخره و شوْ عملرینی بیر داها تکرار ائتمک ایمکانی وئرمیشدیر.

بیز بو ایشده مستقیمن آغایی قوام-السلطنه نین دخالتی اولدوغونو ایرملی سوره بیلیمیریک. شاید حقیقتن ده دؤولتین بو ایشلردن ایطیلاعی یوخدور. لاکین خاینلرین موجازات اولونماسی بو کیمی باریک و اینجه بیر موقعه یئنی ماجرا لارا ایمکان وئرمیشدیر.

بیز ایستهمیریک قبول ائدک کی، آغایی قوامین بو ایشلردن ایطیلاعی یوخدور. ایستهمیریک ایناناق کی، بعضی ماجراجو و مورتحع عنصورلر شاید ایران خالقینین دوشمنلرینین تحریکی ایله بو کیمی او یونلارا تشبوت ائتمکده دیرلر. شاید بعضیلرینین ایدیعاسی دوغرو اولای کی، دئییرلر: غیر مسؤل مقامات بو کیمی تشبوتلر واسیطهسی ایله آذربایجان نهضتینین قباغینی آلمایا چالیشیر. شاید ایش بوندان داها دریندیر. بلکه دونیانی یئنی قان دریاسینا دؤندرک ایستهمین ایمئریالیست دؤولتلرین بارماغی ایله اوینایانلارین نقشهسیدیر کی، هولاسودا، ساقیزدا-سردشتده اولان قارانیق و مرموز حرکت رهبرلیک ائدیرلر. شاید بو ایشده، تئهراندا و آذربایجاندا گنج-گوندوز فعالیتده اولان خارجی جاسوسلار طرفیندن موعین نقشه اوزره حرکت ائدیلیر.

بو شایدلرین هامیسی ایله بئله، بیز دؤولتین مسؤولیتسزلیگینی ده تصدیق ائده بیلیمیریک. دؤولت اگر بیرینجی حمله ده خاینلری، اؤزباشینالیق و سرکنشلیک ائدلری شدید بیر صورتده موجازات ائتمیش اولسایدی، ایکینجی دفعه بو ایتفاق دوشمزدی و بو بدناملیق دا مئیدانا چیخمازدی.

بیز بیلیمیریک کی، تئهران ایرتیجایی قوهلری راحت اوتورا بیلیمیرلر. بیز بیلیمیریک کی، خالقین مال، جان و ناموسونا تجاوز ائدیپ اؤزلرینه شخصی ثروت و سامان دوزلدن یالانچی پهوانلار بولانیق سودان بالیق توماغا چالیشاجاق، آذربایجان، لورستان و ایرانین سایر ایالتلری کیمی اؤزلرینه تاخت- تاز مئیدانی دوزلمک اوچون هر بیر جینایتیه حاضر اولای بیلرلر. بیز ایندی ایران مطبوعاتی نامینه تظهور ائدن ماشالا خان و ریضا جوزانی نؤکرلرینین و سایر پهلوئی مدداحلارینین مزبوهانه تشبوتلریندن خبرسز دئییلیک. بیز موختاری نظمیهسی جاسوسلارینین و سئید ضییا باندینین باشیندا دوران خاینلرین تئهران مطبوعاتی مئیدانیندا آت اویناتمالارینی دا بیلیمیریک. بیز پول، گوج و نامشروع نوفوذ واسیطهسی ایله وکیل اولماقدان اؤترو جیگرلرینه خال دوشنلری ده تانی بیریق. بیز تئهرانین عالی هوتل و مهمانخانالارینی دولدوران نفقت کومپانیلری نومایندهلرینین سئل کیمی مصرف ائدیکلری پول و آروپا و آمئریکانین بورس دللالارینا مخصوص شیوه ایله چؤیردیکلری فیریلداقلارین دا بو کیمی حادثهلرده تاثیرینی حیس ائتمکدن عاجیز دئییلیک.

آغایی قوام-السلطنه اگر واقیعن آذربایجان خالقی ایله صمیمانه همکارلیق ائتمک فیکرینده ایسه جیدی قدلر گؤتورمیلی، تئهران موحیطینی کثیف عنصورلر و چاغیریلمامیش قوناقلار و ماجراجو افسرلردن تمیزله مئلدیر.

ایگیرمی ایلیک آثارت دؤورهسی نین قهرمانلاری گرک میلی محکمطره وئریلیب موجازات ائدلسین. اوغرو افسرلر، خاین و اوغرو دؤولت مأمورلاری گرک میلته حساب وئرسینلر، اؤزلرینین اله کئچیردیکلری سرشار ثروتین منشا و منبعینی گؤستر سینلر.

ایشی سهل توتماق، کومیسویونبالیق ایله اویناماق زامانی کئچمیشدیر. بیز ایشه اینانیریق. سؤز آرتیق هر کسی یوروب از میشدیر. حقیقت بیلنلر نظرینده بیر میلیون ایدیعدان، کیچیک بیر قدم داها قییمتلدیر.

آما داخيلي وضعيتيميزه گلدیکده مورتجملرین چابالاییب علنییمیزه ائتدیکلری ایقدمات بیزیم اوچون داها فایدالی اولور. هولاسو حادثهسی خالقیمیزین گؤزونو آچیب اونلاری اؤز فیرقلمی اطرافیندا توپلانماغا هر بیر تبلیغاتدان داها آرتیق تاثیر ائتمیشدیر.

دونن تیریز رادیوسو بو خبری اینتیشار وئردیگی آندا بوتون خالق هیجانا گلیب سیلاح طلب ائدیردی. بوتون فیرقه افرادی، دؤلت ایشچیلری مونظم سرباز دستلمی کیمی اؤز پوستلارینی ایشغال ائدیب فیرقه و دؤولتیمیزین فرمانینا مونظیر ایدیله. اون دقیقه ده بوتون شهریمیزده نیظامی وضعیت ووجودا گلیب، دؤلت، فدایی، قوشون دستگاهی مونظم بیر ماشین کیمی موغین هدفه دوغرو حرکتیه باشلامیشدی. بو، بؤیوک بیر ایمتاحان ایدی. بو ایمتاحانلاردان خالقیمیز باشی اوچا چیخدی. اویاق و گؤزو آچیق خالق همیشه بئلهدیر، او هر بیر حادثهمن موثبت نتیجه ائده ائده بیلر. بیز دوشمنلریمیزین تعرضوندن بئله موثبت بیر نتیجه ائده ائدیب، صفاریمیزی مؤحکملندیردیک. تئهران حؤکومتی ایسه اقلن اؤز وضعیتی، اؤزونون قوشون تشکیلاتینی، اؤزونون مسؤولیتی مأمورلارینین حرکتینی کونترول ائده بیلسه بؤیوک ایش گؤرموشدور. بیز حقیقتن آغایی قوام-السلطنه کابینهسینین افرادینی نظره آلدیقا معروف روس افسانه نویسی کریلوون بالیق، اؤردک و خرچنگ حکایهسی اینسانین نظرینده موجسم اولماغا باشلاپیر.

بو وصف ایله آذربایجان خالقینی موتهیم ائتمک آیا بؤیوک اینصاف سیزلیق دئییلدیرمی؟ بیز آذربایجاندا باشقا بیر موحیطده یاشاییریق. بیزیم خالقیمیزین افرادی بیر-بیری ایله قارداش کیمی یاشاییب، اؤز میلی فیرقه و میلی رهبرلرینین امرینی مذهبی بیر حؤکم-آسیمانی کیمی ایجرا ائدیر. وطنین و میلتین سعادتینی ده او، امرین دوزگون و صداقتلی ایجرا سیندا آرییر. بیزده بیرلیک، قارداشلیق، صمیمیت و دوزلوک واردیر. بیز اؤز باشچیلاریمیزا اینانیریق، اونلارا احتیرام ائدیپ آرزولارینی انجام وئریریک. رهبرلریمیز ایسه بیزیم اعتماد و ایمانیمیزا آرخالانیب بؤیوک و جیدی فداکارلیقلارا ایقدا ائتمگه ایفتیخار ائدیله. تئهران ایسه بیزیم بو بؤیوک ایشیمیزین معنا و اهمیتی هله ده درک ائتمه میشدیر.

پ.

«آذربایجان» قزنتی نومره 204، 21 مای 1946-جی ایل.

1 آذربایجانداکی سایین قالا شهرینین جنوبوندا داغ سیلسیلهسینین آدیدیر.

بیزجه آذربایجان و ایران مسالهسی

میلی دموکراتیک حرکتیمیزین بؤیوک جاهان ماحارییهسینه تصادوف ائتمهسی دونیا سییاست بازاریندا شدید گؤفتگولارا و چیغیر باغیرا سبب اولموشدور. بؤیوک و کیچیک دؤولتلرین دیپلوماسی و مطبوعات دوایری هر مسالهده اولدوغو کیمی بیزیم دموکراتیک حرکتیمیزده داخی اؤزلرینین منافعینی تامین ائتمک و سویو بولاندریب بالیق توتماق مقصدیه حنیرت آور شایعهلر و شوگوفت انگیز خبرلر پیشیریب بشرییتین خوردونا وئرمگه چالیشیرلار.

دوغرودان دا یالنیز ایرانین داخیلی تکامل و تعالی سینه عایید اولان آذربایجان نهضتی منفعت جو سییاستمدارلار واسیطهسیله میلچک اولدوغو حالدا فیل شکیلینه دؤندر یلمیش و دونیا نظرینده بئین الخالق بؤیوک بیر ماجرا حالینا گئیر یلمیشدیر.

ضعیف میلتلری اسارتده ساخلاماق و دالی قالمیش میلتلرین قانلارینی سوروب اونلارین اولکهلرینی موستعمیره قرار وئرمک ایستمین مقاماتین موستقیم و غیر موستقیم آژانسلاری ایسه حتا بو ساده مؤوضوعدان بؤیوک حربی ماجرا دا یار ائتماقدان صرف نظر ائتمک

فیکرینده دئییلدیرلر. بیز اؤزونو ایران سفیری آدلاندیرانن حوسئین علا ایله امنییت شوراسیندا آنادان داها مهربان اولان دایرهلرین، یعنی اینگیلیس و آمریکا نومایندهلرینین چیخیشلارینی ساده تلقی ائده بیلیمریک. داخلی و خارجی ابرتجاجی قوولرین الیرلیگی ایله بورادا ضعیف میلترین موقدراتینی اؤز اللریله تعیین ائتمک حاقینین خللدار ائدیلمهسی قبا بیر شکیلده مئیدانا چیخماقدادیر.

علا ایسه اؤز چیخیشی ایله خارجی ایمپریالیستلرین ضعیف اولکلرده ترتیب ائتدیکلری خابین، وطن ساتان عوضولرین حقیقی نومایندهسی اولماق صیفتی ایله اؤزونون ایچ سیماسینی آشکارا چیخارماقدان بئله خجالت چکمیر و اونون بو آچاق رفتارینا ایسه بعضی بؤیوک دؤولتلرین نومایندهلری نزاکت بنین میلینی خللدار ائدیرک ترتیب وئریر و بو واسیطه ایله صولحجو ایران خالقینی جریحه دار ائتمکدن بئله چکیمهیرلر.

ایران دؤولتینین آچیق و آشکار صورتده ایرانی قیزیل اوردودان تخلیه ائدیلمهسینی تایید و تصدیق ائدن اعلامیهسینین اینتیشاریندان سونرا علانین امنییت شوراسی کیمی رسمی مقامادا اؤز دؤولتینین رسمی ایبلاغیهسینین خیلافینا ایظهارات ائدیپ مسالهنین شورادا ساخالنیلماسی اوچون چالیشماسی گؤستریر کی، علا اونا دایاناراق مملکتین ایستیقلالینا و میلترین حاق حاکیمییتینه خاتیمه وئرگه چالیشیر.

شورا قوولرینین تامامیله ایرانی تخلیه ائتمهسی، ائله بیر حقیقتدیر کی، حتا امنییت شوراسینی ضید امنییت اوجاغینا تبدیل ائتمک درجهسینه تنزول وئرن دیپلوماتلارین اؤزلری بئله صریح صورتده اینکار ائده بیلمزلر. بونولا بئله امنییت شوراسیندا جریان ائدن گؤفتگو اؤزلوگونده فؤوق العاده شوبههلی و خطرناک بیر ایش اولدوغو دا اینکار ائدیله بیلمهین بیر حقیقت اولوب قالمماقدادیر. واقیعن امنییت شوراسیندا اوتوران آغالارین رفتاری دوزسوز و او قدر بییمزه دیر کی، حتا ساده آدمالار دا اونلارین زهرلی غرضلره آلوده اولدوغونو حیس ائتمکده دیرلر.

بیز همیشه دئمیشیک و ایندی ده صریح بیر صورتده دئییریک: ایرانین ایستیقلال و تامامییت ارضی سینه جیدن علاقه مندیک. اگر بیر طرفدن خلل گلرسه شاید ایرانین آیری ایالتلرینده یاشایانلاردان داها جیدی. داها فداکارانه بیر صورتده قارشیسینی آماغا ایقدام ائده بییک، بونولا بئله اؤز میلتمیزی، اؤز دیلمیزی، اؤز آداب- روسوموموزو و اؤز خصوصیاتیمیزی مملکتیمیزین، یعنی ایرانی خللدار ائتمهک شرطیله مودافیعه ائتمکدن ده هرگیز صرفنظر ائتمگه حاضیر دئییلیک. بورادا قانونا و ایران خالقارینین حاق حاکیمییتینه موغاییر بیر ایش یوخدور. برعکس بیز اؤزوموزو اؤز الیمیزله ایداره ائتمگیمیز ایرانی تکامل و ترقی سینه داها آرتیق پیشرفت وئرهبیلر. میلی نهضتیمیزین ایسه آرتیق میلی چارچوبدان چیخیب ایراندا دموکراتیک حرکاتین پیشاهنگی مقامینی آلمیشدیر. بو مسالهنی ایندی آرتیق ایران خالق عومومیته آلاماغا و اونون حقیقی معناسینی دوشونمگه باشلامیشدیر.

تئهراندا باشلانان دانشیق ایسه دوشمنلریمیزن طرفیندن جورجور واسیطه و باهانالار ایله ایجاد ائدیلن آنلاشیلمازلیق و سوتفاهومی آیدینلاشدیریب، آذربایجان خالق ایله اونون خارجینده یاشایان ایرانلیلار آراسیندا اساسی بیر حوسن تفاهوم وجودا گنیرمیشدیر. داخلی و خارجی مورتجکلرین مذبحانه تشبوتلرینه باخمایاراق بو حوسن تفاهوم گوندن- گونه درینلشمکده و موثیت نتیجهلر وئرمدکده دیر.

بئله بیر حالدا خارجیلرین داها آرتیق چیغیر- باغیر قوپاریب بو ساده مسالهنی دونیا مسالهنی شکلینه سالماغا چالیشلاریندا ایران اوچون ضررلی و گیزلی بیر مقصد اولمایا بیلمز. مخصوصن اورتالیغی قاریشدیرماقدان هامیدان آرتیق حرارت خرجه وئرن تورکییه رادیوسو اولموشدور. بو رادیونون لحنی بیزی جیدی بیر صورتده دوشونمگه وادار ائدیر.

کنچن گونه قدر اوستوموزه اولمازین توهمت و ایفتیرا یاغدیرمآقدان پر هیز انتمهین آداملار، ایندی آذربایجانی مستقیل بیر دؤولت کیمی گؤستریب نهضتیمیزین بوتون ایراندا اینتیشاری حاقیندا جورجور اویدورما معنالار و ئرمگه و بونونلا دونیانین ذهنینی قارالماغا چالیشیرلار.

بیز هله میلی دموکراتیک نهضتیمیز باشلانان گونلرده یازمیشدیق کی، «عوثمانلی افندیلر ناحاق بیئر آغیزلارینین سویونو قورت وئرمه سینلر، بو کئچهدن اولار بؤرک اولای بیلمز». آذربایجان هر نه ایسته میش اولسا ایرانین داخیلینده قالماق شرطیله ایسته ییر. بیلاخره بیز هر دیل ایله دانیشمیش اولساق، هر بیر هدف انتسک، ایرانلی اولماق، ایران خودودوندا قالماق اساسی اوزره اولاجاقدیر. بیزیم مرکزی حؤکومتیمیز ایله آنلاشمامیز مؤحکملندیکجه آنکارانین تشویش و ایضطیرابی شیدتلنیر. امریکا موخیبرلرینین بعضیلری ده بو ایشده چوخ راضی نظره گلیرلر.

بیز آنکار رادیوسو، امریکا موخیبرلری، حوسئین علا و شورای امنییتده ایظهار وجود ائدن اوسترالیا نوماینده سی نین ایظهاریندا حقیقی بیر رابطه حیس ائدیریک. بو رابطه بیزیم عقیده میزه گؤره تصادوفی بیر رابطه دئییلدیر. قطع بونلارین هامیسی بیر سرچشمهدن سو ایچیر و عومومی مو عین مشاقین (دیبریژورون) تعلیمی اوزره گوندن گونده شیدتلنمکده اولان ناسازگار نغمه لری ترنوم ائدیرلر.

بونلارین هامیسی ایله بنله بیز باشلادیغیمیز دموکراتیک ایصلاحاتی ایدامه وئرمکله برابر مرکزی حؤکومت ایله اولان ایختیلافیمیزی سازیش و صلوح یولو ایله حل ائتمگه چالیشماقدان صرف نظر ائتملی دئییلیک. هرگاه خودای نکرده تنهران ایرتیجاعی عونصرلرینین خایبانه تحریکلری سایه سینده مساله سیلاح گوجو ایله حل ائدیلسه بنله بیز، بییگانهلرین داخیلی ایشلریمیزه دخالتینه ایمکان وئرمه یه جیبیک.

تورکییه مورتلعلری اگر تورک خالقینی امریکا مستعمیرمچیلرینین قوجاغینا ائتمکده بگه نیرسه بیزیم بونا سؤزوموز اولای بیلمز. لاکین بیز آذربایجان خالقینی ایراندان آیرماق فیکرینده دئییلیک. تورکلر آنلا سین و خایبانه سسلرینی کسب بیزی اؤز حالیمیزا بوراخیسنلار. بیز تکرار دئیمیشیک: آذربایجان مساله سی آنجاق آذربایجاندا، آذربایجان خالقینی مستقیم دخالتی ایله حل اولونمالیدیر.

ایران و آذربایجان خالقینی مشروع و قانونی اولان بو حاقی شورای امنییتده مربوط اولان مساله دئییلدیر.

اگر بینا اولسا عوموم اولکهلرین داخیلینده چیخان ایختیلافلارا شورای امنییت دخالت ائده اوندان بیز ایرانلی لاردا امریکادا گوندن گونه شیدتلنمکده اولان اعتیصاب حرکاتینا موقیق میلنلرین جرگه سینده اولدوغوموز اوچون نظارت ائتمک ایسته ییریک و امریکا رییس جمهورونون اله ائدیگی گئنیش ایختیاراتی دونیا صلوح و امنییتی نین خلدار ائدیلمه سیله برابر دونیادا دموکراسی رئژیمینه بؤیوک ضربه حساب ائدیریک. بو ایختیاراتین محدود ائدیلمه سینی امنییت شوراسینا مصلحت گؤروروک. بیز کیچیک بیر میلته اولدوغوموز اوچون بو کیمی ایدیعامیز گولونج نظره گلعبیلر، اما اوسترالیانین کی، هنوز حقیقی ایستیقلا مالیک دئییلدیر و اونا مالیک اولماق لیاقتینی ده بوروزا وئرمه یلمه میشدیر، شورای امنییت تریبونوندا نچه مین ایل تاریخ و ایستیقلا مالیک اولان ایران دؤولتی نین داخیلی ایشلرینده موداخیله ائتمه سی مسخره دئییلدیر نهدیر؟

بیزجه امریکانین یئنی مستعمیره سییاستی و دونیا نفتینی هر قییمته اولورسا- اولسون اینحیصار ائتمک یولوندا گؤستریدیگی حیرص و ولع بشرییتی بؤیوک تهلیکه و خطرلره سؤوق ائتمکده اولدوغو اوچون بیزیم صلوحجو خالقیمیزین ساده و طبیعی حرکتینه موخالفت

گۆستر مهسی، بیزیم اوچون بشریبت قارشیسیندا ایفتیخار و آمریکا نفت شیرکتلرینین بارماغیله حرکت ائدن دیپلوماتلار و مطبوعات نومایندهلری اوچون اخلاقی سوقودور.

بیز شرق جاماعتی آمریکا و اونون مدنییتی نی بو ماحاریبه باشلانانا قدر لازیمینجه تانیبا بیلمه میشدیک. اونلارین چاغریلمامیش قوناقلار منزله سینده اولان نیظامی افرادینین پایتاختدا گۆستر دیگی جیلف حرکتلری و مالی ایدارلریمیزده اونلارین مالی مخصصیصلرینین کثیف و آچاق رفتاری خالیص مادی و بیروح مدنییتین ایچ اوزونو آچیب بیزه گۆستر دی، آمریکا مذهبی موبلیغلرینین یاریم قرن چکدیکلری زحمت و آپاردیقلاری تبلیغاتی ایران خالق نظرینده صیفر درجه سینده سوقود ائتدیر پرلر. شرقلی لر، معنویاتا داها آرتیق اهمیبت وئردیکلری اوچون آمریکالیلارین مادییات مخصوصن نفت داعوالارینی گۆردوکده اونلاردان تامامیله اوز دؤندر مگه مجبور اولورلار. شورای امنیبتده اوتوران نومایندهلر بیزیم معروف موللانصرالدین کیمی اوز سوار اولدوقلارینی هنج ده حسابا آلماق ایسته میرلر.

هنج کس ده آمریکا نوماینده سیندن سوروشا بیلیمیر کی، نه صلاحیبت و هانکی قرار اوزره آمریکا قوه سی بیطرف ایران توپراغینا وارید اولموشدو؟ نه صلاحیبت ایله آمریکالی مخصصیصلر اوز وظیفه لرینین خیلافینا اولاراق ایران خالقین داخیلی ایشلرینه موداخیله ائتمکده اوزلرینی موجه حساب ائدیردیلر؟ شوواریتسکوف و سایبر آمریکالی مخصصیصلرین ایراندا گۆردوکلری خیلاف قانون حرکتلری هنوز ایران خالقین یادیندان چیخمامیشدیر. ایندی بیزه آنادان مهربان دایه لر لازیم دئییلدیر. اوزوموز اوز اولکه میزی مین ایللر ایله ایداره ائتمیشیک. بوندان سونرا دا ائده جیهیک. هنج بیر خارجی قوه بیزی بو مشروع حقدن محروم انده بیلمز. علانین خیانت آمیز حرکتی ایسه بیزیم اوچون تازا بیر مساله دئییلدیر. بیز اولکه میزین پایتاختدا بییگانلرین تحت حیمایه سینده ایبراز فعالیت ائدن ایرتیجای قوه لرین ایجرا ائتمکده اولدوقلاری نقشه دن بی ایطیلاع دئییلیک و ایران خالقینین بو عونصورلر ایله تکلیفی تنز، یا گنج گرگ معلوم اولسون.

بونلار ایرانی قان دریاسینا دؤندر مگه چالیشیرلار. بو واسیطه ایله ایستیقلا لیمیزی پوزوب طبیعی ثروتلریمیزی بییگانلره تقدیم ائدن ساتیلیمیش آدمالردیر. علانین غیر مسول تشبوتی داها آرتیق قارائلیقلاشدیرماقدادیر. بو ایش ایران موحیطینه آشینا اولانلاری چوخ درین حالدا دوشونمگه وادار ائدیر. ایراندا بو گون رسمی قوه یی موجریبه تانیلان آغای قوام اولسلطنه حؤکومتی نین رسمی گۆستریشلرینه آچیقدان- آچیغا موخالیفت ائدن بیر مامورون اگر ایراندا گیزی و غیر مسول مقاماتا مربوط اولموش اولورسا اوندان ایران خالق بؤیوک بیر سیاسی ایفتیضاح ایله اوز- اوزه گلیمیش اولور.

اگر واقعن علا، سابق دربار وزیری، غیر مسول مقاماتین امری ایله حرکت ائدیرسه ایران مشروطه سی و ایران قانون اساسی سی مستقیمن خلدار ائدیلمیش اولور کی، بو دا بیزیم عقیده میزه گۆره ایران میلی طرفیندن خونسردلیکله ایله ایستیقبال اول بیلمز.

اگر کومندی نین اوستو آچیلارسا اوندان ایش چوخ باریک یئرلره چکر کی، بیزیم عقیده میزه گۆره ایرانین منفعتی اوندان دئییلدیر. ایندی ایران گرک تام معناسیله دموکراتیک بیر اولکه اولسون و بو رنژیم قانسیز و داعواسیز بیر صورتده تمام ایراندا عملی اولسون. ایندی داخیلی و میلی آزادلیغیمیزی حیفظ ائتمکله برابر بو هدفه دوغرو گئدیریک. بیزیم ایرانین داخیلینده قالب ایران میلی نین سرنویشتینه شریک اولماغا الیمیزده مینلرجه دلیل و بورهانیمیز واردیر. تورکلرین و سایر مهربان دایه لرین خاطرلری جمع اولسون. آذربایجان ایراندان آیریلماق فیکرینده اولمامیش و اولمایا جاقدیر. ولی اوز ایله اوزونو ایداره ائده جکلر.

«آذربایجان» روزنامه سی، پنجشنبه، 9 خرداد 1325- جی ایل، نومره 212 ایکینجی دؤره

اۆلدوروجو تنقىد- آمانسىز موباريزه لازىمىدۇر

استىبىداد اوصولونون منحوس يادىگار لارىنن ان بۇيوگو قباحتىن اورتالىقدان چىخاريلماسىدۇر.

بو كئىف و مسموم اندىجى مىراث فىرقەمىزىن و مىلى قودرتىمىزىن شىدىد موباريزەسىنە باخمايلاق ھنوز جامىعەمىزدە جورىجور شىكىلدە داوام اندىب دورور.

اوغورلوق، ايختىلاس، روشوخورلوق، قانونلارنن اجراسىنا مانع اولماق ھنوز آرامىزدان چىخاريلمادىغى كىمى بو ايشلىرى اورت-باسدىر انتمك و بو ايشلىرى گۆرنلر اوچون ايستىخلاص زمىنەلرى دوزلتمك ھنوز مشروع بىر عمل كىمى داوام انتمكەدۇر. چوخ بۇيوك اداملار چوخ نوفۇلۇ و مؤحترم سىمالار موجرملرىن، جانىلرىن، خالقىن و جامىعەمىن ضررىنە چالىشانلارنن ايندىدە سابىقدە اولدوغو كىمى قانون چىكىندىن خىلاص اولمالارى اوچون اوتانمادان، يورولمادان ايدارلەرە محكمەلەرە، دوكتورلار، بىلاخرە آشاغىدان يوخارىيا قدر بوتون مقاماتا موراجىعت اندىر. نھايت ھر وسىلە اىلە اولور- اولسون بونلارى قانونى موجازاتى چىكىندىن قاباق زنداندان چىكىب چىخاردىرلار، بو واسىطەلە فىرقە و مىلى قودرتىمىز و قانونلارمىزى اجرانتمگە مامور اولان و يا قانونلارمىز اوزرىندە قضاوت ائدن ايشچىلارمىزىن ساققالىنا گولدىكلرى حالدا جامىعەدە اوزلرىنن حورمت، نوفۇد، آبرو و حنىتىلرىنى ساخلىيا بىلرلر.

بۇيوك دردۇر. بو درد دوردوقجا جامىعەمىزى چورويوب فاسىد اولماقدان قوروماق اولمايلاقدۇر.

فىكر اندىز، دوشونوز، گۆروز، پىسلرىن، كئىف و نالايىق عونصورلرىن پول و ثروتى واسىطەسىلە جامىعەمىزى تحقىر ائدن طوفىلى پارازىت جانوارلارنن ال- قولۇ نە اندازەدە آچىقدىر و بونلار ات اويناتماق اوچون نە قدر كنىش مئىدان ايشغال ائدە بىلمىشلر. ھامى بىلىر كى، فىرقە و مىلى قودرتىمىز مىلى وظيفە مسالەسىنە نە قدر اهمىيت وئىر و بو ايشدن اوترو نە قدر تىلغات آپارلىب و خالقىن مادى جھندن يوخسول و يا زحمتكش طبقەسى بو بۇيوك وظيفەمىن انجمىنە نە قدر ھوس و رغبت گۆستىرىلر. بو ايشىن دوزگون كنىتمەسى اوچون رھىرلرىمىز و قوشون تشكىلاتىنا اوركدن باغلى اولان فداكار، آزادىخاھ و وطنپرست افسرلرىمىز نە اندازەدە مواظىبت اندىرلر.

بونلارنن ھامىسىنا باخمايلاق بو آخىر گونلردە شھرىمىزىن مىليونر بالالارىندان اوچ نفرى مريضلىك عونوانى اىلە مورخص اندىلمىشلر.

مخصوصن صلاحىتدار مقاملارمىز بو ايشى جىدى صورتدە تعقيب انتمىش بو جانولارى روشوت، نوفۇد و من اولوم سن اولەسن زحمتىنە ساللا بىلمەن صحىه موسىسە روجوع اندىلمىش بو موسىسە جانولارنن ھىچ بىر نۇوع مرضە گرىفتار اولمادىقلارنا شھادت وئرمىش، بونولا بئلە آغلار بىر آيدان يوخارىدىر كى، سربازخانادان خىلاص اولوب اتلارنن مىليونلارى ساپەسىندە تھىبە اندىلن خلوت باغلاردا كئىف و شرم اور بىر صورتدە عئىش نوش اىلە واخت كىچىر مكدەدىرلر بدبختانە بو اخلاقى و ايجتىماعى جىنايتدە اوزلرىنى فىرقەمىزە منسوب ائدن و فىرقە كارتى واسىطەسىلە مقام قازانان بعضى دوكتورلارنن دا بارماغى واردىر.

اىرى بىر مئثال. تىرىاك، ھامى بىلىر كى اۆلدوروجو بىر سمدىر. جامىعەمىزى زھرىلەن بو سمن قاباغىنى آماق، اونون رىشەسىنى كسك اوچون فىرقە و حۆكومتىمىزىن قرارلارىندان ھامىننن ايطىلاعى واردىر. بونولا بئلە بو آخىر واختلاردا 27 باتمان تىرىاك قاچاق ائدن جانىلردن بىرى مريضلىك عونوانىلە اول مريضخانايا موننتقىل، سونرا پول و نوفۇد ساپەسىندە آزاد اولوب شايد اوز ايشلرىنە بئنە دە ايدامە وئرمكە داوام اندىر.

27 باتمان تیریایی بیزیم آرمیزدا مفهوم اولان دیله دؤندر مهسک اونون معناسی و اهمیتی آیدین اولماز.

27 باتمان تیریایی، ایگیری می مین قیرام اولار. بیر قیرام تیریایی ان قوی و ان سالیم آدامی مسموم ائتمگه کیفیت ائدر. دئمک، بو آدام ایگیری می مین آذربایجانلینی مسموم ائدن قدر تیریایی قاچاق ائتمیشدیر. اوزو ده مؤحترم بیر آدامدیر. بازاردا ایسه خالق ایچریسینده اوتانمادان گزیر، مؤحترم اشخاص ایله موعاشیرت ائدیر، بؤیوک- بؤیوک تاجیرلریمیز ده اونونلا تیجارت ائتمکده بیر کراحت بیلیمیرلر. عایلهسی ده بو شرافتسیز اینسانین زیرکلیگی ایله ایفتیخار ائدیر. دئمک تیریایی قاچاقچیلیگی بیزده چوخ مشروع بیر شئی ایمیش، چونکی بیلدیگیز بازار اهلینین اکثری بو ایش ایله مشغول اولانلاری تانیبیر و اولار هنج بیر قباحت داخی قاییل دئییلدیرلر.

نتیجهده میلی حؤکومت تشکیلیدن بو گونه قدر نچه خاروار تیریایی کشف ائدلمیشدیر. بو قاچاقچیلار خالق آراسیندا دولانیب دورورلار.

معروف داوا نقلوچیسی داواچینی، فیرقه کارتی جیبینده اولان دوکتورلاریمیز مریضخانایا اینتیقال وئرمیشلر. اورادا اینگیلستان لوردلارینین، هیندوستان راجه، لرینین، آمریکا میلیونرلرینین ماحاریبهدن قابق کنچیردیگی حیات، بو درمان اوغروسو اوچون مهیا ائدلمیشدیر. یئیر، یاتیر، کئف ده چکیر.

هامی بیلیرکی، ماحاریبه زامانی داوافوروشلارین بعضیلری خالقین قانینی شیشهیه توتماقدا نه قدر حیاسیزجاسینا رفتار ائتمیشلر و بونلارین طاماحکارلیگی نه قدر گوناھسیز هموطنلریمیزین اولومونه سبب اولموشدور.

بونلاردان بیرسی اولان داواچی خالق قوشونلارینا ساتدیگی کوللی میقداردا داوانی عوضی وئردیگی اوچون گیره کنچیر. واسیطهچیلرین، قوهوم قارداشلارینین، دوست- آشنالارینین، بیلاخره پول و سایر واسیطه لرینین قودرتینه باخمایاراق بو آغا قانونی محکمه طرفیندن محکوم اولور. بونلا بئله بوخاریدا دئیدیگیمیز واسیطه ایله موعین اشخاص ایشی گؤره رک اونو زینداندان کنارا چکیب شهرداری مریضخاناسیندا آبرومند بیر یئر وئیر و اونون اوچون ایستیراحت، حتا تفریح وسیلهلری ده تهییبه ائتمکدن موضاییقه ائتمیرلر.

بونلار ساده میثاللار ایدی، نظیری سابسیز؟ حسابسیزدیر. بوندان قابق بیز بو ایشلرین هامیسینی حؤکومت دستگاهیندا گوروب اینتیقاد ائدیردیک. ایندی ایسه حؤکومت دستگاهی مخصوصن فیرقه میزین بو کیمی ایشلر ایله جیدی موباریزه ائدیگی هامی یا معلومدور. بورادا بیر سوال مئیدانا چیخیر: عجب، بو ایشلر کیملردن نشات ائدیر؟ البته سابق حؤکومت و سابق اصول؟ ایداره بو کیمی جینایتلرده مستقیم صورتده محکوم و موقصیردیر. چونکی بیر دفعه او رژییم سایهسینده اخلاقلار فاسید اولموش ایشچیلر بو عمله اویرنمیشدیلر. لاکین دردین هامیسی بو دئییلدیر. بورادا افکار عامه نین تربیت ائدلمه سی نین داها آرتیق دخالتی واردیر. بو مسالیه کنچمیش دؤوره ده هیچگونه اهمییت وئرلمه میشدیر. اگر خیانت پیس بیر عمل حساب اولسا ایدی، اگر جامعیه موختلیسلری، اوز مقاملاریندان سواستیفاده ائدن مامورلاری و ماعامله لرینی تقلوب و قاچاقچیلیق اوزرینده قرار وئرن کاسیب و تاجیرلری اوزوندن طرد ائتسه ایدی، اگر اوغرو و قاچاقچی و سایر جینایتکارلار... ایله قونشولوق، قوهوملوق و دوستلوق قییح و ناشاییست بیر عمل ساییلسا ایدی، اوندان اولارین ایستیکلاسی اوچون بو قدر تشبوت ائتمک ایمکانی اولمازدی جینایتکارلارین قیزلاری، اروادلاری، اوشاقلاری، آنا و باجیلاری حؤکومت ایدارلرینه تۆکولوب اولاری قانون چنگیندن خیلاص ائتمک اوچون خالق باشچیلارینین آبری سینی جورات ائده بیلمز دیلر. بلکه برعکس اوزلرینین پیس آداما منسوب اولدوقلارینی اینکار ائدر دیلر. حتا او آدامین فامیل و شوهرتینی داشیماغا جسارت گؤستره بیلمزدی، چاره بوخودور، جامعیه میزده بو افکار و بو اخلاقی یاراتماق لازیمدیر.

بیلاخره جامیعه اؤز اوغونو پول واسیطه سیله میلی وظیفه داشیماقدان قاچیردان حاجی آغانی گرک طرد انده، گرک او دوکتور کی، پول آلیب میلیونرین اوغونو میلی وظیفه من ماعاف ائتمیشدیر، جامیعه ده باشایا بیلیمه، اونون مطبئی نین قابیسی باغلی قالا، اونا طبابت اوچون موراجیعه ائدن اولمایا، گرک آبرو و حیثیتی نه علاقه مند اولان طبیبلر بو کیمی همکارلاری اؤز آرالارینا یول وئرمه یلر، گرک او افسرلر کی، بو کیمی آچاق حرکت کؤمکلک ائدیرلر، اولار دا خجالندن یئره گیریب میلّت و خالقین شرف و ایفتیخاری اولان پاقونلاری داشیماقدان پرهیز ائدیلر.

ایندی بیزیم میلی مطبوعاتیمیزین قاباغیندا دوران آغیر، ان بؤیوک، ان موهوم وظیفه بوندان عیبارتدیر. گرک جامیعه ده انله روح یار اتماق، انله بیر عومومی میلی اخلاق ایجاد ائتمک کی، پیسلر، یالانچیلار، اوغرو لار، موتقلیلر، میلی ایشلردن بویون قاچیرانلار، روشومخورلار و بونلارین نیجاتینا چالیشانلار، اؤزلرینی ظاهره چیخارا بیلیمه سینلر مدنی حوقوقدان محروم اولاراق اینفیرادی، مطرود و منفور بیر حالدا یاشاماغا مجبور اولسونلار.

بوندان اؤترو ده شدید موباریزه و اؤلدوروجو تنقید لازیمدیر. بو اولمازسا، آلدیغیمیز حاق و ایختییار ائدن خالقیمیز اؤز سعادتین اوچون ایستیفاده انده بیلیمه جکدیر.

پیشهوری

«آذربایجان» روزنامه سی، 2 شنبه 4 شهریور 1325 جی ایل، نومره 283 ایکینجی دؤوره

کولاهبردارلیقلار ایله شدید موباریزه ائتمک لازیمدیر

آخیر واختلاردا تئهران ایله تیجارتی و سییاسی موناسیبتلر باشلانیدیغینا گؤره بعضی موقاطیعه کار و حوقوبازلار اؤزلرینی تئهران ایدارلرینه موعریفلیک ائدیپ آذربایجان نامینه بؤیوک کولاهبردارلیقلار ائدیرلر. بو کولاهبردارلار اغلب او آداملاردیر کی، آذربایجان آزادلیغی یولوندا هنج بیر قدم گؤتورمه ییش، بلکه یئری گلدیکده اونون علئیه نه داخی چالیشمیشلار. بونلار انله نئیرنگباز آداملاردیر کی، حتا اوتانمادان بیزیم میلی موسیسه لریمیزه موراجیعت و ایداره باشچیلاریمیزین عدم ایطیلاعیندان سوا ایستیفاده ائدیپ بؤیوک سیفاریشلر آلیر، سونرا دا بئش تومن آدیقلاری شئیلری ایدارلریمیزه یوز تومن حسابینا قویورلار. همچنین تئهران ایدارلرینده موجود اولان هر ج-مرجدن ایستیفاده ائدیپ آذربایجان نامینه بؤیوک ماعامله لر انجام وئریرلر. بونو نظره آلاراق آذربایجان ایالت انجومنی بوتون ایدارلره بخشنامه واسیطه سیله ایطیلاع وئریشدیر کی، بو کیمی ماعامله لردن انجومنین رسمی قراری اولمادان خوددارلیق ائتسینلر و تئهران ایدارلری بو کیمی ماعامله لری آذربایجان انجومن ایالتی سیندن بی ایطیلاع انجام وئرسه مسولیتی اؤزلرینه عاییددیر.

آذربایجان خالق بو کیمی حسابلارا اؤزلرینی مدیون حساب ائتمه جکدیر.

بونونلا بنله بیز خالقیمیزدان میلی ایدارلریمزدن، نهضت یار ائدن ایمانلی دموکراتلریمیزدان، گنجه گوندوز چالیشیب اؤز قوللارینین گوجو ایله آزادلیق آلان فدایی باشچیلاریمیزدان اینتظاریمیز بودور کی، بو کیمی کولاهبردارلیقلار ایله جیدن موباریزه ائدیپ، خالقین الین تری ایله الده ائدیلن پوللارینین قدرینی بیلسینلر. تئهراندان مور-ملخ کیمی تۆکولوب گلن لاشخورلارین حییله لرینه آدانماییب اولنلارین شیرین دیللرینه قییمت وئرمه سینلر.

دو ننه دك اوزر يميزه مينلرجه توهمت و ايفتيرا آتان حوقاباز لار بوگون بيزه آندان مهر بيان دايه اولاي بيلمزلر. بيز هر ايش گورسك خالقيميزا اورگي يانان، آزدليغيميز يولوندا جان قوبان فداكار آذربايجانلار يانان اليله گورملي بيك. حيله گر موقاطيعه كارلارا، كوهنه دللالارا آذربايجاندا مئيدان وئريلمه يه جكدير.

«آذربايجان» روزنامه سي، 3 شنبه 5 شهريور 1325 جي ايل نومره 284 ايكنجي دوره

آينان آزدليغي ساخلاماق، اوندان خالقين سعادتني اوچون ايستيفاده ائتمك لازيمدير

انليميزين شادليق گونو حساب اولونان 12 شهريور ياخينلاشديقجا خالقيميزين، انليميزين و اونا رهبرليك ائدن فيرقه ميميزين ايچريسينده گنئيش دايرمه فعاليت حيس ائديلير.

كنچن نؤمره ميميزه مركزي كوميتهميزين بايرام برنامه سيني درج ائتميشديك. دونن خالقيميز و اونون سئوملي تشكيلاتي حساب اولونان فيرقه ميميزين بير ايل مودتئينده گؤسترديغي ياراديجيلىغي يادا سالماق اوچون گؤرولن ايشلرين ان موهملر يني خاطر لادان 200 صحيفه ليك بير فؤهروست مونتشير اولدو.

بير آيدان بري آذربايجانين بوتون كند و شهرلرينده بؤيوك حاضيرليق گندير. كندليلر، كارگرلر، كسبه و هونر صاحيبلري بير ايل مودتئينده گؤردوكلري بؤيوك ايشلر و گؤستردوكلري حيرت وئر يجي قهرمانليقلاري خاطر لاماق اوچون اورك دؤيونتوسو ايله شهريور آينين 12-سيني گؤزله يير. او گونده بير ايلليك فعاليتينه يگون وورماق ايسته يير.

بؤيوك نهضتيميزين قاباغيندا گندن تبريز شهرينين فيرقه تشكيلاتي هميشه اولدوغو كي مي، اؤز دوغما فيرقه تشكيلاتينين رهبرليغي آلتيندا اؤزونون سيباسي موباريزمه گؤسترديغي لياقت و ايستعداديني بير داها ايثبات ائتمگه چاليشير.

بير ايلده گؤردوبوموز ايشلري، الهه ائنديگيميز موفقيتلري سايبب يازماق ايله قورتاراسي دئييلدير. قوي اونو تاريخچيلر يازسين و بيز عملدن بحث ائدك، صاباحين مساله سيني دوشونك.

ائل بيز يملهدير. بيز اونو مونتظم ميلي بير قورولوشا ماليك ائتميشيك. بير ايل بوندان اول دخي خالقيميز اؤزونون قهرمانليغي ايله مشهور ايدى. او، كنجميش باشچيلار يانين كسب ائنديگي ايفتيخار ايله ياشايير و ايرتجاعى قوملر ايله شديد موباريزه آپايردي. آما گر ك شرافت و اينصاف اوزره قضاوت ائدك كي، بو موباريزه دن خالق بير نتيجه آلا بيلميردي. چونكي اونون اعتماد ائديب آرخالانا بيلن ميلي بير مركزي بوخ ايدى. بو جهتن تشكيلاتلارين گؤستردوكلري قهرمانليغا باخمايلاق عموم خالقي آياغا قالديرماغا قادير دئييل ايدى.

شهريورين 12-ده بيناسي قوبولان فيرقه ميميز ايسه بو نؤقسانني اورتادان قالديرماغا موفوق اولدو. اونون برق آسا بير صورتده مئيدانا چيخماسي ايله خالق اؤزونه رهبر و باش تاپدي. اونا اعتماد ائدهرك شرفلي موباريزه سيني موعين هدف و مقصد ايله علاقه دار ائدي. گؤتورولن قدلرلي بؤيوك نتيجه لره باغلاماقلا خالقي اؤزونه اينانديردي، ائلين اورگيني فتح ائدي. ائل ايله قاينادي قاريشدي، اونون پيشواسي و حقيقي رهبري اولدو.

او شهريور دن بو شهريوره قدر بؤيوك بير فاصيله اولماديغي حالدا انليميز بير قرينه قدر بؤيوموش، روشد و نومو ائتميشدير.

ايندي بيز بوتون دونيادا بير ميلت كي مي عرض اندام ائديب اؤزوموزو ايداره ائده بيلمك اوچون وجودا گتيرديگيميز ميلي تشكيلاتلار يميز واسيطه سي ايله ميلي مدنيت و ميلي فرهنگ اوستونده گونن-گونه ترقى و تكامله دوغرو بؤيوك قدم گؤتوره بيلريك.

بیز ایندی نه تک ایراندا، بلکه یاخین شرقدە دموکراتیک نهضتین باشچیسی و علمداری حساب اولونوروق. بو آدی بیز اوزوموز اوز اوستوموزه قويمامیشیق. بو، دونیا دموکراتیک نهضتلینه شدید صورتده علاقمند اولوب، اونون گنڈیشینی چوخ دیقتله تعقیب ائدن دونیا سییاستمدار لارینین ان صادیق نومایندهلرینین بیزیم حرکتیمیزا وئردیگی قییمتدیر.

ائل بو فداکارلیق نتیجەسینده بو ایفتیخارلا دولو آدی قازانماغا نایل اولموشدور. بو ایفتیخاری بیزه وئرن شهر یورین 12-سیدیر. یعنی فیر قەمیزین تشکیلدیر.

بو شرفلی گونون موباریزه قهرمانلاری ایسه بیر ایل تامام سورن موباریزه میزده دایما فتح و قابیلیت اوچون یاشاماغا و ائلین شرافت و ایفتیخاری اوچون اولمگه حاضیر اولان فرماندهلر کیمی ظفره دوغرو قوشان خالق کوتلهسینین قاباغیندا گنڈیش، ایستر سییاسی، ایستر حربی، ایستر ایقتیصادی، ایستر دیپلوماسی و تشکیلاتی جبههلردن بویوک ایفتیخار ایله، باشی اوجا چیخماغا موقوف اولموشلار.

خالقیمیزا ایندی ناموسلو، شرفلی اینسانلار باشچیلیق ائدیر. شهر یورین بیزه وئردیگی نتیجهلرین بویوگو ده بودور. باشسیز میلّت، رهبر سیز ائل هدفه دوغرو گنڈه بیلمز. اینانیمیش تشکیلات یارادا بیلیمین بیر میلّت آزاد یاشایا بیلمز. شهر یوردن بو طرفه میلّیمیز بو بویوک نۇقسانلی رفع ائتمگه موقوف اولموشدور.

هر حالدا ائل بو بویوک بایرامی داها طنطنه لی بیر صورتده ایستقبال ائتمگه حاضیر لاشیر. فیرقه تشکیلاتلاریمیز ایسه بو طنطنه لی گوندن داها بویوک ایستیفادهلر ائتمه لیدیر. کئچن شهر یور بیلانیمیز یی فقط قیرخ نئچه نفر ایضا ائتمیشدی کی، اولاردان بیر نئچه سی ده یولون یاریسیندا یورولوب، یا قورخوب آیاق دالی قویدولار. حتا موباریزه نین آغیر گونلرینده اولاردان بیر نئچه نامرد و آلچاق خاینلر چیخدی کی، بیزه دالان خنجر وورماق قصدی ایله دوشمنلر سیراسینا کئچیب لوندونا و سایر اجنبی اولکلره تئلئقراقلار گوندرمک و اسیطه سی ایله نهضتیمیزی بو غماق ایسته دیر. لاکین بو گون خالقیمیزا آغیر گونلرده رهبرلیک ائدن بویوک شخصلریمیزین ایستیقامتی سایه سینده بوتون موشکولاتا اوستون گلن فیر قەمیزین بایراگی آلتیندا توپلانان عوضولرین سایه سی ایکی یوز مینی کئچمکده دیر.

بو ایل شهر یورین 12-ده دوغرودان دوغرو یا آذربایجان، ایران آزاد یاشا هلا رینین کعبه یی-آمالی مقامینی قازانمیشدیر.

ائل تک بونون اوچون بایرام ائتمیر. اونون اورگینده بویوک اومیدلر، درین آرزولار، بیتمز، توکنمز ایستکلر واردیر. او، بو شهر یوره قدر ایستیدادین سر پنجه سینی سیندیرمیش، آزادلیغا چیخا بیلیمیشدیر. او، چوخ یاخشی بیلیر کی، بو کافی دئییلدیر. خالق گرک اوزونون میلی فیر قەسینین رهبرلیگی سایه سینده آلدیگی آزادلیغی هله ده چوخ شدید اولان خطرلردن قوروسون و اوندان اوز سعادتلی اوچون نتیجهلر آلسین.

ایندی ائل توتدوغو سنگرلرده دایانیب تنفوس ائدیر. صاباح داها بویوک سنگرلر آماغا احتیاج اولدوغو اونا گیزلی دئییلدیر.

شهر یور جشنی ایسه اونون یورغون روحو اوچون قوتلی بیر قیدا حؤکمونده دیر. حربی موباریزه نۇقطة یی-نظریندن اونو بیر مانؤور دخی حساب ائتمک اولار. بو مانؤوری ایداره ائتمک و بو و اسیطه ایله خالقین قودرت و ایستعدادینی گؤسترمک یئرلی فیرقه باشچیلارینین و قهرمان فیرقه تشکیلاتچیلارینین موسستقیم وظیفه سیدیر.

مخصوصن شهر یور جشنی حومهلری ایداره ائدن کومیته صدرلری، تشکیلات و تبلیغات شؤعه مودیرلری ایله صیفی کارگر ایتیحادیهلرینه رهبرلیک ائدن ایتیحادییه کادرلاری اوز قوت و باجاریقلارینی بوروزا وئرمک اوچون بیر موسابقه مؤیدانی وجودا کئیرمکدیر.

بو ایشین گنڊيشي فير قه و ايتيحاديه كادرلارينين مسلک، ايدنال و افكاريميزا نه قدر باغلي اولدوقلاريني گؤستره جكدير. خالق حاضيردير، ائل تكان يئميشدير، كادرلار ايسه اونو تشكيل ائتمه لي و جشنده دخالت وئرمه لي و بو دخالتي مونظم حالدا ايداره ائتمه ليديرلر.

ائل بايراميني ائلين ناموسلو قيزلاري و اوغلانلاري لاييق بير شكيله تشكيل ائدمه جكلرينه بيز اينانيريق.

بو بايرامدا ائليميز «آلينان آزادليغي ساخلاماق و اوندان خالقين سعادتني اوچون ايستيغاده ائتمك» شو عاري آلتيندا حركت ائدمه جكدير.

«آذربايجان» قرنتي نؤمره 285، 6 شهريور 1325، (28 آوقوست 1946-جي ايل).

1 حساب حسابدير، كاكا قارداش.

«آذربايجان» موفقييتلر يميزين ايناسي دير

اوتوز ايلدن آرتيق دير كي، من روزنامه نئويسليك عالمينه قدم قويموشام، چوخ آز ايتيفاق دوشموشدور كي، ايسته ديگيمي يازا بيلمه يم و يازديقلاريم جاميعه ده تاثير سيز قالا، هميشه ده قلميم گونده ليك و جاري مساله لر اوستونده ايشله ديگي حالدا خالقين سعادتيني تامين ائتمك يولوندا گؤتوردوگوم هدي او نوتاميشام. هر حالدا و هر وضعيتده حاديه لر ين حقيقتيني اولدوغو كيمي تصوير ائتمه چاليشيب خالقين آنلايا بيلديگي ديله قلم فرساليق ائتميشم، دوست و دشمنلر يميزين اعترافينا گوره يازيلاريم صميميت ايله دولو اولدوغو كيمي اوركن چيخيب اوركلره ايشله ميشدير. حقيقت گولوق ائنديگيمه گوره يازيلاريم تشويق و تبليغ جهتن چوخ موثير اولموشدور. بونالرين هاميسي منيم يازيچيلىق عالمينده تانيشلار يمين يانيندا فيكر ائديرم اهميتلي بير مؤوقع ايجاد ائتميشدير. بونالرين هاميسي ايله برابر فقط روزنامه ده يازديغيم مقاله ره گوره دئيه بيلرم كي، من ده سياسي روزنامه يازانلار جرگه سينه داخل اولماغا موفوق اولموشام.

اگر مندن سوروشسالار ميلي نهضت يميزين باشچيلىغي مقاميندا گوردوگون ايشلرين هانسي سي ايله داها آرتيق ايفتيخار ائديرسن؟ دئيرم، «آذربايجان» روزنامه سينده يازديغيم مقاله لر ايله.

«آذربايجان» دوغرودان دوغرويا خالق يميزين موباريزه سيلاحي اولموشدور. من نجه فير قه صدرى بو سيلاحدان هر كسدن آرتيق ايستيغاده ائمه بيلميشم.

نهضت يميزين ان شديده، ان جيدي، ان آغير دقيقلرينده بئله فير قه يميزين گونده ليك سياستيني آيدنلاشديريب، اونون رهبرليگيني فير قه عوضولرينه و خالقا يئتمرك اوچون «آذربايجان» ين باش مقاله لر يني هرگون اوزوم اوز اليم ايله يازيب حتا اونون آخيري نجي تصحيحيني ده چوخ واخت اوزوم ائتميشم. بونا ايفتيخار ائديرم «آذربايجان» روزنامه سي منيم ان ضعيف، ان حساس نوقطه م اولموشدور. اونون مقاله لر يني سنوه- سنوه يازيب، سنوه- سنوه اوخوموشام. حتا ياخين يولداشلار يمين دا بعضيسي بونو دفعه لر له منيم اوزومه وورموشلار. حتا باش وزير اولدوغم حالدا بعضيلري مقاله يازماغي منه داها ايراد حساب ائتميشلر. لاکين هرگيز روزنامه دن آيرىلا بيلمه ميشم. بلکه بو ايرادلاري نظره توتوب مقاله لر يمي ايمضاسيز يا اوزگه لر ين ايمضاسي ايله چاپ ائتميشم.

«آذربايجان» روزنامه سي منيم نظريمه كسگين موباريزه سيلاحي اولدوغو قدر فير قه و خالقين ايشي نين ايناسي دا اولموشدور. اونا نظره چارپان نوقصانلار، ايشتيباهلار، اينادا اولان لكه لر كيمي مني موتاثير ائتميشدير.

ايندي «آذربايجان» اوزونون ايكي ايلليك فعاليتينه قدم قويور. من اونو نهضت يميزين اول گونلرينده عؤده مده اولان آغير و چتين وظيفه ره باخماياراق تك باشيما يازيب ايداره ائتميشم. آلتى آي تمام گئجه- گوندوز اونون يازيلىب واختلي- واختيندا خالقين اليه

یئتیشمه‌سینه مستقیم صورتده موواظیب اولموشام. من بو روزنامه‌نین اینتیشاری، یازیلماسی و چاپی حاقیندا چکدیگیم زحمتلر، تحمل اولموشام. ائتدیگیم یوخوسوز لوقلاری یادا سالدیقا و یجدانیم راحت اولور. چونکی، او نهضتیمیزین ترقی و تکاملونده بویوک رول اوینامیشدیر.

روزنامه‌میزین یازیچیلاری، موخبیرلری، موترجمیلری، حوروفچینلری، ماشینیچیلاری، موزعلری و ساتانلاری بیلاخره هامیمیز بیر یئرده ایفتیخار ائتدیریک کی، فیرقه‌میزین عؤده‌میزده قویدوغو بو بویوک و آغیر وظیفه‌نی شرافت و ایفتیخار ایله انجام وئرمگه موفق اولموشوق.

یاشاسین خالقیمیزین موباریزه سیلاحی و فیرقه‌میزین ایره‌لیده گئدن مشعلی اولان «آذربایجان» روزنامه‌سی

پیشه‌وری

«آذربایجان» روزنامه‌سی. 5 شنبه 13 شهریور 1325 جی ایل نومره 290 (1) ایکینجی دؤوره

اؤزلرینی فیرقه‌میزه باغلایانلار حقیقده

ائشیدیلیر کی، تهراند و ایرانین باشقا شهرلرینده بعضی اشخاص و یا دستلر اؤزلرینی آذربایجان دموکرات فیرقه‌سی‌نین شؤعه و یا نوماینده‌سی آدلاندیریرلار. بو واسیطه ایله فیرقه و خالقیمیزین قازاندیغی نوفوذ و اعتباردان سو ایستیفاده ائدیرلر.

بو کیمی شیدالیق و ماجراجولوقلارا یول وئرمه‌ک اوچون بو واسیطه ایله عوموما اعلام ائتدیریک کی، آذربایجان دموکرات فیرقه‌سی‌نین آذربایجان خاريجینده هنجوجه ایله شؤعه و یا نوماینده‌سی یوخدور. بو ایدیعادا اولان اشخاص و دستلرین ایدیعالارینا ابدن اعتبار وئریلمه‌ملی‌دیر.

عنین زاماندا همیشه یازیب و دئدیگیمیز کیمی، فیرقه بوتون ایراندان آزادیخاھلارین ایرتیجاج علنیینه آپاردیقلاری موباریزه‌ده آزادیخاھلارین اوستونلوک قازانماسینا وار قوه‌سیله کؤمک ائتمیش و بوندان سونرا دا بو موقدس وظیفه‌نی انجام وئرمکدن چکیمیه‌جکدیر.

بیزیم فیرقه‌میزین شو عاری بوتون ایران آزادیخاھلارینین و اولارین سازمانلارینین اینتیفاقی و اینتیحادی سایه‌سینده اولکهنی ایرتیجاجی قوملرین سووق ائتمکده اولدوقلاری فلاکت و بدباختلیقدان نیجات وئرمکدیر. اونا گؤره ده آذربایجان داخیلینده فیرقه تشکیلاتیمیزین بیرلیگینی و مؤحکمنه‌سینی تامین ائتدیگیمیز کیمی، آذربایجان خاريجینده داخی نیفاق و ایختیلافا سبب اولایلان تشکیلاتلار ایله جیدن موباریزه ائتمگی لازیم بیلیریک. اگر آذربایجان خاريجینده یاشایان آذربایجانلی آزادیخاھلار آذربایجانین و عوموم ایرانین آزادلیق و ترقی‌سینی ایسترلرسه ایرانین اؤزگه شهرلرینده ایمتاحاندان چیخیب اؤزونو حقیقی آزادیخاھ گؤسترگه نایل اولان تشکیلاتلارا وارید اولوب اولاردا جیدی و صمیمی صورتده فعالیت ائتملی و بو واسیطه ایله خالقیمیزین سعادت یولوندا گؤتورولن قذملری داها دا سورعتلندیرملندیرلر.

پ

«آذربایجان» روزنامه‌سی، 20 خرداد 1325 جی ایل، نومره 221

ایفتیرا آمیز تئلقرافی کیم ایضا ائتدیر میشدیر؟

دوننکی نومره میزده بازار اهلی نین چوخونون بعضی ماجراجولار طرفیندن ایغفال اولوندوقلارینی یاز میشدیق. مقاله میز بیر آز اوستو اورتولو اولدوغو اوچون کئچن گون اوخوجولاریمیزدان بیر نئچه سی ایدار هیه موراجیعت ائدیپ موضوعون آچیق و صریح بیر صورتده یازیلما سینی تقاضا ائتدیلر. بو تقاضای مشروعی جاوابسیز قویماق مقصدیله ناچار اولدوق ایلمیزده اولان معلوماتدان جوزیی بیر قیسمنی اینتیشار وئرک.

قوی اوخویوب، دوشونوب معناسینی درک ائتمه یین تئلقرافلاری ایضا ائدیلر گوزلرینی آچیب گوزسونلر کیمین ایله تورا دوشموشلر.

تقریبین بیر آی بوندان ایرملی سئید ضییا دستگاهی نین جیدی، رسمی و فعال اللریندن حساب اولونان فقهی آذربایجاندا فیتنه و فساد تولید ائتمک مقصدیله بویوک اعتبار ایله تئهراندان تبریزه گلیر و بورادا کئتریدیگی پوللار، وعده- و عیدلرله بازار دلالارینان بیر نئچه سینی اله کئچیریر. سئید ضییا و سایر مرموز مقامات ایله مربوط اولان بعضی اسرار آمیز شخصلردن کومک آلیب ایشه باشلایر. ایکی اوزلو و خاین آداملار ایسه بو اودا اتک و ورور، نهایت باشدان باشا توهمت و ایفتیرادان عیبارت اولان توهین آمیز و خالقین ایچینه نیفاق سالان تئلقراف، تیمچه و کاروانسارالارین قارائلیق گوشلرینده حوقابازلیقلا ایضالانیپ موخابیره ائدیلر.

سونرا آغای فقهی ماموریتینی آخیرا یئتیرمک اوچون اردبیل، اورادان دا شاهسون ائلرینی شرارته سؤوق ائتمک اوچون اونلارین ایچینه عزیمت ائدیر.

بیز بوبارده اوزون- اوزادی بحث ائتمک ایسته میریک. اگر تئلقرافی ایضا ائدیلر دوغروان- دوغرویا فداکار و دوز آدام اولسایدیلر، هامان مین بنش یوز نفرلیک عمومی جلسده گرک اعتبار ائده ایدیلر. چونکی، اونلارین چوخو دا اولماسا موهوم بیر قیسمنی بو جلسده حضورلاری وار ایدی و لندنه موخابیره اولونان تئلقراف ایسه اعتبار سیز و موحدیوالرای بیر صورتده تصدیق ائدیلیمشدی.

هله موخالفت آمیز تئلقرافی ایضا ائدیلر آراسیندا بعضی آداملار تصادوف اولونور کی، هر ایکی طرفین اسنادینا دخالت ائتمیشلر. بیر آدام کی، اوزو- اوز ریضا و رغبتیله انجومن ایالتی و ویلایتی طلب ائدن بیر اعلامیعی ایضا ائدیر، او شرافتینه علاقه مند اولسایدی. اونون خیلافینا گرک تظاهور ائتمیه ایدی.

بوندان علاوه ایضالارین ایچریسینده جانی و قاتیلر ده واردیر. صادق مجتهدی اوز ایله اوچ نفری قتله یئتیریب، دوقوز نفری شدید بیر صورتده مجروح ائتمیشدیر. بو کیمی اللری مظلوملارین قانینا بولاشمیش جانلرین ایضاسیله یاناشی ایضا قویانلار، عجا گوردوکلری ایشین قباحتنی حیس ائتمیرلرمی؟ بیز دوننکی نومره میزده دئدیگیمیز کیمی اشخاصین شخصییتی ایله ایشیمیز یوخدور. لاکین بعضی شخصلر واردیر کی، اونلاری خالقا تانیتماق اولماز.

بازار جامعاتی اگر فقهینی تانییا بیله ایدیلر، قطع اونون تورونا دوشمزدیلر. تئلقرافی ایضا ائدن جاوانلار اگر بیلسه ایدیلر کی، اونلارین ایضالاری خاین اللر واسیطه سیله اوغورلوق ایله اله ائدیلیمیش پول ساتیلیمشیدیر، ابدن او تئلقرافی ایضالایان آداملارین اطرافینا یاخین دوشمزدیلر. موتاسیفانه بو حقیقتدیر، بیز ایسته دیک اونو آشیکار ائدیپ قضاوتی بیطرفلرین ویجدانلارینا حواله ائدیریک.

اینٹیخابات فرمانینی خالقیمیز اوزو صادیر ائتملی دیر

ایندیکی 14 جو مجلس مملکتیمیزین اساسی قانونلارین پوزوب گولونج باهانالار ایله آزادلیغی محو ائتمگی قرارا آلدی. ایندیکی اکثریتی تشکیل ائدن خاینلر ایکی یول آیریجیندا ایرتیجاج و ایستیبداد یولونو اینتیخاب ائتدیلر. ایندیکی قوللابی وکیللر کم فورصتلره یاراشان تولکولوک ایله اللرینه دوشن فورصدن ایستیفاده ائدیپ، خالقین قانونی حاقینی الیندن آماغا تصمیم توتدولار. بیزیم تکلیفیمیز روشن دیر. بیز وار قووه میز ایله حاقیمیزدان دیفاع ائدیپ، مشروطه نی ساخالایاجایق.

مجلس قانون اساسی موجیبینجه تعطیل اولای بیلمز، اونو تعطیل اولماغا یول وئره بیلیمز. اونا گوره مرکزی کومیتهمیزین ان یاخین زاماندا دعوت اولونموش عمومی ایجلاسی بو خصوصدا جیدی قرار چیخارمالیدیر.

آذربایجان خالق آلدیغی آزادلیغی ساخالماغا قادیر اولدوغو اوچون جاولارینین آل قانی ایله یازیلیمیش مشروطه قانونلارینی محو اولماغا یول وئرمیه جکدیر. بوتون ایران آزادیخواه لارینین گوزو آذربایجاندادیر. بوتون ایران دموکراتلاری بیزدن ایش گوزله بییرلر. فیرقه میز بو اینتیظار و امیدلرین پوچا چوخماسینا یول وئرمیه جکدیر. بیز بونا اورگیمیزین درین یئریندن اینانیریق. فیرقه ایرتیجایی مجلسین خایانه ضربه سینه مردلره یاراشان بییر شواعتله جاواب وئرملیدیر. خالقیمیز مجلس اینتیخاباتینین چوخ تئز بییر صورتده باشلانماسینی طلب ائدیر. فیرقه بویوک قدمی گوتورملیدیر.

حاقی وئرمزلر، اونو آماق و ساخالماق لازیمدیر. خالقیمیز اوز حاقینی آماغا و ساخالماغا قادیر اولدوغو اوچون، اونون بویوک فیرقه سی چوخ تئز و جیدی تصمیم توتمالی و اونو ایجرا ائتملی دیر.

قوی تئهران مورتجعلری اوز تکلیفلرینی بییر دفعه دوشونسونلر. اولار قانونی پوزوب مشروطه نی کوللن تعطیل ائتدیلر. اونا گوره بیزیم آزادلیق و مشروطه نی دیرلتمک یولوندا گوردوگوموز تدبیرلره اعتیراض انده بیلیمزلر. سئچگی فرمانینی خالقیمیز اوزو صادیر ائتملی دیر. تئهران بو یولو اوز ایله بیزیم قارشیمیزا قویموشدور. بونا موخالیفت ائدن خاین عونصورلر ده گرک حسابلارینی آنلا سینلار. بورادا تک آذربایجانلی دئییل، بوتون ایرانیلارین حیات و مومات مساله سی حل اولونور. پول گوجو، حییله و نئیرنگ ایله مؤیدانا آتیلان حوقابازلار، خالقین آرزوسو موجیبینجه جزالاناجاقلار.

آزادلیق قوربانلار طلب ائدیر، بیز بو قوربانلاری وئرمگه آماده بییک. ایرتیجاج قان تۆکمگه تشنه دیر. ولی آزادیخواه لار اونون بو مقصدله قالحیزدیغی اللرینی کسملی، آرزولارینی پوچا چیخارمالیدیر.

بیز اینتیخاباتی باشلامالی، اونو دموکراتیک بییر طرزده و بییطرفانه بییر صورتده آخیرا یئتیرملی بییک. قوی تئهران مورتجعلری خالق طرفیندن سئچیلن وکیللریمیزی قبول ائتمه سینلر. اونا بیزیم تکلیفیمیز معلومدور. بیز ایرانین آیری یئرلرینده ده بو ایشین باشلانماسینی اومید ائدیریک. لاکین گورونور همیشه اولدوغو کیمی بییرنجی قدمی گوتورمک آذربایجانین عؤده سینه دوشموشدور. اولسون، بو ایفتیخاری ایشی ده بیز باشلاریق.

تکرار ائدیریک، محللرده آپاریلان فیرقه کونفرانس لاری تئزلیکله خاتیمه تاپمالی، شهرلرده و کندلردن گلن کومیته عوضولری و مسول فیرقه رهبرلری بو بویوک تصمیمی دوشونوب ایجرا ائتمگه حاضر لانمالی دیرلار.

بوندان علاوه فیرقه عوضولری وار قوملری ایله بو خیانتی آچیب خالقا گۆسترمک، افکار عامه‌نی آزادلیق یولوندا موباریزه حاضیرلاماق کیمی بؤیوک بیر وظیفه قارشیسیندا دیرلار.

قوی سئید ضیاینین پولو و بییگانلرین تدبیری ایله مئیدانا آتیلان خاین عونصورلر ماسکالارینی بیرتیب اوز حقیقی سیمالارینی گۆسترسینلر. خالق بو کیمی خاین عونصورلری جزالاندیرماغا قادیر دیر. مورتعلره و آزادلیق دوشمنلرینه نیجات یوخدور.

«آذربایجان» روزنامه‌سی، شنبه 29 مهر 1324 جی ایل، نؤمره 33 ایکینجی دؤوره

صدر دوشدو

صدر کابینه‌سی نین سوقوطنو رادیولار خبر وئردی. بو کؤهنه قورد آخیر عؤمرونده بؤیوک بیر گورباگورلوق قویوب گئتدی.

شهر یوردن سونرا گلن کؤهنه و چوروموش کابینه رییسلرینین هامیسی بو یول ایله گئتمیشلر. اولارین هر بیرى آزادلیغی محو ائتمک اوچون اوزلریندن بیر یادیگار قویوب تاریخی لکهلندیرن بیر ایش گؤرمکله «ایفتیخار» انده بیلرلر.

ایندی تئهران مطبوعاتی باش وزیرلیگه ایکی کاندید گؤستیر. بونلاردان بیرى، قوجالیب، ایشدن دوشوب، قولاغی کار اولموش حکیم اولمولک، دیگرى ایسه اوندان بیر نچه ایل کچیک اولان قوام السلطنه‌دن عیبارت دیر.

سؤز رییس اولوزرالارین شخصییتینده دئییلدیر. بیزیم نظریمیزه صدر والشراف، حکیم اولمولک و قوام السلطنه اساسن بیر سرچشمه‌دن سو ایچن، بیر تیپه منسوب اولان آداملار دیر.

بیز بو کؤهنه سیمالارین کئچمیشلرینی یاخشی تانییریق. بونلار ایران میلتی نین سعادت یولوندا هئچ بیر واخت بیر قدم بنله گؤنورمک فیکرینده اولمامیشلار و هر بیرین تاریخ حیاتیندا بؤیوک وقانلی لکهلری واردیر.

ایندی قوام السلطنه و یا حکیم اولمولکی اوندان اوترو ایش باشینا گئیریرلر کی، نقشه‌سینی چمکده اولدوقلاری خایانه سیاستین اوستونو اورتوب- باسدیرماقلا، آزادیخاهلاری ایغفال ائتسینلر.

بونلارین نئیرنگلری فؤوق‌العاده دقیق و اوستادانه‌دیر. اول ایرتیجاغا دوغرو بؤیوک بیر قدم گؤتوروب، سونرا تنفوس آلماق اوچون ظاهرده خیردا بیر گؤذشته گئدیرلر.

تا نفت مؤوضوعونو مجلسده او طرزده کئچیرمگه موفق اولمامیشدیلار، ساعیدی وار قوملریله مودافیعه اندیپ ساخلاماغا چالیشیردیلار. مساله بیادیگیمیز شکیلده قورتاران کیمی فورون بیحال و سوست عونصورلوگو ایله معروف اولان حسام سولطان بایاتی ایش اوستونه گئیردیله و اونون واسیطه‌سیله توتدوقلاری بیر طرفلی سیاستی اورت- باسدیر ائتمگه موفق اولدولار.

صدرین ایش باشینا گلمه‌سی ده ساعیدین گلمه‌سی کیمی ایدی. موتفیقلر گئتمه‌دن اول آشیغی قورقوشونلاماق و ایرتیجاعین قاباغینا چیخان انگللی اورتادان قالدیرماق لازیم ایدی. ماحاریبه زامانیندا مووقتی آزادلیقدان ایستیفاده اندیپ گوندن- گونه قوتلنمکده اولان سیاسی فیرقلر و میلی جمعیتلرین ووجودو اولاری لرزه‌یه سالمیشدی. موتفیقلرین ووجودو ایله بو خطرین قارشیسینی آلماق اولارا موپسر اولای بیلمزدی.

اونلار چوخ گۆزل بیلیردی کی، ایندیکی شرایط آلتیندا اینتیخابات باشلانارسا، آزادیخاھلار مجلسیده بویوک مۆقع توتا بیلجکلر. 8نفردن آرتیق اولمایان توده فراکسیونونون رشادت و ضرب شصتینی گۆرموشدولر. اونا گۆره وار قوولرینی صرف ائدیپ صدره رسمیت وئردیلر و اونون مجلس خاریجینده یاراتدیغی وحشتدن ایستیفاده ائدیپ اینتیخاباتی ایستهدیکلری مودته دک تاخیره سالدیلار. ایندی آسودملیک ایله موجلل بیر کابینه یاراتماق فیکرینه دوشموشلر.

بو کابینه کیملردن تشکیل اولونور- اولسون بایاتین کابینه سیندن آرتیق بیر ایش گۆره بیلیمه جکدیر.

بیر ده ایران سییاستینده فیرقه میزین وجودو و تعقیب ائتمکده اولدوغوموز جیدی و عملی شوعارلار بویوک و قودرتلی عامللردن حساب اولونماغا باشلامیشدیر.

آتالار دنمیشکن، آیین اوونو بیر قوزدان اؤتوردور.

تئهران قوام السلطنه و حکیم اولمولک کیمی نامزدلری میئدانا چکمکله بیزیم قارشیمیزا دوققوز چبخار ماغا چالیشیر.

انشیتدیگیمیزه گۆره کابینه ده بعضی روس دیلی بیلن آداملار دعوت ائتمک فیکرینده دیرلر. بو واسیطه ایله شورا دیپلوماسی دایرلرینین گۆزوندن اسگی آسیب، اؤزلرینی اورتا بیر سییاست طرفداری گؤسترمک فیکرینده دیرلر. لاکین خوروزون قویروغونو گیزلتمگه قادیر دئییلدیرلر.

سئید ضییا رسمی مجلسیده هیتلئر و موسولینی نین دنمگه جورات ائتمه دیگی سؤزلری دندیگی حالدا مجلسین اکثریتی اونا کیچیک بیر اعتراض ایشارسی وئرمک ایسته مده.

بیر مجلس کی، اونون لیدئری آچیق صورتده دئییر: من رئزیمینی محو ائتمک اوچون روسیه ایله قراردا باغلا دیم، او مجلسین طرف اعتمادی اولان بیر دؤولت ریسی کیم اولور- اولسون بیطرفانه بیر سییاست آپارا بیلمز. بونلارین هامیسی او یون و فیریلداقدیر. ایراندا میلی بیر حؤکومت او وخت وجودا گله بیلر کی، ایالت و ویلایت انجومنلری وجودا گل سین، خالق تئهرانا موننتظیر اولمادان اؤز نوماینده لرینی اینتیخاب ائدیپ قانونی مودته مجلسی آچا بیل سین.

بیز آچیق دانشماغی سئوریک. اولوم قارشیسیندا بئله آلی آچیق بیر صورتده حقیقتی سؤیله مک، آذربایجان آزادیخاھلارینین عادتیدیر. بو یولدا ایمتاحانلار دا وئرمیشیک.

ایندی ایراندا میلی بیر حؤکومت بوخودور. مجلس شورا دا میلی بیر موسیسه دئییلدیر.

جنوبی ایالتلرین هامیسی بیگانه الینده دیر. تئهران ایسه ظاهرده شاهین پولو ایله فیرلانیر. حقیقت امرده او دا بیگانه لرین او یونجاغی اولموشدور.

قیزیل اوردو آیغین سرحددن کنار قویان گون شومالی ایالتلرینی ده سیلاح گوجو ایله او حالا سالاجاقلار. ایندین آذربایجان کندلرینده ژاندارملارین قویاردیغی محشر بونو ایثباتا کافیدیر.

ایش بئله گنرسه، مملکتین گله جگی قارائلیق و قوروخولودور.

ايرتيجاع حياسيز لاشميش و بيرحمانه بير صورتده حملهيه گير ميشدير. تقى زاده ايله آهين تئلقر افلارى گؤسترير كى، بؤيوك موتفيقر يميزين پايتاختلاريندان بئله بير قورخو آشكارا چيخميشدير. لاكين بو درده چاره ائتمز. خالق اوزو اوز فيكرينه دوشملى، اوز دردرينه چاره ائتمليدير.

قوام السلطنه، حكيم اولمولكلر ايمتاحتلاريني و نر ميشلر. اونلاردان اوميد گوزله ييب قيمتلى واختى تلف ائتمك اولماز.

تاريخ تكرر ائدلمكده دير. تهران ايرتيجاعى گيلان اينقيلابيني پوزماقدان اوترو موشيرالدوله مرحومون ميلى ويجه و نوفوذوندان ايستيفاده ائدى. شئيخ محمد خييابانيني، اوزونو دموكرات و آزاديخواه آدلانديران حاجى موخبير السلطنه نين ايله شهيد ائدليلر. خالقيميز سياستده سردار ميلى نين تهرانا گئتمدن قاباق تعقيب ائديگى يول ايله گئتملى، اونا تقليد ائتملى دير.

تسليم محو اولماق دنمكدير. بيز اوز حاقيميزى اوز ميلنيميزين گوجو ايله الده ائتملى ييك. بازار دللالارى واسيطه سيله دوزملين خايانه تئلقر افلار بيزى توتدو غوموز يولدان قايتارا بيلمز. ژاندارملارين كندلرده ياغدير ديقلارى اولدار، كندلنين اينتيقام حيسيني تحريك ائتمك باشقا خايينلره حاصيل و نر مز. خالقين صبرى توكنميشدير.

آزادليق مشعل يمه طرف اوزانان خاين اللر كسيله جك، خالق آزادليق علئيه نه دالان بامباچا چيخاران يالانچى پهلوانلارى بيرحمانه بير صورتده جزالاندير اجاجدير.

ايشتيباه اولونماسين، سوز شخسى اينتيقام اوستونده دئييلدير. بيز شخسى عداوت، شخسى دوشمنليگه يول و نر ميريك، بو يولدا عفو و ايغمماض طرفدارى ييق. لاكين خالقين اينتيقاميدان صرف نظر ائتمك اولماز. بيز كنجميش نومرله ريميزين بيرينده دئميشديك، اگر تهران ايرتيجاع يولونو توتارسا خودا حافىظ، بيز آزادليغا دوغرو گنده جه ييك. بو گونكو نومرهميزده اونو تكميل ائدير يك.

اگر تهران و تيريزين خالقى اسارنده ساخلا ماغا چالیشان موستبيلرى، اسارت يولونو اينتخاب ائديب خالقى او يولا چكمگه ايقدام ائدر لرسه، خالق اونلاردان اينتيقام آلماليدير.

بو اينتيقام چوخ شديد اولاجاق. خاينلر قيرخ ايل تامام بيزيم آزادليغيميزى ساتميش، خالقين موقدراتى ايله اوينا ميشلار. قيرخ ايل مودتinde توكولن قانلار، داغيديلان خانيمانلار، آج و يالاواج قالان كند و شهر زحمتكئشلرينين اينتيقامى خاينلردن چكىلملى دير.

«من بوتون ثروتمى آزادليغى محو ائتمك يولوندا صرف انده جگ»، دئين يالانچى منفعت پرست و خاين عنصورلر بيلسينلر كى، آذربايجان خالقى بير قطره قانى قالانا دك اوز توتدو غو يولدان قايتماي اجاج و اونلارين ثروتمى قورقوشوما دؤندير ب اونلارين خاين باشلارينا وور اجاجدير.

بيز خييابانى مرحومون ايشتيباهيني تكرر ائتميه جه ييك. خاينلره اولومدان باشقا جاوابيميز اولما بيلمز.

خالق اوز حاقينى آماق اوچون قوربان و نر مكدن قورخماز. قوربان و نر مگه حاضير اولمايان بير ميلت آزادياشاماغا حاقلى دئييلدير.

تهران ايسه اورگيني بئش اوچ ساتيلميش خاينلرين تئلقر افلارينا خوش ائتمه سين. بيز اوز مراميميزى حياتا كنجير مك يولوندا كابينه لر ين ديشمسه سى كيمى خيردا مؤوضوعلارا اهمييت و نر مه ييب خاينلرين سؤزلرينى ده حسابا آلماي اجاجيق

پيشه ورى «آذربايجان» روزنامه سى، 4 شنبه، 2 آبان، 1324 جى ايل، نومره 36. ايكنجى دؤوره

تیجارت بازاری تاپماق لازیمدیر

سییاست مئیدانیندا مغلوب اولان تئهران مورتجعلری ایندی تازا بیر نغمه آغاز اندیب، آذربایجان خالقینین روحیه سینی، یاراتماق ایستمدیکلری ایقتیصادی بۇحران واسیطه سیله سیندیرماق ایستهمیرلر. اونا گۆره، بیزیم ثروتیمیزی جوربجور واسیطه لر ایله چکیب تئهرانا آپارماغا چالیشیرلار. میلی حؤکومت هر ایشده نقشه و حساب اوستونده حرکت انتدیگی اوچون بو جیبهمده ده متانتینی الدن وئرمه ییب خونسردلیک ایله قدم گؤتوروب ایرملی گنتمکده دیر. بونو بیر دفعه گرک هامی بیلسین کی موقتی موشگولات بیزی توندوغوموز یولدان دالی قایتارا بیلیمه جکدیر. بیز موشگولات و چتینلیکلردن قورخان دنیللیک و چوخ یاخشی بیلیریک کی هنج بیر ایش موشگولاتسیز اولای بیلمز و هنج بیر میلت زحمت و مشقتسیز سعادت چاتا بیلیمه میدیر. بیر میلتین بویوک بدباختلیغی اونون موشگولات قارشیسیندا اوزونو ایتمه سی و موشگولات علنیه نه تدبیر گؤرمکدن عاجیز اولماسیندادیر. بیزیم میلی دؤلت و میلی فیرقه میز ایسه همیشه موشگولاتی نظره آلیب خطرہ دوغرو آلی آچیق بیر صورتده یوروموش و اونو رفع ائتمک اوچون جیدی تدبیرلر گؤرمگه قودرت نیشان وئرمیشدیر.

ایقتیصادی و مالی بۇحران البته آغیر و چوخ چتیندیر. میلی دؤلتیمیزین ایراده سی و فیرقه میزین جیدیتی سایه سینده اونو دا اورتادان قالدیرماغا موقوف اولاجاغیق.

عیجالتن بیز تئهرانین ایقتیصادی سییاستینه چوخ خشین تدبیرلر ایله جاواب وئریریک. برکه دوشسه تامامیله سرحدی باغلا ییب بیر دینارلیق جینس خاریج اولماغا ایمکان وئرمه یه جیبیک. قوی تئهران مورتجعلری و آذربایجانین داراییینی چکیب تئهرانا تۆکن خایینلر اوز تکلیفلرینی آنلا سینلار و طاماح دیشلرینی چکیب اوز یئرلرینده مؤحکم اوتورسونلار.

تیجارتین تۆوسیه سی و بازارین رواجی اوچون میلی دؤلت وار قوه سیله چالیشمیش و چالیشماقدادیر.

مخصوصن توجار و مالیکلرین خاریجی بازارلار تاپماق تقاضاسینا دؤلت چوخ بویوک اهمیت قایلیدیر. بو تقضانی انجام وئرمک اوچون گرک جیدی صورتده چالیشیلین. آذربایجان ایندی اوز خئیر و شرینی تشخیص وئرمگه قادیردیر. اونون میلی حؤکومتی، میلی مجلس و فیرقه سی، بیر سؤزله مرکز ثقلی و دوشونن باشی واردیر، اونو زور ایله مئیداندان چیخارماق، یا ایقتیصادی و مالی حوقابازلیقلار ایله تسلیمه مجبور ائتمک اولماز.

بیز توجارین و مالیکلرین تقضاسینی نظرده توماقلا تک تاجیر و مالیک دنیل، بلکه بوتون خالقین منافعینی گۆزله میش اولوروق. اوندان اؤترو کی، تیجارتین دایناماسی بوتون خالقین آیاقدان دوشمه سینه سبب اولای بیلر.

اگر دؤلت مستقیم خاریجی بازارلار تاپماغا و قونشو دؤولتلر ایله تیجارت قراردادی باغلاماغا موقوف اولورسا نعتک شهرلرده بلکه کندلرده ده خالق اوچون بویوک گوشاییش عمله گلجه کدیر.

بیز سییاستده تئهران ایرتیجاعینین قهار پنجه سیندن خیلاص اولدوغوموز کیمی، ایقتیصادی و تیجارت اسیرلیگیندن ده خیلاص اولوب اوز بازاریمیزی تامین ائتملی بیک.

بو ایشده بیر آن بئله غفلت ائتمک اولماز. اولکه میز غنی، میلتیمیز ایسه فقیردیر. بو بویوک نوقصانی رفع ائتمک اوچون داها بویوک فداکارلیق گؤسترمگه میلتیمیز حاضر اولمالیدیر.

«آذربایجان» روزنامه سی، سه شنبه 25 دئی 1325 جی ایل، نمره 101، ایکینجی دؤوره

هامی‌یا، هامی‌یا، هامی‌یا

عزیز هموطنلر!

تاریخین عۆده‌میزه موحول انتدیگی شرفلی و ایفتیخارلی وظیفه‌لریمیزی بو گونه دک باش اوجالیغی ایله انجام وئریب نوفوزلو فیرقه، میلی حۆکومت، بیر سۆزله میلی دۆولتیمیزی یاراتماق آرزوسونا ناییل اولموشوق. بو یولدا بوتون خالق آباغا قالخب و ار قوموسيله چالیشمیشدیر. آذربایجاندا بیر شهر، بیر کند، بیر محله، بیر ائو، بیر اوبا تاپیلماز کی، اونون افرادی بو قانونی حاقی آلماق یولوندا فداکارلیق گۆستره‌میش اولسون. خالقیمیزین دوشمنلری بنله، اونون وجودا کتیردیگی بؤیوک نهضی اینکار ائتمکدن عاجیز دیرلر. مینلرجه کیشی، آرواد و قوجالاریمیز مجلس میلی اینتیخاباتیندا گۆستره‌دیکلری علاقه و ایبراز ائدیکلری احساسات، میلی آز ادلیغیمیزین پایا و اساسینی تشکیل ائتمیشدیر. ایندی آرتیق آذربایجان میلی دۆولتی انله بیر حقیقتدیر کی، اونون داوام و بقاسی بوتون دونیانین عدالتپور و حقیقی دموکرات عونسورلرینین آرزولاریندان ان موهمونو تشکیل ائدیر. بو یولدا خالقیمیز بؤیوک ایستعداد و قابیلیت گۆستره‌میشدیر.

بیز ایندی ایکی آیا یاخیندیر کی، تنهران مورتععلری و اونلارین حیمایتچیلری اولان دنیا موستبیدلرینین علنیهمیزه اپاردیقلاری شدید مباریزه‌یه باخمایاراق تشکیل ائدیگیمیز میلی حۆکومتی لایبقینجه ایداره ائدیپ خالقیمیزین آسایشی و ترقیسی یولوندا جیدی تدبیرلر گۆرمگه موفق اولماقدا ییق.

خالقیمیز ایستر فیرقه‌میزین سیراسینا داخل اولماق، ایستر ایسه میلی دۆولتیمیزین قرارلارینی ایجرا ائتمک، ایستر ایسه میلی مجلسیمیزین قانونلارینی آقیشلاماق ایله اوزونون ایتیحاد و بیرلیگینی ثبوت ائتمیشدیر. آرتیق آذربایجان تام معناسیله آزاد بیر اولکه حالینا دوشموشدور. بو اولکه یاشاماق و ترقی ائتمک ایستهییر. بونو خالقیمیزین بوتون افرادینا یئتیرمک لازیمدیر.

قوی ایللرله زجر، مشقت. آجلیق و یوخسوللوق آتشینده یانان آذربایجان خالق بو موژده‌نی انشیتمکله اوزونه سعادت قاپیلارینین آچیلدیغینی گۆروب روحلانسین و گله‌جک نسیللریمیزین اینسانجا یاشاماسی ایمکانینا ایمان یئتیرسین.

عزیز هموطنلر!

سبز چوخ گۆزل بیلیرسیز کی، حاق و آز ادلیغی آلدیقان سونرا اونو ساخلاماق و اوندان خالقین سعادت اوچون ایستیفاده ائتمک لازیمدیر. دموکرات فیرقه‌سی و میلی حۆکومت بو موقدس وظیفه‌نی ایجرا ائتمک زامانی گلیب چاتدیغینی سیزین نظریزه یئتیریر، آدیغیمیز آز ادلیغی گۆز بگی کیمی ساخلاماق لازیمدیر. ایندی تاریخ بیزدن بونو طلب ائدیر.

بیز گرک بوتون قومومیزی وطنیمیزین مودافیه‌سینه صرف ائدک. فداپیلریمیز ایرتیجاعی دۆولتین موسلح و مونظم قومولرینی سیلاح گوجیله سوریکله‌یب موقدس تورپاغیمیزدان چیخار تدیلا. ایندی مینلرجه جوان و رشید اوغوللاریمیز داغلاردا، درملرده، ایزسبز، نیشاناسیز چۆللرده آغ قارلار اوستونده آز ادلیغیمیزین نیگاه‌انلیغی ایشی ایله مشغول‌دورلار. هنوز اونلارین توفنگلرینین گورولتوسو تنهران مورتععلرینین قولقلاریندا سسلنمکده‌دیر، هنوز آذربایجان قهرامانلارینین آدی بوتون ایران مورتععلرینین وجودونو لرزه‌یه سالماقدا دیر. بونو هنجکس اینکار ائده‌بیلمز. لاکین بو کافی دئییلدیر.

آزادلیق دوشمنلری بو سادهلیک ایله بیزی اؤز حالیمیزا بوراخمایاقلار. اونلار ایران خاربیجینده آپاردیقلاری خایینانه تبلیغات و دیپلوماسی فیریلداقلاردان مایوس اولدوقدان سونرا علنیهیمیزه سیلاح ایله چیخا بیلر، توپ، توفنگ و طیاره واسیطهسیله خالقیمیزی دیزه چؤکدوروب اسارت آلتینا سالماغا وادار ائتمک ایستر، بونو هنجواخت فراموش ائتمهیین.

عزیز هموطنلر!

بیز دونیایا ایثبات ائتمیشیک صلوح و سازیش طرفداریییق. حتا بیر نفرین بیر قطره قانینین آخماسینا راضی دئییلیک. ولی ایرتیجاع قان ایستهییر. گؤز یاشی طلب ائدیر. آه- نالهمن لذت آپاریر. بیز آرتیق قویون دئییلیک، اؤزوموزو ال- قولو باغلی جلالدارا تسلیم ائده بیلمریک. دیری میلنلر، قهرمان میلنلر و اؤزلرینین آزادلیق و سعادتینی دوشونن میلنلرین ساده ولی مؤحکم شوعارلاری واردیر:

باشماق ایستهییرسن، اولومه حاضیر اول!

بیز بو شوعاری بیر آن اونودا بیلمریک. سیلاح قارشیسینا سیلاح ایله چیخمالی و قوشونا قوشون ایله جاواب وئرلمهلیدیر.

خالقیمیز عاجیز، زبون و بیچاره دئییلدیر، اونون تاریخی قهرمانلیغی هنج بیر وخت اونودولماز. هله ایندی ده قیزیلباش اوردوسونون آدی ائشیدیلدیکده مغرور فرماندلر و قودرتلی سرکردلرین باشلاری احتیرام ایله اگیلیر. بو اوردونو آذربایجان دوغوب ووجودا گتیردیگی اوچون یئنه ده بئله اوردو دوغا بیلر. بو قهرمان آنا، اوغوللار دوغماقدا اؤز ایمتاحانینی وئریشدیر.

آذربایجان ساکیت بیر دییاردیر، لاکین اونون دهشتلی توفانی قالخدیقا دونیانی اؤز گورولتوسو ایله دولدورار و بشرییتی دوشونمگه وادار ائدر. بو تاریخین شاهید اولدوغو بویوک ایشلردندیر.

عزیز هموطنلر!

میلنیمیزین رهبری اولان فیرقه‌میز و خالقیمیزین سعادتینی تامین ائتمگه چالیشان میلی حؤکومتیمیز سیزی آلدیغیز آزادلیغی ساخلاماغا دعوت ائدیر، هر بیر آذربایجانلی بو گوندن اعتیارن بو یولدا چالیشمالیدیر. آزادلیغیمیزی آنجاق میلی قوه، مونظم سیلاحلی قوشون اولمادان قوروماق اولماز، بو ایسه عموم خالقین سیلاح باشینا کئچمهسی ایله ایمکانپذیر اولاجاقدیر. اونا گوره، فیرقه و دولت سیلاح گؤتورمگه قادیر اولان بوتون آذربایجانلیلاری خالق قوشونلاری سیراسینا چاغیریر. قوی خالق اینانیب رهبر تانیدیغی فیرقه و اینتیخاب ائدیب رهبر تانیدیغی فیرقه و اینتیخاب ائدیب ایش تاپشیردیغی میلی دولتین بو چاغریشینی ائشیتسین، واحید بیر اینسان کیمی آیاغا قالخسین.

قوی فدایی دستهلری تشکیلینده گؤسترین عمومی احساسات بیر داها یوکسلسین، قوی آنالار، باجیلار قوجا نهلر بیر داها جاوانلاریمیزی اؤیوب وطن و آزادلیغیمیزی مودافیعه ائتمک اوچون میلی قوشونا گؤندرسینلر.

قوی بوتون آذربایجانلی شادلیق سسلری بوروسون.

قوی بوتون فیرقه عوضولری ایشلرینی- گوجلرینی موقتی صورتده ترک ائدیب کندلرده، شهرلرده، کوچه و محلهلرده میتینقلر، بیغینجاقلار تشکیل ائدهرک خالق میلی وظیفه‌نی انجام وئریمگه تشویق ائتسینلر. قوی روحانیلریمیز منبرلرده، مسجدلرده جاوانلاریمیزی وطن مودافیعه‌سی اوغروندا جاهادا دعوت ائتسینلر، قوی میلّت دونیایا بیلدیرسین کی، او بیر نفر قالانا دک اؤز آزادلیق و ایستقلالینی مودافیعه ائدهجکدیر. آذربایجانلی میلی دولت تشکیلی ایله اؤز آخیر سؤزونو دئیش، اؤز موقدراتینی تعیین ائتمیشدیر.

يا آزادياشاماق يا ايفتيخار لا اولمك.

بو ميلتيميزين آخير سؤزودور، بو سؤزلري دونيايا اعلان ائدن ميلتي آذربايجان خاريجينده آپاريلان حيلهگرانه قرارلارا تابع ائتمك اولماز. آذربايجانلي اوله بيلر ولي توتدوغو حاق يولدان دؤنمز. اولومه حاضير اولان ياشار و ايستهدیگيني آلاز. بيز ياشاييب ايستهدیگيميزي آلميشيق و اولمگه حاضير اولدوغوموز اوچون اونو ساخلایاجاغيق. چونكي اولمكدن قورخان ميلتلردن دئييليك.

هموطنلر! قوی آذربايجانين بوتون جانلي اينسانلاري، حتا جانسيز داش و توپراغي، ميلي آزادليغيميزي مودافيعه ائتمگه آند ايجسين، قوی، دونيا بيلسين كي، بيزيم اولكهميز صاحابسيز، ميلتيميز باشسيز دئييلدير.

عزيز هموطنلر!

ميلتيميزين ايرادسيني تمثيل ائدن مجلس ميلتيميزين ميلي وظيفه و خالق قوشونلاري تشكيلى حقينده تصويب ائتديگي قانونون ايجراسي زاماني گليب يئيشيميشدير. بو قانوني ايجرا ائتمك اوچون خالق قوشونلاري ويزارئينه تاپشيريقي وئريلميش، ايش جيدي صورته باشلانميشدير. فيرقهميز، جاولانلريميز، آتا؟ آنا، باجي- قارداش، گلين- قيز، اوشاق- ياشلي، بيلاخره بوتون خالق ايمتاحتان قارشيسيندادير. بو بؤيوك ايمتاحتاندان باشي اوجا چيخماغا چاليشمالي بيقي، بو واختا دك ميتينقلر، ايجتيماعلار، ايجلاسدا وئرديگيز سؤز، ايجديگيز آندلاري ايندي عملده ايثبات ائتملي سيز.

بوتون ميلت بو موقدس وظيفهين آذربايجان آدينا لاييق بير صورته انجام وئريلمهسي يولوندا تشكيل ائديلمهليدير.

بو ايشده فيرقه تشكيلاتلاري، جاولانلار و قاديانلار جمعيتلري جيدي صورته تبليغات آپارماغا موزظفديرلر. بؤيوك ايش باشلانميش و بؤيوك موقفيتله قورتاراجاقدير.

ياشاسين خالقيميز، ياشاسين اونون آزادليغيني آلان فدائييلريميز، ياشاسين بو آزادليغي مودافيعه ائدن ميلي قوشونوموز.

آذربايجان دموكرات فيرقهسي نين صدری، آذربايجان ميلي حؤكومتی نين باش وزیری پيشهوری

«آذربايجان» نؤمره 120 ايکينجي دؤوره 5شنبه 18 بهمن 1325 جي ايل

هارا و نه اوچون گليرلر!؟

آلتی آي تامام حيله، نئيرنگ و ماجراجولارا ياراشان تردستليک ايله واخت قازانماغا چالیشان کؤهنهكار مورتجعلر نهايت اؤز حقيقي سييمالاريني آشكارا چيخارماغا مجبور اولدولار، «حسن نيت، حل مسالمت آميز» عيبارتيني بول- بول خالقين خوردونا وئرپ پرده داليندا يئني ماجرالاري حاضيرلاماغا چالیشان دؤولت رييسي ايسه اوزونون آخيرينجي سؤزونو دئدي.

اونون آخيرينجي اعلاميهسي بوتون دونياني گولدورمك قدر يونگول و عئين حالدا مكارانه ايدی.

هامي بيلير كي، بيز زنجاني نچه گوندور كي، تخليبه ائتميشيك، بو ايسه ماحاربيبه نتيجه سينده اولماميشدير. بو ايشي انجام وئرديگيميز زامان هئچگونه ده خصوصي مولاحيظه مئيداندا يوخ ايدی، بلکه ساده بير صورته ايمضا ائديگيميز موافيقنامهني صداقت

و صمیمیتله ایجرا ائتمگی اؤزوموزه وظیفه بیلدیگیمیز اوچون بو ایشه ایقدا ائدیگیمیزی هله نچه گون بوندان اول من فیر قهیمیزین فعال عوضولرینین بیغینجاغیندا بیان ائتمیشدیم.

آغای قوام السلطنه ایسه اؤزونون سون اعلامیه سینده ائله گؤستریمک ایسته میشدیر کی، او زنجانی ماحارییه ایله ایشغال ائتمیشدیر. حالبوکی، اونون همکارلارینین مستقیم و غیرمستقیم صورته تجهیز اندیب علیهمیزه قالدیردیقلاری ابرتجاعی روزنامه لرده، بیزیم زنجانی داواسیز تخلیه ائدیگیمیزی آب- تاب ایله یازیب اینتیشار وئردیکلری هامییا معلومدور.

اوزاق گنتمک نهیه لازیم؟! حتا او اؤز ده لاهیجان موسافیر تیندن قایتدیقا کر چه بو مسالهنی بیان ائتمکله بالیده لئتمک و گؤرمه میش اوشاقلار کیمی اؤزونو اؤیمگه چالیشدیغینی خالق اونو تامامیشدیر.

بونونلا بنله رجز اوخویوب دیفاعسیز بیر شهره قوشون سوتونلاری گؤندرمک و اونو «اشغال مظفرانه» حساب ائتمک فقط یالانچی پهلوانلارا یاراشان بیر عملدیر.

آغای قوام اؤزونون غدارانه عملرینین اوستونو اؤرتمک اوچون زرین آباد کندینین تخلیه سی باره سینده افسانه لر دوزلدیب و یجدانسیز موفتربله باراشان بیر لحن ایله فدایی لریمیزی توهمنلندیرمگه چالیشیر. حالبوکی، زرین آباد چوخدان بری فداییلر طرفیندن تخلیه اولونموشدور.

ایتیفاقن اونون فداییله باغلاماق ایسته دیگی بی ناموسلارا یاراشان ایشلر، بیز زرین آباد و اونون اطرافینی تخلیه ائدیکن سونرا دؤلتین مستقیم و غیرمستقیم صورته تجهیز ائدیگی ذولفقاری و یمین لشکر دستلری طرفیندن گورولن ایشلردیر. آغای قوام فراموش ائتمه ملی دیر کی، آذربایجانلیلار اونا یالواریب باریشیق تکلیف ائتمه میشلر. برعکس اونون اؤز و جور بچور و اسیطه لرله بیزه موراجیعت اندیب صلح و موسالیمت ماسکاسی آلتیندا بیزی ایغفال ائتمک، سونرادا بوگونکی علم شنگهنی مئیدانا چیخارماغا چالیشمیشدیر.

آذربایجانلی نه دیز چوکموش و نه ده ایلتماس ائتمیشدیر، بو ننگه آذربایجانلی هنجوقت تحمل ائتمه ییب و ائتمه جکدیر، او فقط قارداش قانی تۆکولمه مک اوچون اؤزونو آزادیخاه و میلی فیرقلره دایانان گؤسترن بیر حؤکومت باشچیسو ایله اونون ایصرار و سماجتینه گؤره دانیشیغا گیریشیب 23 خورداد مووافیق تنامه سینی ایضا ائتمیشدیر. وتون دنیا بیلیر کی، بیز اونون آزادلیغیمیزی محو ائتمگه چالیشدیغینی حیس ائدیگیمیز اوچون تهراند ا پاریلان دانیشیغی قطع اندیب تبریزه موراجیعت ائدیگ. یئنه ده بوتون دنیا یا معلومدور کی، او بیزی راضی سالماق و بیزیم خالقیمیزین اعتمادینی قازانماق اوچون آزادیخاه و دموکراتیک حیزبلرین باشچیلاریندان دورد نفری اؤز کابینه سینه دعوت ائتمکله بیزیم نهضتیمیزه و بیزیم ایله آریلان دانیشیقلارا علنی موخالیفت ائدن وزیرلرین عودرونی ایسته میش ایدی. یئنه ده بوتون دنیا بیلیر کی، بیز ایتمام حوجت اوچون راضی اولدوق نو ماينده لریمیز ایکی آیدان یوخاری تهراند معطل اولدولار.

آغای قوام اؤز ده اینکار انده بیلیم کی، بیز اونون مکر و خودعملرینی بیلدیگیمیز حالدا قارداش قانی تۆکولمگین قاباغینی آلماق اوچون بؤیوک گؤدشتر ائتمگه حاضر اولموشوق. او اؤز و چوخ گؤزل بیلیر کی، بیز باشلانان دانیشیغین موثبت نتیجه یه یئتشمه سی اوچون نه کیمی فداکارلیقلار ائتمیشیک. بنله بیر حالدا رجز اوخوماق و قوشون سوتونلاریندان بحث ائتمک آیا گولونج دئییلمی؟

اگر بیز اؤزوموز فدایی و قیزیلباش حیسله رینه زنجانی تخلیه ائتمک امری وئرمه سه ایدیک، آیا ذولفقاری و سایر مورتعلرین تشکیل ائدیگی اراذیل و اوباش اوچون ایمکان پذیر ایدی کی، آرتش شاهنشاهی و نیگهبانی کول افسرلرینین تحت حیمایه سینده آذربایجان دموکراتلارینین ائولرینی غارت و اؤزلرینی قتل عام ائتسینلر؟!...

بیز آغای قوام السلطنه نین بول- بول خرجه دیگی «حسن نیت»ه ایستیناد ائتمه سهدیک عجا خالقین کین و نیفر تینه معروض اولوب بیر ایل بوندان اول تولکو کیمی قاچان دولفقاری نؤکرلری شیخ محمد علی آل اسحاق کیمی بؤیوک بیر روحانینین اوستونه ال قوزاماغا جورات انده بیلر دیمی؟!

بیز آغای قوامی هله «هفده آذر» دن داها قاباق تانی بیریق، بیز اونون آذربایجانی قهرمان اوغلو کولونئل محمد تقی خانین قبری نی نبش ائتدیریب آلچاق کینه جولارا یاراشان بیر حیس ايله اونو نادیرین مقبره سیندن چیخاردیغینی دا اونو تامامیشیق.

آل اسحاقین قتلی ساده بیر قتل دئییلدیر.

اونو اولدورمکله آغای قوام اوز حقیقی سیماسینی تامامیله آشکارا چیخاردیب اوز الینی اوختوردو.

بؤیوک بیر دین پیشواسینی شهید ائدن قاتیلر عجا آرتیق خالقین دیانت حیسیندن نه ایسته بیرلر؟

آذربایجانلی تنهران مورتعلرینین نقشه سیندن هنج ده غفلت ائتمه میشدیر.

بیز بونلاری ایران خالق و دنیا افکار عومومسی اوچون یازیریق.

آغای قوام السلطنه ایشتیباه ائدیر، او بیزیم میلی نهضتیمیزین حقیقی قودرتینی درک ائده بیلیمه میشدیر. او هر قاباغینا گلنی اوز آرشینی ايله اولچمگه عادت ائتمیشدیر.

آذربایجان نهضتی خالق نهضتی دیر. او اوز گوجو و قودرتینی خالقان آدیغی اوچون خالق سئومین خالق قودرتینه قایل اولمایان هر بیر ایشی و هر بیر حرکتی اوزونون الینده اولان ماجراجولوق مییزان اولحراره سی ايله تعیین ائدن آدمالار بو قودرتین حقیقتینی درک ائده بیلمز لر.

آذربایجان نهضتی نین ریشه سی چوخ درین و چوخ قوی دیر. اونو بوتون ایران خالقلارینین اورگینده و مظلوملارین روحونون عومقونده آرماق لازیم دیر.

آغای قوام ایشتیباه ائدیر، بیزیم خلقیمیز هر بیر احتمالا قارشی آماده دیر. جاماعاتیمیز آدیغی آزادلیغی هر قییمته اولور اولسون ساخلاماغا آند ایچمیشدیر.

آغای قوام و اونون اطرافینی بوروموش مورتعلر موللا نصرالدین کیمی اوز میندیکلرینی حسابا آلیرلار، اونلار آلتی آیدان بری بیزیم ايله آپاردیقلاری دانیشیقلار ائناسیندا دئدیکلری سؤزلری، موباديله ائتدیکلری مکتوب و تئلقرافلاری تامامیله اورت- باسدیر ائتمگه چالیشیرلار. حتا ایش اوزلرینه ده موشتبئه اولموشدور، ائله ظن ائدیرلر کی جورجور نو ظهور آدمالار ايله اینتیشار وئرمکده اولدوقلاری ورقپارلر واسیطه سیله حقیقی اینکار ائتمک و اونو عکسینه گؤستریمک آسانلیق ايله مويسر اولان ایشلر دندیر.

بیز چوخ گؤزل بیلیریک کی، آغای قوام و ایرتیجای عونصورلرینی بیر دیکتاتورلوق ووجودا گنیرمگه چالیشیرلار. بیز چوخ گوزل آنلامیشیق کی، آغالار مشروطه و ناقیص قانون اساسینی بئله اورتادان آپارماق فیکرینده دیرلر.

بیز چوخ یاخشی آنلامیشیق کی، اونلار ایسته بیرلر پست، رذل و آلچاق نؤکرلردن توپلانمیش بیر مجلس یارادیب اونون آدیندان ایراندا آزادلیق ریشه سینی کسینلر. بیز چوخ گوزل بیلیریک کی، اونلار گوندن- گونه شیدتلمکده اولان آزادلیق حرکتیندان وحشته

دوشوب اونون قاباغینی آماق اوچون هر جور نامردلیگه حاضیر دیرلار. بیز لاپ یاخشی بیلیریک کی، بو گونه دک اونلارین وحشت و خونریزلیکلرینین قارشیسینی آلا ن فقط آذربایجان فدایی و آذربایجان میلی قوشونونون سرنئیزهسی اولموشدور.

بیزه گوندن آیدیندیر کی، بوتون ایران خالق و ایران آزادیخواه لاری بیزیم حؤکومت ایله آپار دیغیمیز دانشیق لاری چوخ دیقتله تعقیب اندیرلر. اونلار بیزیم حیبله و نئیرنگره آدانمایا جاغیمیزی همیشه آرزو ائتمیشلر.

آغای قوام السلطنه آزادیخواه وزیرلری کابینه دن اوزاقلادیر ماقلا اوز آباغینین آلتینی قازمیشدی.

بیزیم علنیهیمیزه علنن ایفدام ائتمکله اوز- اوزونو تامامیبله اخلاقن و معنن خلع سیلاح ائتمیش اولدو.

اولسون! بیز بونا تاسوف ائتمیریک، تاسوفوموز فقط بونادیر کی، آغای قوام السلطنه نین غرض آلود و ایرتیجای سییاستی نتیجه سینده وطنیمیزده بؤوک قانلی ماجرالار حاضیر لایر، بیز ایچدیگیمیز آندا صادیق قالیب آذربایجان توپراغینا سیلاح ایله سوخولوب آزادلیغیمیزی سرنئیزه گوجو ایله آرادان آپارماق ایستینلری کیم اولور- اولسون خالقیمیزین قولونون گوجو ایله ازیب گئری قایتاراجاییق، بو ایسه بیزیم اول و آخیر سؤزوموزدور. «اؤلدو وار دؤندو یوخدور».

اگر آغای قوام قبول ائدیگی موافیق تنامه نین خیلافینا اولراق آذربایجانا حمله امری وئرسه فداییلریمیز و میلی قوشونلاریمیزین شدید مقاویمتینه معروض قالا جاقدیر.

قوی دنیا بیلسین کی، بیز صلح و سازیش یولوندا هر بیر فداکارلیغا حاضیر اولدو غوموز کیمی حاق و آزادلیغیمیزی پایمال اندلرین بورنلارینی از مک اوچون داها بؤیوک فداکارلیقلار گؤستمگه آماده بییک.

آذربایجانا تعرض ائدن موصلح قوولر فقط وطن موذافیعه سی اوچون سیلاح گؤتورن بوتون آذربایجانین ارواد و کیشی لرینین جسدی اوزرینده ایرلی گله بیله جکلر.

آذربایجانا قوشون یئریمگه دولتی تشویق اندلر اونو تماسینلار کی، ایشین ایکی طرفی وار دیر، میلی احساسات و آزادلیق تعصوبو ایله هیجانا گلن جاماعات تعرض اندلرین حمله سینا رد اندیب ایرلی ده گنده بیلر.

اونلار یاددان چیخار ماسینلار کی، فدایی قوولرینین قز وینه حمله سی شایعه سی تنهر اندا اینتیشار تاپان گون چمدانلاری نه انداز ده عجله ایله توپلاییب تنهر اندان قاچماغا چالی شیر دیلار... بیز دئییریک ایش قانسیز و موچار بیه سیز حل اولونسون، بیز آرزو اندیردیک وطن داش موچار بیه سی مئیدانا چیخماسین. بیز ایستیمیردیک طلباتیمیزی ساده بیر صورتده قانون یولو ایله الده ائتمیش اولاق. بیز تصور اندیردیک کی، زمامدار لارین آرتیق گؤزلری آچیلیمیشدیر. بیزیم نظریمیزه بئله گلیردی کی، نهضتیمیزین شئیپورو ایرانین حاکیم طبقه سینا یوخودان اویاتمیش، اونلار آپار دیقلاری سییاستین خطرینی حالی اویاتمیشدیر.

ایندی کی، آغای قوام السلطنه بونون خیلافینا رفتار اندیر، بیز ده هر احتیمالا قارشی حاضیر یق.

قوی اولسون! بلکه مظلوملارین دو عاسی موستجاب اولموش. شاید ایران میلی نین ایلر بو یو آرزو ائدیگی اینتیقام گونو گلیم چاتمیشدیر. ایندی کی، آغای قوام السلطنه ایرتیجای عونصورلرین تلقینی سایه سینده بئله ایستیمیر، خوش باشد. قوی تاریخین بو ایفتیخارلی صفحه سی آذربایجان دموکرات فیرقه سی نین آدی ایله باشلان سین.

مرکزی حۆکومت نو مایندهسی ایله آپاریلان دانیشیقلا حاقیندا

تئهران حۆکومتی عجیب بیر مؤوجوددور. بیر طرفدن مسالهنی یئرینده حل ائتمک مقصدیله شهریمیزه عالیروتبه بیر مامور گۆندهریب میلی هنیاتیمیزله رسمی موذاکیریه گیریر. او بیر طرفدن مجلس و مطبوعاتدا بیزیم میلی حرکتیمیزین علنییه شدید هیاهو قالدیریپ باشیمیز اوستوندن خاریجی اولکلره ال اوزادیر. بییگانلردن ایستیماد ائتمکله ایران جاماعاتینین حاق حاکیمیتینی ایخلال ائدیر

بیز مرکزی دؤولت نو مایندهسی آغای بایاتا چوخ آچیق صورتده میلیمیزین عزم و ایرادهسی سایه سینده ووجودا گلن میلی مجلس موسیسیانیمیزین خللناپذیر قرارلارینی و اونون بوتون دونیایا اعلان ائتدیگی اعلامیه سینی شرح وئریپ دندیک: آنجاق بیزیم میلی موختاریتیمیز تامين ائدیلمیگی حالدا دؤولت نو مایندهسی ایله دانیشیغا گیریشیب مرکزله اولجاق ایرتیباطیمیزین خودونو تعیین ائده بیلریک. بو اساسی قبول ائتمه دن اول دانیشیلان سؤزلر و ائدیلمی موذاکیرلرین فایداسی اولای بیلمز.

آغای بایات شخص بیزیم حاقیمیزا اعتراف ائدیپ اوصول فیکریمیزین و بیرینسپلریمیزین صحیح اولدوغونو قئید ائتدیگی حالدا اونون اطرافیندا آیدین و آچیق بیر سؤز دئییه بیلمیردی.

او ایستهمیردی سؤز ایله بیزیم اصل مقصودوموز و یویوب، تمیزلیمیلی میلی موختاریت عونوانینی آرادان آپارسین. اونون دانیشیقلاری قطع اوز و یجدانینین صداسی دئییلدی، ایختیاراتی محدود و ال- آیاعی باغلی بیر آدم کیمی چابالاییب دردوغو یئرده قالیر، و اختی تلف ائتمک اوچون جوزیبات اوزرینده اوزون- اوزادی موباحیثیه گیریشیردی.

نه ایت نو مایندهلریمیز وضعیتی اولدوغو کیمی تصویر ائدیپ آیدین بیر لیسان ایله میلتن اوز حاقینی آماغا قادیر اولدوغونو و بو حاقی آماق یولوندا تامام وارلیغی ایله موباریزه گیریشدیگینی اونا آنلاداراق دندیلر: «خالق و احد بیر شخص کیمی آیاعا قالدیب اوز میلی حۆکومتینی قورموش، اوز موقراتینی الینه آلمیشدیر. بوتون میلت میلی کونقره (مجلس موسیسان) طرفیندن اینتیخاب اولونان میلی حۆکومتین (هنیات میلی نین) آرخاسیندادیر. بو گون- صاباح مجلس میلیمیز آچیلجاق، قانونی و رسمی حۆکومتیمیز تشکیل تاپاجاق، ایراندان آیریلماق شرطیله آذربایجانین داخلی ایشلرینی ایداره ائتمگه شروع ائده جکدیر. تئهرانا و اختیندا ایتیلایع وئریلمیشدیر.

او گون قازانماق و وخت تلف ائتمک ایله ایشی اورت باسدیر ائتمک فیکریندهدیر. بو ایسه چوخ سفیهانه بیر سییاستدیر. مرکزی حۆکومت بو گون بیزیم اوز ائتدیغیمیز الی دالی قایتارماق ایسترسه آرتیق او ال بیر داها اوزانماز. بو دا مرکزی حۆکومتین بؤیوک و اساسی خیانتلریندن اولوب قالار.

آذربایجانلی اوزونون ایستعداد و لیاقتینی بوروزا وئرمیش، آز بیر زماندا بؤیوک بیر فیرقه و آرخالی بیر حۆکومت ووجودا گتیرمیشدیر و اونو دا ساخلاماغا قادیردیر.

بیلاخره موذاکیرات موغین بیر نتیجهیه مونتهی اولای بیلمه دن خاتیمه تاپدی و ثابت اولدو کی، حقیقت امرده دؤولت آغای بایاتی ایش حل ائتمک اوچون دئییل، اونو تاریکلشدیرمک و اسیطه سیله خالقین گوزوندن پرده آسماق اوچون آذربایجانا اعزام ائتمیشدیر.

آغای بایاتین حوسن نییتی و میلی بو ایشلره اونون اوزو اوچون آجی بیر تاسوفدن باشقا نتیجه وئر بیلمزدی. چونکی سو سرچشمه دن بولانلیق ایدی. فهیمی و اونون امثالی همیشه اوینادیقلاری شطرنج اوینو اونون ایله قازانماق ایسته بیرلردی.

بايات اويوندا ماهارتسيز بير ادام دئييلدير، لاکين طرفين اويون باشلامادان اول اعلان انتديگي کيش اونون مئيدانيني تنگلاشديريب پات دئمک ايله ياخاسيني مات اولماقدان خيلاض ائتمگه وادار ائتدي. اويونچي بيلير كي شطرنجده پات باش توولاماق دئمکدير. مرکزي حؤکومت اويونو اودوزدو.

«آذربايجان» روزنامهسي 2 شنبه 19 آذر 1324 جو ايل نومره 75 ايکينجي دؤوره

سون سؤز

آخيردا تنهران حؤکومتی اؤز ماهيتين ظاهره چيخارتدی. بيز اولدن ده اونا آداناميشديق. بيز بيليرديک کی، ايللر بويو ايران خالقلارينين قانين سوران مورتجعلر هئچ بير زاددان آزادليقدان آرتيق قورخمورلار. بونا گوره ده آزادليغي بو غماقدان چکينمهييب فورصت گؤزله مکدهديرلر. بيز هر جور فداکارليق و گونشتره حاضير اولدوق. بيز ايستهييرديک کی، داخيلي ماحاربييه آتشيئي قيزيشديران مورتجعلرين باهاناسي کسيلسين، بيز ايستهييرديک صلوح شرايطينده آزادليغي بوتون ايراندا عومومي لشديرک، لاکين مورتجعلر شوم فيکرلريندن صرف نظر ائتمهديرلر و آخيردا زجاندا ويجدانسيز حرکتلري گتيرمکله اؤز اللرين بوتون دونيايا اوختدولار.

ايندي بونا دا كيفايتلنمهييب اوز وئردیکجه آستار ايستهييرلر. تئلقراف- تئلقراف اوستوندن ياغيث کيمي ياغير ايمپئرياليزمين دوز- چورگيني ايتيرمهين فيتنهکار قوام خالقيميزي تهديد ائتمکله آذربايجانا «تامينييه» قوه لري گوندرمگه جان آتير، بو تامينييه قوملري يالنيز اونلارين ايرتيجاعي منفعتلري نوقطهيمي نظريندن «تامينييه» سايبلا بيلر. اينديليکده ايرتيجاعين اينده بير آلت کيمي ايستعمال اولوب دؤولت باشچيسي و رهبر کول آدلانان آغاي قوام السلطنه بير دفعهليک بيلمهديرلر کی، بيز هئچ کس ايله تاعاروف ائتمهيهجهييبک. بيز سؤزلريميزي دئييب قورتارميشيق، بيز هر جوره گونشت و ايغماضا حاضير اولدوق. ايندي داها بيزي آلماتاق فيکرينده اولانلار اؤز ايشتيباهلارين دوشونمهديرلر. بيزي ژاندارم، توپ و توفنگ ايله قورخوتماقلا آزادليغيميزي الدن وئرمهيهجهييبک بيز تيرياکي ژاندارملاري چوخدان تانيبيريق. بيز ايرتيجاعي قوشونلارين ماهييتينه بلديک.

آذربايجان خالقي آزادليغين آديغي کيمي ده حيفظ اندهجکدير. ايندي هامی وطن مودافيعهسي اوغروندا آياغا قالخميش و سون قطره قاني قالانا قدر وطنيميزدن ديفاع ائتمگه حاضير اولموشلار.

ايدرارمميزه گلن مينرله تئلقرافلار خالقيميزين تنهران ايرتيجاعي دؤولتلرينه قارشى اولان نيفرتلريني آيدينجاسينا بيلديرير.

خالقimiz آروادلی- کيشيلي جيبهيه گنتمکدن اؤترو اؤز آمادملیکلريني بيلديريرلر. اونلار، اؤز تئلقرافلاريندا فيرقهميزين رهبريندن آزادليق دوشمنلريني جزالانديرماق اوچون ايجازه ايستهييرلر. اونلار، فيرقهميزين امريني گؤزلهييب و بو موقدس فرماني ايجرا ائتمک اوچون آند ايچيرلر.

مورتجعلر اولاييلر کی، يئنه ده آذربايجان خالقيني قورخودوب و حيبيله ايشلتمکله اؤز چيرکين عؤمورلرينه داوام وئرمک آرزوسونداديرلار. لاکين بو دفعه آذربايجان خالقي آزادليق دوشمنلرينه ايمكان وئرمهيهجکدير.

بو دفعه بيز حسابيميزي بير دفعهليک قورتاريب ايللر بويو ايران خالقلارينين آزادليغين غصب ائندلرين حسابين تامامييله تصفيه ائتمهجهييبک.

قوى خالقين قان ايچن غصبكار حاكيمه هنياتي اوز اللريله اوز قبيرلرين قازسينلار. بو دفعه تك آذربايجان ميلتي نين آزادليق مسالهسى دئييل، بوتون ايران خالقلارى هر يئرده ميلت خايينلرين جزالانديراجاقلار.

بيز بير داها سون سؤزوموزو دئييريك: بيز هاميميز اولسك ده آزادليغيميزى الدن وئرميهجهييك.

دوشمن بيزه هوجوم اندرسه خالقيميز سونگو، توپ، توفنگ، بئل، قازما، چكيش، شئنه، كورمك، داش، ارسين و يومرو قلا اونلارين جاوايىنى وئرمجكدير.

تئهران حؤكومتى رجز اوخوماسين، آذربايجندا پارلاميش آزادليق مشعلى شوبههسيز بوتون ايرانى ايشيقلانديراجاقدير. قطعى زوال اوچرومو قارشيسيندا قرار توتوموش مورتجملر اوز چكديكلرى نقشلرين اجرا ئديلمهسيندن تامامييله مايوس اولماليديرلار.

ايندى اونلار خالقيميزين و بوتون ايران خالقلارينين آچيق نيفرئلرى جوشان بير زاماندا اعلاميه و تئلقراف افسونى ايله اوز نييتلرينى حياتا كئچيره بيلمهجكلر. خالقيميز ديفاع ائتمگه حاضيردير. خالقيميز اولمكدن- اولدورمكدن قورخمور. قولاقلارى كار، گؤزلرى كور اولان مورتجملر بير دفعهليك بيزى تانيسينلار. آذربايجان خالقى بير دفعه دئميشدير كى:

«اولمك واردير، دؤنمك يوخدور»!

«آذربايجان» روزنامهسى، 3 شنبه 12 آذر 1325 جى ايل، نومره 75 (394) ايكنجى دؤوره